

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

В'ЯЛА ОКСАНА МИКОЛАЇВНА

378.091.3:373.5.011.3-051]:796(043.3)

ДИСЕРТАЦІЯ
ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ
В ОЗДОРОВЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ О. М. В'яла

Науковий керівник: **Путров Сергій Юрійович,**

доктор філософських наук, професор

Київ – 2019

АНОТАЦІЯ

В'яла О. М. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ, 2019.

Зміст анотації

Вперше виявлено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності (розвиток і розуміння суб'єктами освітнього процесу можливостей професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; поєднання традиційних методів навчання з інноваційними, спрямованими на моделювання професійних ситуацій, пов'язаних з оздоровчою діяльністю вчителя фізичної культури; поглиблення практичної складової підготовки студентів, активізація їх науково-дослідної роботи та підвищення значущості самоосвіти); розроблено модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності як систему, в якій функціонально взаємодіють цільовий, теоретико-методологічний, пізнавально-практичний (теоретична, діяльнісно-операційна на наукова складові) та аналітико-результативний блоки.

До структурних компонентів готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності віднесено мотиваційно-ціннісний, інформаційно-пізнавальний, процесуальний та креативно-особистісний.

Визначено критерії (мотиваційний, гносеологічний, праксеологічний та особистісний), показники та схарактеризовано рівні (низький, середній,

високий) сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Дослідно-експериментальна робота щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності здійснювалася протягом 2015-2019 років відповідно до підготовчого, дослідно-експериментального та експериментально-узагальнюючого етапів.

Розроблено модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, яка складається з цільового, теоретико-методологічного, пізнавально-змістового, діяльнісно-операційного та аналітико-результативного блоків. Цільовий блок моделі утворюють мета та завдання формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. Теоретико-методологічний блок моделі складають методологічні підходи (компетентнісний, культурологічний, системний, особистісно-орієнтований та акмеологічний), принципи (професійної спрямованості змісту вищої освіти, доцільності, науковості, інформативності, гуманізації) та функції (мотиваційна, формувальна, діагностична, оцінювальна) формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. Пізнавально-практичний блок моделі забезпечують теоретична, діяльнісно-операційна та наукова складові. Аналітико-результативний блок моделі характеризує моніторинг рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та включає: критерії (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та особистісний), показники та рівні (низький, середній, високий) сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та засоби оцінювання (анкети, тести, діагностичні методики). Результатом є сформованість готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

У дисертації уточнено тлумачення базових понять, які входять до

наукового тезаурусу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; зміст понять «формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності» та «готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності».

Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності розглядається як процес набуття студентами кваліфікації зі спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура), яка забезпечить їм ефективну реалізацію власних здібностей, розкриття свого творчого потенціалу, оволодіння певним соціальним досвідом, підвищення професійної майстерності та вдосконалення в професії, спрямованої на залучення учнів до занять фізичними вправами на уроках фізичної культури, при проведенні фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі навчального дня, позакласної та позашкільної фізкультурно-оздоровчої роботи.

Готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності розглядається як інтегративне динамічне особистісне утворення, яке визначає налаштованість на вирішення педагогічних завдань, пов'язаних зі зміцненням і збереженням здоров'я учнів, підвищення їх рухової активності та рівня фізичного розвитку.

Удосконалено зміст, форми і методи формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Подальшого розвитку набули положення методологічних підходів (компетентнісного, культурологічного, системного, особистісно-орієнтованого та акмеологічного) як підґрунтя для з'ясування теоретичних і методичних засад якісної професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що впроваджено педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів

фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; розроблено навчально-методичні посібники «Спорт заради розвитку» «Щаслива та захищена дитина – активна та здорова родина і нація»; комп'ютерну програму «ВПБСК: алгоритм оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності» (у співавторстві з С. Ю. Путровим, С. І. Бобровником, Л.П. Сущенко, І. О. Колощуком); навчально-методичні комплекси на електронних і паперових носіях на основі базових програм з дисциплін «Валеологія», «Теорія та методика фізичної культура», «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності» та «Сучасні оздоровчі системи».

Було проанкетовано 236 студентів 3 курсу закладів вищої освіти, зокрема 60 студентів Бердянського державного педагогічного університету, 35 студентів Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, 95 студентів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 46 студентів Черкаського національного педагогічного університету. Ці студенти отримували кваліфікацію відповідно до навчального плану підготовки бакалаврів з галузі знань 01012 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини напряму підготовки 6.010201 Фізичне виховання.

Дані опитування студентів свідчать про те, що 47,38% респондентів вважали за доцільне формувати їх готовність до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; але, на жаль, тільки 15,52% респондентів володіли термінологією, необхідною для професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; 25,88% респондентів вважають, що повністю володіють знаннями щодо ефективного проведення фізкультурних хвилинок під час навчального дня; 28,2% опитуваних студентів вказали на те, що вони теоретично обізнані достатньою мірою про здоров'я як умову гармонійного розвитку особистості школяра; 28,49% опитаних студентів достатньою мірою теоретично обізнані щодо формування здорового способу життя школярів; 23,29% респондентів достатньою мірою теоретично обізнані щодо розвитку рухових якостей учнів; 22,08% опитаних студентів спрямовують власні зусилля на саморозвиток і

самоосвіту; 20,24% респондентів спрямовують власні зусилля на самовдосконалення у професії вчителя фізичної культури.

Результати формувального етапу педагогічного експерименту підтвердили ефективність виявлених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Ключові слова: формування готовності, майбутні учителі фізичної культури, професійна самореалізація, оздоровча діяльність.

ABSTRACT

Vyala O. M. The formation of the readiness of the future teachers of physical culture for the professional self-realization in health-improving activities. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Thesis for the degree of candidate of pedagogical sciences in specialty: 13.00.04 – theory and methods of professional education. – National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, 2019.

Abstract content

The effectiveness of pedagogical conditions for the formation of the readiness of future teachers of physical culture for professional self-realization in health-improving activities was found to be theoretically substantiated and experimentally verified (development and understanding of the subjects of the educational process of the possibilities of professional self-realization in the health activity; a combination of traditional teaching methods with innovative, aimed at modeling professional situations related to the health-improving activities of the teacher of physical culture; deepening of the practical component of students' preparation; activization of research work and increasing the importance of self-education); the developed model of the formation readiness of the future teachers of physical culture to professional self-realization in health improving activity as a system in which functionally

interacting target, theoretical and methodological, cognitive-practical (theoretical, cognitive-informative on scientific components) and analytical results block.

Motivational-value, informational-cognitive, procedural, and creative-personal are attributed to the structural components of the readiness of future teachers of physical culture for professional self-realization in health-improving activities.

The criteria (motivational, epistemological, praxeological and personal), indicators and levels (low, medium, high) the formation of the readiness of future teachers of physical culture for professional self-realization in health-improving activities are defined.

Experimental work the formation of the readiness of future teachers of physical culture for professional self-realization in health-improving activities was carried out during 2015-2019 and consisted of preparatory, research-experimental and experimental-generalizing stages.

The developed model of the formation readiness of the future teachers of physical culture to professional self-realization in health improving activity are consists of such units: as target, theoretical and methodological, cognitive-informative and analytical results block. The target block of the model is to form the goals and objectives of the formation readiness of the future teachers of physical culture to professional self-realization in health improving activity. The theoretical and methodological unit of the model consists of methodological approaches (competence, cultural, system, personality-oriented and acmeological), principles (professional orientation of the content of higher education, feasibility, scientific, informative and humanizing) and functions (motivational, formative, diagnostic, evaluation) of the formation readiness of the future teachers of physical culture to professional self-realization in health improving activity. The cognitive-practical block of the model is provided by theoretical, activity-operational and scientific components. The analytical results block of the model includes the forms, methods, means, and stages of the formation of readiness of the future teachers of physical culture to professional self-realization in health improving activity. Analytical results block of the model characterizes the monitoring of the level of formation of readiness

of the future teachers of physical culture to professional self-realization in health improving activity and includes: criteria (motivational, cognitive, activity and personal), indicators and levels (low, medium, high) of the formation of the readiness of the future teachers of physical culture to professional self-realization in health improving activity and assessment tools (questionnaires, tests, diagnostic methods). The result is the formation of readiness of the future teachers of physical culture to professional self-realization in health improving activity.

The dissertation clarified the interpretation of basic concepts that are included in the scientific thesaurus of the formation of readiness of the future teachers of physical culture to professional self-realization in health improving activity; the content of the concepts “formation of readiness of the future teachers of physical culture to professional self-realization in health improving activity” and “readiness of the future teachers of physical culture to professional self-realization in health improving activity”.

The formation of the readiness of the future teachers of physical culture for the professional self-realization in health-improving activities is seen as a process of acquiring students with a qualification from Specialty 014 Secondary Education (Physical Education) that will ensure that they effectively implement their own abilities, reveal their creative potential, master certain social experiences, improve their professional skills and improve their professions aimed at the involvement of pupils in physical exercises at the lessons of physical culture, at carrying out of sports-improving actions in a mode of the educational day, out-of-class and out-of-school physical culture and health-improvement work.

The readiness of future teachers of physical culture for professional self-realization in health-improving activities is viewed as an integrative dynamic personality education that determines the attitude toward solving pedagogical tasks related to strengthening and preserving the health of the schoolchildren, increasing their motor activity and level of physical development.

The content, forms and methods of the formation of the readiness of future teachers of physical culture for the professional self-realization in health-improving

activities have been improved.

The provisions of methodological approaches (competence, cultural, system, person-oriented and acmeological) were further developed as a basis for identifying the theoretical and methodological foundations of high-quality professional training of future teachers of physical culture in the institutions of higher education.

The practical significance of the results obtained lies in the fact that pedagogical conditions for the formation of readiness of the future teachers of physical culture for the professional self-realization in health-improving activities are introduced into the educational process; educational manuals “Sport for Development”, “A happy and protected child – an active and healthy family and nation” were developed; created: a computer program “VPSKS: an algorithm for assessing the levels of the formation of readiness of the future teachers of physical culture for the professional self-realization in health-improving activities” (co-authors S.Y. Putrov, S.I. Bobrovnik, L.P. Sushchenko, I.V. Koloschuk) educational and methodical complexes on computer and paper carriers in the disciplines “Valeology”, “Theory and methods of physical culture”, “Technology of recreational and health-improving activities” and “Modern health-improving systems”.

236 students of the 3rd year of higher educational institutions participated in the survey. Among them, 60 students of the Berdyansk State Pedagogical University, 35 students of the Sumy State A. S. Makarenko Pedagogical University, 95 students of the National Pedagogical Dragomanov University, 46 students of Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. These students received qualifications in accordance with the curriculum for the preparation of bachelors in the field of knowledge 01012 Physical education, sports and human health, the direction of training 6.010201 Physical education.

The results of the student survey indicate that 47.38% of respondents consider it expedient formation of the their readiness for the professional self-realization in health-improving activities; but, unfortunately, only 15.52% of respondents possessed the terminology necessary for professional self-realization in health-improving activities; 25.88% of respondents believe that they have full knowledge of the

effective conduct of physical education minutes during the school day; 28.2% of the students surveyed indicated that they were theoretically sufficiently aware of the fact that health is a condition for the harmonious development of the schoolchildren personality; 28.49% of the students surveyed are sufficiently theoretically familiar with the methods of developing a healthy lifestyle for schoolchildren; 23.29% of respondents are theoretically sufficiently familiar with methods of developing the motor skills of schoolchildren; 22.08% of the surveyed students direct their own efforts to self-development and self-education; 20.24% of respondents direct their own efforts to self-improvement in the profession of a teacher of physical culture.

The results of the formative stage of the pedagogical experiment confirmed the effectiveness of the identified and theoretically grounded pedagogical conditions for the formation of readiness of the future teachers of physical culture for the professional self-realization in health-improving activities

Key words: formation, readiness, the future teachers of physical culture, professional self-realization, health-improving activity.

Список публікацій здобувача за темою дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України

1. В'яла О. М. Сучасний погляд на формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)» збірник наукових праць / За ред. Г. М. Арзютова. Київ: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Випуск ЗК1 (70) 16. С. 331–335.*

2. В'яла О. М. Особливості формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної*

культури (фізична культура і спорт)» збірник наукових праць / За ред. О. В. Тимошенко. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. Випуск ЗК (84). С. 105–108.

3. В'яла О. М. Теоретичне підґрунтя формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр.* Бердянськ: БДПУ, 2017. Вип. 2. С. 195–200.

4. В'яла О. М., Путров С. Ю. Понятійний апарат формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр.* Бердянськ: БДПУ, 2017. Вип. 2. С. 132-137.

5. В'яла О. М. До питання про формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт» зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка.* Київ.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. Випуск ЗК (97)18. С. 100–103.

**Статті у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях,
віднесених до міжнародних наукометричних баз даних**

6. Vyala O., Putrov S., Slobozhaninov P. Methodological approaches to the formation of readiness future teachers of physical culture to professional self-realization in health-improving activity. *The scientific heritage.* 2018. № 25. P. 2. С. 39–43. (Фахова)

7. В'яла О. М., Путров С. Ю. Сутність формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Наукові записки Тернопільського національного*

педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогічка. 2017. № 3. С. 44–51. (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus).

8. В'яла О. М. Моделювання процесу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. Випуск 3 К (110)19. С. 110–112 (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus).*

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

9. В'яла О. М. Про застосування компетентнісного підходу у формуванні готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Актуальні проблеми вищої професійної освіти України: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (23 березня 2017, м. Київ); за заг. ред. Е. В. Лузік, О. М. Акмалдінової. Київ: НАУ, 2017. С. 47.*

10. В'яла О. М., Бобровник С. І. Теоретичний аспект формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Валеологія: сучасний стан, напрямки та перспективи розвитку: матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (5-7 квітня 2017, м. Харків). Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. С. 124–128.*

11. Vyala O. M., Bobrovnyk S. I. On formation of readiness of future teachers of physical culture to professional self-realization in health-improvement activity. *Сучасні проблеми фізичного виховання, спорту та здоров'я людини: матеріали I Міжнародної заочної науково-практичної конференції (12 жовтня 2017, м. Одеса). Одеса, 2017. С. 113–116.*

12. Bobrovnyk S. I., Vyala O. M. The innovations in the formation of the readiness of the future teachers of physical culture for professional self-realization in health-improving activities. *Іноваційні технології в науці та освіті. Європейський досвід: матеріали міжнародної конференції (21–24 листопада 2017, м. Відень, Австрія). Дніпро-Відень, 2017. Т 1. С 33–37.*

13. В'яла О. М. Інноваційна складова у формуванні готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (7 грудня 2017, м. Суми); за заг. ред. О. В. Зосименко. Суми: ФОП Цьома С. П., 2017. Ч. 1. С. 126–130.*

14. В'яла О. М., Бобровник С. І. Шляхи професійної самореалізації майбутніх учителів фізичної культури в оздоровчій діяльності. *Фізичне виховання в контексті сучасної освіти: матеріали XII науково-методичної конференції (15-16 червня 2018, м. Київ). Київ, 2018. С. 29–31.*

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

15. Погонцева О. В., Дерев'янюк В. В., Захарчук І. Р., В'яла О. М., Трофимов О. С. Спорт заради розвитку («Щаслива та захищена дитина – активна та здорова родина і нація»): навчально-методичний посібник. Київ: Видавництво «Фенікс», 2017. 268 с.

16. Дерев'янюк В. В., Погонцева О. В., Захарчук І. Р., В'яла О. М. Спорт заради розвитку : Навчальна програма спецкурсу. Київ: Видавництво «Фенікс», 2017. 60 с.

17. Комп'ютерна програма «ВПБСК: Алгоритм оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності» / О. М. В'яла, С. Ю. Путров, С. І. Бобровник, Л. П. Сущенко, І.О. Колощук. № від серпня 2019, видане Міністерством економічного розвитку і торгівлі України).

ЗМІСТ

ВСТУП.....		16
РОЗДІЛ 1	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ В ОЗДОРОВЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	25
1.1.	Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності як науково-теоретична проблема.....	25
1.2.	Основні поняття, які характеризують фахову складову формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.....	40
1.3.	Понятійний апарат щодо фізкультурно-оздоровчої складової формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності	60
1.4.	Структура готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.....	68
	Висновки до першого розділу.....	82
РОЗДІЛ 2	ЕМПІРИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ В ОЗДОРОВЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	85
2.1.	Методика та напрями дослідження	85
2.2.	Модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.....	90

2.3.	Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності	110
2.3.1.	Розвиток і розуміння суб'єктами освітнього процесу можливостей професійної самореалізації в оздоровчій діяльності	110
2.3.2.	Поєднання традиційних методів навчання з інноваційними, спрямованими на моделювання професійних ситуацій, пов'язаних з оздоровчою діяльністю вчителя фізичної культури	125
2.3.3.	Поглиблення практичної складової підготовки студентів, активізація їх науково-дослідної роботи та підвищення значущості самоосвіти	140
	Висновки до другого розділу.....	150
РОЗДІЛ 3	ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ В ОЗДОРОВЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	159
3.1.	Педагогічна діагностика оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності	159
3.2.	Аналіз результатів формувального етапу педагогічного експерименту	168
	Висновки до третього розділу.....	197
	ВИСНОВКИ.....	199
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	205
	ДОДАТКИ.....	235

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Соціально-економічні перетворення, що відбуваються в нашій країні та інтеграція України в єдиний європейський освітній простір орієнтують на якісно новий рівень професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти. У сучасний період вища освіта України виконує актуальне завдання кадрового забезпечення майбутніми вчителями фізичної культури, здатними формувати здоровий спосіб життя учнів і залучати їх до активних занять фізичною культурою. Модернізація вищої освіти пов'язана з перспективними потребами розвитку особистості, суспільства і держави, що склалися на основі збереження і примноження кращих традицій вітчизняного та світового досвіду професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти. У цих умовах необхідне наукове переосмислення підходів до оцінювання ефективності формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, а також прогнозування результатів якості підготовки випускників вищої школи.

Зміцнення здоров'я підростаючого покоління є одним з головних завдань сьогодення та майбутнього, оскільки подальший соціальний і економічний розвиток країни, її обороноздатність, рівень життя, науки і культури залежить від того, наскільки молодь буде здоровою і працездатною. Але, на жаль, останніми роками поступає усе більш тривожна інформація про несприятливий вплив освітнього процесу на стан здоров'я учнів закладів загальної середньої освіти.

Дослідження базується на положеннях нормативних документів, зокрема, Законів України «Про вищу освіту» (2017) та «Про фізичну культуру і спорт» (2018), Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті (2002), Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013), Концепції нової української школи (2016), Програми «Нова українська школа» (2018), Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту

(2004), Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012-2016 роки (2011), Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (2016).

Вітчизняні вчені (О. Ю. Ажиппо [1-3], Ю. Войнар [56], П. Б. Джурицький [90], Л. І. Іванова [112], Є. А. Захаріна [106-107], Н. І. Степанченко [206-207], Л. П. Сущенко [208-209], О. В. Тимошенко [211], Б. М. Шиян [238] та ін.) акцентували увагу на ґрунтовному розкритті теоретичних і методичних засад професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти.

Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до різних видів діяльності була предметом розвідок учених Л. П. Ареф'євої [9], О. А. Атамась [12], О. М. Войтовської [57], Л. В. Гальченко [64], Г. Р. Генсерук [67], М. В. Карченкової [117], Г. Д. Кондрацької [120], Л. О. Коновальської [121], В. І. Наумчука [149], О. В. Омельчук [156], В. Г. Омеляненка [157-160], Н. М. Самсутіної [190] та ін.

Особливої уваги заслуговує дослідження М. В. Данилевич [79-83] щодо професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності. Окремі питання, пов'язані з рекреаційно-оздоровчою діяльністю ґрунтовно розглядали вітчизняні дослідники О. В. Андрєєва [7], О. Л. Благій [26], М. В. Дутчак [93], О. М. Жданова [101], Є. Н. Приступа [176] та ін.

Теорію і методику фізичного виховання ґрунтовно розробляли вітчизняні вчені В. Г. Ареф'єв [8], Т. Ю. Круцевич [129], Б. М. Шиян [238] та ін.

Різні аспекти оздоровчої діяльності досліджували зарубіжні (С. Bouchard, S. N. Blair, W. L. Haskell [251], A. Case, A. Deaton [252], N. Cavill, S. Kahlmeier, F. Racioppi [253], E. Kinney, B. Clark [258], G. O'Donovan [260], S. Plowman, D. Smith [262], K. Relation, S. Page [263], D. Seedhouse [265], A. Twaddle [266], E. Weiner [267] та ін.) науковці.

Проблемі зміцнення та збереження здоров'я школярів приділяють

особливу увагу вітчизняні (О. Д. Дубогай [92], В. М. Оржеховська [162], І. В. Поташнюк [175] та ін.) та зарубіжні (М. Bothmer, В. Fridlund [250], S. Clarke, M. Jukes, J. Njagi, L. Khasakhala, B. Cundill, J. Otido, C. Crudder, B. Estambale, S. Brooker [254], J. De Paula, I. Leite, A. de Almeida, G. Ambrosano, F. Mialhe [256] та ін.) вчені.

Дослідники (М. Г. Ватковська [47], О. О. Віговська [53], Д. О. Леонт'єв [134], В. І. Логвиненко [139], В. І. Муляр [146-147], І. С. Рижова [183], А. П. Смансер [202], І. І. Чхеайло [230] та ін.) у своїх наукових працях розкривали особливості самореалізації особистості.

Науковці (О. І. Артемова [10], О. С. Економова [97], Л. Г. Кайдалова [115], В. А. Лісовий [137], С. Д. Максименко та В. І. Осьодло [142], Н. В. Старинська [203], Т. М. Толкова [212] та ін.) значну увагу приділяють питанням, пов'язаним з характеристикою професійної самореалізації.

Аналіз наукової літератури, нормативно-правової документації, досвід професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти надає можливість виявити суперечності, що виникають між:

- вагомістю для держави пріоритетних напрямків зміцнення та збереження здоров'я учасників освітнього процесу та нерозробленістю педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності;

- очікуванням українського суспільства на якісні зміни у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти і недостатнім рівнем сформованості готовності випускників до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності;

- необхідністю для вищої школи ефективно формувати готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та недостатнім науково-методичним забезпеченням цього процесу.

Актуальність проблеми, її недостатня теоретична і практична розробленість, виявлені суперечності, значущість престижу здоров'я зумовили

вибір теми дисертаційної роботи **«Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження відповідає тематичному плану наукових досліджень Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова з наукового напрямку «Зміст освіти, форми, методи і засоби підготовки вчителів» (протокол № 5 від 27 січня 2004 року).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 7 від 8 грудня 2015 року) та узгоджено у бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 1 від 26 січня 2016 року).

Мета дослідження полягає у виявленні, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Відповідно до мети сформульовано такі **завдання дослідження**:

1. На основі аналізу наукової літератури охарактеризувати понятійно-категоріальний апарат дослідження проблеми формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

2. Уточнити зміст поняття «готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності» та теоретично обґрунтувати структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

3. Визначити критерії й показники та схарактеризувати рівні сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

4. Розробити модель формування готовності майбутніх учителів фізичної

культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

5. Виявити та теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та експериментально перевірити їх ефективність.

Об'єкт дослідження – підготовка майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Методи дослідження. Досягнення мети і розв'язання поставлених завдань передбачало використання таких методів: *теоретичні*: компаративний аналіз, логічний аналіз психолого-педагогічної, навчально-методичної літератури та літератури з фізичної культури, дисертаційних досліджень – для характеристики понятійно-категоріального апарату дослідження проблеми формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; класифікація – для уточнення змісту поняття «готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності»; синтез та абстрагування – для теоретичного обґрунтування структури готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; індукція та дедукція – з метою визначення критеріїв, показників і характеристики рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; концептуалізація та моделювання – з метою розроблення моделі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; проектування – для виявлення та теоретичного обґрунтування педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; *емпіричні*: анкетування студентів закладів вищої освіти та вчителів фізичної культури закладів загальної середньої освіти, тестування студентів, педагогічний

експеримент, ретроспективний аналіз власного досвіду роботи у вищій школі – для експериментальної перевірки ефективності виявлених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; *статистичні*: методи статистики, зокрема, t-критерій Стьюдента, для кількісної та якісної обробки даних педагогічного експерименту.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *вперше* виявлено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності (розвиток і розуміння суб'єктами освітнього процесу можливостей професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; поєднання традиційних методів навчання з інноваційними, спрямованими на моделювання професійних ситуацій, пов'язаних з оздоровчою діяльністю вчителя фізичної культури; поглиблення практичної складової підготовки студентів, активізація їх науково-дослідної роботи та підвищення значущості самоосвіти); розроблено модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності як систему, в якій функціонально взаємодіють цільовий, теоретико-методологічний, пізнавально-практичний (теоретична, діяльнісно-операційна на наукова складові) та аналітико-результативний блоки;

– *уточнено* тлумачення базових понять, які входять до наукового тезаурусу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; зміст понять «формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності» та «готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності»; структурні компоненти (мотиваційно-ціннісний, інформаційно-пізнавальний, процесуальний та креативно-особистісний) готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності;

критерії (мотиваційний, гносеологічний, праксеологічний та особистісний), показники та рівні (низький, середній, високий) сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності;

– *удосконалено* зміст, форми і методи формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності;

– *подальшого розвитку набули* положення методологічних підходів (компетентнісного, культурологічного, системного, особистісно-орієнтованого та акмеологічного) як підґрунтя для з'ясування теоретичних і методичних засад якісної професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що впроваджено педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; розроблено навчально-методичний посібник «Спорт заради розвитку («Щаслива та захищена дитина – активна та здорова родина і нація»); комп'ютерну програму «ВПБСК: алгоритм оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності» (у співавторстві з С. Ю. Путровим, С. І. Бобровником, Л.П. Сущенко, І. О. Колощук); навчально-методичні комплекси на електронних і паперових носіях на основі базових програм з дисциплін «Валеологія», «Теорія та методика фізичної культура», «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності» та «Сучасні оздоровчі системи».

Провідні теоретичні та методичні положення дисертаційного дослідження можуть бути використані в освітньому процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти, а також для слухачів курсів підвищення кваліфікації вчителів фізичної культури.

Основні положення та результати дослідження **впроваджено** у навчальний процес Бердянського державного педагогічного університету

(довідка № 57-16/608 від 19.04.2019 року), Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (довідка № 16 від 22.04.2019 року), Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (довідка № 1822 від 2.04 2019 року), Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 216/03а від 27.05.2019 року).

Особистий внесок здобувача. У публікаціях, підготовлених спільно з співавторами, внесок здобувача полягає: у визначенні основних понять, які характеризують понятійний апарат формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, – у статті [40]; у розкритті ролі методологічних підходів до формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності – у статті [44]; у з'ясуванні сутності формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності – у статті [41]; у характеристиці теоретичного аспекту формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності – у тезах [38];]; в аналізі наукової літератури – у тезах [42, 43]; у розробленні шляхів професійної самореалізації майбутніх учителів фізичної культури в оздоровчій діяльності – у тезах [39]; у розробленні концептуальних засад навчально-методичного посібника [172]; у розробленні та характеристиці складових навчальної програми спецкурсу [87].

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні результати та теоретичні положення дисертаційного дослідження висвітлено та обговорено на: *міжнародних науково-практичних конференціях*: «Modern problems and prospects of development of physical education, health and training of future specialists in physical education and sport» (Київ 2016, 2017, 2018, 2019); «Актуальні проблеми фізичного виховання, реабілітації, спорту і туризму» (Запоріжжя, 2016); «Актуальні проблеми вищої професійної освіти» (Київ, 2017); «Валеологія: сучасний стан, напрямки та перспективи розвитку» (Харків, 2017); «Сучасні проблеми фізичного виховання, спорту та здоров'я людини» (Одеса, 2017); «Інноваційні технології в науці та освіті. Європейський досвід»

(Дніпро, Відень Австрія, 2017); на міжнародному конгресі «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі» (Одеса, 2017); IV Морозівських педагогічних читаннях «Академічні свободи і автономія університету» (Київ, 2016); V Морозівських читаннях «Тьюторство як засіб інтернаціоналізації освітньо-наукового простору вищої школи» (Київ, 2018); на науково-методичній конференції «Фізичне виховання в контексті сучасної освіти» (Київ, 2018); на засіданнях кафедри фізичної реабілітації Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Публікації. Основні наукові положення й висновки дисертаційного дослідження відображено в 17 публікаціях автора, серед яких: 5 статей у наукових фахових виданнях України з педагогіки; 3 статті у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях, що віднесені до міжнародних наукометричних баз даних; 6 наукових праць, які засвідчують апробацію матеріалів дослідження на науково-практичних конференціях; 1 навчально-методичний посібник; 1 навчальна програма спецкурсу; 1 комп'ютерна програма.

Структура й обсяг дисертації. Робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (268 найменувань) та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 300 сторінок, серед них 191 сторінка основного тексту. Дисертація містить 33 таблиць та 43 рисунка.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ В ОЗДОРОВЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності як науково-теоретична проблема

Глибокі соціально-економічні зміни визначають нове бачення ролі освіти в суспільстві. Вища школа активно шукає відповіді на питання, які поставила сучасна дійсність, у тому числі й питання, пов'язані із збереженням і зміцненням здоров'я учасників освітнього процесу. Завданнями, що забезпечують національні інтереси України, зміцнюють авторитет і конкурентоспроможність нашої держави в міжнародних відносинах, зумовлюється, як вважає О. В. Тимошенко, «потреба постійного оновлення та осучаснення навчально-виховного процесу. Він має бути чітко орієнтований на демократичні цінності, ринкові засади економіки та найсучасніші науково-технічні здобутки» [211, с. 4]. Нам імпонує ця думка вченого.

Світові соціально-економічні й технологічні зміни висувають нові, сучасні вимоги до підготовки майбутніх учителів фізичної культури. У процесі професійного розвитку та становлення змісту підструктур відбувається, на думку І. В. Шаповалої, «їх взаємодія й інтеграція, що призводить до утворення інтегрованих професійних якостей, які забезпечують конкурентоспроможність, професійну мобільність, продуктивність професійної діяльності, сприяють професійному зростанню, підвищенню кваліфікації та розвитку фахівця» [235, с. 433].

Процеси утвердження суверенітету зумовили, як вважає О. М. Онопрієнко, «появу в сучасній освіті таких основних вимог до висококваліфікованого та конкурентоспроможного фахівця, як усвідомлена

потреба розуміння своєї національної належності, збереження та розвиток національної культури й залучення молоді до її етнічних джерел, поліпшення патріотичного виховання юного покоління, боротьба з поширенням негативних явищ у молодіжному середовищі, виховання в студентській молоді ціннісних орієнтацій, притаманних високорозвиненому суспільству, зміцнення здоров'я підростаючого покоління та усвідомлення ним власної фізичної й етнокультурної належності» [161, с. 160]. Ми поділяємо цю думку вченої.

Важливим аспектом професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури є, на думку Є. А. Захаріної, «входження у відповідні професійні функції в умовах реальної педагогічної праці» [107, с. 63].

Державна система фізичної культури і спорту, яка покликана формувати здоровий спосіб життя у підростаючого покоління та дорослого населення на практиці, на думку Н. І. Степанченко, «виявляється орієнтованою на досягнення високих спортивних результатів невеликою групою спортсменів» [207, с. 255]. Вчена вказує, що «технократична дисфункція системи фізичної культури і спорту пов'язана з тим, що її основна ланка – вища фізкультурно-спортивна освіта готує фахівців не стільки для виконання місії оздоровлення нації, скільки для досягнення високих спортивних результатів» [207, с. 255]. Ми погоджуємося з цією думкою вченої.

Зміцнення та збереження здоров'я є одним з головних завдань сьогодення та майбутнього, оскільки подальший соціальний і економічний розвиток країни, її обороноздатність, рівень життя, науки і культури залежить від того, наскільки молоде покоління нашого суспільства буде здоровим і працездатним. Але, на жаль, останніми роками поступає усе більш тривожна інформація про несприятливий вплив освітнього процесу у загальноосвітніх навчальних закладах на стан здоров'я учнів. Саме школа, судячи з наукових досліджень та статистичних даних, сприяє виникненню хронічних захворювань у кожної другої дитини, призводячи до істотної втрати резервів здоров'я.

З позицій сьогодення велике занепокоєння викликає стан здоров'я молодого покоління. За даними Г. Д. Кондрацької, «майже 90% дітей,

школярів, студентів мають проблеми зі здоров'ям, у 60% дітей і підлітків діагностують різноманітні дефекти фізичного розвитку, понад 50% мають незадовільну фізичну підготовку» [120, с. 3]. За даними Н. Г. Денисенко, «нині практично здоровими є лише 27% дітей дошкільного і молодшого шкільного віку, близько 90% учнів мають відхилення у стані здоров'я, понад 50% – незадовільну фізичну підготовленість» [86, с. 3].

Це явище зумовлено, як вважає О. А. Стасенко, цілою низкою об'єктивних причин: «зниженням матеріального добробуту значної частини населення, погіршенням екологічної ситуації, недосконалістю інфраструктури охорони здоров'я, збільшенням навчального навантаження учнівської молоді, відсутністю сформованої системи культури здоров'я в суспільстві» [204, с. 151].

Погіршення стану здоров'я підростаючого покоління підвищило, на думку Н. М. Самсутіної, «вимоги до підготовки висококваліфікованих учителів фізичної культури, які мають сприяти формуванню традицій і культури здорового способу життя, престижу здоров'я, залученню учнів до активних занять фізичною культурою» [190, с. 232]. Нам імponує ця думка вченої.

Тому першочерговим стратегічним завданням нашої держави, як вказує О. Ю. Ажиппо та А. С. Бондар, «повинно стати створення належних умов для залучення якомога більшої кількості дітей та молоді до занять фізичною культурою та спортом і розширення їхньої рухової активності, бо саме від молодого покоління залежить майбутнє нашого суспільства» [3, с. 41].

Основні напрями розбудови сучасної вищої школи спрямовані, як вважає О. А. Стасенко, на «пошук ефективних шляхів здійснення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, завданням яких є не тільки оволодіння фундаментальними фаховими знаннями, а й сприяння культури здоров'я, виховання фізично, психічно і духовно здорового громадянина держави» [205, с. 10]. Ми поділяємо цю думку вченого.

Розв'язання сформульованих державою завдань виховання вимагає відповідної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Особлива

відповідальність в цьому плані, на думку Л. П. Ареф'євої, «лежить на професійній освіті, яка здійснюється у вищих навчальних закладах, оскільки від її ефективності залежить рівень підготовки майбутніх фахівців з вищою освітою – інтелектуальної еліти нашого суспільства» [9, с. 3]. Для нашого дослідження ця теза є досить доречною.

Формування інформаційно-технологічного суспільства, докорінні зміни соціально-економічного, духовного розвитку держави потребують, на думку О. В. Тимошенка, підготовки вчителя нової генерації. Вчений вказує, що «реалізація цього стратегічного завдання зумовлена глибокими змінами в системі та структурі вищої освіти, а також необхідністю інтеграції національної освіти в європейський освітній простір» [211, с. 3].

З позицій сьогодення зміст підготовки майбутніх учителів фізичної культури спрямований, на думку Л. П. Ареф'євої, на усвідомлення ними: змін, які відбуваються у соціуму; таких функцій виховання, як: збереження, відтворення й розвиток культури, забезпечення наступності й зміни поколінь, створення умов для творчого розвитку учнів; особливостей виховної роботи зі старшокласниками з використанням засобів фізичної культури; необхідності докорінної перебудови організації фізичного виховання учнів старшої школи у позаурочний час; пріоритету здоров'язбережувальних технологій у організації навчально-виховної діяльності у старшій школі» [9, с. 16]. Вважаємо, що ці функції виховання будуть також дотичними для учнів молодшої та основної школи.

Науковці (О. Ю. Ажиппо [1], О. О. Безкопильний [17], А. В. Віндюк та Є. А. Захаріна [54], С. В. Гаркуша [66], Л. О. Коновальська [121], В. А. Коробейнік [122], Л. Л. Лисенко [135], Т. В. Ніжевська [153], С. Г. Пільова [170], О. К. Проніков [178], Н. М. Самсугіна [190], Н. С. Свірщук [193], Л. Синіговець [198], Л. С. Хоронжевський [224], І. В. Шаповалова [235] та ін.) у своїх працях розглядали питання, пов'язані з характеристикою деяких аспектів професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти. Так, О. Ю. Ажиппо розглядав деякі проблеми організації

самостійної роботи майбутніх учителів фізичної культури до їх професійної діяльності [1]; О. О. Безкопильний – формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності як пріоритетний напрям вищої фізкультурної освіти [17]; А. В. Віндюк та Є. А. Захаріна – професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури до формування в учнів уміння самостійно виконувати фізичні вправи [54]; С. В. Гаркуша – компоненти професійної майстерності майбутніх учителів фізичної культури [66]; Л. О. Коновальська – компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи в старшій школі [121]; В. А. Коробейнік – визначення мотиваційного комплексу професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури [122]; Л. Л. Лисенко – актуалізація науково-дослідної роботи майбутніх учителів фізичної культури у формуванні здатності їх до креативно-інноваційної діяльності [135]; Т. В. Ніжевська – окремі аспекти підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів артпедагогіки в майбутній професійній діяльності [153]; Д. В. Пеньковець – етапи формування професійної майстерності у майбутніх учителів фізичної культури [167]; С. Г. Пільова – підготовку майбутніх учителів фізичної культури до організаційної діяльності [170]; О. К. Проніков – організацію педагогічної практики майбутніх учителів фізичної культури на початку ХХІ століття [178]; Н. М. Самсутіна – педагогічні умови формування професійних функціональних компетентностей майбутніх учителів фізичної культури [190]; Н. С. Свірщук та ін. – спеціальну підготовку майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-рекреаційної діяльності як пріоритетний напрям сучасної вищої освіти [193]; Л. Синіговець – підготовку майбутніх учителів фізичної культури до краєзнавчо-туристської діяльності засобами інформаційної технології [198]; Н. І. Степанченко – формування у майбутніх учителів фізичної культури готовності до інноваційної діяльності [206]; Л. С. Хоронжевський – підготовку майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями загальноосвітньої школи засобами позашкільної практики [224];

І. В. Шаповалова – підготовку майбутніх учителів фізичної культури до самовдосконалення та формування основ здорового способу життя [235].

Аналіз цих праць показав, що не досліджувалися педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Проблема розвитку людини стає пріоритетною в умовах сучасної соціокультурної та економічної ситуації. Н. Тимошенко вказує, що «саморозвиток, самореалізація, самовдосконалення людської особистості, її потенціалу – головний чинник успішності, ефективності реформ в різних галузях, а особливо в освітній» [210, с. 160]. На думку вченої, «наразі унікальність соціально-культурної, економічної ситуації України полягає в тому, що необхідність перетворень у суспільстві ставить проблему розвитку людини в ранг пріоритетних завдань» [210, с. 160]. Нам імпонує ця теза вченої.

Питання професійної самореалізації в оздоровчій діяльності є актуальними в сучасних умовах європейської інтеграції освітніх систем та підвищення ефективності підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищих навчальних закладах.

Інтеграція України у світову систему вищої освіти спрямована переосмислення основних напрямів професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти. У даний час пріоритетним напрямом в освіті, на думку К. А. Поселецької, «стає виховання творчої особистості, здатної до самореалізації у швидко змінних соціально-економічних умовах» [174, с. 392]. Ми підтримуємо цю думку вченої.

Професійна самореалізація майбутніх учителів фізичної культури в процесі навчання у вищому навчальному заклад має свою специфіку. У студентські роки відбувається становлення творчої особистості, її саморозвиток і формування цілісного «Я». Професійна самореалізація особистості майбутніх учителів фізичної культури пов'язана з прагненням стати кращим у професійному і особистісному аспектах.

Фундамент підготовки студента до професійної діяльності, на думку Б. А. Карпушина, становлять: знання мети й завдань виховання, знання психолого-біологічних характеристик людини з урахуванням його вікових та статевих особливостей, знання й уміння застосовувати методи педагогічних досліджень, принципи й методи навчання й виховання [116, с. 11].

Результати аналізу процесу підготовки майбутніх учителів фізичної культури, який здійснила Г. Д. Кондрацька, свідчать, що її специфіка полягає в: 1) ґрунтовному вивченні анатомії, фізіології, валеології, теорії та методики фізичного виховання, що забезпечить усвідомлення потреби здорового способу життя; 2) міжпредметні зв'язки сприяють глибокому вивченню сутності потреби у школярів; 3) знання процесу виконання вправ у високо інтенсивних режимах допоможе підготувати учнів до стресових ситуацій; 4) вивчення фізіологічних механізмів забезпечує учителів високим рівнем знань по запобіганню різного роду залежностей у дітей [120, с. 15].

Перед майбутніми учителями фізичної культури постає завдання, на думку Є. А. Захаріної, щодо «формування нової ідеології та культури зміцнення здоров'я учнів, без вирішення якого суспільство може понести досить помітні й невідтворювані втрати людського потенціалу, що поза всяким сумнівом негативно позначиться на виробничій інфраструктурі, добробуті, якості життя та культурі» [106, с. 36].

З позицій сьогодення, на думку Л. Є. Хоронжевського, «набуває особливої уваги й потребує вирішення проблема якісної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, спроможних здійснювати свою діяльність у нових умовах із урахуванням здоров'язберігаючих технологій» [224, с. 15].

Щоб виховати здорову націю, необхідно, на думку І. В. Шаповалової, ще «в шкільному віці формувати та закріплювати у свідомості дітей навички здорового способу життя, а зробити це може тільки такий вчитель фізичної культури, який постійно дбає про безперервне професійне та особистісне самовдосконалення, що забезпечує оптимальну продуктивність праці та неодмінну наявність особистісних компонентів [234, с. 410].

Сучасній школі потрібні фахівці, яким, як вважає Д. В. Пеньковець, «притаманні: гуманістична спрямованість, професійна компетентність, висока моральність та естетична зрілість, науковий потенціал, постійне самовдосконалення» [167, с. 261]. Отже, сучасна модель педагога ХХІ століття передбачає передусім професійно компетентну особистість, в якій переважають духовно-етичні, гуманні якості [167, с. 261].

Учителі фізичної культури покликані вирішувати складні завдання фізичного виховання молоді, прилучення дітей та юнацтва до занять фізичною культурою та спортом. З погляду на це соціальна значущість проблеми професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури виявляється, на думку Л. О. Демінської, «в необхідності піднесення престижу та ролі цінностей, які сприяють організації здорового способу життя широких верств населення, прилучення учнівської молоді до систематичних занять спортом і культурних форм відпочинку» [85, с. 3]. Нам імпонує ця думка вченої.

Фізичне виховання школярів є невід'ємною частиною системи освіти, важливим чинником фізичного і морального здоров'я, комплексного підходу до формування інтелектуальних і фізичних якостей, психологічної і фізичної підготовки учнів до активної життєдіяльності.

З позицій сьогодення спостерігається, на думку Л. П. Арефьєвої, «інтенсивний пошук підходів до побудови нової стратегії виховання, формуються нові культурні засади виховної практики, демократизація стосунків суб'єктів навчально-виховного процесу, відповідальність держави за виховання дітей і молоді, впровадження здоров'язбережувальних технологій у процес фізичного виховання підростаючого покоління» [9, с. 3]. Нам імпонує ця думка вченої.

Невідкладним завданням у справі покращення стану здоров'я та рівня фізичної підготовленості дітей, як вважає О. Ю. Ажиппо, є «певна модернізація фізичного виховання й спорту у школі, яку доцільно здійснювати в таких аспектах: покращення матеріально-технічної бази проведення занять з фізичної культури; планування й виконання системної роботи з фізичного виховання

школярів: культивування здорового способу життя, функціонування безоплатних шкільних спортивних секцій з сучасних видів спорту (шейпінг, атлетизм, фітнес, черлідінг, бодибілдінг тощо), проведення спортивних змагань, зустрічі з відомим українськими спортсменами, відвідування спортивних заходів; оновлення змісту й методики проведення занять з фізичної культури в школі через вдосконалення у вищій школі підготовки фахівців спортивно-педагогічної діяльності; створення ефективної системи підвищення кваліфікації для тренерів і педагогів в галузі фізичного виховання та спорту; впровадження у практику передових методик фізичного виховання (на основі дисертаційних досліджень) у межах постійно діючих семінарів для вчителів шкіл; реалізація ідеї здорового способу життя та популяризація фізичного виховання й спорту через систему зустрічей з батьками учнів в межах проведення «сімейного лекторію» (тобто із запрошенням дітей, їхніх батьків та членів їхніх родин)» [2, с. 294]. Для нашого дослідження ця думка вченого є досить важливою.

Соціальні трансформації, розвиток педагогічних систем, оновлення педагогічної практики вимагають від сучасного вчителя фізичної культури, яке вважає Л. Л. Лисенко, «участі в інноваційних процесах, прийняття нестандартних рішень, творчості в організації педагогічної діяльності, яка є складовою частиною дослідницької роботи» [135].

Учитель виконує важливу соціальну функцію – здійснює духовний, розумовий, фізичний розвиток і виховання підростаючого покоління. О. А. Стасенко вказує, що праця вчителя фізичної культури «спрямована не лише на організацію пізнавального процесу, а й на проведення позакласної спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої діяльності учнів, систематичне розв'язання завдань щодо залучення школярів до повсякденних занять фізичною культурою і спортом» [205, с. 10].

Специфічною особливістю роботи вчителя фізичної культури є рухова діяльність, що визначається, як зазначає С. О. Ігнатенко, «змістом самого предмета як уроків фізичної культури, так і позакласних спортивно-масових

заходів» [113, с. 6]. Зміст навчально-рухової діяльності включає, як вказує С. О. Ігнатенко, «ситуації, які можна використовувати для виховання почуття поваги до слабкого, почуття обов'язку і відданості, почуття відповідальності, власної гідності, гордості, совісті, сором'язливості тощо» [113, с. 6]. Професійна діяльність вчителя фізичної культури спрямована, як зазначає вчений, «насамперед на формування фізично досконалих, соціально активних, морально усталених, відданих Україні громадян» [113, с. 6].

Учителю фізичної культури слід особливу увагу приділяти профілактиці травматизму на заняттях фізичною культурою. І. А. Бріжата визначає такі основні причини травматизму школярів: організаційні недоліки при проведенні занять і змагань; помилки в методиці проведення занять, які пов'язані з порушенням дидактичних принципів навчання, відсутність індивідуального підходу, недостатній облік стану здоров'я, статевих і вікових особливостей, фізичної й технічної підготовленості школярів; недостатнє матеріально-технічне оснащення занять; незадовільний санітарно-гігієнічний стан залів і майданчиків; низький рівень виховної роботи, що призводить до порушення дисципліни, неуважності, поспішності, несерйозного ставлення до страховки; відсутність медичного контролю й порушення лікарських вимог; суб'єктивні чинники: недостатня підготовленість до виконання заданих фізичних навантажень, стан стомленості (втома); гіпокінезія; психологічні причини [29, с. 14].

Модернізація процесу професійної підготовки учителів фізичної культури вимагає, на думку І. А. Бріжатої, «розробки, створення й забезпечення освітнього процесу навчальними програмами спецкурсів, навчальними та навчально-методичними посібниками, зміст яких повинен бути націлений на зміну професійного мислення фахівців, озброєння їх новими знаннями й уміннями з профілактики шкільного травматизму» [26, с. 15].

Для нашого дослідження важливим є аналіз закордонного досвіду підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищій школі. Так, у Гродненському державному університеті імені Янки Купали (Гродзенскі

дзяржаўны універсітэт імя Янкі Купалы) падготовку майбутніх учителів фізічнай культуры здійснюють на факультэце фізічнай культуры. Випускнікі атрымуюць дыплом за кваліфікацыёю «викладач» та спецыяльнасьцю «фізкультурна-аздараўленчая та турыстычна-рэкрэацыйная дзейнасьць» (фізкультурна-аздараўленчая і турыстычна-рэкрэацыйная дзейнасьць). Асновнымі дысцыплінамі, якія вивчають протягом 4 рокаў майбутні вчытелі фізічнай культуры, ё такі: «Педагагіка» («Педагагіка»), «Псіхалогія» («Псіхалогія»), «Тэорыя і методыка фізічнага выхавання» («Тэорыя і методыка фізічнага выхавання»), «Тэорыя спорту» («Тэорыя спорту»), «Анатомія» («Анатомія»), «Фізіялогія спорту» («Фізіялогія спорту»), «Спортыўна метралагія» («Спортыўная метралагія»), «Лікувальная фізічная культура і масаж» («Лічэбная фізічная культура і масаж»), «Історыя фізічнай культуры і спорту» («Гісторыя фізічнай культуры і спорту»), «Псіхалогія фізічнай культуры і спорту» («Псіхалогія фізічнай культуры і спорту»), «Спортыўны менеджмент і маркетынг» («Спортыўны менеджмент і маркетынг»), «Гімнастыка і методыка выкладання» («Гімнастыка і методыка выкладання»), «Спортыўныя та рухлівыя ігры та методыка выкладання» («Спортыўныя і рухомыя гульні і методыка выкладання»), «Лёгка атлетыка і методыка выкладання» («Лёгкая атлетыка і методыка выкладання»), «Плаванне і методыка выкладання» («Плаванне і методыка выкладання»), «Ліжны спорт і методыка выкладання» («Лыжны спорт і методыка выкладання»), «Турызм» («Турызм»), «Спортыўныя адзінаборствы» («Спортыўныя адзінаборствы»), «Асновы атлетызму» («Асновы атлетызму»).

Асновнымі професійнымі кампетэнцыямі, якімі павінен авалодіці выпускнік, ё такі: здобываці новыя знаньня, выкарыстоўваючы сучасныя (набываць новыя веды, выкарыстоўваючы сучасныя), арганізавываці та якісна праводзіці занятты з фізічнай выхавання учнів, спортыўнага трэнування, аздараўленчай фізічнай культуры і турызму (арганізоўваць і якасна праводзіць заняткі па фізічнай выхавання навучэнцаў, спортыўнай трэніроўцы, аздараўленчай фізічнай культуры і турызму), вміці правільна падбываці навантажэння на фізкультурна-аздараўленчыя і спортыўныя занятты з урахуванням стану здарова,

віку, статі та підготовленості тих, хто займаються (умець правільна нармавана нагрузку на фізкультурна-аздараўленчай і спартыўных заняткаў з ўлік стану здароўя, узросту, полу і падрыхтаванасці займаюцца), планувати і развивати тэхніку рухових дій і виховання фізічных якастей (планаваць і ажыццяўляць працэс фарміравання тэхнікі рухальных дзеянняў і выхавання фізічных якасцяў), контролювати навантажэння і фізічний тых, хто займаецца фізічнаю культураю і спортам (кантраляваць нагрузку і фізічнай стан займаюцца фізічнай культурай і спортам), вызначати эфектыўнасць навчально-трэнівальнага працэсу з фізічнай культуры і спорту (вызначаць эфектыўнасць вучэбна-трэніровачнага працэсу па фізічнай культуры і спорце), арганізавати і навчати вчительскі, інструктарскі та трэнерскі персанал, здйснювати заходи щодо запобігання виробничому траўматызму (арганізоўваць і весці навучанне настаўніцкага, інструктарскага і трэнерскага персаналу, ажыццяўляць мерапрыемствы па папярэджанні вытворчага траўматызму), вміти вызначити і ацінювати функцыянальнй стан арганізму (умець вызначыць і ацэньваць функцыянальнае стан арганізма), знати формы і метады арганізацыі фізічнага вихавання, фізкультурна-аздоровчай работы та спортыўнага трэніравання (ведаць формы і метады арганізацыі фізічнага вихавання, фізкультурна-аздараўленчай работы і спартыўнай трэніроўкі), складати комплексы фізічных вправ і засоби здаровага способу жыцця (загартоўвання, рацыянальнага харчування, псіхоемоцыйнай рэгуляцыі, рацыяналізацыі рэжыму працы та адпачынку) (складаць комплексы фізічных практыкаванняў і сродкі здаровага ладу жыцця (гартаванне, рацыянальнага харчування, псіхэмацыйнай рэгуляцыі, рацыяналізацыі рэжыму працы і адпачынку), валодіти тэхнікаю суддзства спортыўных змагань на рывні масовага спорту (валодаць тэхніка судзейства спартыўных спаборніцтваў на ўзроўні масавага спорту), застасавати метады і засоби правядзення методичнай работы в галузі фізічнай культуры та спорту (прымяняць метады і сродкі правядзення метадычнай работы ў галіне фізічнай культуры і спорту) (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Фрагмент сайту факультету фізичної культури Гродненського державного університету імені Янки Купали

Факультет фізичної культури Гомельського державного університету імені Ф. Скорини (Гомельські дзяржаўны ўніверсітэт ім. Ф. Скарыны) здійснює підготовку фахівців за спеціальністю «Фізична культура» з присвоєнням кваліфікації «Викладач фізичної культури» («Выкладчык фізічнай культуры»). Крім того, студенти факультету навчаються ще за 6 спеціалізаціями: «Тренерська робота з виду спорту» («Трэнерская праца па віду спорту»), «Дошкільне фізичне виховання» («Дашкольную фізічна выхаваньня»), «Організація фізкультурно-оздоровчої роботи та туризму» («Арганізацыя фізкультурна-аздараўленчай работы і турызму»), «Фізична культура і спеціальна підготовка» («Фізічная культура і спецыяльная падрыхтоўка»), «Фізична реабілітація» («Фізічная рэабілітацыя»), «Лікувальна фізична культура» («Лячэбная фізічная культура») (рис. 1.2).

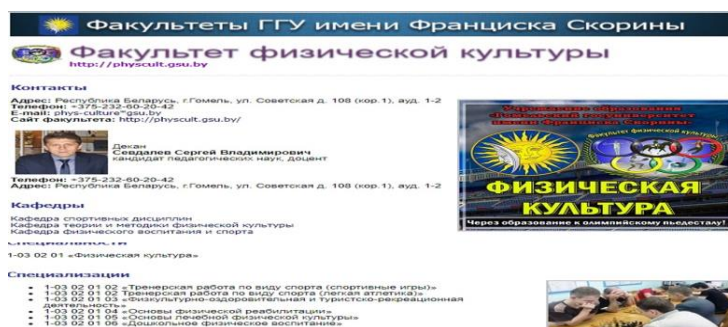

Рис. 1.2. Фрагмент сайту факультету фізичної культури Гомельського державного університету імені Ф. Скорини

У Казахстані підготовку бакалаврів за спеціальністю «Фізична культура і спорт» (Дене шынықтыру және спорт) здійснюють у Казахському національному університеті імені Аль-Фараби (Әл-Фараба атындағы Қазақ ұлттық университеті). Студенти навчаються протягом 4 років та вивчають такі профільні дисципліни, як: «Історія фізичної культури та спорту» («Дене шынықтыру және спорт тарихы»), «Гімнастика» («Гимнастика»), «Анатомія» («Анатомия»), «Основна спортивна морфологія» («Негізгі спорттық морфология»), «Олімпійський рух та професійний спорт» («Олимпиадалық қозғалыс және кәсіби спорт»), «Легка атлетика на місцях» («Жеңіл атлетика»), «Теорія фізичної культури та спорту» («Дене шынықтыру және спорт теориясы»), «Національні спортивні та пригодницькі ігри» («Ұлттық спорт және авантюралық ойындар»), «Біохімія фізичної культури та спорту» («Дене шынықтыру және спорт биохимиясы»), «Педагогіка фізичної культури та спорту» («Дене шынықтыру және спорт педагогикасы»), «Туризм» («Туризм»), «Фізіологія людини» («Адам физиологиясы» («Жалпы және адал»), «Психологія фізичної культури та спорту» («Дене шынықтыру және спорт психологиясы»), «Спортивні ігри» («Спорттық ойындар»), «Спортивна медицина» («Спорттық медицина»), «Гігієна» («Гигиена»), «Інноваційні технології у фізичній культурі та спорті» («Дене шынықтыру және спорт саласындағы инновациялық технологиялар»), «Лижний спорт» («Шаңғы тебу»), «Фізіологічні основи фізичного виховання та спорту» («Дене шынықтыру және спорттың физиологиялық негіздері»), «Методика фізичної культури та спорту» («Дене шынықтыру және спорт әдістері»), «Фітнес» («Фитнес»), «Біоритми та спорт» («Биоритм және спорт»), «Методична підготовка та педагогічна практика» («Әдістемелік оқыту және педагогикалық практика»), «Футбол» («Футбол»), «Атлетика» («Жеңіл атлетика»), «Здоровий спосіб життя» («Салауатты өмір салты»), «Управління фізичною культурою та спортом» («Дене шынықтыру және спортты басқару»), «Спортивне вдосконалення» («Спортты жақсарту») (рис. 1.3).

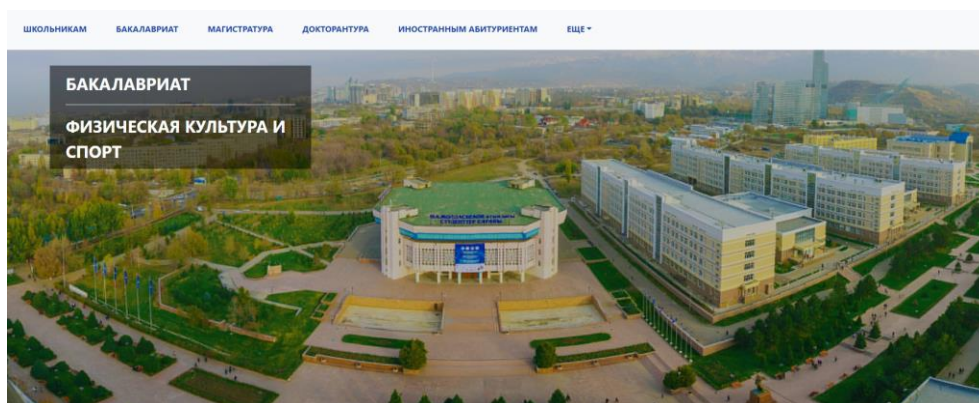

Рис. 1.3. Фрагмент сайту Казахському національному університеті імені Аль-Фарабі

У Польщі в Університету гуманітарних і природничих наук Яна Длугоша в Ченстохові (Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie) також здійснюють підготовку бакалаврів за напрямом підготовки «Фізичне виховання» (Wychowanie fizyczne). Термін навчання складає 3 роки на денній та заочній формі навчання. Метою навчальної програми є засвоєння студентами знань, вмінь та навичок, які дозволять правильно і цілеспрямовано впливати на організм школярів у напрямку його фізичного вдосконалення.

Ви авторизовані як: **Гість** | + Input ..

Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy
im. Jana Długosza w Częstochowie
Rejestracja kandydatów na studia

початок | каталог | реєстрація | В .. | допомога

Фізичне виховання - перелік досліджень

Назва дослідження	Рівень освіти	Форма навчання
Фізичне виховання (n1)	вища професійна (бакалавр)	заочно
Фізичне виховання (n2)	додатковий магістр	заочно
Фізична освіта (s1)	вища професійна (бакалавр)	щодня
Фізичне виховання (s2)	додатковий магістр	щодня
Фізична освіта [n1] - другий набір	вища професійна (бакалавр)	заочно
Фізичне виховання [n2] - другий набір	додатковий магістр	заочно
Фізична освіта [s1] - другий набір	вища професійна (бакалавр)	щодня
Фізичне виховання [s2] - другий набір	додатковий магістр	щодня
разом: 8		

пошук

Більше інформації про пошукову систему

Рис. 1.4. Фрагмент сайту Університету гуманітарних і природничих наук Яна Длугоша в Ченстохові (Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie)

Отже, теоретичний аналіз наукової літератури щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності свідчить про її актуальність та доцільність для наукового дослідження. Вказано, що у сучасний період вища фізкультурна освіта, як складова частина системи вищої освіти України, виконує актуальне завдання кадрового забезпечення галузі фізичної культури та спорту. Аналіз закордонного досвіду, зокрема у таких країнах, як Білорусь, Казахстан і Польща, свідчить про подібність напрямів підготовки, але відсутність у навчальних планах підготовки дисциплін «Валеологія», «Теорія та методика фізичної культури», «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності» та «Сучасні оздоровчі системи». Необхідність програми модернізації вищої фізкультурної освіти визначено внутрішніми закономірностями розвитку вищої освіти та перспективними потребами розвитку особистості, суспільства і держави, що склалися в системі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти на основі збереження і примноження кращих традицій вітчизняного та світового досвіду.

1.2. Основні поняття, які характеризують фахову складову формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності

До основних понять, які характеризують фахову складову формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, нами віднесено такі поняття, як «формування», «підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здійснення різних видів професійної діяльності», «готовність», «психологічна готовність», «студент», «майбутній фахівець фізичного виховання та спорту», «майбутні вчителі фізичної культури», «готовність майбутніх учителів фізичної культури до різних видів діяльності», «професійна майстерність майбутнього учителя фізичної культури», «професійні функціональні компетентності майбутніх

учителів фізичної культури», «професія», «самореалізація», «професійна самореалізація», «професійна самореалізація вчителя» та «професійний саморозвиток» (рис. 1.5).

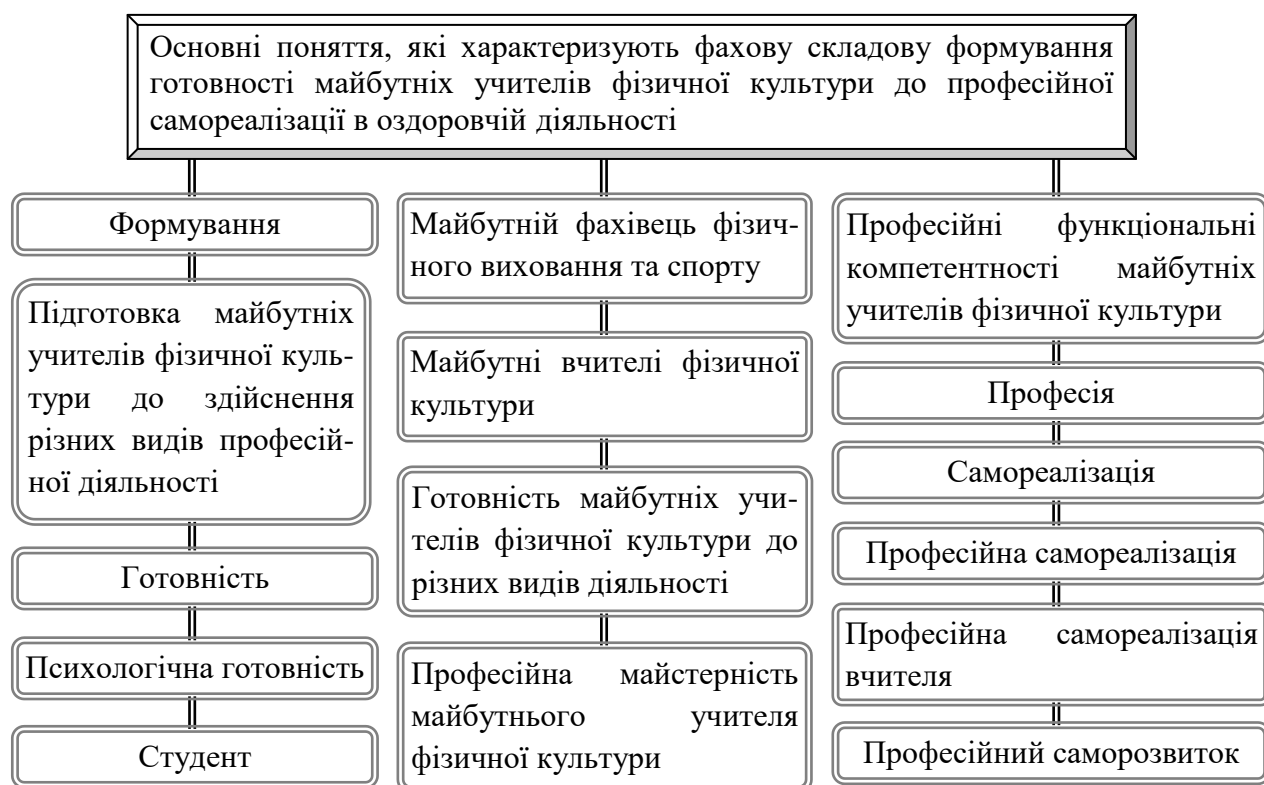

Рис. 1.5. Основні поняття, які характеризують фахову складову

У «Великому тлумачному словнику української мови» поняття «формування» трактується як «дія за значенням формувати і формуватися») [49, с. 548]. В. В. Ягупов тлумачить поняття «формування» як «надання певної форми, завершеності процесу становлення особистості, досягнення нею рівня зрілості та стабільності; процес становлення людини як соціальної істоти під впливом різноманітних факторів (соціальних, економічних, ідеологічних, психологічних, педагогічних)» [244, с. 31]. У такому тлумаченні ми будемо використовувати цей термін у нашому дослідженні.

Учені (Л. П. Ареф'єва [9], Д. В. Бермудес [20], Н. Г. Денисенко [86], С. О. Ігнатенко [113], О. А. Стасенко [205] та ін.) спрямовують свої зусилля на тлумачення понять, які характеризують підготовку майбутніх учителів фізичної культури до здійснення різних видів професійної діяльності у загальноосвітніх навчальних закладах. Так, на підставі теоретичного аналізу літератури і

власного досвіду Л. П. Ареф'єва тлумачить поняття «підготовка майбутніх учителів фізичної культури до позакласної виховної роботи у старшій школи» як «процес оволодіння студентами сукупністю спеціальних знань, умінь і навичок, якостей, трудового досвіду і норм поведінки, які забезпечують успішну різноманітну фізкультурно-оздоровчу роботу, спрямовану на задоволення інтересів і запитів старшокласників щодо зміцнення їх здоров'я та організовану в позаурочний час» [9, с. 9].

Д. В. Бермудес трактує поняття «підготовка майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності» як цілеспрямований навчально-виховний процес у вищому навчальному закладі, який забезпечує професійну спрямованість (сукупність форм, методів і прийомів виховної діяльності) та спрямований на формування спеціальних знань, умінь і навичок, що формує професійну готовність до реалізації засобів фізичної культури в загальноосвітніх навчальних закладах з урахуванням сучасних вимог діючої навчальної програми «Фізична культура. 5 – 11 класи» [20, с. 202].

Н. Г. Денисенко тлумачить поняття «підготовка майбутніх учителів фізичної культури до оздоровчої роботи з молодшими школярами» розглядається як «навчально-виховний процес, який відбувається у вищих навчальних закладах I-II рівня акредитації з метою набуття студентами кваліфікації, яка дозволить їм успішно працювати у початковій школі та формувати здоровий спосіб життя і життєво важливі рухові вміння та навички учнів молодшого шкільного віку, сприяти фізичному розвитку і підвищенню працездатності молодших школярів, самостійному та свідомому виконанню ними фізичних вправ у режимі дня, усвідомленню необхідності удосконалення основних якостей фізичного розвитку» [86, с. 9].

С. О. Ігнатенко визначає поняття «професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів фізичної культури» як «сукупність знань, умінь і навичок, оволодіння якими дає змогу працювати вчителем у школі, а також формування

психологічних і моральних якостей особистості вчителя фізичного виховання, важливих для визначення характеру мети і завдань його педагогічної діяльності» [113, с. 6].

О. А. Стасенко трактує поняття «підготовка майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями основної школи» як «процес, що спрямований на формування мотивацій (усвідомлення важливості позакласних занять фізичними вправами з учнями основної школи, зацікавленість цією роботою; бажання досягнути успіху в майбутній професійній діяльності, підвищення рівня професійної підготовленості та фахової кваліфікації), знань (особливостей організації та проведення позакласної роботи з учнями основної школи, методики лікарсько-педагогічного контролю за навчально-тренувальним процесом, особистісно-орієнтованих технологій фізичного розвитку учнів основної школи, обізнаність зі способами спрямування діяльності колективу фізичної культури школи й наданні повсякденної допомоги в його роботі), умінь (вдало організовувати навчально-тренувальний процес у масовому спорті, планувати позакласну роботу з учнями основної школи, якісно проводити всі форми позакласних занять, надавати допомогу учням щодо самостійних занять фізичними вправами, систематично здійснювати самоаналіз професійної діяльності), навичок та особистісних якостей майбутніх учителів фізичної культури (навичок комунікативної і творчої діяльності)» [205, с. 11].

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «готовність» у тлумаченні В. В. Серікова як систему особистісних якостей випускника вищого педагогічного навчального закладу, що забезпечує ефективність виконання основних функцій педагога.

Поряд з поняттям «готовність» науковці застосовують поняття «психологічна готовність». Так, Г. В. Валєєва розглядає психологічну готовність майбутніх учителів до оздоровчої діяльності як стан психологічних характеристик суб'єкта оздоровчої діяльності, що забезпечує розширення адаптаційних можливостей на основі суб'єкт-суб'єктних відносин і оздоровчих

технологій [45, с. 12]. Стан психологічних характеристик суб'єкта оздоровчої діяльності інтегруються у психофізичний, психоемоційний, когнітивний та ціннісно-мотиваційний компоненти психологічної готовності. Розвиток психологічної готовності майбутніх учителів до оздоровчої діяльності Г. В. Валєєва трактує як цілеспрямовану зміну актуального рівня компонентів психологічної готовності (психофізичного, психоемоційного, когнітивного та ціннісно-мотиваційного) на основі суб'єкт-суб'єктних відносин і оздоровчих технологій, спрямованих на розширення адаптаційних можливостей усіх суб'єктів освіти [45, с. 12].

Термін «студент» має латинське походження і в перекладі українською мовою означає людину, що старанно працює, учиться, тобто оволодіває знаннями. К. А. Поселецька вказує на те, що під поняттям «студент» розуміється система, яка «динамічно розвивається та прагне до професійно-особистісної самореалізації, самоактуалізації, самопрояву всіх своїх потенцій і можливостей, в якій представлені різні рівні організацій (рівні матеріальні, соціальні, духовні)» [174, с. 393]. У такому тлумаченні ми будемо використовувати поняття «студент» у нашому дослідженні.

Студента, як людину певного віку і як особистість, К. А. Поселецька пропонує розглядати у трьох іпостасях: соціальній, яка обумовлена належністю студента до певної соціальної (академічної) групи і виявляється через виконання ним функцій майбутнього фахівця; психологічній, що становить єдність психічних процесів, станів і таких властивостей особистості, як характер, темперамент, спрямованість, здібності, від яких, власне, й залежить протікання психічних процесів та виникнення психічних станів; біологічній, що включає в себе тип нервової діяльності, будову аналізаторів, безумовні рефлекси, соматичний тип, психомоторику, фізичний стан тощо [174, с. 393].

Л. П. Суцєнко тлумачить поняття «майбутній фахівець фізичного виховання та спорту» як «особистість, яка цілеспрямовано здобуває у вищих навчальних закладах кваліфікацію відповідно до певного освітньо-кваліфікаційного рівня в процесі спеціально організованої навчально-виховної

діяльності, спрямованої на підготовку до подальшої професійної діяльності щодо підтримки відповідного рівня фізичної культури населення або досягнення вищих спортивних результатів на олімпійській, світовій чи регіональній аренах у командному чи в індивідуальному вимірах» [208, с. 15]. Саме у такому визначенні ми будемо використовувати поняття «майбутній фахівець фізичного виховання та спорту» у нашому дослідженні.

Науковці (Л. П. Арефьєва [9], Н. Г. Денисенко [86], С. О. Ігнатенко [113] та ін.) приділяють увагу характеристиці понять, які відносяться до готовності майбутніх учителів фізичного виховання до різних видів діяльності. Так, Л. П. Арефьєва трактує поняття «готовність майбутніх учителів фізичної культури до позакласної виховної роботи у старшій школі» як «інтегративне особистісне утворення, що формується у процесі, який здійснюється у вищих навчальних закладах з метою підготовки компетентного вчителя фізичної культури, спроможного спрямовувати свої зусилля на розвиток мотиваційно-ціннісної сфери особистості учня старшої школи, його почуттів, переконань, ціннісних орієнтацій щодо змістовності дозвілля, оздоровлення й фізичного самовдосконалення» [9, с. 9].

Н. Г. Денисенко тлумачить поняття «готовність майбутніх учителів фізичної культури до оздоровчої роботи з молодшими школярами» як «інтегративне утворення особистості, що містить особистісні якості й мотиваційну налаштованість студентів на зміцнення здоров'я учнів початкової школи та характеризується взаємозв'язком і взаємодією структурних компонентів (мотиваційного, когнітивного, діяльнісно-організаційного та інноваційно-особистісного)» [86, с. 9].

С. О. Ігнатенко визначає поняття «готовність майбутніх учителів фізичного виховання до формування моральних якостей молодших школярів» розглядає як «інтегровану професійну якість особистості фахівця, що містить мотиви, знання, вміння, навички, настанови та морально-ціннісні орієнтації, які дозволяють продуктивно здійснювати моральне виховання дітей під час занять фізичною культурою» [113, с. 7].

Д. В. Пеньковець визначає поняття «професійна майстерність майбутнього учителя фізичної культури» як: результат всіх оцінюючих дій та вчинків, які переводять будь-яку діяльність у професійну; якість людини, набута нею протягом багатьох років кропіткої праці, що характеризує весь педагогічно – професійно-життєвий досвід особистості; в сукупності визначає характер людини; стан «задоволення» майбутнім вчителем результатами своєї професійної діяльності [167, с. 262]. Індикатори професійної майстерності майбутнього учителя фізичної культури, як вважає Д. В. Пеньковець, є «ґрунтовні знання з психолого-педагогічних дисциплін; прагнення до самоствердження; уміння організовувати людей; прагнення до саморозвитку, самоосвіти, самовдосконалення; вміння грамотно і логічно викладати свої думки; вміння знаходити контакт з колегами, учнями, батьками; креативне мислення» [167, с. 262].

Н. М. Самсутіна визначає поняття «професійні функціональні компетентності майбутніх учителів фізичної культури» як «інтегративні характеристики особистісних і професійних якостей студентів вищих навчальних закладів, які дозволяють їм реалізовувати загальнопедагогічні (навчальну, виховну, організаційну, розвивальну, планувальну, контрольну, комунікативну, дослідницьку) та специфічні (функцію допомоги та страхівки при виконанні учнями фізичних вправ, здоров'язбережувальну, профілактичну та суддівську) функції вчителя фізичної культури у майбутній педагогічній діяльності у загальноосвітньому навчальному закладі» [190, с. 232].

Поняття «професія» нами буде використовуватися у трактуванні, яєн подають М. В. Гецик і О. М. Вацеба) [70, с. 84]. Це поняття визначають як «своєрідну сукупність вмінь, навичок, видів діяльності, особистих захоплень та зацікавлень людини, що служить джерелом заробітку, сприяє виробленню творчих здібностей і реалізації власних та суспільних устремлінь» [70, с. 84].

У концептуальному полі нашого дослідження вважаємо за необхідне розглянути тлумачення поняття «самореалізація».

Самореалізація особистості є багатоаспектним поняттям, яке вчені

розглядають як процес, потребу, форму, мету та результат. Мета самореалізації сформульована в основному постулаті Сократа «Пізнай самого себе», первинному догматі особистості, що самореалізується. Широко відомими теоріями само актуалізації є гуманістичні концепції К. Роджерса і А. Маслоу.

Одним з найсуттєвіших проявів суб'єктності людини, на думку О. О. Віговської, є її самореалізація [53, с. 91].

Науковці (В. В. Бауер [15], М. Г. Ватковська [47], О. О. Віговська [53], І. Д. Єгоричева [96], О. Коропецька [124], Л. О. Коростильова [125], Д. О. Леонт'єв [134], В. І. Логвиненко [139], В. І. Муляр [146-147], І. С. Рижова [183], А. П. Смансер [202], І. І. Чхеайло [230] та ін.) значну увагу приділяли у своїх наукових працях питанням, пов'язаним з характеристикою самореалізації. Так, В. В. Бауер розглядав педагогічні умови самореалізації майбутнього вчителя в процесі педагогічної практики [15]; М. Г. Ватковська – самореалізацію особистості в постіндустріальному суспільстві [47]; О. О. Віговська – самореалізацію як ознаку конструктивного самозбереження особистості [53]; І. Д. Єгоричева – самореалізацію як діяльність [96]; О. Коропецька – самореалізацію як екзистенційну потребу особистості [124]; Л. О. Коростильова – самореалізації особистості: труднощі в професійній сфері [125]; Д. О. Леонт'єв – самореалізацію та сутнісні сили людини [134]; В. І. Логвиненко – соціально-філософський аналіз поняття «самореалізація» [139]; В. І. Муляр – самореалізацію особистості як соціальну проблему: філософсько-культурологічний аналіз [147]; І. С. Рижова – самореалізацію людини в дизайнерській предметній діяльності та творчості [183]; А. П. Смансер – педагогічні умови самореалізації майбутнього спеціаліста у процесі навчання [202]; І. І. Чхеайло – самореалізацію особистості в просторі суспільства сталого розвитку [230].

Вчені (Е. В. Галажинський [63], Ю. А. Гришко [75], А. К. Ісаєв [110], Н. М. Лосєва [140], Г. О. Нестеренко [152], Л. С. Рибалко [182], Л. А. Цирьова [225], І. Г. Чевтаєва [227], Н. В. Южакова [242]) розкривали особливості самореалізації у дисертаційних дослідженнях. Так, Е. В. Галажинський

розглядав системну детермінацію самореалізації особистості [63]; Ю. А. Гришко – формування цінності самореалізації майбутніх педагогів у процесі фахової підготовки [75]; А. К. Ісаєв – самореалізацію особистості як проблему соціальної філософії [110]; Н. М. Лосєва – самореалізацію особистості викладача вищого навчального закладу як загальнопедагогічна проблема [140]; Г. О. Нестеренко – синергетичний вимір самореалізації особистості в умовах трансформації суспільства [152]; Л. С. Рибалко – акмеологічні засади професійно-педагогічної самореалізації майбутнього вчителя [182]; Л. А. Цирьова – самореалізацію особистості як предмет філософського дослідження [225]; І. Г. Чевтаєва – самореалізацію особистості у розвитку знань [227]; В. Южакова – ціннісні підстави самореалізації особистості: соціально-філософський аналіз [242].

Основні підходи до розуміння самореалізації особистості відображено у філософській, психологічній і педагогічній науках (М. О. Бердяєв, А. Маслоу, К. Роджерс, Л. С. Виготський, Б. М. Теплов, В. А. Сластьонін та ін.) і визначається: по-перше, як реалізація особистістю сутнісних сил або людської природи, по-друге, як максимальне розкриття творчого потенціалу особистості і, по-третє, як якнайповніше використання її здібностей і можливостей в прагненні розкрити себе з відчуттям повноти життя (рис. 1.6).

Сучасні концепції самореалізації особистості виходять з положення С. Л. Рубінштейна про єдність і взаємозв'язок внутрішніх (суб'єктивних) і зовнішніх (об'єктивних) умов розвитку індивіда. У цьому контексті, вважає Н. Л. Чеглякова, поняття «самореалізація» розглядається як взаємодія соціального та біологічного (Д. І. Фельдштейн), як природний потенціал особистості та культурної форми його реалізації (В. А. Сластьонін), як потенційна форма творчої самореалізація педагога (М. І. Ситнікова) [186, с. 11].

Аналіз наукової літератури дозволив В. І. Логвиненко виділити чотири підходи до розгляду самореалізації особистості: «1) філософський підхід, де вивчаються умови та зміст самореалізації людини, коли остання інтерпретується у значенні родової істоти (Б. Ананьєв, А. Арсеньєв, П. Гуревич,

І. Ділігенський); 2) психологічний – процес самореалізації трактується як діяльність, як суб'єктивний та об'єктивний наслідок цієї діяльності, як потреба (Н. Битянова, Б. Братусь, Г. Цукерман); 3) при соціальному підході об'єктом аналізу є соціальна структура, що становить основу самореалізації особистості у суспільстві (Ю. Волков, В. Жуков, Р. Зобов); 4) педагогічний підхід, що вивчає засоби та умови, які мають більш ефективний вплив на функцію самореалізації школяра (Б. Гершунський)» [139, с. 115].

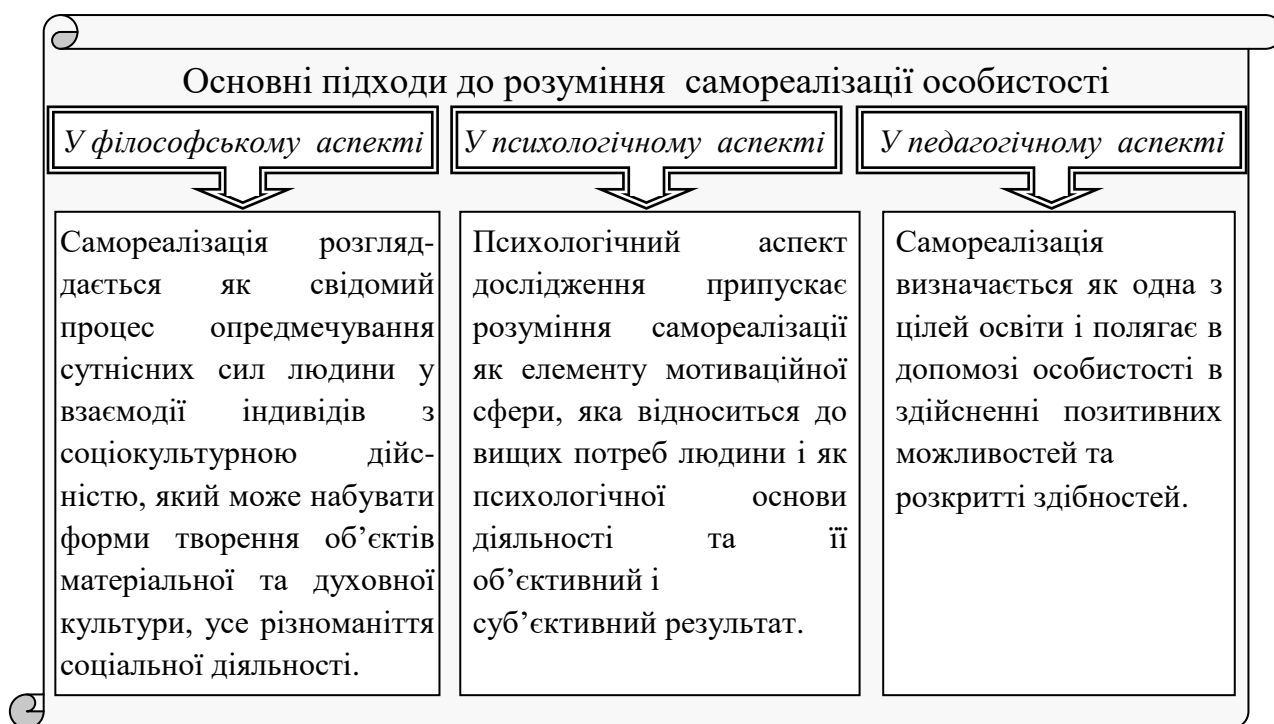

Рис. 1.6. Основні підходи до розуміння самореалізації особистості

Визначення терміну «самореалізація», прояв феномену в різноманітних сферах життєдіяльності розкриває, як вважає О. П. Савчук, значущість даної проблеми [189, с.156]. Самореалізація особистості – це різновекторний феномен. В. І. Муляр акцентує увагу на тому, що поняття самореалізації «вживають в одному у випадку для позначення цілісності особистості, в другому – щоб показати лише окремі сторони процесу її життєдіяльності, в третьому – з метою виокремлення індивідуальності особистості» [147, с. 127].

Багатозначність тлумачень поняття «самореалізація», як вказує В. І. Логвиненко, «можна пояснити багатогранністю зв'язків, що встановлює

індивід із соціальним середовищем, та його прагненням у перетворенні цього середовища відповідно до власних інтересів, потреб та можливостей» [139, с. 115]. Ми погоджуємося з цією тезою.

Самореалізація може розглядатися, на думку К. А. Поселецької, «в трьох аспектах: як потреба, як діяльність і як об'єктивний і суб'єктивний результат цієї діяльності» [174, с. 395].

Аналіз наукової літератури, проведений нами, свідчить про відсутність загальноприйнятого визначення поняття «самореалізація» (рис. 1.7).

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «самореалізація» у тлумаченні, яке подає А. Прус. Вчена трактує поняття «самореалізація» як «процес розгортання та зростання (розкриття й використання) потенційних та спонукально-мотиваційних сутнісних сил людини, її задумів, творчих здібностей, умінь, потреб, життєвих цінностей» [179, с. 152].

Як вказує О. П. Савчук, самореалізація особистості визначається, як: прагнення до самопізнання, самопрояву, самозадоволення, реалізації власного потенціалу в творчій діяльності, створення значущих стосунків з іншими (О. Шелкунова); актуалізація внутрішнього буттєвого потенціалу людини в тій чи іншій сфері соціальної діяльності з користю для себе та в інтересах навколишнього середовища і суспільства (І. Чхеайло), самоздійснення (психологічний ріст, дозрівання, проявлення прихованих можливостей); самодосягнення, переживання і усвідомлення себе як синтезуючого духовного центру; здійснення можливого розвитку «Я» за допомогою власних зусиль, співдіяльності, співтворчості з іншими людьми, соціумом і світом в цілому (Р. Ассаджиолі, Л. Коростильова); усвідомлення, доцільне розкриття й використання особистістю потенційних можливостей, спрямоване на вільний вибір шляхів особистісного зростання (А. Ковальова); цілеспрямовані, багатоаспектні зміни особистості, які слугують її меті – максимального духовно-морального і діяльнісно-практичного самозбагачення, самостійної побудови себе для продуктивної самореалізації в змінних умовах і успішного здійснення свого потенціального призначення (Л. Куликова) [188, с. 235].

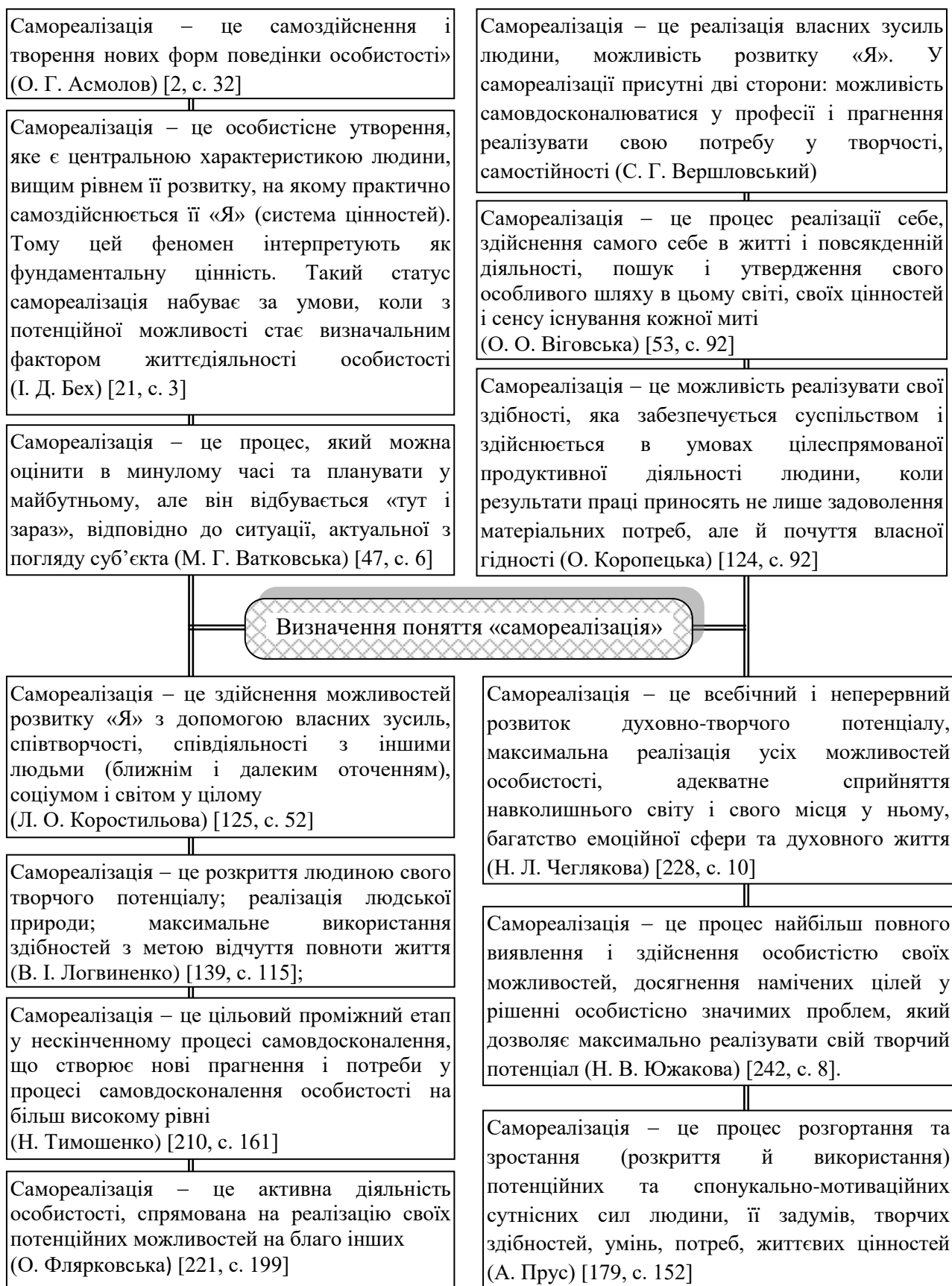

Рис. 1.7. Визначення поняття «самореалізація»

Аналізуючи різні наукові дослідження щодо поняття професійної самореалізації Н. Тимошенко вказує на те, що у одних джерелах самореалізація розглядається як «проба і розгортання ув'язнених в людині потенцій» (М. М. Орлов); у інших – самореалізація розглядається як самоствердження, як прагнення людини до самоздійснення, реалізації себе в об'єктивному світі, привласнення індивідом своєї діяльнісної суті (А. Г. Мисливченко) [210, с. 160].

Сучасні представники педагогічної думки пропонують, як вказує Н. А. Сегеда, різні варіанти визначення самореалізації особистості: як сенсу людського життя, фундаменту людського щастя в єдиному, цілісному матеріально-духовному світі й основу продовження власного «Я» у пам'яті людства (Б. Гершунський); самореалізація вчителя – процес, у якому передбачається усвідомлення особистістю того, чим вона володіє і чого прагне досягти, а також вибір практичних дій для втілення досвіду в реальну дійсність, закріплених у визнанні цих досягнень іншими (В. Радул); як стадії професійного розвитку вчителя, на якій суб'єкт діяльності не тільки досягає професійної майстерності, але й гармонійно розвиває власну особистість (Л. Мітіна); професійна самореалізація вчителя є практичним опредметненням сутнісних сил в умовах вільної педагогічної праці (І. Колеснікова); як процесу реалізації цінностей за умови раціональної організації педагогічної діяльності вчителя (Р. Скульський) та інші [194, с. 7].

Самореалізація припускає, на думку О. О. Віговської, «збалансований і гармонійний розвиток різних аспектів особистості шляхом надання адекватних зусиль, які спрямовані на розкриття генетичних, індивідних і особистісних потенціалів» [53, с. 92]. Самореалізація досягається тільки тоді, коли у людини є сильний спонукальний мотив особистісного зростання [53, с. 92].

Феномен самореалізації особистості, на думку І. С. Рижової, є надзвичайно різновекторним, багат шаровим, мозаїчним і полівалентним [183, с. 212]. І. С. Рижова акцентує увагу на тому, що «самореалізація особистості практично можлива в будь-якій сфері людської життєдіяльності, яка здатна стати засадничою основою перетворення індивіда в творчу, активну

особистість як результат діяльного подолання особистістю індивіду суперечностей власного розвитку» [183, с. 212]. Для нашого дослідження ця теза є дуже важливою.

Самореалізація особистості, як вважає І. І. Чхеайло, «завжди належала до числа питань, які тією чи іншою мірою були для суспільства засадничими, визначали сутність, ество будь-якої історичної моделі соціуму» [230, с. 41]. І. І. Чхеайло акцентує увагу на тому, що «особистість – найбільш динамічний творець соціальної дійсності, що безпосередньо, щоденно її розвиває та стверджує своїми потребами, здібностями, знаннями, навичками, уміннями, вольовим та емоційним потенціалом, коротше кажучи, власними сутнісними чинностями» [230, с. 41]. І. І. Чхеайло зазначає, що «від того, наскільки оптимально, органічно та повно вони будуть задіяні в суспільну систему, залежать не тільки «обличчя» цієї системи, а й перспективи її буття» [230, с. 41]. Нам імпонує ця теза.

Самореалізація особистості, на думку Л. Г. Кайдалової, є «внутрішньою потребою» [115, с. 17]. Вчена зазначає, що «успішній професійній самореалізації викладача сприяє самоорганізація особистості як діяльність і здатність особистості, що пов'язані з уміннями організувати себе. Це проявляється в цілеспрямованості, активності, самостійності, плануванні своєї діяльності, умінні критично оцінювати свої вчинки» [115, с. 17]. Ми поділяємо цю думку вченої.

Для нашого дослідження важливими є наробки В. В. Бауера, який розглядав такі педагогічні умови самореалізації майбутнього вчителя в процесі педагогічної практики: 1) суб'єктивні умови, які дозволяють пов'язати цілі вищої освіти з інтересами та вподобаннями викладачів за допомогою спеціального моделювання змісту освіти: актуалізація суб'єктивного досвіду педагогів і його включення в зміст професійної діяльності; формування уміння викладачів управляти своєю діяльністю, тобто уміння розширювати свої функції як носія суб'єктивного досвіду в процесі професійної діяльності; актуалізація продуктивної пізнавальної діяльності, що розвиває творчий

потенціал викладачів; формування перспективно-спонукальних мотивів і цілей самовдосконалення та самоосвіти; 2) діяльнісні умови самореалізації викладачів, які покликані інтенсифікувати відповідно до потреб самих педагогів процес навчально-професійної діяльності та їх самореалізації у ході цього процесу: компетентність викладачів, які здійснюють професійну педагогічну діяльність; побудова системи міжособистісних і ділових взаємовідносин, які відповідають нормам культури спілкування з позицій гуманістичних принципів; управління рефлексією діяльності педагогів; 3) методичні умови самореалізації – це, у першу чергу, використання різних форм, методів і прийомів якісного забезпечення навчального процесу: розкриття психолого-педагогічних резервів і особистісного потенціалу викладачів здібностей, компетентності, стимулювання процесів цілепокладання тощо; – формування досвіду самоорганізації і культури педагогічної діяльності; формування професійно-технологічної культури, яка створює основу для творчого відтворення професійного досвіду [15, с. 40-42].

До основних видів прояву самореалізації особистості М. Г. Ватковська відносить: діяльнісну самореалізацію, соціальну самореалізацію та особистісну самореалізацію [47, с. 5]. На думку вченої, «діяльнісна самореалізація суб'єкта характеризується самовираженням у різних видах діяльності й забезпечує високий рівень професійної компетенції» [47, с. 5]. Соціальна самореалізація пов'язана із виконанням гуманітарної місії, суспільно-господарською, суспільно-політичною, суспільно-освітньою або будь-якою іншою громадсько-корисною діяльністю [47, с. 5]. Особистісна самореалізація сприяє духовному зростанню людини, забезпечуючи на перших етапах розвиток особистісного потенціалу: відповідальності, допитливості, товариськості, працьовитості, наполегливості, ініціативності, ерудиції, креативності, моральності тощо [47, с. 5].

Під особистісною самореалізацією О. П. Савчук розуміє «знайдення, пізнання себе, і як наслідок цього розвиток своїх особистісних можливостей та здібностей, зусиль у професійній діяльності, співтворчості, взаємодії,

співдіяльності з іншими учасниками навчального процесу, збагачення особистісних та професійних сенсів діяльності і поведінки, задоволення спектру потреб, розкриття і посилення свободи індивідуального розвитку і творчості» [188, с. 236].

Якщо говорити про самореалізацію особистості в основних сферах життєдіяльності, на думку М. Г. Ватковської, «доцільно використовувати поняття «стратегія самореалізації», підкреслюючи в такий спосіб більшою мірою свідомий характер цього процесу» [47, с. 6]. Нам імпонує ця думка вченої. М. Г. Ватковська наголошує на тому, що «за допомогою ініціювання механізмів самореалізації відбуваються формування, коректування й трансформування життєвих стратегій» [47, с. 6].

В. І. Муляр зазначає, що самореалізація «спрямована на розкриття саме гуманістичної, загальнолюдської сутності особистості, відповідних культурних цінностей, то для неї ступінь зрілості життєвої програми визначається, насамперед, співпаданням індивідуальної та суспільної значущості останньої, тим, наскільки широко і повно відображаються в ній загальнолюдські ідеали і особистісний смисл» [147, с. 150]. Для нашого дослідження ця теза є дуже важливою.

Саме в самореалізації проявляються, на думку О. Коропецької, «унікальність і глибина людської особистості, цілісність, збалансованість і гармонійність розвитку різних її сторін, здійснюються можливості розвитку «Я» особистості, розкриваються і реалізуються її екзистенційні потреби» [124, с. 156]. Ми погоджуємося з цією думкою вченої. О. Коропецька вважає, що «продуктивне ставлення до світу передбачає здатність людини гармонійно поєднувати в собі як уміння репродуктивно сприймати світ, так і здатність до генеративного перетворення світу, його збагачення й оживлення за рахунок спонтанної активності своїх розумових й емоційних сил» [124, с. 157]. Для нашого дослідження ця теза є доречною. На думку вченої, «задоволення екзистенційних потреб людини в різних варіантах і модифікаціях з неповторними суб'єктивними й об'єктивними умовами її унікального життя

приводять до самореалізації, яка в кожній людині індивідуальна, що відповідає лише їй і її способу буття» [124, с. 162].

У процесі самореалізації, на думку Н. В. Егорової, формується позитивний образ людини і народжується почуття власної гідності [94, с. 12]. Потреба у самореалізації стає джерелом особистісної активності, спрямованої на постійне самовдосконалення, самовиховання та творчість людини (К. А. Абульханова-Славська, А. Г. Асмолов, В. І. Слободчиков та ін.).

В останні десятиліття, як зазначає В. А. Лісовий предметом пильної уваги науковців у галузях педагогіки, психології та теорії управління є феномен професійної самореалізації фахівця [137, с. 88].

Науковці (О. І. Артемова [10], О. С. Економова [97], Л. Г. Кайдалова [115], В. А. Лісовий [137], С. Д. Максименко та В. І. Осьодло [142], Н. В. Старинська [203], Н. Тимошенко [210], Т. М. Толкова [212] та ін.) значну увагу у наукових публікаціях приділяють питанням, пов'язаним з характеристикою професійної самореалізації особистості. Так, О. І. Артемова розкриває професійну самореалізацію особистості в сучасних умовах [10]; О. С. Економова – професійну самореалізацію особистості в межах фахової музично-педагогічної підготовки [97]; Л. Г. Кайдалова – професійну самореалізацію та саморозвиток викладача [115]; В. А. Лісовий – до питання про визначення змісту феномена «професійна самореалізація викладача вищої школи» [137]; С. Д. Максименко та В. І. Осьодло – структуру та особистісні детермінанти професійної самореалізації суб'єкта [142]; Н. В. Старинська – адапційний потенціал як чинник професійної самореалізації особистості [203]; Н. Тимошенко – професійну самореалізацію як один із компонентів професійного самовдосконалення особистості [210]; Т. М. Толкова – професійну самореалізацію викладачів іноземної мови у вищих навчальних закладах [212].

Теми дисертаційних досліджень вчених (Н. А. Сегеда [194], П. Ю. Семенухін [195] та ін.) були присвячені питанням, пов'язаним з професійною самореалізацією. Так, Н. А. Сегеда – підготовку майбутнього

вчителя музики до професійної самореалізації [194], П. Ю. Семенухін – психологічні детермінанти професійної самореалізації особистості лідера [195].

Теоретичний аналіз наукової літератури, проведений нами свідчить про відсутність загальноприйнятого визначення поняття «професійна самореалізація» (рис. 1.8).

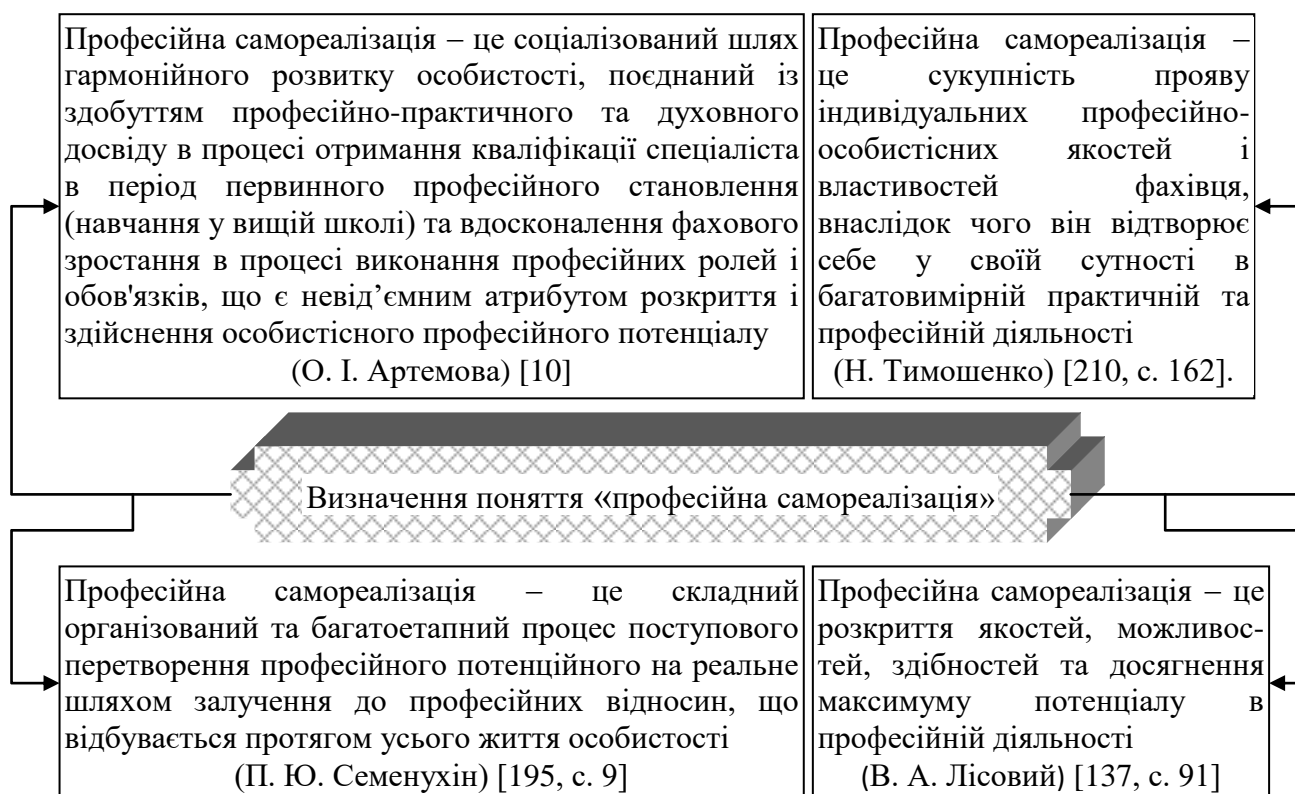

Рис. 1.8. Визначення поняття «професійна самореалізація»

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «професійна самореалізація вчителя» у визначенні, яке подає Н. А. Сегеда. Професійна самореалізація вчителя тлумачиться як характеристика цілісності його особистості та рівня його соціальної активності, що виявляється в педагогічній майстерності, творчості та професійно-педагогічній культурі [194, с. 7].

Характерним атрибутом професійної самореалізації людини, як вказує Н. Тимошенко, є «потреба ставати більш компетентним, наскільки це можливо біологічно, просуватися професійним шляхом та виконувати більш складну і відповідальну роботу внаслідок розвитку та вдосконалення професіоналізму» [210, с. 162].

Під таким професійно-статусним просуванням Н. Тимошенко розуміє кар'єру людини, яку визначає як «успішне професійне життя, яке є репрезентацією професійної самореалізації особистості та містить у собі: по-перше, удосконалення в професії, підвищення професійної майстерності та по-друге, просування по службі» [210, с. 162]. У такому тлумаченні ми будемо використовувати поняття «кар'єра людини» у нашому дослідженні.

Професійна реалізація особистості на її життєвому шляху передбачає, на думку О. І. Артемової, такі основні етапи: професійне самовизначення, професійне становлення в обраній сфері діяльності, фахове зростання і розвиток компетенції [10].

Професійне самовизначення О. І. Артемова розуміє як «вибір особистістю виду майбутньої професійної діяльності, що відбувається на основі наявних у неї професійних нахилів, інтересів і сформованих здібностей» [10]. Професійне становлення особистості, на думку О. І. Артемової, відбувається, коли вже обраний фах. Вчена вказує, що «нині, в процесі переходу українського суспільства до ринкової економіки, відбувається неминуча трансформація значимих для людини цінностей, мотивів, професійних позицій та переконань – як можливий шлях конструктивної активізації професійної реалізації особистості» [10]. Для нашого дослідження ця теза є досить доречною.

Кожна суспільна система детермінується відповідними особливостями. Українське суспільство, що перебуває у процесі трансформації, дедалі більше набуває, на думку І. С. Рижової, «рис ринкового, що з необхідністю вимагає автономної суверенної, незалежної, соціально активної, здатної до постійного саморозвитку особистості» [183, с. 211].

Саморозвиток, на думку Л. Г. Кайдалової, «є свідомою практичною діяльністю, спрямованою на можливо повнішу реалізацію людиною себе як особистості, а професійний саморозвиток - це свідома діяльність, направлена на вдосконалення своєї особистості відповідно вимогам професії до людини [115, с. 17].

Аналіз літератури свідчить про відсутність єдиного визначення поняття

«професійний саморозвиток» (рис. 1.9).

Рис. 1.9. Визначення поняття «професійний саморозвиток»

Слід вказати на зв’язок професійної самореалізації та професійного самовдосконалення. Основні функції готовності до професійного самовдосконалення, на думку І. В. Шаповалової, зводяться до таких:

- 1) діагностична – передбачає визначення нахилів та здібностей, виявлення рівня їх підготовленості та індивідуально-психологічних особливостей з метою забезпечення ефективності підвищення кваліфікації;
- 2) компенсаторна – пов’язана з ліквідацією прогалин в освіті, зумовлених недоотриманням знань майбутніх учителів фізичної культури, застарінням раніше здобутих знань, необхідністю більш глибокого оволодіння предметно-професійними та педагогічними знаннями й уміннями;
- 3) адаптаційна – розвиток інформаційної культури, навчання, само- освіти, основ педагогічного менеджменту з метою орієнтації в діяльності;
- 4) пізнавальна – забезпечує задоволення інформаційних, професійних та інтелектуальних потреб особистості [235, с. 433]. Нам імпонує такий розподіл функцій готовності до професійного самовдосконалення.

Таким чином, розкрито визначення основних понять, які характеризують фахову складову формування готовності майбутніх учителів фізичної культури

до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. Уточнено сутність поняття «майбутні вчителі фізичної культури», яке розглядається як студенти закладів вищої освіти, які протягом певного терміну навчання спрямовують свої зусилля на оволодіння професійною компетентністю і педагогічною майстерністю щодо розвитку фізичних здібностей і рухових якостей учнів, формування їх здорового способу життя та впровадження здоров'яформувальних і здоров'язбережувальних технологій у освітнє середовище школи.

1.3. Понятійний апарат щодо фізкультурно-оздоровчої складової формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності

До основних понять, які характеризують фізкультурно-оздоровчої складову формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності нами віднесено такі поняття, як «здоров'я», «діяльність», «оздоровча діяльність», «педагогічна діяльність», «виховна діяльність» та «фізкультурно-оздоровча діяльність», «технологія», «фізкультурно-оздоровча технологія» та «фізкультурно-оздоровча робота» (рис. 1.10).

Дослідницький інтерес до проблеми оздоровлення зростає, як у вітчизняних, так і в зарубіжних учених. Розкриємо сутність поняття «здоров'я».

Сучасна наука нараховує близько 300 визначень поняття «здоров'я» людини, але наразі не існує загальноприйнятого трактування цього терміна. У міжнародній спільноті загальноприйнятим є визначення здоров'я у Преамбулі Статуту ВООЗ (1968 р.): «Здоров'я – це стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб або фізичних вад».

Рис. 1.10. Основні поняття, які характеризують фізкультурно-оздоровчої складову формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності

Аналіз соціологічної, філософської, медичної та психолого-педагогічної літератури з проблеми здоров'я, який здійснив Я. М. Герчак, показав, що: 1. Здоров'я є фундаментом повноцінного існування і життєдіяльності людини, умовою його гармонійного розвитку як особистості. 2. Здоров'я є категорією інтегральною, що включає всі аспекти природи людини (біологічні, психологічні, соціальні, духовні). 3. Здоров'я як стан і процес обумовлений розвитком суспільства, його духовно-моральним станом [69, с. 12]. За В. П. Казначеевим, суспільне здоров'я є процесом, який гарантує з позицій сьогодення не інволюцію, а прогресивну зміну та еволюцію в нових екологічних умовах. 4. Здоров'я є категорією не лише біологічною, але й глибоко соціальною і психологічною, регульованою і керованою як соціальними інститутами, так і самою особистістю [69, с. 12].

Проблемі зміцнення та збереження здоров'я приділяють особливу увагу зарубіжні науковці (D. Seedhouse [265], A. C. Twaddle [266] та ін.).

І. В. Шаповалова вказує, що «здоров'я визначають як динамічний стан організму людини, який характеризується високим енергетичним потенціалом, оптимальними адаптаційними реакціями на зміни довкілля, що забезпечує гармонійний фізичний, психоемоційний та соціальний розвиток особистості, її

активне довголіття, повноцінне життя, ефективну протидію захворюванням» [235, с. 428]. На думку вченої, здоров'я – це «одна з передумов для реалізації людиною життєвих цілей і завдань, у процесі якої кожна людина зустрічається з кризовими, перехідними ситуаціями, в яких вона знаходить у собі сили й ресурси для їх подолання» [235, с. 430].

С. Ю. Путров зазначає, що «здоров'я – це кінцевий, підсумовуючий результат та інтегральний ефект багатьох складових людського життя» [181, с. 50].

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «здоров'я» у тлумаченні, яке подає Л. П. Сущенко. Вчена визначає поняття «здоров'я» як «оцінку співвідношення практичного стану організму людини або його окремих органів і підсистем з теоретично розрахованою або такою, що практично склалася в індивідуальній і суспільній свідомості, нормою» [209, с. 19]. При цьому Л. П. Сущенко акцентує увагу на тому, що норма – це «не суворо заданий кількісний показник, а певний діапазон зміни параметрів функціонування й розвитку внутрішніх органів і підсистем людини» [209, с. 19].

Охарактеризуємо поняття «діяльність».

Аналіз довідкової літератури свідчить про різні трактування поняття «діяльність». Так, у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» поняття «діяльність» тлумачиться як «праця, дії людей у якій-небудь галузі, застосування своєї праці до чого-небудь» [49, с. 115]. В «Українському педагогічному словнику» поняття «діяльність» визначається як «спосіб буття людини в світі, здатність її вносити в дійсність зміни. Основні компоненти діяльності: суб'єкт з його потребами; мета, відповідно до якої перетворюється предмет в об'єкт, на який спрямовано діяльність; засіб реалізації мети; результат діяльності» [72, с. 98].

Діяльність розглядається Г. В. Валєєвою як процес, що відображає ставлення людини до світу, відповідає відповідним потребам і мотивом (за О. М. Леонтьєвим) [45, с. 12]. Нам імпонує це тлумачення поняття «діяльність».

Діяльність завжди предметна та мотивована. Визначальними характеристиками діяльності є її цілеспрямованість і усвідомленість.

Слід вказати на те, що поняття «оздоровча діяльність» тісно пов'язане з поняттями «педагогічна діяльність», «виховна діяльність» та «фізкультурно-оздоровча діяльність».

Д. В. Бермудес визначає поняття «педагогічна діяльність» як «вид професійної діяльності, змістом якої є навчання, виховання, освіта, розвиток тих, хто навчається» [20, с. 201]. На думку вченого, «однією з найважливіших характеристик педагогічної діяльності є її спільний характер: вона обов'язково припускає педагога і того, кого він вчить, виховує, розвиває [20, с. 201]. Г. І. Гончар тлумачить поняття «педагогічна діяльність» як «професійну активність вчителя, в якій за допомогою різних засобів впливу на учнів реалізуються завдання та виховання» [71, с. 53].

К. С. Задорін тлумачить поняття «виховна діяльність» як педагогічну взаємодію, що забезпечує формування ціннісних відносин людини, групи і середовища, учасники якого виступають у позиції людей, які виховуються і співпрацюють [104, с. 23].

Є. І. Жуковський трактує поняття «фізкультурно-оздоровча діяльність» як проведення заходів, спрямованих на підтримку та зміцнення здоров'я людини [102, с. 114].

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «фізкультурно-оздоровча діяльність» у трактуванні, яке подає А. П. Савченко. У цьому трактуванні поняття «фізкультурно-оздоровча діяльність» розглядається як впровадження спеціальних елементів фізичної культури в сферу діяльності, як розробка групових та індивідуальних форм організації фізкультурно-оздоровчих заходів [187, с. 12].

Поняття «оздоровча діяльність» ми будемо використовувати у тлумаченні, яке подає Г. В. Валєєва. Під оздоровчою діяльністю Г. В. Валєєва розглядає процес, спрямований на розширення адаптаційних можливостей суб'єктів освіти на основі вибудовування суб'єкт-суб'єктних стосунків і

оздоровчих технологій, що дозволяють створити сприятливі умови для розвитку учнів [45, с. 12]. Нам імponує це визначення і у подальшому будемо спиратися на нього.

Слід вказати на те, що поряд з поняттям «діяльність» застосовують поняття «технологія».

У галузь фізичного виховання, спорту і здоров'я людини, а також у галузь педагогіки поняття «технологія» прийшло з виробництва. Воно означає, на думку М. В. Верховської, «сукупність різних елементів, зокрема прийомів, операцій, дій, процесів та їх послідовність, що є своєрідною майстерністю людини» [52, с. 99]. Нами ця думка вченої підтримується.

М. В. Верховська [52] наводить декілька понять, що характеризують різні види технологій, які стосуються формування й збереження здоров'я:

– оздоровчі технології – вирішення завдань зміцнення фізичного здоров'я людини, підвищення потенціалу (ресурсів) здоров'я: фізична підготовка, фізіотерапія, ароматерапія, загартування, гімнастика, фітотерапія, музична терапія;

– технології навчання здоров'я – гігієнічне навчання, формування життєвих навичок (керування емоціями, вирішення конфліктів тощо), профілактику травматизму та зловживання психоактивними речовинами, статеве виховання;

– технології виховання культури здоров'я – виховання в людини особистісних якостей, що сприяють збереженню та зміцненню здоров'я, формуванню уявлень про здоров'я як цінність, посиленню мотивації на ведення здорового способу життя, підвищенню відповідальності за особисте здоров'я та здоров'я родини;

– здоров'язбережувальні технології – створення безпечних умов для перебудування, навчання та праці людини, а також вирішення завдань раціональної організації виховного процесу (з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей і гігієнічних норм), відповідності навчального та фізичного навантажень можливостям дитини (Д. Є. Воронін) [];

– здоров'яформувальні технології – цілеспрямована оздоровча гуманістична, особистісно орієнтована взаємодія вчителя та учня, викладача та студента, спортсмена та тренера тощо, що включає сукупність засобів, прийомів, методів, спрямованих на формування, збереження, зміцнення, відновлення здоров'я особистості (О. Ю. Анастасова) [];

– рекреаційно-оздоровчі технології – надання можливостей для прояву активності людини залежно від вікових особливостей, інтересів, фізичних здібностей і індивідуальних переваг; підвищення культури побуту та формування здорового способу життя; сприяння фізичній та духовній реабілітації, максимальному розвитку ініціативи, самостійності людини, що знімають фізичне, психічне й інтелектуальне навантаження, стимулюють соціальну активність і створюють оптимальні умови для творчого самовираження особистості (М. В. Чернявський) [229].

М. В. Верховська визначає поняття «фізкультурно-оздоровча технологія» як «раціональний спосіб цілеспрямованої взаємодії учасників педагогічного процесу, в основу якого покладено різновиди рухової діяльності, що спрямовані на отримання максимально можливого оздоровчого ефекту, реалізацію потреби людини в русі, здоров'ї та дбайливому ставленні до нього через свідоме регулювання фізичної активності» [52, с. 101]. Нам імпонує це визначення поняття «фізкультурно-оздоровча технологія».

На думку вченої, «відмінність фізкультурно-оздоровчих технологій від оздоровчих, здоров'язбережувальних, здоров'яформувальних, оздоровчо-рекреаційних, навчання здоров'ю та інших у тому, що основним їх засобом є фізичні вправи й комплекси фізичних вправ, орієнтовані на гармонійний фізичний розвиток, підвищення рухової активності, функціональних можливостей організму, задоволення потреби в русі» [52, с. 100].

Слід вказати на те, що поряд з поняттям «фізкультурно-оздоровча технологія» використовується поняття «фізкультурно-оздоровча робота».

Л. І. Іванова тлумачить поняття «фізкультурно-оздоровча робота» як «один з основних напрямів впровадження фізичної культури в освітнє

середовище, який спрямований на підтримання та зміцнення здоров'я дітей і підлітків та здійснюється з урахуванням стану їх здоров'я, рівня фізичного та психічного розвитку» [112, с. 9]. У дослідженні ми будемо використовувати поняття «фізкультурно-оздоровча робота» у такому трактуванні.

Фізкультурно-оздоровча робота може включати в себе систему різноманітних заходів, які спрямовані на вдосконалення фізичних можливостей та інтелектуальних здібностей учнів, підвищення психоемоційної стійкості та адаптаційних резервів їхнього організму» [204, с. 152].

Є. І. Жуковський вказує, що фізкультурно-оздоровча робота включає заходи, які проводять у школі в режимі навчальних занять та позакласних занять з метою зміцнення здоров'я учнів [102, с. 114].

Фізкультурно-оздоровча робота має здійснюватися, як вважає О. А. Стасенко, «на наукових засадах, із застосуванням відповідних методів (перемінний, інтервальний, рівномірний, повторний та ігровий), завдяки яким учитель зможе успішно взаємодіяти з учнями та принципів (поступовості, систематичності, активності, відповідності фізичного навантаження рівню здоров'я учнів, різнобічної спрямованості оздоровчого тренування та диференційованого підходу) [204, с. 155].

Визначення форм фізкультурно-оздоровчої роботи подано у таблиці 1.1.

Важливим фактором успішної організації фізкультурно-оздоровчої роботи є агітація й пропаганда такого виду діяльності, яка сприятиме залучення школярів до систематичних занять фізичними вправами та оволодінню певним обсягом знань та інформації щодо фізичної культури та спорту [204, с. 155].

Отже, охарактеризовано понятійний апарат щодо фізкультурно-оздоровчої складової формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. Уточнено сутність понять «формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності» та «готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності».

Визначення форм фізкультурно-оздоровчої роботи

Автор	Форми фізкультурно-оздоровчої роботи
Г. П. Богданов	Гімнастика до уроків, фізкультхвилинки в процесі уроків, години здоров'я та рухливі перерви, дні здоров'я та спорту а також позакласні заняття, форми яких не є раз і на завжди визначеними, у зв'язку з тим, що інтереси учнів змінюються, але взагалі це фізкультурні, спортивні та туристські гуртки [27, с. 6-7].
Л. В. Волков	Гімнастика до занять, під час занять (фізкультхвилинка та фізкультпауза), між заняттями на перервах (ігри на перервах), а також позакласна фізкультурно-оздоровча та спортивно-масову роботу, яка організується на основі широкої самостійної діяльності учнів [58, с. 17].
Є. І. Жуковський	Ранкова гімнастика, фізкультхвилинки, ігри та вправи на великих перервах, фізкультурні свята, заняття в спортивних секціях, оздоровчі табори, заходи з закалювання [102, с. 114].
В. М. Кінль	Гімнастика до занять, фізкультхвилинки на уроках та фізичні вправи на перервах, щоденні фізкультурні заняття в групах подовженого дня, дні здоров'я та спорту [118, с. 3].
В. І. Лях, Г. Б. Мейксон і Л. Б. Кофман	Гімнастику до навчальних занять, фізкультурні хвилини на уроках, фізичні вправи і рухливі ігри на продовжених перервах, а також заняття фізичними вправами у групах продовженого дня [141, с. 133]

Поняття «формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності» розглядається як процес набуття студентами кваліфікації зі спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура), яка забезпечить їм ефективну реалізацію власних здібностей, розкриття свого творчого потенціалу, оволодіння певним соціальним досвідом, підвищення професійної майстерності та удосконалення в професії, спрямованої на залучення учнів до занять фізичними вправами на уроках фізичної культури, при проведенні фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі навчального дня, позакласної та позашкільної фізкультурно-оздоровчої роботи. Поняття «готовність майбутніх учителів фізичної культури до

професійної самореалізації в оздоровчій діяльності» розглядається як інтегративне динамічне особистісне утворення, яке визначає налаштованість на вирішення педагогічних завдань, пов'язаних зі зміцненням і збереженням здоров'я учнів, підвищення їх рухової активності та рівня фізичного розвитку.

1.4. Структура готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності

Дослідники (Л. П. Ареф'єва [9], Г. Р. Генсерук [67], Н. Г. Денисенко [86], С. О. Ігнатенко [113] та ін.) характеризують структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури, які формуються у процесі фахової підготовки у закладах вищої освіти. Так, Л. П. Ареф'єва визначає такі структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до позакласної виховної роботи у старшій школі, як: мотиваційний компонент передбачає формування позитивної мотивації майбутніх учителів фізичної культури щодо проведення позакласної виховної роботи у старшій школі; когнітивний компонент передбачає наявність у майбутніх учителів фізичної культури ґрунтовних теоретичних знань з організації та проведення позакласної виховної роботи у старшій школі; емоційний компонент передбачає наявність позитивного емоційного настрою майбутніх учителів фізичної культури до проведення позакласної виховної роботи у старшій школі; процесуальний компонент відображає формування організаторських і комунікативних умінь у майбутніх учителів фізичної культури до проведення позакласної виховної роботи у старшій школі; самооцінний компонент визначається здатністю до високої критичності щодо своєї особистості, своїх професійних якостей як учителя фізичної культури, спроможного проводити позакласну виховну роботу у старшій школі [9, с. 10].

Готовність майбутніх учителів фізичної культури до застосування інформаційних технологій, як вважає Г. Р. Генсерук, є складовою загальної готовності до професійної діяльності, яка включає мотиваційний, змістовий та

діяльнісний компоненти [67, с. 17]. Г. Р. Генсерук вказує, що мотиваційний компонент полягає в: усвідомленні вимог, пов'язаних із діяльністю в умовах інформаційних технологій, та налаштованості на таку діяльність; готовності до подолання труднощів в організації навчального процесу з застосуванням інформаційних технологій; здатності до самореалізації та самовдосконалення. Змістовий компонент забезпечує оволодіння знаннями з інформаційних технологій та методики їх застосування у професійній діяльності; знання особливостей практичного застосування аналітичних технологій у процесі фізичного виховання школярів із застосуванням інформаційних технологій. Діяльнісний компонент передбачає формування в студентів вмій застосовувати інформаційні технології в майбутній професійній діяльності; реалізувати аналітичні технології в процесі фізичного виховання школярів (обґрунтування ефективності методів і засобів навчання, умов діяльності, параметрів навантаження; здійснення контролю за фізичним станом школярів) із застосуванням інформаційних технологій; грамотно і своєчасно аналізувати позитивні та негативні результати своєї діяльності, запобігати помилкам при застосуванні інформаційних технологій [67, с. 17].

Н. Г. Денисенко визначила структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до оздоровчої роботи з молодшими школярами: мотиваційний компонент спрямований на формування у майбутніх учителів фізичної культури позитивної мотивації, стійкого інтересу до оздоровчої роботи з молодшими школярами та задоволеності своєю професією; когнітивний компонент передбачає оволодіння студентами професійно орієнтованими знаннями про оздоровчу роботу з молодшими школярами; діялісно-організаційний компонент передбачає наявність у студентів методичних, організаційних і комунікативних умій та навичок щодо оздоровчої роботи з молодшими школярами; інноваційно-особистісний компонент передбачає наявність у студентів творчого креативного потенціалу, відповідного рівня здатності до інноваційної оздоровчої роботи у початковій школі [86, с. 9].

У структурі загальної готовності майбутніх учителів фізичної культури до формування моральних якостей у молодших школярів С. О. Ігнатенко виокремлює мотиваційний, емоційно-вольовий, комунікативно-організаційний, когнітивний та контрольний-оцінний компоненти [113, с. 7].

Теоретичний аналіз наукових досліджень і педагогічної практики показав, що структура готовності повинна включати в себе: наявність потреби у професійній самореалізації в оздоровчій діяльності; постановку цілей на основі потреб і мотивів; усвідомлення майбутніми вчителями фізичної культури поставлених перед ними завдань; розробку плану реалізації готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; зорієнтованість майбутніх учителів фізичної культури на цінності майбутньої діяльності; наявність здібностей для професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; наявність професійно орієнтованих знань, вмінь та навичок для звершення діяльності.

Аналіз наукової літератури та власний досвід викладацької діяльності дозволив нам у структурі готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності виокремити такі компоненти готовності, як мотиваційно-ціннісний, інформаційно-пізнавальний, процесуальний та креативно-особистісний (рис. 1.11).

Мотиваційно-аксіологічний компонент готовності відображає систему цінностей майбутніх учителів фізичної культури, яка вмотивовує їх до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та формують позитивне ставлення до неї.

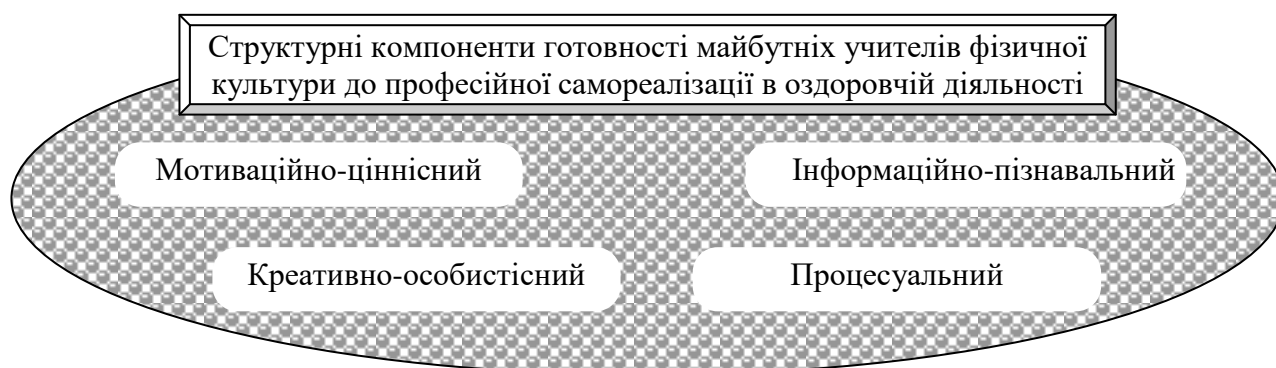

Рис. 1.11. Структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності

Мотив, його спрямованість і характер зумовлюються різноманітними потребами майбутніх учителів фізичного виховання. Внутрішня позитивна мотивація, як вважає С. О. Ігнатенко, «зіставляється з обставинами відповідно до пізнавальних інтересів і потреб, професійних настанов і моральних орієнтацій, і в такий спосіб перетворюється в особистісно значущу» [113, с. 7]. Без цього майбутні вчителі фізичної культури не зможуть формувати відповідні моральні якості учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Вмотивована людина більш ефективно, як вважає В. А. Коробейнік, реалізує свою справу, а головне вона здатна на максимальну віддачу своїх духовних і фізичних сил, якщо цього вимагає досягнення поставленої мети» [122, с. 87]. В. А. Коробейнік вказує, що «виявлення вікових закономірностей формування мотивів та інтересів студентів у галузі фізичної культури і спорту, зовнішні і внутрішні фактори, що впливають на мотивацію до занять фізичними вправами для удосконалення свого організму, дозволяють розробити рекомендації для викладачів фізичної культури щодо організації і методики проведення фізкультурно-масової роботи з фізичного виховання у навчальному закладі, щодо корекції програми з фізичної культури і диференційованого підходу до студентів з типологічними особливостями вищої нервової діяльності» [122, с. 87].

У структурі готовності цей компонент, як вказують Г. Я. Гревцева та М. В. Циулїна, формує систему цінностей суб'єкта, що характеризує цілісність особистості та цілеспрямованість в досягненні поставлених цілей [74, с. 11]. Розвиток цього компонента готовності вимагає активізації внутрішніх спонукань в процесі підготовки: мотивів, потреб, ціннісних орієнтацій, прагнень та домагань [74, с. 11].

Отже, мотиваційно-ціннісний компонент готовності охоплює ціннісні орієнтації, мотиви та потреби майбутніх учителів фізичної культури, які зумовлюють успішну професійну самореалізацію в оздоровчій діяльності, спрямовану на збереження та зміцнення власного здоров'я та здоров'я учнів. Наявність ціннісних орієнтацій, мотивів і потреб дозволяє співвіднести існуючу

реальність з переконаннями, поглядами, уявленнями та ідеалами майбутніх учителів фізичної культури, визначити систему їх цінностей та функціонування в соціокультурних умовах.

Набуття знань майбутніми вчителями фізичної культури має здійснюватись, як вважає Л. Л. Лисенко, через «організацію власного досвіду, оволодіння методами вирішення проблеми, розробки особистого освітнього продукту» [135].

Інформаційно-пізнавальний компонент готовності охоплює теоретичну обізнаність майбутніх учителів фізичної культури та їх знання з: валеології як науки про здоров'я людини; природні умови здоров'я; особливості сучасного стану здоров'я населення України та шляхи його поліпшення; проблем здоров'я на індивідуальному, груповому та суспільному рівнях; детермінантів стану здоров'я дітей і дорослих; зумовленості здоров'я громадян України географічним, кліматичним і біологічним середовищем; врахування національного менталітету у формуванні культури здоров'я сучасного українця; складових здорового способу життя; теоретико-методичних основ занять оздоровчою фізичною культурою; реалізація принципу оздоровчої спрямованості; особливостей проведення занять оздоровчої спрямованості з особами різного віку; теорії рекреаційно-оздоровчої діяльності; соціально-культурних аспектів рекреаційно-оздоровчої діяльності; педагогіки вільного часу; головних завдань рекреаційного виховання; технології проведення та змісту рекреаційно-оздоровчих занять; основ проведення рекреаційно-оздоровчих занять; оздоровчих систем і програм, заснованих на необхідності застосування фізичних навантажень та руху; оздоровчих систем і програм, в яких акцент здійснюється на різні види харчування.

Процесуальний компонент готовності передбачає наявність таких умінь та навичок у майбутніх учителів фізичної культури, як: планувати фізкультурно-оздоровчу роботу у закладі загальної середньої освіти; проводити фізкультурно-оздоровчу роботу, використовуючи різні форми, методи та засоби залежно від поставлених завдань; здійснювати педагогічний контроль в

заняттях оздоровчого напрямку; оцінювати стан здоров'я тих, хто займається оздоровчою фізичною культурою; оцінювати фізичну підготовленість тих, хто займається оздоровчою фізичною культурою; складати оздоровчі комплекси; розраховувати ідеальну та нормальну масу тіла школярів; кількісно оцінювати фізичне здоров'я школярів; проводити зі школярами бесіди з проблем оздоровчої діяльності; консультувати батьків щодо оздоровчої діяльності з дітьми; складати перспективну програму здорового способу життя з урахуванням особливостей фізичного розвитку особистості учня; застосовувати методику проведення рекреаційно-оздоровчих занять з використанням засобів оздоровчих видів гімнастики.

Креативно-особистісний готовності характеризує спрямованість майбутніх учителів фізичної культури на введення здорового способу життя та наявність у них креативності, комунікативних та організаторських здібностей.

Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про відсутність єдиного визначення поняття «здоровий спосіб життя» (рис. 1.12).

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «здоровий спосіб життя» у тлумаченні, яке подає Л. П. Сущенко. Вчена визначає поняття «здоровий спосіб життя» як «самодіяльність людини у формуванні її атрибутивної здатності людського організму до виконання певного виду високоефективної творчої діяльності щодо перетворення навколишнього середовища» [209, с. 16].

Основними складовими здорового способу життя О. Ю. Ажиппо визначає «елементи, які пов'язані між собою й відбиваються у духовній, соціальній, психологічній та фізичній сфері, що у свою чергу зумовлює цілісність його сприйняття і розуміння» [2, с. 294].

Сучасне розуміння здорового способу життя в Україні полягає, на думку І. В. Шаповалової, в «подальшому розвитку національних традицій та їх взаємозумовленості гуманістичними й демократичними досягненнями світового співтовариства» [234, с. 404]. Нам імпонує ця думка вченої.

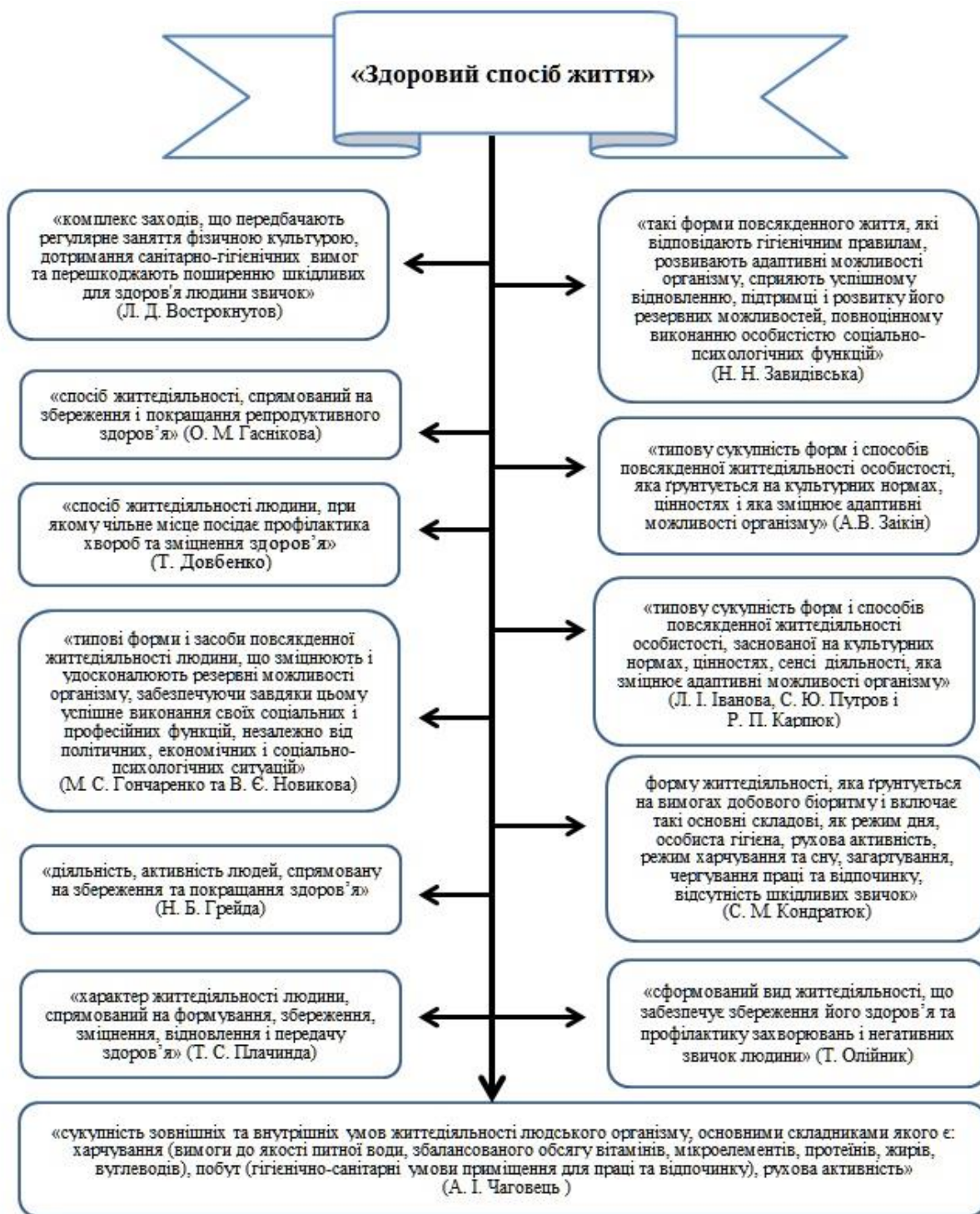

Рис. 1.12. Визначення поняття «здоровий спосіб життя»

На практиці здоровий спосіб життя реалізується, як вважає О. Ю. Ажиппо, «через раціональне харчування (споживання якісної питної води, необхідної кількості вітамінів, мікроелементів, протеїнів, жирів, вуглеводів, спеціальних продуктів і харчових добавок та ін.), належну

організацію побуту (якість житла, умови для пасивного і активного відпочинку, рівень психічної й фізичної безпеки на території життєдіяльності), створення доцільних умов праці (безпека у фізичному й психічному аспектах, наявність стимулів і можливостей професійного розвитку), рухова активність (заняття з фізичної культури й спорту, «активне» відновлення фізичного стану після фізичного й психічного навантаження, «пішохідний» спосіб пересування тощо)» [2, с. 294]. Для нашого дослідження ця думка вченого є дуже важливою.

У психолого-педагогічній науці виділяють, як вважає Д. В. Пеньковець, такі провідні здібності до педагогічної діяльності: комунікативність – професійна здатність педагога, що характеризується потребою у спілкуванні, готовність легко вступати; в контакт; перцептивні здібності – професійна проникливість, педагогічна інтуїція, здатність сприймати і розуміти іншу людину; динамізм особистості – здатність активно впливати на іншу особистість; емоційна стабільність – здатність володіти собою, самоконтроль та саморегуляція; оптимістичне прогнозування – прогнозування розвитку особистості з орієнтацією на особисте в ній; креативність мислення – здатність до творчості та швидкого розв’язання педагогічних і проблемних ситуацій» [167, с. 262]. Для нашого дослідження ця теза є досить доречною.

Однією із важливих якостей професійної самореалізації вчителя фізичної культури є творчість. Наукові дослідження творчості, як вказує Ю. Ненько, мають багато аспектів: діяльнісний – створення якісно нового, що вирізняється неповторністю, оригінальністю та суспільно-історичною унікальністю; процесуальний – як розвиток особистості, її самореалізація у процес створення матеріальних і духовних цінностей [151, с. 246].

Творчість найчастіше визначається, як вказує Я. З. Василькевич, як діяльність, результатом якої є створення нових матеріальних і духовних цінностей [46, с. 25].

Учені розглядають питання творчості в різних ракурсах (рис. 1.13).

Рис. 1.13. Визначення поняття «творчість»

Для більшості досліджень, вважає Я. З. Василькевич [46], характерні такі загальні позиції: творчість – це здатність адаптивно реагувати на потребу в нових підходах. Це в основному здатність осмислено включати в життя щось нове, хоча процес може бути неусвідомленим, або частково усвідомленим.

Нова адаптація зазвичай сприяє більшій гнучкості та підвищує можливості росту і виживання; «щось нове» – це зазвичай продукт, що є результатом процесу, який здійснюється людиною. Існує три аспекти, в яких найлегше вивчати креативність: продукт, процес, людина; характеристиками цих нових продуктів, процесів і людей є їх новизна, оригінальність, доречність, валідність, здатність задовільняти потреби, адекватність; ц творчі продукти

різноманітні; чимало продуктів є процесами, а чимало процесів є продуктами. А людина – одночасно і продукт, і процес» [46, с. 25].

С. Л. Рубінштейн вважав, «творчою є всяка, діяльність, яка створює щось нове, оригінальне, що до того ж входить не тільки в історію розвитку самого творця, але й в історію розвитку науки, мистецтва та ін.» [186, с. 578]. Я. З. Василькевич підкреслює, що «творчість включена одночасно у дві історії: в індивідуально-суб'єктну історію людини або особистості творця та в історію всієї культури, у нескінченний культурно-історичний суспільний процес, свідчить про специфіку і важливість цього виду діяльності.» [46, с. 26].

Аналіз філософської та психолого-педагогічної літератури та її осмислення дозволив Ю. Ненько запропонувати наступний підхід до визначення творчої особистості. Ю. Ненько визначає поняття «творча особистість» як «креативну особистість (особистість, що має внутрішні передумови творчої активності), яка внаслідок впливу зовнішніх факторів набула необхідних для актуалізації творчого потенціалу людини додаткових мотивів, особистісних утворень, здібностей, що сприяють дослідженню творчих результатів в одному чи кількох видах творчої діяльності [151, с. 12].

Аналіз літератури свідчить про те, що науковці розглядають творчу особистість як людину, зорієнтовану на творчість в усіх сферах свого життя: в навчанні, побуті, роботі, дозвіллі та особистому житті. Тому під професійно-творчою самореалізацією майбутнього вчителя Н. В. Егорова розуміє усвідомлений процес і осмислений результат найповнішого розкриття творчого потенціалу, актуалізації здібностей і можливостей особистості в прагненні здійснити себе у процесі професійної освіти [94, с. 12].

Педагогічна праця вчителя, на думку М. О. Лазарева, завжди є творчістю і це обумовлено рядом взаємопов'язаних причин: «неповторністю і учнів, і особистості учителя; неповторністю педагогічних ситуацій й обставин; більш прийнятною й первинною для вчителя й особливо для учня є діяльність творча, робота ж репродуктивна хоча й важлива для набуття знань і вмінь, але все-таки – вторинна (розвиток особистості відбувається передусім у процесі кропіткої

утворюючої роботи розуму, почуттів, волі); праця вчителя подібна до праці і вченого, і художника, артиста, музиканта, тому вона й потребує неабияких дослідницьких здібностей і вмінь до природного перевтілення, іншої тональності і динамічності поведінки та дій» [133, с. 99-100].

Сьогодні, в умовах стрімкого інформаційного розвитку в усіх сферах суспільства, як вважають С. Й. Гаваші та М. М. Лалакулич, постала потреба в творчій, ініціативній особистості, яка не лише буде спроможна віднайти своє місце в сучасному складному світі, але й сприяти його вдосконаленню» [62, с. 57]. Вчені вказують, що «виховати таку особистість може педагог, який має високу самооцінку, є активним, здатним до постійного саморозвитку і самовдосконалення» [62, с. 57]. Для нашого дослідження ця думка вчених є дуже важливою.

Аналіз психоло-педагогічної літератури свідчить про наявність значної кількості досліджень з проблеми креативності. Проте єдиної і стрункої теорії креативності до сих пір не існує, як не існує однакового її визначення та всіма визнаних методик, що діагностують цю здібність. Сучасний стан проблеми показує вважає Я. З. Василькевич, важливість розвитку багатофакторного підходу до креативності [46, с. 28]. Приєднуємося до цієї думки.

Введення в український науковий обіг терміна «креативність» під впливом зарубіжних досліджень проблем даного явища з другої половини ХХ століття сприяло, як вважають С. Й. Гаваші та М. М. Лалакулич, «виокремленню самостійної галузі дослідження особистісного аспекту творчості, у яких його визначають як творчі здібності, що виявляються в різних видах психічної діяльності людини, і характеризують особистість у цілому або її окремі сторони, а також продукти діяльності, процес їх створення» [62, с. 58]. В останні роки термін «креативність» набув в психології великого значення. Як вказують С. Й. Гаваші та М. М. Лалакулич, креативність визначають як здатність особистості до творчості, нестандартного і оригінального мислення і поведінки, що проявляються в різних сферах її активності [62, с. 59]. О.В. Лобода вважає, що креативність є властивістю не

пізнавальних процесів, а характеризує найвищі можливості людини до повноцінної самореалізації в усіх сферах її життєдіяльності, серед яких професійну сферу більшість вчених визначають як провідну для самореалізації особистості [138, с. 61]. С. Д. Максименко тлумачить поняття «креативність» як глибинну, первісну і абсолютно «природну» ознаку особистості, як вищу форму активності, яка «створює і залишає слід, втілюється. З іншого боку, креативність означає прагнення виразити свій внутрішній світ» [142, с. 66].

У теоретичному плані, вважає Я. З. Василькевич, «креативність являє собою квінтесенцію когнітивних процесів» [46, с. 25]. Я. З. Василькевич вказує, що «креативність розуміється як загальна творча здібність» [46, с. 25]. Креативність – це здатність не просто до вищого рівня виконання будь-якої діяльності, але й до її перетворення і розвитку, здатність до ситуативно нестимульованої продуктивної діяльності [46, с. 27]. М. О. Холодна вказує, що креативність (дивергентні здібності) є одним із типів інтелектуальних здібностей разом із конвергентними здібностями, здатністю до навчання і пізнавальними стилями. Креативність – це здатність породжувати велику кількість різноманітних оригінальних ідей у нерегламентованих умовах діяльності [223, с. 141]. С. Й. Гаваші та М. М. Лалакулич сформулювали основні положення щодо сутності та ролі креативності контексті самореалізації особистості: «1. Креативність – це інтегральна сукупність властивостей особистості, що забезпечує її входження в творчий процес. 2. Самореалізація особистості є безперервним процесом використання своїх можливостей, серед яких значне місце займають креативні здібності, здатність ефективно реалізовувати творчий потенціал в усіх сферах життєдіяльності. 3. Потенційна здатність до педагогічної творчості не може бути реалізована без наявності у вчителя готовності до ефективного застосування своїх креативних здібностей, без «прагнення залишити максимум «особистісних внесків» в особистостях учнів» [62, с. 67].

Визначення поняття «інновація» подано у таблиці 1.2.

Визначення поняття «інновація»

Автор	Визначення поняття «інновація»
М. В. Волинкіна	Інновація – це залучення в економічний оборот результатів інтелектуальної діяльності, які характеризують нові, у тому числі й наукові, знання з метою задоволення суспільних потреб та (або) отримання прибутку [59, с. 33].
Ю. П. Морозов	Інновація – це прибуткове використання новацій у вигляді нових технологій, видів продукції та послуг, організаційно-технічних та соціально-економічних рішень виробничого, фінансового, комерційного, адміністративного та іншого характеру [145, с. 6].
Б. Санто	Інновація – це створення та реалізація конкурентоздатної технологічної переваги [191, с. 6].
А. А. Трифілова та І. А. Коршунов	Інновація – це процес введення нових методів в організацію та здійснення господарської діяльності [213, с. 28].
К. Ю. Чадаєва	Інновація – це така форма індивідуальної або групової поведінки, коли окрема людина або група досягають соціально визнаної мети засобами, що ще не були інституціоналізовані в попередній структурі, тобто інновація виявляється пов'язаною не з дифузією культурних нововведень, а з процесами створення нових форм поведінки [226, с. 6].
П.Г. Щедровицький	Інновація – це механізм відтворення інноваційності і розвитку; це творча мислєдіяльна форма, що забезпечує розвиток, а не перенос із однієї області в іншу тих чи інших елементів, блоків, структур, змісту [239, с. 25].
Ю.В. Яковец	Інновація – це, з одного боку, процес оновлення, реалізації, впровадження, а з іншого – діяльність щодо втілення інновації в певну соціальну практику [246, с. 123].

Під інноваціями в освіті слід розуміти нововведення, яке призначене для вирішення проблемної ситуації з метою оптимізації навчального процесу, підвищення його якості або організації сприятливих умов для оволодіння матеріалу суб'єктами освітнього процесу.

Педагогічний аспект інновацій проявляється, як вказують О. Євсюков і С. Телегіна, «в можливості задоволення особистісних, освітніх, професійних

потреб людей (професійній підготовці, оволодінні загальною і професійною культурою, адаптації в професійній сфері, у розвитку професійно-важливих якостей особи, особистісно-професійному розвитку, творчості та ін.) за допомогою різноманітних новинок в галузі професійної освіти, вихованні, виробництві» [100, с. 113]. На думку вчених, «педагогічна інновація являє собою, перш за все, практико-орієнтоване явище, що дозволяє реалізовувати на практиці якісно нові, ефективні ноу-хау в умовах орієнтації на ідеальні і доволі таки рідко кардинально змінюючи цілі освіти» [100, с. 113].

Нове в педагогіці, як вважає В. І. Загвязинський, є не тільки ідеями, підходами, методами, технологіями, які ще не використовувались, але й тим комплексом елементів і окремими елементами педагогічного процесу, які несуть в собі прогресивний початок, що дозволяє в змінених умовах і ситуаціях достатньо ефективно вирішувати задачі виховання і освіти [103, с. 27].

Нам імпонує визначення поняття «інновація», яке подає Ю. П. Морозов [145, с. 6]. Інноваційна діяльність в освіті розвивається, на думку К. Ю. Чадаєвої, за такими напрямками: науково-дослідна діяльність, яка спрямована на здобуття нового знання про те, як щось може бути («відкриття») і як щось можна зробити («винахід»); проектна діяльність, яка спрямована на розробку особливого, інструментально-технологічного знання про те, як на основі наукового знання в заданих умовах необхідно діяти, щоб мати те, що може або повинне бути («інноваційний проект»); освітня діяльність, яка спрямована на професійний розвиток суб'єктів визначеної практики, формування в кожного особистого знання (досвіду) про те, що і як вони мають робити, щоб інноваційний проект утілювався в практиці («реалізація») [226, с. 51].

Визначення поняття «інновація в освіті» подано у таблиці 1.3.

У дослідженні ми будемо використовувати поняття «інновація в освіті» у тлумаченні, яке запропоновано О. Євсюковим і С. Телегіною [100, с.16].

Визначення поняття «інновація в освіті»

Автор	Визначення поняття «інновація в освіті»
Д. Ю. Грубіч	Інновація – це результат творчої діяльності, спрямований на розробку, апробацію і поширення нових видів освітніх послуг, технологій, упровадження нових організаційних форм, що сприяють підвищенню якості підготовки майбутнього вчителя [77, с. 39].
О. Євсюков і С. Телегіна	Інновація в освіті – це цілеспрямована зміна в функціонуванні педагогічної системи, причому в широкому сенсі це можуть бути якісні чи (або) кількісні зміни в різних сферах і елементах системи [100, с.16].
І. О. Котлярова	Інновація – це явище в сфері освіти, що об'єктивно виникає або проектується й характеризується створенням, освоєнням, апробацією, впровадженням освітньої новації, що сприяє підвищенню якості освіти в широкому змісті (сприятливим для людини змінам у її інтелектуальній, емоційній, духовній і фізичній сферах); що виявляється в появі принципів змін у змісті освіти, у протіканні освітніх процесів, у освітніх відносинах, у властивостях суб'єктів інновації, в освітніх засобах або освітньому просторі [126, с.16].

Отже, розкрито структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, яка складеться з мотиваційно-ціннісного, інформаційно-пізнавального, процесуального та креативно-особистісного компонентів.

Висновки до першого розділу

У сучасній науковій літературі (О. Ю. Ажиппо, П. Б. Джуринський, Є. А. Захаріна, Л. І. Іванова, В. Г. Омеляненко, Н. І. Степанченко,

Л. П. Сущенко, О.В. Тимошенко та ін.) вказано, що проблема професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти має багатоаспектне теоретичне висвітлення та спрямована на розв'язання сформульованих державою завдань щодо виховання здорового підростаючого покоління.

У розділі підкреслено необхідність використання позитивних здобутків зарубіжного досвіду, зокрема закладів вищої освіти Білорусії (Гродненського державного університету імені Янки Купали (Гродзенскі дзяржаўны універсітэт імя Янкі Купалы) та Гомельського державного університету імені Ф. Скорини (Гомельскі дзяржаўны універсітэт ім. Ф. Скарыны)), Казахстану (Казахського національного університету імені Аль-Фараби (Әл-Фараба атындағы Қазақ ұлттық университеті)), Польщі (Університету гуманітарних і природничих наук Яна Длугоша в Ченстохові (Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie)).

Теоретичний аналіз наукової літератури свідчить про наявність різних трактувань поняття «професійна самореалізація». Це поняття тлумачать: як «соціалізований шлях гармонійного розвитку особистості, поєднаний із здобуттям професійно-практичного та духовного досвіду в процесі отримання кваліфікації спеціаліста в період первинного професійного становлення (навчання у вищій школі) та вдосконалення фахового зростання в процесі виконання професійних ролей і обов'язків, що є невід'ємним атрибутом розкриття і здійснення особистісного професійного потенціалу» (О. І. Артемова); як «розкриття якостей, можливостей, здібностей та досягнення максимуму потенціалу в професійній діяльності» (В. А. Лісовий); як складний організований та багатоетапний процес поступового перетворення професійного потенційного на реальне шляхом залучення до професійних відносин, що відбувається протягом усього життя особистості (П. Ю. Семенухін); як «сукупність прояву індивідуальних професійно-особистісних якостей і властивостей фахівця, внаслідок чого він відтворює себе у своїй сутності в багатовимірній практичній та професійній діяльності»

(Н. Тимошенко). У дослідженні поняття «професійна самореалізація вчителя» використовується у визначенні, яке подає Н. А. Сегеда: як характеристику цілісності його особистості та рівня соціальної активності, що виявляється в педагогічній майстерності, творчості та професійно-педагогічній культурі.

У розділі уточнено сутність понять «формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності», «готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності» та «майбутні вчителі фізичної культури».

До структурних компонентів готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності віднесено мотиваційно-ціннісний, інформаційно-пізнавальний, процесуальний та креативно-особистісний.

Основні наукові положення розділу викладено в опублікованих працях [31; 34; 36; 37; 38; 39; 40; 41; 42].

РОЗДІЛ 2
ЕМПІРИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ
ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ
САМОРЕАЛІЗАЦІЇ В ОЗДОРОВЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Методика та напрями дослідження

Дослідно-експериментальна робота щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності здійснювалася протягом 2015-2019 років відповідно до підготовчого, дослідно-експериментального та експериментально-узагальнюючого етапів.

На підготовчому етапі (2015-2016 рр.) на основі вивчення психолого-педагогічної, філософської та науково-методичної літератури та використання таких методів, як: аналіз, компаративний аналіз, узагальнення, класифікація та синтез, було обґрунтовано методологію дослідження, з'ясовано об'єкт і предмет дослідження, проаналізовано наукову літературу щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, уточнено понятійний апарат дослідження, теоретично обґрунтовано структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

На дослідно-експериментальному етапі (2016-2018 рр.), застосовуючи такі методи, як: анкетування, тестування, моделювання, нами було виявлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, розроблено та теоретично обґрунтовано модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, проаналізовано сучасний стан формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в

оздоровчій діяльності.

На експериментально-узагальнюючому етапі (2018-2019 рр.) пріоритетним методом дослідження був якісний і кількісний аналіз результатів експериментальної перевірки ефективності виявлених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Для оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності застосовувалися мотиваційний, гносеологічний, праксеологічний та особистісний.

Оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм здійснювалося відповідно до методики Ю. М. Орлова «Тест-опитувальник щодо потреби в досягненні мети». Шкала оцінки потреби в досягненні успіху», який подано у додатку А.

Методика з'ясування щодо потреби в досягненні мети використовується для вимірювання потреби в досягненні мети, успіху та досягнень в цілому. Чим вище у людини самооцінка, тим більше вона активна та націлена на досягнення. Потреба в досягненні перетворюється в такому випадку в особистісну властивість та установку. Шкала оцінки потреби в досягненні успіху довела свою ефективність при підборі кадрів, оцінці мотивації праці, роботі з резервами кадрів, супроводі резерву кадрів на висування, діагностиці якостей, необхідних керівнику, в психології спорту та інших галузях.

Мотивація досягнення (успіху, мети) виражається в прагненні до поліпшення результатів, наполегливості в досягненні своїх цілей, і впливає на все людське життя.

Цей тест-опитувальник був розроблений Ю. М. Орловим у 1978 році.

Високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм характеризується сумою балів більше 25 балів;

середній рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм характеризується сумою від 24 до 12 балів; низький рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм характеризується сумою балів менше 12 балів.

Для оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм застосувалися тестові завдання, розроблені автором. Тестові завдання для оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм подано у додатку Б.

Високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм характеризується сумою балів більше 35 балів; середній рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм характеризується сумою балів від 34 до 22 балів; низький рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм характеризується сумою балів менше 21 балу.

Для оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм застосувалася діагностична картка, розроблена автором.

Діагностична картка для оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм подано у додатку В.

Високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за

праксеологічним критерієм характеризується сумою балів більше 36 балів; середній рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм характеризується сумою балів від 35 до 25 балів; низький рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм характеризується сумою балів менше 25 балів.

Для оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за особистісним критерієм застосовувалися такі методики:

- оцінювання спрямованості майбутніх учителів фізичної культури на введення здорового способу життя;
- оцінювання креативності майбутніх учителів фізичної культури;
- оцінювання комунікативних навичок майбутніх учителів фізичної культури;
- оцінювання організаторських здібностей майбутніх учителів фізичної культури.

Оцінювання спрямованості майбутніх учителів фізичної культури на введення здорового способу життя здійснювалося відповідно до тесту «Чи вмієте ви вести здоровий спосіб життя?», який подано у додатку Д.

Студент повинен був відповісти на 16 питань цього тесту. Відповідно до нарахування балів за кожну відповідь визначалася загальна сума балів по тесту «Чи вмієте ви вести здоровий спосіб життя?».

Високий рівень спрямованості майбутніх учителів фізичної культури на введення здорового способу життя характеризується сумою балів 480-401 балів; середній рівень спрямованості майбутніх учителів фізичної культури на введення здорового способу життя характеризується сумою балів 400-281 балів; низький рівень спрямованості майбутніх учителів фізичної культури на введення здорового способу життя характеризується сумою балів менше 280 балів.

Оцінювання креативності майбутніх учителів фізичної культури здійснювалося відповідно до тесту на креативність, який подано у додатку Е. Студент повинен був підрахувати бали, які він набрав, таким чином: за відповідь «а» – 3 бали; за відповідь «б» – 1 бал; за відповідь «в» – 2 бали. Загальна сума набраних балів показує рівень креативності майбутніх учителів фізичної культури.

Високий рівень сформованості креативності майбутніх учителів фізичної культури характеризується сумою балів більше 43 балів; середній рівень сформованості креативності майбутніх учителів фізичної культури сумою балів 42-35 балів; низький рівень сформованості креативності майбутніх учителів фізичної культури характеризується сумою балів менше 35 балів.

Тест на оцінювання комунікативних навичок майбутніх учителів фізичної культури подано у додатку Ж. В інструкції вказано, що студент повинен поставити 7 балів, якщо він вважає, що повністю володіє комунікативними навичками; поставити від 6 до 1 балу, якщо він вважає, що частково володіє комунікативними навичками; поставити 1 бал, якщо він вважає, що не володіє комунікативними навичками. Високий рівень комунікативних навичок майбутніх учителів фізичної культури характеризується сумою балів більше 71 балу; середній рівень комунікативних навичок майбутніх учителів фізичної культури характеризується сумою балів від 70 до 40 балів; низький рівень комунікативних навичок майбутніх учителів фізичної культури характеризується сумою балів менше 40 балів.

Опитувальник щодо експрес-діагностики організаторських здібностей майбутніх учителів фізичної культури подано у додатку З. Запропонована методика надає можливість більш глибоко розібратися в структурі організаторських здібностей та одночасно виявити рівень володіння ними. Студент повинен був відповісти на 20 питань, що вимагають однозначної відповіді «так» чи «ні». У бланку відповідей студенту необхідно було поруч з номером питання проставити прийнятну для нього відповідь.

Потім необхідно підрахувати суму збігів із ключем. Коефіцієнт

організаторських здібностей дорівнює дробу, де чисельник – сума збігів із ключем, помножена на 100%, а знаменник – 20.

Критерії для висновків: до 40% – рівень організаторських здібностей низький; 40-70% – середній; понад 70% – високий.

Високий рівень організаторських здібностей майбутніх учителів фізичної культури характеризується сумою балів більше 15 балів; середній рівень організаторських здібностей майбутніх учителів фізичної культури характеризується сумою балів від 14 до 8 балів; низький рівень організаторських здібностей майбутніх учителів фізичної культури характеризується сумою балів менше 8 балів.

Для аналізу результатів педагогічного експерименту нами застосовувався t-критерій Стюдента нормального розподілу.

Оцінювання загального рівня сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності здійснювалося шляхом складання балів за всіма обраними критеріями. Потім відповідно до одержаної суми балів визначався рівень сформованості готовності майбутніх магістрів з фізичної реабілітації: високий, середній, низький

Кількісна оцінка рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності відповідно до обраних критеріїв подано у таблиці 2.1.

Отже, з'ясовано методику та напрями дослідження. Охарактеризовано кількісну оцінку рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності відповідно до обраних критеріїв.

2.3. Модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності

Для педагогічних досліджень важливим є розроблення та теоретичне

Таблиця 2.1

Кількісна оцінка рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності відповідно до обраних критеріїв, бали

Критерій		Мотиваційний критерій	Гносеологічний критерій	Праксеологічний критерій	Особистісний критерій			
					Оцінювання спрямованості майбутніх учителів фізичної культури на введення здорового способу життя	Оцінювання креативності майбутніх учителів фізичної культури	Оцінювання комунікативних навичок майбутніх учителів фізичної культури	Оцінювання організаторських здібностей майбутніх учителів фізичної культури
Рівень	Низький Загальний показник: $P \leq 421$	12 та менше $P \leq 12$	21 та менше $P \leq 21$	25 та менше $P \leq 25$	280 та менше $P \leq 280$	35 та менше $P \leq 35$	40 та менше $P \leq 40$	8 та менше $P \leq 8$
	Середній Загальний показник: $421 < P \leq 619$	Менше 24, але більше 12 $12 < P \leq 24$	Менше 34, але більше 21 $21 < P \leq 34$	Більше 25, але менше 35 $25 < P \leq 35$	Менше 400, але більше 280 $280 < P \leq 400$	Менше 35, але більше 42 $35 < P \leq 42$	Менше 70, але більше 40 $40 < P \leq 70$	Менше 14, але більше 8 $8 < P \leq 14$
	Високий Загальний показник: $P > 619$	25 та більше $P > 24$	35 та більше $P > 34$	36 та більше $P > 35$	401 та більше $P > 400$	43 та більше $P > 42$	71 та більше $P > 70$	15 та більше $P > 14$

обґрунтування моделей професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти.

В «Енциклопедії професійної освіти» під редакцією С. Я. Батишева вказується, що під моделлю розуміється така уявлена або матеріально реалізована система, яка відображає або відтворює об'єкт дослідження і яка здатна замінити його так, що її вивчення дає нову інформацію щодо цього об'єкту [240, с. 78].

Є. В. Іващенко та Т. М. Стручаєва вважають, що побудова моделі дозволяє в узагальненому вигляді виокремити певні компоненти і, показати їх функціональну взаємодію, забезпечити найкращий та оптимальний варіант досягнення мети [109, с. 97].

Результати теоретичного аналізу, ретроспективний аналіз власної викладацької діяльності й вивчення навчально-методичної літератури дозволили розробити та теоретично обґрунтувати модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності складається з таких блоків, як цільовий, теоретико-методологічний, пізнавально-практичний та аналітико-результативний (рис. 2.1).

Цільовий блок моделі складають мета та завдання формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Мета: формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Завдання:

- формування цілісного уявлення майбутніх учителів фізичної культури про професійну самореалізацію в оздоровчій діяльності;
- оволодіння професійно орієнтованими знаннями, вміннями та навичками майбутніми вчителями фізичної культури щодо оздоровчої

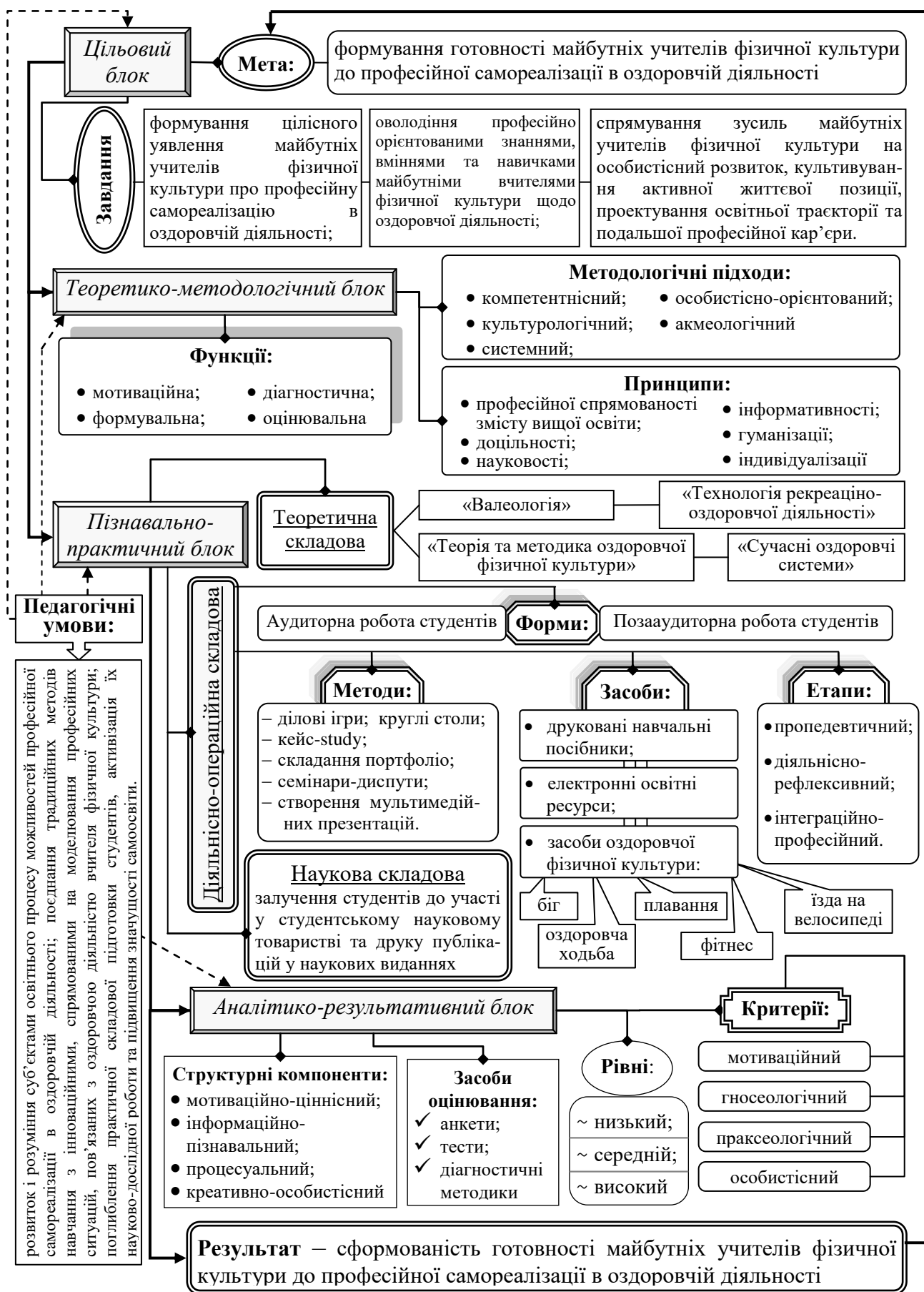

Рис. 2.1. Модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності

діяльності;

– спрямування зусиль майбутніх учителів фізичної культури на особистісний розвиток, культивування активної життєвої позиції, проектування освітньої траєкторії та подальшу професійну кар'єру.

Завдання закладів вищої освіти спрямовані на те, щоб студент зміг усвідомити сутність обраної професії, її вимоги до виконавця, цілі, зміст і функції професійної діяльності, можливі індивідуальні стратегії виконання професійних обов'язків, специфіку професійної майстерності та шляхи оволодіння нею, прийоми творчої адаптації до змісту та структури професійної діяльності.

Перед вищою школою наразі постало завдання, як вважає О. В. Горбатюк, «підготовки високоосвічених фахівців, здатних до самовдосконалення і самореалізації, готових здобувати і застосовувати на практиці знання, приймати креативні і нестандартні рішення» [73, с. 252]. Розв'язання цього складного завдання здійснюється через пошук змісту, форм, методів, моделей і технологій навчання, що забезпечують широкі можливості для всебічного, гармонійного розвитку і самореалізації особистості [73, с. 252].

Модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності базується на сутності компетентнісного, культурологічного, системного, особистісно-орієнтованого та акмеологічного методологічних підходів.

Теоретико-методологічний блок моделі складають методологічні підходи (компетентнісний, культурологічний, системний, особистісно-орієнтований та акмеологічний), принципи (професійної спрямованості змісту вищої освіти, доцільності, науковості, інформативності, гуманізації) та функції (мотиваційна, формувальна, діагностична, оцінювальна) формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. Слід вказати на те, що принципи є визначальними в процесі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної

самореалізації в оздоровчій діяльності, виступають орієнтиром для визначення мети та завдань, виявлення педагогічних умов.

Методологічними підходами до формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності є компетентнісний, культурологічний, системний, особистісно-орієнтований та акмеологічний. Охарактеризуємо ці методологічні підходи.

Дослідники (С. Г. Литвинова [136], О. Д. Нікуліна [154], Д. Ю. Паніотова [164], Н. С. Побірченко [171], О. І. Пометун [173], Н. Ш. Фазлєєв [215] та ін.) вказують на особливе значення компетентнісного підходу для вищої освіти майбутніх фахівців. Так, на думку Д. Ю. Паніотової, компетентнісний підхід включає «сукупність відповідних принципів, теоретичних положень і способів діяльності: йдеться про оновлення професійної освіти на компетентнісній основі шляхом посилення її практичної спрямованості при збереженні фундаментальності навчання» [164, с. 65]. Вчена вказує, що концептуальні ідеї компетентнісного підходу, позиції якого зміцнюються в сучасній освіті, формуються як компетентнісно-орієнтована освіта, спрямована на комплексне засвоєння знань і способів практичної діяльності, що забезпечують успішне функціонування людини у ключових сферах життєдіяльності з користю як для власних, так і державних інтересів» [164, с. 65]. Компетентнісний підхід, на думку Д. Ю. Паніотової, втілює сьогодні інноваційний процес в освіті, відповідає прийнятою в більшості розвинених країн загальної концепції освітнього стандарту і прямо пов'язаний з переходом на систему компетентностей в конструюванні змісту освіти і систем контролю його якості» [164, с. 66]. Ми погоджуємося з цими думками вченої

Визначення поняття «компетентнісний підхід» подано у таблиці 2.2.

Оскільки компетентнісний підхід, як вказує Н. С. Побірченко, «прямо пов'язаний з ідеєю всебічної підготовки й виховання індивіда не лише як спеціаліста, професіонала своєї справи, а і як особистості, члена колективу й соціуму, він є гуманітарним у своїй основі» [171, с. 31].

Визначення поняття «компетентнісний підхід»

Автор	Визначення
С. Г. Литвинова	Компетентнісний підхід – це спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості [136].
О. Д. Нікуліна	Компетентнісний підхід – це цільова орієнтація освіти, спрямованість освіти на формування в особистості ключових і предметних компетентностей [154].
Д. Ю. Паніотова	Компетентнісний підхід – це спроба привести освіту, у тому числі і вищу професійну освіту, у відповідність з потребами ринку праці. З цим підходом зв'язують ідеї відкритого замовлення на зміст освіти з боку ринку праці і потенційних працедавців [164].
О. І. Пометун	Компетентнісний підхід – це спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості, результатом якого буде формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості. Така характеристика має сформуватися у процесі навчання й містити знання, уміння, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості [173].

Н. С. Побірченко підкреслює, що «метою гуманітарної освіти є не лише передача майбутньому спеціалісту сукупності знань, умінь і навичок у певній сфері, а й розвиток світогляду, міждисциплінарного чуття, здатності до прийняття індивідуальних креативних рішень, до самоосвіти, а також формування гуманістичних цінностей» [171, с. 31]. Для нашого дослідження ця теза є дуже важливою.

Основними завданнями компетентно орієнтованої підготовки педагогів з фізичної культури доцільно, на думку Н. Ш. Фазлєєва, вважати: формування в майбутніх фахівців системи професійних знань; оволодіння студентами необхідним комплексом педагогічних умінь і навичок; засвоєння ними досвіду творчої педагогічної діяльності в сфері фізичної культури й спорту;

формування в студентів системи ціннісно-емоційних відносин до педагогічної теорії, теорії фізичної культури, педагогічної діяльності й процесу підготовки до неї [215, с. 9].

Отже, компетентнісний підхід відповідає компетентнісно орієнтованій парадигмі вищої освіти та дозволяє зорієнтувати зміст професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури на врахування їх освітніх потреб та одночасно спрямувати зусилля студентів на успішну професійну самореалізацію в оздоровчій діяльності.

Науковці (І. Д. Бех [22], Н. Крилова, В. В. Тушева [214] та ін.) приділяють особливу увагу питанням, пов'язаним із застосуванням культурологічного підходу у підготовці майбутніх фахівців..

У філософській та психолого-педагогічній думці існують різні погляди на тлумачення поняття «культура». Теоретична дедукція поняття «культура» дозволили В. В. Тушевій акцентувати увагу на дефініціях, які розширюють розуміння сутності культури, наповнюють її новим смислом і змістом, а саме: «культура – це якісна визначеність явища, що дозволяє не тільки ідентифікувати і відрізнити його від інших, а й вказати на ступінь сформованості, розвиненості і відносної досконалості; культура – це ціннісна значущість і «наповненість» будь-якого явища, що дозволяє розглядати його з точки зору включення у сукупність досягнень у галузях науки, освіти, мистецтва, способу життя; у цьому сенсі культура сама стає соціальною метацінністю, поєднуючи у собі цінності в їх культурно-історичному і національно-культурному контекстах; культура – це процес і механізм як збереження і трансляції цінностей, так і їх постійного породження і перетворення у галузі пізнання, спілкування і творчості; культура – це середовище соціально значущого зрощування людяності і простір вільного виникнення нових елементів творчого досвіду, його самоорганізації, саморозвитку і самопоновлення» [214, с. 156-157].

І. Д. Бех розглядає культурологічний підхід як «цілеспрямований, побудований на наукових засадах процес залучення особистості до культури, у

ході якого здійснюється передавання багатовікового людського досвіду (теоретичного, ціннісного, практичного) від покоління до покоління і розвиток його відповідно до сучасних реалій» [22, с. 26].

Культурологічний підхід, на думку Н. Крилової, є сукупністю методологічних прийомів, що забезпечують аналіз будь-якої сфери соціального і психічного життя через призму системоутворювальних культурологічних понять (культура, культурні зразки, норми і цінності, устрій і образ життя, культурна діяльність, інтереси та ін.).

Отже, застосування культурологічного підходу дозволило: сформувати ціннісне уявлення майбутніх учителів фізичної культури щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, їх здатність вільно орієнтуватися в оздоровчій діяльності, усвідомлювати свою роль та призначення, напрацьовувати індивідуальну культурну траєкторію та програму життєдіяльності в цілому.

Вчені (Р. Акофф [5], Р. Беллман, І. Гліксберг та О. Гросс [19], С. Бір [25], О. Ю. Єлькіна [98], Е. П. Істомін та А. Г. Соколов [111], І. І. Корольова [123], Є. М. Павлютенков [163], М. Прокоф'єва [177], Ю. О. Шабанова [231], Е. Г. Юдін [241] та ін.) вказують, що системний підхід становить методологію будь-якого моделювання. Так, системний підхід дозволяє, на думку О. Ю. Єлькіної, визначити структурні елементи моделі підготовки, здійснити їх аналіз, виділити стійкі зовнішні і внутрішні зв'язки, визначити систему принципів, розкрити зміст і обґрунтувати вибір дидактичного та методичного забезпечення процесу підготовки майбутнього вчителя [98, с. 23].

Визначення поняття «система» подано у таблиці 2.3.

Системний підхід, на думку Е. Г. Юдіна, є загальнонауковою, а не спеціально-науковою методологією. Разом із тим, методологічна ефективність системного підходу, як і всякої загальнонаукової методології, вимірюється тим, наскільки здатний він грати конструктивну роль у побудові та розвитку конкретних предметів дослідження, тобто його прикладеністю до певного типу об'єктів вивчення [241, с. 39].

Визначення поняття «система»

Автор	Визначення
Р. Акофф	Система – це безліч взаємопов’язаних елементів. Не існує жодної підмножини елементів, не пов’язаної з іншою підмножиною» [5].
Р. Беллман, І. Гліксберг та О. Гросс	Система – це комплекс взаємодіючих компонентів [19].
С. Бір	Система – це все, що складається з пов’язаних одна з одною частин [25].
Е. П. Істомін та А. Г. Соколов	Система – це упорядкована певним чином безліч елементів, взаємопов’язаних між собою та створюючих цілісну єдність [111]
І. І. Корольова	система як методологічна категорія характеризується як об’єктивним відображенням дійсності, так суб’єктивним її сприйняттям та перетворенням у результаті виконання діяльності, яка може бути змодельованою [123, с. 233].
Є. М. Павлютенков	Система (з грецьк. – ціле, складене з частин) – це сукупність принципів, що є основою для будь-якого навчання [163, с. 7].

До показників, що характеризують систему як об’єкт пізнання, М. Прокоф’єва відносить: «цілеспрямованість передбачає наявність механізмів, що забезпечують стійкість системи; цілісність характеризує систему як органічну єдність її компонентів, а їх певна залежність і зміна одного з компонентів є похідним від зміни іншого компоненту; задачі, що вирішуються в рамках кожного окремого компоненту, взаємопов’язані; ієрархічність припускає розгляд кожного елементу формування педагогічної компетентності як підсистеми, що входить у систему вищого порядку – систему професійно-педагогічної підготовки; динамічність відображає розвиток системи в часі, який виявляється в постійному оновленні та накопиченні інформації, забезпечує зміну змісту компонентів із урахуванням соціального замовлення, а також припускає якісні зміни в структурі спрямованості особистості; відвертість характеризується адаптацією системи до умов зовнішнього середовища, зберігаючи при цьому свої характерні особливості» [177, с. 316-317].

Вчена Ю. О. Шабанова виокремлює такі принципи системного підходу, як: цілісності (принципова нескладність властивостей системи до суми властивостей складових її елементів і неможливість виведення з останніх властивостей цілого; залежність кожного елементу, властивості і відношення системи відповідно їх місця, функцій усередині цілого); структурності (можливість опису системи через встановлення її структури, тобто мережі зв'язків системи; обумовленість поведінки системи поведінкою її окремих елементів і властивостями її структури); взаємозалежності системи і середовища (система формує і проявляє свої властивості в процесі взаємодії з середовищем); ієрархічності (кожен компонент системи у свою чергу може розглядатися як система, а досліджувана у даному випадку система є одним з компонентів системи); множинності опису кожної системи (через принципову складність кожної системи її адекватне пізнання вимагає побудови різних моделей, кожна з яких описує лише певний аспект системи) [231, с. 20].

Отже, реалізація системного підходу надала можливість: розглянути процес формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності як цілісну систему; виділити мотиваційно-ціннісний, інформаційно-пізнавальний, процесуальний та креативно-особистісний структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; розкрити обумовлені компонентами внутрішні зв'язки, а також основні умови існування даної системи; виокремити блоки моделі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Науковці (О. В. Бондаревська [28], О. В. Горбатюк [73], В. В. Серіков [197], Т. І. Шамова та Т. М. Давиденко [233], І. С. Якиманська [245] та ін.) значну увагу приділяють з'ясуванню особливостей застосування особистісно-орієнтованого підходу до навчання.

Важливим для нашого дослідження є тлумачення поняття «особистісно-орієнтований підхід», які надає В. В. Серіков [197, с. 16-17]. Вчений вказує, що:

1) особистісно-орієнтований підхід – це загальногуманістичний феномен, який заснований на повазі прав і здібностей дитини при виборі нею освітнього маршруту, навчального плану, навчального закладу та ін.; 2) особистісно-орієнтований підхід – це мета, програма педагогічної діяльності, що базується на прагненні виховати особистість; 3) особистісно-орієнтований підхід – це спеціальний вид освіти, в основу якого покладено створення певної освітньої системи, яка запускає механізми функціонування і розвитку особистості [197, с. 16-17].

Особистісно-орієнтований підхід в концепції В. В. Серікова розуміється як сукупність основоположних принципів: 1) етико-гуманістичний принцип спілкування педагога та учня, що можна назвати «педагогікою співробітництва»; 2) принцип свободи особистості в освітньому процесі, її вибір пріоритету, формування особистісного досвіду; 3) принцип індивідуальності в освіті як альтернатива колективному навчанню; побудова педагогічного процесу (зі специфічними цілями, технологіями), зорієнтованого на розвиток і саморозвиток особистісних властивостей індивіда [197, с.19-20].

Особистісно орієнтоване навчання, як вказує О. В. Горбатюк має за мету: «визначити життєвий досвід кожного студента, рівень інтелекту, пізнавальні здібності, інтереси, якісні характеристики, які спочатку потрібно розкрити, а потім узгодити зі змістом освіти та розвинути в навчальному процесі; формувати позитивну мотивацію студентів до пізнавальної діяльності, потребу в самопізнанні, самореалізації та самовдосконаленні їх в межах соціокультурних і моральних цінностей нації; озброїти студентів механізмами адаптації, саморегуляції, самозахисту, самовиховання, необхідними для становлення самобутньої сучасної людини, здатної вести конструктивний діалог з іншими людьми, природою, культурою та цивілізацією в цілому» [73, с. 252]. Для нашого дослідження ця теза є дуже важливою.

Т. І. Шамова та Т. М. Давиденко вказують на такі аспекти особистісно орієнтованого навчання, як: особистісно орієнтоване навчання має забезпечувати розвиток і саморозвиток студента як суб'єкта пізнавальної та

предметної діяльності; особистісно орієнтоване навчання, спираючись на здібності і нахили, інтереси, ціннісні орієнтації та суб'єктивний досвід, має створювати можливості для кожного студента реалізувати себе в різних видах діяльності; зміст освіти, її засоби та методи організації навчання повинні бути такими, щоб студент мав змогу вибрати предметний матеріал, його вид і форму; освіченість як сукупність навчальних компетентностей, індивідуальних здібностей є найважливішим засобом становлення духовних, інтелектуальних якостей студента; вона має бути основною метою сучасної освіти; освіченість формує індивідуальне сприйняття світу, можливості його творчого перетворення, широке використання суб'єктивного досвіду в інтерпретації або оцінці фактів, явищ, подій навколишньої дійсності на основі особистісно орієнтованого навчання, що розвивають індивідуальність студента, створюють умови для його саморозвитку, самовираження [233, с. 28].

Підвищення якості педагогічної освіти, забезпечення її мобільності, конкурентоспроможності на ринку праці вимагають, як вказує О. В. Горбатюк, «подальшого удосконалення організації навчального процесу у вищих навчальних закладах на засадах гуманності, особистісно орієнтованої педагогіки, розвитку і саморозвитку студентів та передбачають: впровадження кредитно-модульної системи навчання; використання інформаційно-комп'ютерних технологій та інтерактивних методів навчання і мультимедійних засобів; індивідуалізацію навчально-виховного процесу та посилення ролі самостійної роботи студентів; впровадження електронних засобів навчання (підручників, посібників, каталогів, словників тощо), комп'ютерних навчальних програм; технічну і технологічну модернізацію навчальних лабораторій та засобів навчання; використання сучасних систем контролю якості знань студентів та проведення моніторингу якості освіти» [73, с. 252].

Отже, особистісно-орієнтований підхід дозволив спрямувати зусилля на підготовку студентів, як унікальних і неповторних особистостей в поєднанні своїх індивідуальних проявів; визначити індивідуальні освітні траєкторії, що сприяють виникненню пізнавальних інтересів майбутніх учителів фізичної

культури; розглядати заклад вищої освіти, як цілісний культурно-освітній простір, в якому створені всі умови для розвитку здібностей студентів та оволодіння ними професійними знаннями, вміннями й навичками та професійно значущими якостями.

Дослідники (Л. П. Вовк і В. А. Фрицюк [55], А. О. Деркач [89], Н. В. Кузьміна, С. Д. Пожарський та Л. Е. Паутов [131], Т. С. Перекрестова [168], Л. Б. Служинська [201] та ін.) вказують на важливість реалізації акмеологічного підходу в професійній підготовці майбутніх фахівців у закладах вищої освіти.

У контексті акмеологічного підходу необхідно, на думку Л. Б. Служинської, «нове осмислення та пошук ефективних напрямків організації навчально-виховної діяльності студентів, спрямованої на формування пізнавальної активності як стійкого утворення особистості студента, що впливає на ставлення до соціального досвіду у всіх сферах життєдіяльності» [201, с. 185].

Акмеологія як комплексна та інтегративна наука, об'єктом якої є людина у динаміці її розвитку та становлення, досліджує закономірності та фактори самореалізації творчого потенціалу особистості та шляхів досягнення освітніх і професійних вершин.

У підручнику «Акмеологія» вказано, що акмеологія розглядається як багатовимірна характеристика стану дорослої людини, що охоплює певний період його прогресивного розвитку, пов'язаного з певними професійними, особистісними та соціальними досягненнями» [4, с. 12]. У більш вузькому розумінні предметом акмеології є пошук закономірностей саморозвитку та самовдосконалення зрілої особистості, самореалізації в різних сферах, самоосвіти, самокорекції і самоорганізації [4, с. 21].

У основі акмеології як науки лежать ідеї про унікальність і цінність людського життя, здатність людини до творчості й самовдосконалення. А. О. Деркач вказує, що предметом акмеології є момент і спосіб зміни реального об'єкта від початкового до бажаного [89]. Л. П. Вовк і В. А. Фрицюк

акцентують увагу на тому, що «акмеологія всебічно висвітлює процес розвитку людини протягом усього життя й особливо на ступені дорослості, виявляє об'єктивні та суб'єктивні умови, які, діючи у взаємозв'язку, дозволяють людині оптимально реалізуватися як різнобічній соціально активній особистості та висококласному професіоналу» [55, с. 70]. На думку вчених, «базовими є такі аспекти акмеологічного підходу, як: віковий, освітній, професійний» [55, с. 70]. У контексті дослідження формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності важливим є саме професійний аспект.

Акмеологічний підхід у сучасній вищій фізкультурній освіті полягає в тому, щоб забезпечити посилення професійної мотивації, стимулювання творчого потенціалу, виявлення та ефективного використання особистісних ресурсів для досягнення успіху в професійній самореалізації в оздоровчій діяльності. Метою реалізації акмеологічного підходу є здійснення акмеолого-педагогічних впливів на майбутніх учителів фізичної культури з тим, щоб у них формувалася акмеологічна спрямованість як найважливіший показник професіоналізму. Н. В. Кузьміна, С. Д. Пожарський та Л. Е. Паутов вказують, що акмеологічна спрямованість особистості майбутнього вчителя є психологічною основою становлення його готовності до здійснення акмеологічного виховання школярів [131].

Т. С. Перекрестова визначає поняття «акмеологічна спрямованість» як якісну характеристику загальної спрямованості особистості, яка зорієнтує її на прогресивний професійний розвиток і саморозвиток, на максимальну творчу самореалізацію, як в професійній сфері, так і в життєдіяльності в цілому [168, с. 296]. Структура акмеологічної спрямованості, на думку вченої, включає наступні компоненти: професійно-цінні орієнтації (соціально зумовлені та особисті цінності педагогічної діяльності); професійне цілепокладання (усвідомлення соціально-педагогічних цілей); професійна мотивація (інтерес до процесу та змісту педагогічної діяльності та ін.);

прагнення до професійного успіху (мотивація досягнення, прагнення до саморозвитку, готовність до творчої професійної діяльності та ін.) [168, с. 296].

Інтегративним результатом реалізації акмеологічного підходу є формування акмеологічної культури фахівця.

У науковому виданні «Акмеологічна культура особистості: зміст, закономірності механізму розвитку», авторами якого є А. О. Деркач і О. В. Селезньова поняття «акмеологічна культура» визначається як новоутворення особистості, що забезпечує людині прискорення якісного росту, закріплення нових досягнення в цьому і підготовку до нового росту; як особистісне новоутворення, яке виникає тільки тоді, коли людина цілеспрямовано та усвідомлено розвиває її в собі [89].

Т. С. Перекрестова виокремлює такі компоненти акмеологічної культури особистості, як: ментальний, ціннісний та креативний [168, с. 297]. Зміст ментального компонента складають акмеологічна ментальність та акмеологічний менталітет, які є фундаментальним і глибинним шаром свідомості, що визначає і рефлексивні акти, і усвідомлену поведінку людини, зорієнтованої на саморозвиток, і виступають як духовні та інтелектуальні можливості людини [168, с. 297]. Зміст ціннісного компонента акмеологічної культури складають вищі особистісні ідеали та цінності, а також ціннісні орієнтації. Формування цього компонента акмеологічної культури починається з розвитку вищих особистісних ідеалів [168, с. 297].

Отже, застосування акмеологічного підходу у вищій освіті сприяло розвитку особистості майбутнього вчителя фізичної культури та його акмеологічної культури, формування його «акме» як майбутнього професіонала, прагнення до постійного оновлення знань, здатності самостійно ставити і вирішувати різноманітні завдання щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Таким чином, охарактеризовано методологічні підходи до формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, до яких віднесено: компетентнісний,

культурологічний, системний, особистісно-орієнтований та акмеологічний підходи.

Принцип професійної спрямованості змісту вищої освіти зорієнтований на формування і розвиток здібностей майбутніх учителів фізичної культури встановлювати зв'язки між знаннями, застосувати їх у процесі професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. Принцип доцільності передбачає, що вибір форм і методів формування готовності майбутніх учителів фізичної культури має визначитися орієнтацією на їх професійну самореалізацію в оздоровчій діяльності.

Принцип науковості зорієнтований на достовірність одержуваної інформації щодо сучасних засобів фізичної культури, особливостей оздоровчої діяльності вчителя фізичної культури та впровадження здоров'язберезувальних технологій у фізичне виховання учнів.

Принцип інформативності обумовлений зростанням ролі інформації в процесі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. Студенти повинні вміти ефективно здійснювати пошук потрібної інформації з навчальних посібників, електронних освітніх ресурсів і з сайтів Інтернету. Цей принцип сприяє формуванню активності та самостійності майбутніх учителів фізичної культури у процесі навчання у закладі вищої освіти.

Принцип гуманізації спрямований на посиленні уваги до особистості кожного майбутнього вчителя фізичної культури як суб'єкта освітнього процесу, доброзичливого ставлення до кожного студента та створення максимально сприятливих умов для розвитку його творчої індивідуальності. Цей принцип дозволяє здійснити акцент у процесі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури на такі їх якості, як повага, прийняття і правильне розуміння форм самовираження та прояви людської індивідуальності.

До функцій формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності віднесено: мотиваційну, формувальну, діагностичну, оцінювальну.

Мотиваційна функція проявляється в активізації пізнавальної діяльності майбутніх учителів фізичної культури, спрямованості на пошук нової інформації про професійну самореалізацію в оздоровчій діяльності та побудови траєкторії особистості розвитку.

Формувальна функція спрямована на формування професійно орієнтованих знань, вмінь, навичок, досвіду оздоровчій діяльності, розвиток професійних та особистісних якостей майбутніх учителів фізичної культури, потреби до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Діагностична функція проявляється у процесі діагностики результатів навчання та дозволяє застосувати засоби контролю рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Оцінювальна функція складається з оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Пізнавально-практичний блок моделі забезпечують теоретична, діяльнісно-операційна та наукова складові.

Теоретична складова пов'язана з вивченням дисциплін «Валеологія», «Теорія та методика фізичної культура», «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності» та «Сучасні оздоровчі системи».

До діяльнісно-операційної складової віднесено: форми, методи, засоби, етапи формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

До форм формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності віднесено: аудиторну та позааудиторну роботу студентів (лекції, практичні, семінарські та лабораторні

заняття, заліки, іспити, курсові роботи, практика, участь у студентській науково-дослідній роботі, Державна атестація).

До методів формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності віднесено: ділові ігри; круглі столи; метод «кейс-study»; складання портфоліо; семінари-диспути; створення мультимедійних презентацій. Ці методи характеризують взаємодію викладачів і студентів, спрямовані на оволодіння змістом вищої освіти, знаннями, вміннями та навичками та компетенціями у сфері оздоровчої діяльності. Вважаємо, що вибір методів залежить від мети навчання, від рівня сформованості професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури та від ресурсного забезпечення освітнього процесу.

До засобів формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності віднесено: друковані навчальні посібники, електронні освітні ресурси та засоби оздоровчої фізичної культури (біг, оздоровча ходьба, плавання, фітнес).

До етапів формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності віднесено: пропедевтичний, діяльнісно-рефлексивний та інтеграційно-професійний.

Пропедевтичний етап (I курс) спрямований на формування позитивної мотивації та потреби майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Метою діяльнісно-рефлексивного етапу (II-III курси) є поглиблення теоретичної і практичної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладі вищої освіти.

Інтеграційно-професійний етап (IV курс) спрямований на завершення формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Наукова складова характеризує залучення студентів до участі у студентському науковому товаристві та друку публікацій у наукових виданнях.

Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури як суб'єктів професійної самореалізації в оздоровчій діяльності забезпечується сукупністю таких педагогічних умов:

- розвиток і розуміння суб'єктами освітнього процесу можливостей професійної самореалізації в оздоровчій діяльності;
- поєднання традиційних методів навчання з інноваційними, спрямованими на моделювання професійних ситуацій, пов'язаних з оздоровчою діяльністю вчителя фізичної культури;
- поглиблення практичної складової підготовки студентів, активізація їх науково-дослідної роботи та підвищення значущості самоосвіти.

Аналітико-результативний блок моделі характеризує моніторинг рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та включає: критерії (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та особистісний), показники та рівні (низький, середній, високий) сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та засоби оцінювання (анкети, тести, діагностичні методики).

Результатом є сформованість готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Отже, нами розроблено модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. Вказано, що формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності є складним і тривалим процесом, тому здійснюється протягом всього періоду навчання у закладі вищої освіти. Освітній процес завдяки своїм особливостям (неперервності, системності, послідовності, практико-орієнтованості) має для цього відповідний потенціал. Крім того, студентський вік є найбільшим сензитивним для розвитку професійно значущих якостей майбутніх учителів фізичної культури, що визначають успішність професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

2.3. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності

2.3.1. Розвиток і розуміння суб'єктами освітнього процесу можливостей професійної самореалізації в оздоровчій діяльності

У науковій літературі є різні підходи до визначення поняття «педагогічні умови». Так, Н. А. Зинчук в своїх дослідженнях доказала, що структура комплексу умов повинна бути достатньо гнучкою, динамічною, розвиватися залежно від ускладнення цілей на кожному новому етапі підготовки студентів до професійної діяльності [108]. А. Я. Найн тлумачить поняття «педагогічні умови» як сукупність об'єктивних можливостей змісту, форм, методів педагогічних прийомів і матеріально-просторової середовищі, спрямованих на вирішення поставлених в дослідженні завдань [148, с. 101].

Науковці (Л. П. Ареф'єва [9], Г. Р. Генсерук [67], С. О. Ігнатенко [113] та ін.) акцентують увагу на педагогічних умовах підготовки майбутніх учителів фізичної культури до різних видів діяльності з учнями загальноосвітніх навчальних закладів. Л. П. Ареф'єва визначає такі педагогічні умови підготовки майбутніх учителів фізичної культури до позакласної виховної роботи у старшій школі, як: врахування цілісності структурних компонентів готовності майбутніх учителів фізичної культури до позакласної виховної роботи у старшій школі, забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладача і студента, індивідуально-творчого розвитку та фізичного вдосконалення студента вищого навчального закладу [9, с. 13]. Г. Р. Генсерук вказує, що педагогічними умовами ефективної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності є: усвідомлення майбутніми вчителями інформаційних технологій як важливого засобу успішної професійної діяльності, а не мети діяльності, формування інформаційного середовища, поетапність і структурна чіткість процесу навчання із врахуванням його специфіки (спортивна діяльність студентів, часті виїзди на змагання, значні фізичні навантаження), систематичне включення

студентів в активну педагогічну діяльність із застосуванням інформаційних технологій; забезпечення спрямованості студентів на творчу самореалізацію, чому сприяє оцінка її результатів з урахуванням індивідуальних особливостей студентів [67, с. 17].

Таблиця 2.4

**Розподіл дисциплін навчального плану підготовки бакалаврів
відповідно до існуючої галузі знань**

Дисципліни	Галузь знань
Навчальні роки 2015-2016, 2016-2017	
«Валеологія»	Галузь знань 01012 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини напряму підготовки 6.010201 Фізичне виховання
«Теорія та методики оздоровчої фізичної культури»	
«Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності»	
«Сучасні оздоровчі системи»	
Навчальні роки 2017-2018, 2018-2019	
«Валеологія»	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка Спеціальність 014 Середня освіта (фізична культура)
«Теорія та методики оздоровчої фізичної культури»	
«Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності»	
«Сучасні оздоровчі системи»	

Як свідчить таблиця 2.4, розвиток уявлення суб'єктів освітнього процесу про можливості професійної самореалізації в оздоровчій діяльності відбувався при викладанні таких дисциплін, як «Валеологія» (1 курс), «Теорія і методика оздоровчої фізичної культури» (3 курс), «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності» (3 курс) та «Сучасні оздоровчі системи» (3 курс). Охарактеризуємо зміст цих навчальних дисциплін.

Предмет вивчення цих дисциплін подано у таблиці 2.5.

Предмет вивчення обраних дисциплін

Дисципліна	Предмет дисципліни
«Валеологія»	Індивідуальне здоров'я, резерви здоров'я людини та здоровий спосіб життя.
«Теорія та методика оздоровчої фізичної культури»	Методики використання оздоровчої фізичної культури в роботі з різними верствами населення.
«Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності»	Зміст, форми, методи та засоби рекреаційно-оздоровчої діяльності.
«Сучасні оздоровчі системи»	Методики сучасних оздоровчих систем

Робочу програму з дисципліни «Валеологія» нами було складено у співаторстві з С. Ю. Путровим. Змістову складову дисципліни подано у додатку И.

Мета дисципліни «Валеологія» полягає у розширенні на сучасному теоретичному рівні уявлення про сутність здоров'я; огляд проблеми здорового способу життя людини в сучасному суспільстві; у визначенні понять «валеологія» і «здоровий спосіб життя» людини; у характеристиці змісту здорового способу життя студента; у вивченні питань про фізичне, психічне, духовне і соціальне здоров'я людини та про психологію здоров'я особистості; у розвитку уявлення про особливості дії тютюнопаління і вживання алкоголю на організм дітей і підлітків; у вивченні методів профілактики шкідливих звичок людини; у розробці індивідуальних програм зміцнення здоров'я.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Валеологія» є:

– розкрити головні напрямки оптимізації способу життя населення України: нормотворчість, боротьба за покращання екологічних умов, оптимізація системи охорони здоров'я, кадрова політика, розвиток фізичної культури населення та популяризація спорту, педагогічне забезпечення, валеологічна освіта, реклама й агітація, підвищення престижу здорового

способу життя, включення валеологічних імперативів у загально-державну ідеологію;

- з'ясувати детермінанти та критерії здорового способу життя людини;
- охарактеризувати історичний аспект становлення поняття «здоровий спосіб життя» людини;
- визначити основні аспекти здорового способу життя студентів;
- розкрити структуру і зміст бізнес-плану фізкультурно-спортивної організації;
- охарактеризувати шкідливий вплив тютюнопаління на організм людини, історичний екскурс до проблеми тютюнопаління, фізіологічні наслідки паління, негативні короткострокові та довгострокові негативні наслідки;
- надати студентам знання з реабілітаційних аспектів засобів спілкування;
- визначити валеологічні правила безконфліктних стосунків.

Контроль знань і умінь студентів (поточний і підсумковий) з дисципліни «Валеологія» здійснювався згідно з кредитно-модульною системою організації навчального процесу. Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою.

Поточний контроль включав систематичність та активність роботи студентів над вивченням програмного матеріалу з дисципліни «Валеологія». Систематичність та активність навчальної діяльності студентів передбачала:

- 1) якість опрацювання завдань для самостійного вивчення;
- 2) складання кросворду;
- 3) складання власного тестового завдання;
- 4) складання мультимедійної презентації.

Поточне оцінювання здійснювалося під час проведення семінарських занять і мало за мету перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Вивчаючи дисципліну «Валеологія» студенти повинні виконати 3 модульні контрольні роботи.

Розподіл балів, які отримують студенти, вивчаючи дисципліну «Валеологія», подано у таблиці 2.5.

Робочу програму з дисципліни «Теорія та методика оздоровчої фізичної культури» нами було складено у співаторстві з Л. І. Івановою. Змістову складову дисципліни подано у додатку К.

Метою викладання дисципліни «Теорія та методика оздоровчої фізичної культури» є ознайомлення студентів із спеціальними знаннями галузі оздоровчої фізичної культури та з методики використання оздоровчої фізичної культури в роботі з різними верствами населення.

Таблиця 2.5

**Розподіл балів, які отримують студенти, вивчаючи дисципліну
«Валеологія»**

Модуль 1				Модуль 2		Модуль 3			Сума
Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	100
1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	3.1	3.2	3.3	
10	10	10	10	10	10	10	10	20	

Основними завданнями вивчення дисципліни «Теорія та методика оздоровчої фізичної культури» є:

- ознайомити студентів із спеціальними знаннями галузі оздоровчо-рекреаційної фізичної культури;
- надати необхідні знання з методики використання оздоровчої фізичної культури в роботі з різними верствами населення;
- навчити студентів основам використання творчого планування, проведення, контролю та оцінювання ефективності різних форм занять оздоровчої спрямованості з різним контингентом тих, хто займається;
- сприяти формуванню професійно-педагогічних вмінь та навичок, які необхідні для впровадження оздоровчої фізичної культури в роботу з особами різного віку, статі та з різним рівнем фізичної підготовленості.

Вивчаючи дисципліну «Теорія та методика оздоровчої фізичної культури» студенти повинні виконати 3 модульні контрольні роботи.

Формами та методами поточного контролю при вивченні дисципліни «Теорія та методика оздоровчої фізичної культури» є: виконання тестових завдань, складання кросворду, підготовка реферату та презентації (табл. 2.6).

Робочу програму з дисципліни «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності» нами було складено у співаторстві з Г. Я. Івановою. Змістову складову дисципліни подано у додатку Л.

Мета дисципліни «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності» полягає у ґрунтовному оволодінню майбутніми фахівцями з фізичного виховання професійно орієнтованими знаннями, уміннями та навичками щодо педагогічно організованої рухової активності, яка виступає у формі дій, або у формі діяльності та яка спрямована на відновлення оперативної, хронічної або патологічно зниженої працездатності з використанням технологій фізичної культури, на основі закономірностей стрес-реакцій і механізмів адаптації у цілому.

Таблиця 2.6

**Результати оцінювання студентів при вивченні дисципліни
«Теорія та методика оздоровчої фізичної культури», бали**

Поточне тестування та самостійна робота			Екзамен
Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3	
Кросворд 10 Модульна контрольна робота 20	Активність на занятті 10 Реферат 5 Виступ з доповіддю 5 Модульна контрольна робота 10	Презентація 10 Виступ з доповіддю 10 Модульна контрольна робота 20	100

Вивчаючи дисципліну «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності», студенти знайомляться з особливостями процесів використання фізичних

вправ, ігор, розваг, а також природних чинників для активного відпочинку, зміни виду діяльності, відволікання від процесів, що спричиняють фізичну, психічну й інтелектуальну втому. Сутність рекреаційно-оздоровчої діяльності розглядається як система різноманітних занять, що ґрунтується на використанні спеціально організованої рухової активності у формі фізичних вправ зі застосуванням природних і гігієнічних чинників упродовж вільного часу людини добровільно та для відпочинку, відновлення власних сил, отримання задоволення, удосконалення психічних і фізичних здібностей, відновлення та зміцнення здоров'я.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності» є:

- розкрити теорію рекреаційно-оздоровчої діяльності;
- з'ясувати мету, чинники розвитку, завдання і характеристику рекреаційно-оздоровчої діяльності в сучасному суспільстві;
- охарактеризувати соціально-культурні аспекти рекреаційно-оздоровчої діяльності;
- зосередити увагу на педагогіці вільного часу;
- розкрити технологію проведення та зміст рекреаційно-оздоровчих занять;
- охарактеризувати основи проведення рекреаційно-оздоровчих занять;
- акцентувати увагу на методиці проведення рекреаційно-оздоровчих занять з використанням засобів оздоровчих видів гімнастики.

Розподіл балів, які отримують студенти, вивчаючи дисципліну «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності», у 6-7 семестрах подано у таблиці 2.7-2.8.

Робочу програму з дисципліни «Сучасні оздоровчі системи» нами було складено у співаторстві з В.Ф. Коваленченком. Змістову складову дисципліни подано у додатку М.

Таблиця 2.7

**Розподіл балів, які отримують студенти, вивчаючи дисципліну
«Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності», у 6 семестрі**

Модуль 1					Модуль 2				Сума
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 1.5	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	100
10	10	10	10	10	10	10	10	20	

Таблиця 2.8

**Розподіл балів, які отримують студенти, вивчаючи дисципліну
«Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності», у 7 семестрі**

Модуль 3		Модуль 4							Сума
Т 3.1	Т 3.2	Т 4.1	Т 4.2	Т 4.3	Т 4.4	Т 4.5	Т 4.6	Т 4.7	100
10	10	10	10	10	20	10	10	10	

Мета дисципліни «Сучасні оздоровчі системи» полягає у глибокому усвідомленні необхідності впровадження технологій сучасних оздоровчих систем у життя.

Перед дисципліною «Сучасні оздоровчі системи» стоять такі завдання:

- розкрити роль оздоровчих систем і програм, заснованих на необхідності застосування фізичних навантажень та руху (програми й елементи оздоровчих систем М. М. Амосова, Б. В. Болотова, Ю. П. Власова, Дж. Гласс, М. Горена, В. І. Дикуля, Г. І. Косицького);
- визначити роль оздоровчих систем, заснованих на загартуванні (П. К. Іванов);
- з'ясувати основні аспекти оздоровчих систем і програм, в яких акцент здійснюється на різні види харчування (програми й елементи

оздоровчих систем Б. Біхнер-Беннера, П. Брегга, М. Горена, Х. Моля, Л. Полінга, Н. О. Семенової, Г.Шелтона);

– охарактеризувати технологію оздоровчих систем, що підкреслюють важливість дотримання гігієнічних вимог у повсякденному житті (програми й елементи оздоровчих систем Ю. А. Гущо, Ю. П. Лисицин);

– визначити роль і місце програм психічного оздоровлення людини містять вимоги щодо підтримання нормального стану психіки людини, її сенсорно-перцептивної активності, вимоги щодо підтримання нормального режиму роботи й відпочинку, стану спокою, уникнення дистресових ситуацій (програми й елементи оздоровчих систем Ю. А. Андрєєва, С. Норбекова);

– розкрити структуру і зміст програм соціального оздоровлення населення України.

Розподіл балів, які отримують студенти, вивчаючи вибірккову дисципліну «Сучасні оздоровчі системи», подано у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Розподіл балів, які отримують студенти, вивчаючи вибірккову дисципліну «Сучасні оздоровчі системи»

Модуль 1					Модуль № 2						Сума	
Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	100
1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6		
10	10	10	10	10	10	10	10	5	10	5		

У 2016 році нами було проанкетовано 236 студентів 3 курсу закладів вищої освіти, зокрема 60 студентів Бердянського державного педагогічного університету, 35 студентів Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, 95 студентів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 46 студентів Черкаського національного педагогічного університету. Ці студенти отримували кваліфікацію відповідно

до навчального плану підготовки бакалаврів з галузі знань 01012 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини напряму підготовки 6.010201 Фізичне виховання.

Анкету для студентів закладів вищої освіти подано у додатку Н.

Результати анкетування студентів закладів вищої освіти подано у додатку П. Дані опитування студентів свідчать про те, що 47,38% респондентів вважали за доцільне формувати у вищих навчальних закладах свою їх готовність до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. На думку 18,89% респондентів, не є доцільним формувати у вищих навчальних закладах готовність до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. Слід вказати на те, що 33,73% опитаних студентів важко було відповісти на це питання (рис. 2.2).

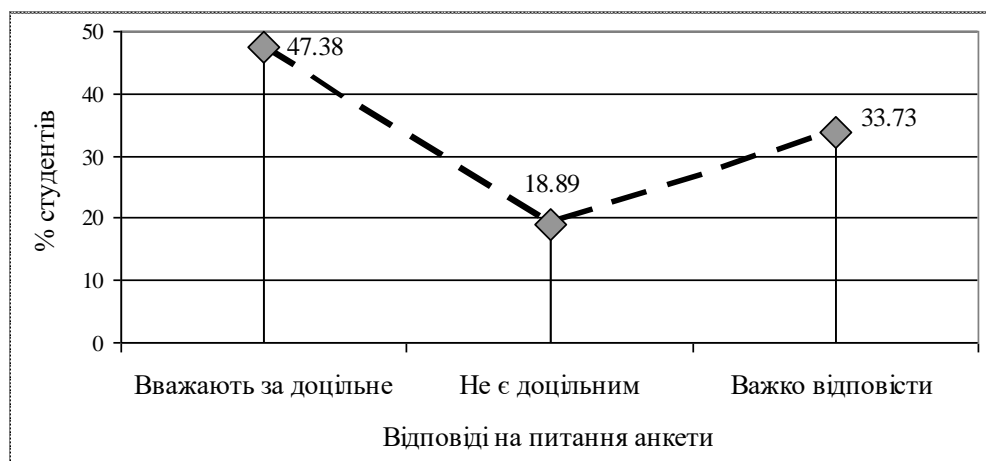

Рис. 2.2. Відповіді на питання анкети щодо формування у вищих навчальних закладах готовності студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності (%)

Дані опитування 236 студентів свідчать про те, що, на жаль, тільки 15,52% респондентів володіють термінологією, необхідною для професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, 33,94% респондентів вважають, що частково володіють цією термінологією, 25,59% опитаних студентів не володіють необхідною термінологією, 24,95% респондентів важко відповісти

стосовно володіння термінологією, необхідною для професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

На питання анкети «Чи володієте Ви знаннями щодо ефективного проведення гімнастики до занять у режимі навчального дня?» 25,01% респондентів відповіли, що повністю володіють знаннями про ефективне проведення гімнастики до занять у режимі навчального дня, 45,93% опитаних студентів відповіли, що частково володіють цими знаннями, 24,80% респондентів не володіють знаннями, і лише 4,26% опитаних студентів важко було відповісти.

Майже така ж сама ситуація спостерігалася з відповідями на питання анкети «Чи володієте Ви знаннями щодо ефективного проведення фізкультурних пауз під час навчального дня?». Результати анкетування свідчать про те, що 23,75% опитаних студентів вважають, що повністю володіють цими знаннями, 35,34% респондентів – частково володіють цими знаннями, 34,63% опитаних студентів – не володіють щодо ефективного проведення фізкультурних пауз під час навчального дня, а на відповідь «важко відповісти» вказало 6,28% респондентів.

Як стало відомо з результатів опитування, 25,88% респондентів вважають, що повністю володіють знаннями щодо ефективного проведення фізкультурних хвилинок під час навчального дня, 29,43% опитаних студентів – частково володіють цими знаннями, 28,16% респондентів взагалі не володіють цими знаннями. На жаль, 16,53% опитаних студентів не визначилися зі своєю відповіддю, і вказали на варіант відповіді «важко відповісти» (рис. 2.3).

Слід вказати на те, що на питання анкети «Чи володієте Ви знаннями щодо ефективного проведення годин фізичної культури у групах продовженого дня?» не значна кількість студентів, а саме 19,22%, вказали на варіант відповіді «повністю володію». Варіант відповіді «частково володію» обрали 21,52% респондентів, на відповідь «ні, не володію» вказало 29,14% опитаних студентів і 30,12% респондентів важко було відповісти на це питання анкети.

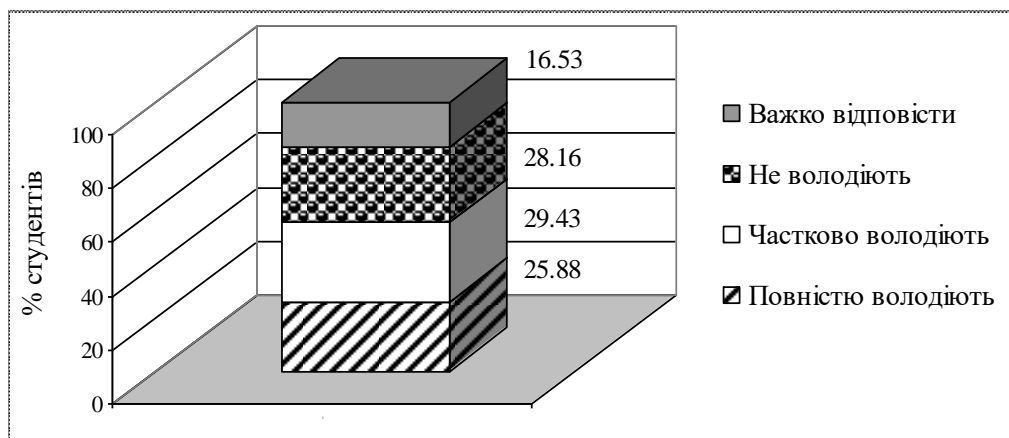

Рис. 2.3. Відповіді на питання анкети про володіють знаннями щодо ефективного проведення фізкультурних хвилинок під час навчального дня (%)

Завдяки результатам анкетування стало відомо, що 28,2% опитуваних нами студентів вказали на те, що вони теоретично обізнані достатньою мірою про здоров'я як умову гармонійного розвитку особистості школяра. Трохи більше від попереднього результату, а саме 28,99% респондентів вказали, що вони частково обізнані з цього питання. На жаль, 34,32% опитаних студентів обрали відповідь «ні, не обізнаний(а)», і для 8,49% респондентів важко було відповісти на це питання.

Необхідно відзначити також, що 19,15% респондентів теоретично обізнані достатньою мірою щодо змісту оздоровчої діяльності вчителя фізичної культури. Позитивним є те, що відповідь «частково обізнаний(а)» обрали 34,49% опитаних студентів, але шкода, що більша частина студентів, а саме 36,52% респондентів вказали, що вони взагалі не обізнані, і лише 9,84% підкреслили варіант відповіді «важко відповісти» (рис. 2.4).

Було цікаво дізнатися, чи теоретично обізнані студенти щодо виховання в учнів особистісних якостей, які сприяють збереженню та змінінню здоров'я. Аналізуючи відповіді на це питання, ми дізналися, що 23,1% респондентів обізнані достатньою мірою, 25,93% опитаних студентів – частково обізнані, одна третина, а саме 30,05% опитаних студентів – не обізнані з цим питанням, 20,92% опитаних студентів важко було відповісти на це питання анкети.

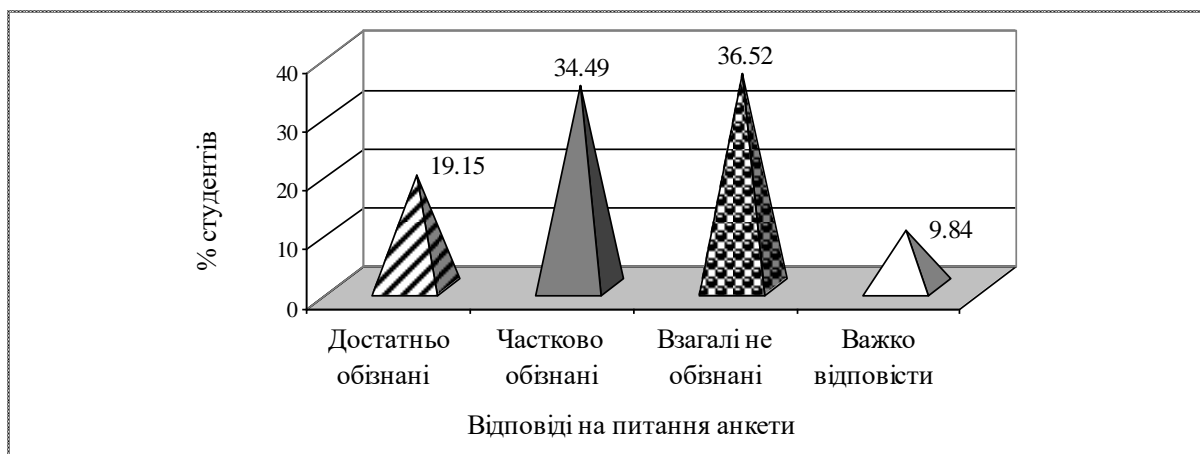

Рис. 2.4. Відповіді на питання анкети про теоретичну обізнаність щодо змісту оздоровчої діяльності вчителя фізичної культури (%)

Нам імпонує те, що 28,49% опитаних студентів достатньою мірою теоретично обізнані щодо формування здорового способу життя школярів, 21,55% респондентів – частково обізнані. Слід вказати на те, що 25,2% респондентів, на жаль, вказали, що вони не обізнані з цим питанням, а 24,76% опитаних нами студентів не могли визначитися із своїм рішенням, тому й обрали відповідь «важко відповісти» (рис. 2.5).

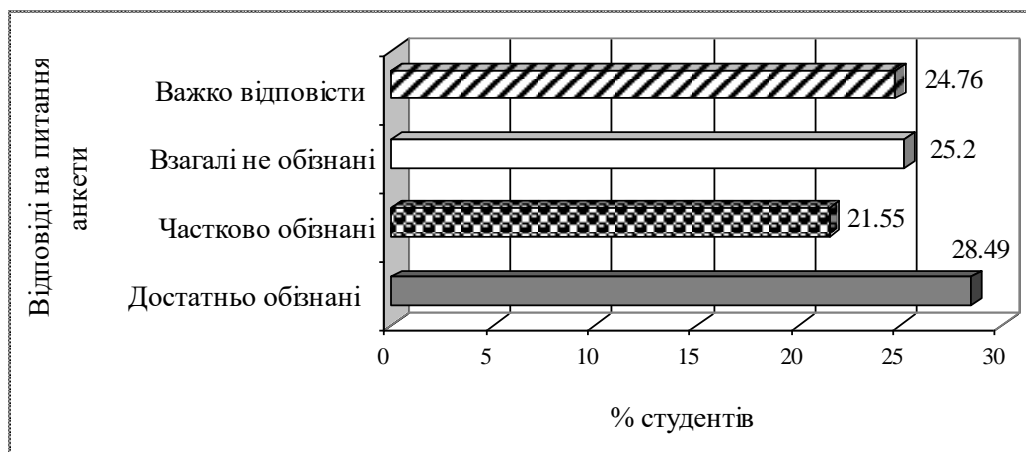

Рис. 2.5. Відповіді на питання анкети про теоретичну обізнаність щодо формування здорового способу життя школярів (%)

З даних, які ми отримали після анкетування студентів, чітко можемо вказати на те, що 23,29% респондентів достатньою мірою теоретично обізнані щодо розвитку рухових якостей учнів, частково обізнані – 26,06%, не обізнані

взагалі – 27,07%, а на питання «важко відповісти» вказало 23,58% опитаних студентів.

Оцінка ступеня володіння 236 опитаних студентів вміннями та навичками щодо виділених аспектів подано у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Оцінка ступеня володіння 236 опитаних студентів вміннями та навичками (%)

№ з/п	Уміння та навички	Володію достатньою мірою	Частково володію	Ні, не Володію	Важко відповісти
1.	Планувати й виконувати системну роботу з фізичного виховання школярів	13,62	34,42	33,49	18,47
2.	Культивувати здоровий спосіб життя учнів	27,36	25,99	25,91	20,74
3.	Надавати допомогу учням щодо самостійних занять фізичними вправами	24,60	26,00	28,34	21,06
4.	Проводити спортивні змагання, в яких беруть участь школярі	23,57	22,39	31,74	22,30
5.	Впроваджувати у практику передові методики фізичного виховання учнів	10,52	26,78	33,06	29,64
6.	Організовувати роботу груп здоров'я з учнями	17,53	26,93	24,19	31,35
7.	Популяризувати фізичне виховання й спорт через систему зустрічей з батьками школярів	23,57	19,42	27,96	29,05

Результати опитування студентів на питання анкети «Чи підготовлені Ви до проведення такого фізкультурно-оздоровчого заходу, як «День здоров'я» у загальноосвітньому навчальному закладі?» свідчать про те, що незначна кількість опитаних студентів, а саме 14,35%, вважають себе підготовленими до проведення такого фізкультурно-оздоровчого заходу, 21,07% респондентів

вважають себе частково підготовленими. На жаль, 32,56% опитаних студентів взагалі не підготовлені, а 32,02% вказали на варіант «важко відповісти».

Слід вказати на те, що 22,08% опитаних студентів спрямовують власні зусилля на саморозвиток і самоосвіту, 25,27% респондентів вказали, що вони частково спрямовують власні зусилля, 34,48% опитаних студентів не спрямовують власні зусилля на саморозвиток і самоосвіту, а 18,17% респондентів відповіли на питання, обравши відповідь «важко відповісти» (рис. 2.6).

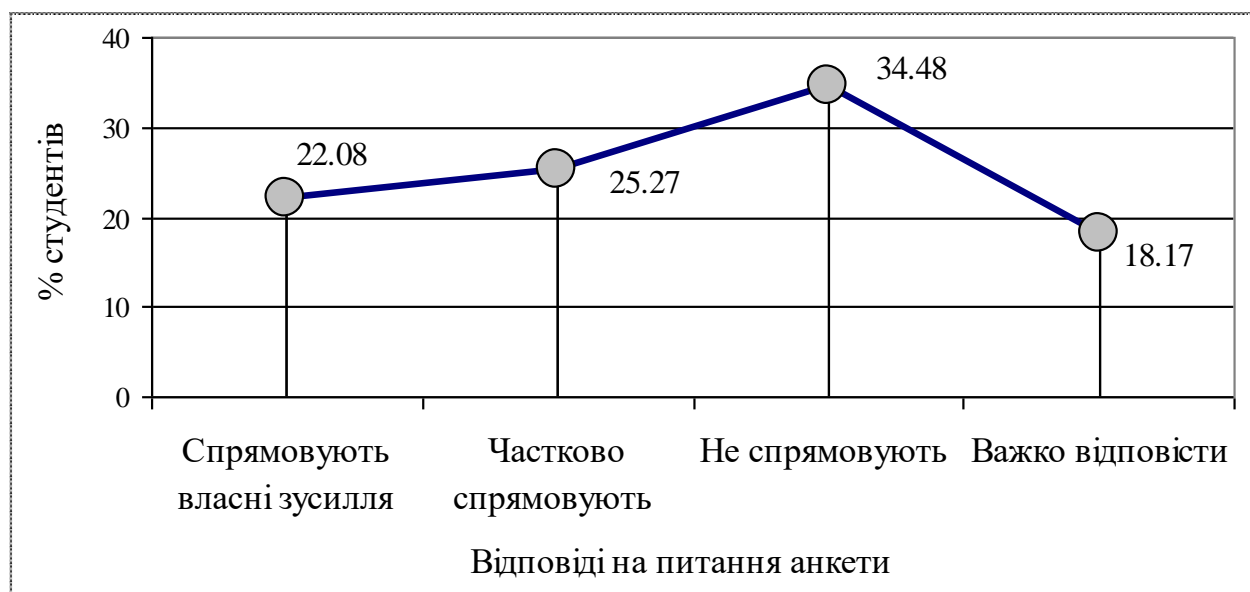

Рис. 2.6. Відповіді на питання анкети щодо спрямування власних зусиль на саморозвиток і самоосвіту (%)

Аналізуючи відповіді на запитання анкети про те, чи спрямовують опитані студенти власні зусилля на самовдосконалення у професії вчителя фізичної культури, можемо засвідчити, що: спрямовують власні зусилля – 20,24% респондентів, частково спрямовують – 23,87%, не спрямовують – 29,71% респондентів. При цьому 26,18% опитаних студентів було важко відповісти на це питання.

Таким чином, нами розглянуто таку педагогічну умову, як розвиток і розуміння суб'єктами освітнього процесу можливостей професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. Ця педагогічна умова здійснювалася

при викладанні таких дисциплін, як «Валеологія» (1 курс), «Теорія і методика оздоровчої фізичної культури» (3 курс), «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності» (3 курс) та «Сучасні оздоровчі системи» (3 курс). Результати анкетування 236 студентів із різних закладів вищої освіти України підтвердили значущість розвитку і розуміння суб'єктами освітнього процесу можливостей професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

2.3.2. Поєднання традиційних методів навчання з інноваційними, спрямованими на моделювання професійних ситуацій, пов'язаних з оздоровчою діяльністю вчителя фізичної культури

Ця педагогічна умова здійснювалася у процесі проведення ділових ігор, круглих столів і семінарів-диспутів, застосування методу «кейс-study», складання портфоліо та створення мультимедійних презентацій.

Охарактеризуємо проведення ділових ігор.

Ігрові методи поділяють на: ділові ігри; дидактичні або навчальні ігри; ігрові ситуації; ігрові прийоми; тренінги в активному режимі. Ігрове супроводження вивчення матеріалу дозволяє підтримувати постійний високий інтерес у студентів до змісту дисциплін, активізує їх самостійну діяльність, формує та закріплює вміння та навички щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. У «Словнику психолога-практика» поняття «ділова гра» визначається як форма відтворення предметного та соціального змісту професійної діяльності, моделювання системи відносин, характерних до даного виду практики [200, с. 224].

Аналіз наукової літератури показав, що з позицій сьогодення не існує загальноприйнятого визначення поняття «ділова гра» (табл. 2.11).

Ділова гра розглядається нами як педагогічний засіб для формування у майбутніх учителів фізичної культури цілісного уявлення про оздоровчу діяльність, розвитку вмінь, навичок, якостей та творчого мислення, необхідних для успішної професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Визначення поняття «ділова гра»

Автор	Визначення
І. О. Бабанова	Ділова гра – це педагогічний засіб і активна форма навчання, яка інтенсифікує навчальну діяльність, моделює управлінські, економічні, психологічні, педагогічні ситуації та надає можливість їх аналізувати та оптимально виробити дії в подальшому [13].
А. Вербицький	Ділова гра – це знакова модель професійної діяльності, контекст якої задається знаковими засобами за допомогою мов моделювання, імітації та зв'язку, включаючи природну мову [50, с.12].
С. В. Ємельянов, Н.В. Бурков, А.Г. Івановський	Ділова гра – це модель взаємодії людей в процесі досягнення деяких цілей економічного, політичного або престижного характеру [99].
О. Козлова та М. Разу	Ділова гра — імітаційний управлінський процес, тобто процес вироблення і прийняття рішення для конкретної ситуації в умовах поетапного, багатокрокового уточнення необхідних чинників, аналізу інформації, яка додатково надходить і виробляється під час гри [119, с.255].
О. І. Панфілова	Ділова гра – це важливий інструмент формування особистості професіонала, яка виступає як метод імітації прийняття управлінських рішень в різних ситуаціях шляхом ігри відповідно до заданих або зрозумілих самим учасниками гри правилам, підвищує інтерес, викликає високу активність та вдосконалює вміння у вирішенні реальних педагогічних проблем [165].
Н. І. Фединець	Ділова гра – це засіб моделювання різноманітних умов професійної діяльності методом пошуку нових можливостей її виконання. Це – метод пошуку рішень в умовній проблемній ситуації, який застосовують як засіб активного навчання учасників з метою вироблення у них навичок прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, а також як засіб тестування здібностей [217, с. 366].
Н.Є. Шиліна та Ю.В. Копитін	Ділова гра – це процес імітації спільної діяльності людей, імітацію прийняття управлінських рішень в різних виробничих ситуаціях, іноді досить нестандартних, у режимі інтерактивного діалогу [237, с. 51].

Для ефективної реалізації методики ділових ігор, вважають Н. Є. Шиліна та Ю. В. Копитін, важливо дотриматися наступних вимог: гра повинна бути

логічним продовженням і завершенням конкретної теоретичної теми (розділу) навчальної дисципліни, практичним доповненням вивчення дисципліни в цілому; максимальна наближеність гри до реальних професійних умов; створення атмосфери пошуку й невимушеності; ретельна підготовка навчально-методичної документації; чітко сформульовані завдання, умови і правила гри; виявлення можливих варіантів вирішення зазначеної проблеми; наявність необхідного обладнання [237, с. 53].

До принципів ефективної ділової гри І. М. Носаченко відносить: активність, динамічність, виконання ролей, колективність, моделювання, зворотний зв'язок, проблемність, результативність, самостійність, системність, змагальність, імітаційне моделювання конкретних умов і динаміки виробництва, ігрове моделювання змісту та форм професійної діяльності, спільної діяльності, діалогічного спілкування, проблемного змісту імітаційної моделі й процесу його розгортання в ігровій діяльності [155, с. 64].

У процесі ділової гри, спільного аналізу, пошуку і прийняття рішень, як вказують Л. М. Філіпішина та О. В. Діордіяченко, «студент засвоює моральні й соціально-психологічні норми поведінки. Навчальна ділова гра більшою мірою сприяє формуванню у студентів активності, самостійності, організованості, почуття обов'язку, розвитку таких важливих якостей особистості, як колективізм, взаємовиручка, взаємодопомога, а також дає можливість висунути на передній план методи самонавчання, підвищити інтерес до навчального процесу [220, с. 707]. Ми поділяємо ці думки вчених.

До переваг організації навчального процесу з використанням ділових ігор Н. І. Фединець відносить: «1) усуваються суперечності між абстрактним характером навчального предмета і реальним характером професійної діяльності, системним характером використання міждисциплінарних знань; 2) розв'язується двоєдине завдання широти вивчення проблеми і глибини її осмислення; 3) ігрова форма відповідає логіці предметної діяльності, передбачає соціальну взаємодію, готує до професійного спілкування; 4) ігровий компонент сприяє активності студентів; 5) ділова гра пропонує зворотний

зв'язок, причому він є змістовнішим ніж традиційні методи навчання; 6) у грі легше подолати стереотипи, сформувані певні настанови професійної діяльності, скоригувати самооцінку; 7) традиційні методи спрямовані більше на домінування інтелектуальної сфери, а в грі виявляється вся індивідуальність особистості студента; 8) включаються процеси рефлексії, є можливість інтерпретації та осмислення отриманих результатів; 9) у сприянні подоланню типових труднощів у застосуванні на практиці фахових знань студентів; 10) навчальний процес максимально наближається до реальної практичної ситуації; 11) розвивається мислення, ініціатива, генеруються колективні ідеї, знання, значно активізується аудиторія; 12) в активізації учасників гри, вихованні в них корпоративного командного духу, відповідальності за ухвалені рішення і, що не менш важливо, у підвищенні їх емоційного стану, який практично відсутній у традиційних формах навчання; 13) у розвитку творчого та практичного мислення, умінні аналізувати ситуації, ухвалювати конструктивні рішення; 14) у формуванні навичок логічного мислення» [217, с. 367]. Нам імпонують ці думки вченого.

У цілому, ділові ігри з їх різноманітним аналізом конкретних ситуацій дозволяють пов'язати теорію та методіку фізичного виховання учнів з практичним досвідом.

Алгоритмом проведення ділової гри є:

- вступне слово викладача;
- визначення теми та завдань ділової гри;
- надання інструкції учасникам ділової гри;
- розподіл ролей між учасниками ділової гри;
- ознайомлення учасників ділової гри з особливостями виконання ролей та їх функціями;
- проведення ділової гри;
- аналіз і співставлення оцінок, отриманих у результаті проведення ділової гри.

Нами були проведені ділові ігри на теми: «Валеологічний потенціал організму людини», «Екологічні аспекти здоров'я і хвороб людини», «Практичні методи формування, збереження і відновлення фізичного здоров'я, контроль основних його показників з метою здійснення моніторингу здоров'я» та «Врахування національного менталітету у формуванні культури здоров'я сучасного українця» з дисципліни «Валеологія» (1 курс); «Сучасні підходи до теорії та практики оздоровчої фізичної культури» та «Особливості проведення занять оздоровчої спрямованості з особами різного віку» з дисципліни «Теорія і методика оздоровчої фізичної культури» (3 курс); «Характеристика методів фізичної рекреації», «Функції рекреації», «Розподіл суспільних функцій рекреації на: медико-біологічну, соціально-культурну та економічну», «Головні завдання рекреаційного виховання» з дисципліни «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності» (3 курс); «Оздоровчі системи і програми, засновані на необхідності застосування фізичних навантажень та руху» з дисципліни «Сучасні оздоровчі системи» (3 курс).

Отже, ділова гра імітує різні аспекти професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та виступає засобом ефективного освітнього процесу, оскільки спрямовується на якісне оволодіння начальним матеріалом з дисциплін. Здійснюючи професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури, нами спрямовувалися зусилля не тільки на оволодіння ними знаннями, але й на формування та розвиток вмінь та навичок колективної співпраці з метою пошуку ефективних шляхів професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. У результаті відбувається актуалізація та трансформація знань у вміння та навички, накопичення досвіду майбутніх учителів фізичної культури та його розвиток.

Однією з ефективних форм спілкування студентів і викладачів між собою є круглий стіл. Вважаємо, що при обговоренні кругові педагогічні форми розміщення учасників дозволяють зробити колектив керованим, забезпечити взаємодію та відкритість.

Нами проводилися круглі столи на теми: «Здоров'я та хвороба, основні фактори, що впливають на здоров'я», «Психічне здоров'я як складова досконалого здоров'я людини» та «Оздоровчий відпочинок, його правила» з дисципліни «Валеологія» (1 курс); «Місце оздоровчої фізичної культури в загальній системі фізичного виховання», «Основні принципи оздоровчого напрямку фізичної культури» з дисципліни «Теорія і методика оздоровчої фізичної культури» (3 курс); «Мета, чинники розвитку, завдання і характеристика рекреаційно-оздоровчої діяльності в сучасному суспільстві» з дисципліни «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності» (3 курс); «Оздоровча система академіка М. М. Амосова» з дисципліни «Сучасні оздоровчі системи» (3 курс).

Семінар-диспут передбачає колективне обговорення будь-якої проблеми з метою встановлення шляхів її достовірного вирішення. Семінар-диспут проводиться у форма діалогічного спілкування викладача і студентів, спрямовується на високу розумову активність та обговорення проблеми з лаконічним і ясним викладенням думок. Він використовується при аналізі проблемних ситуацій, коли передбачаються альтернативні відповіді.

З метою залучення до дискусії слід використовувати, як вказує Н. В. Фишер, методику навчального співробітництва [219, с. 114]. Ця методика ґрунтується на взаємному навчанні при спільній роботі студентів у малих групах. Основна ідея навчального співробітництва така: студенти об'єднують свої інтелектуальні зусилля для виконання загальної задачі або досягнення спільної мети (наприклад, знайти варіанти вирішення проблеми).

Технологія роботи навчальної групи при навчальному співробітництві може бути такою: постановка проблеми; формування малих груп (мікрогруп по 5-7 чоловік); розподіл ролей у них, пояснення викладача щодо очікуваної участі в дискусії; обговорення проблеми в мікрогрупах; представлення результатів обговорення перед всією навчальною групою; підведення підсумків дискусії.

Вважаємо, що організація ефективного керівництва при проведенні семінарів-диспутів потребує комунікативної, інтерактивної та психологічної компетенції викладів.

Нами проводилися на семінари-диспути теми: «Проблеми здоров'я у сучасному суспільстві: індивідуальний, груповий і суспільний рівні», «Здоров'я як ключова категорія валеології», «Здоров'я як практична і філософська проблема», «Природне довкілля, як середовище життєдіяльності людини» та «Суспільні складові довкілля, як чинники формування та збереження здоров'я людей» з дисципліни «Валеологія» (1 курс); «Види та методи педагогічного контролю» та «Реалізація ідей міжнародного руху «Спорт для всіх» в Україні» з дисципліни «Теорія і методика оздоровчої фізичної культури» (3 курс); «Рекреація як відновлення чи відтворення фізичних і духовних сил, витрачених людиною в процесі життєдіяльності», «Соціально-культурні аспекти рекреаційно-оздоровчої діяльності», «Особливості рекреаційно-оздоровчої діяльності з використанням різних засобів оздоровчих видів гімнастики» з дисципліни «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності» (3 курс); «Оздоровчі системи і програми, в яких акцент здійснюється на різні види харчування» дисципліни «Сучасні оздоровчі системи» (3 курс).

Одним з методів розвитку інтелектуальної активності майбутніх учителів фізичної культури є метод «кейс-study», сутність якого полягає в тому, що студенти самостійно і в групі повинні проаналізувати ситуацію, пов'язану з особливостями роботи вчителя фізичної культури зі школярами.

Охарактеризуємо застосування методу «кейс-study».

Слово case перекладається з англійської мови як «подія, ситуація, обставина, історія, факт», а вивчення - «вивчення, дослідження». Case study (в англійській мові використовується також форма case studies) – це метод дослідження, спрямований на вивчення конкретної ситуації та випадку, існуючого в реальній дійсності. Назва цього терміну часто розрізняється, для його визначення вченими використовуються такі слова, як: «кейс», «метод case-

study», «case-study», «casemethod», «ситуация», «кейс-метод», «навчальна ситуація», «метод аналізу конкретних ситуацій».

Метод «кейс-study» можна охарактеризувати, як: 1) метод навчання (метод активного проблемно-ситуаційного аналізу, заснований на навчання шляхом вирішення конкретних задач – ситуацій (рішення кейсів) (за О. М. Долгоруковим) [91]; 2) педагогічної технології (технологія навчання, що використовує опис реальних економічних, соціальних і бізнес-ситуацій) (за О. М. Долгоруковим) [91]; 3) методика (сукупність прийомів і методів усвідомлення ситуації, її структур, факторів, тенденцій розвитку) (за «Словником практичного психолога») [91, с. 111].

Визначення поняття методу «кейс-study» подано у таблиці 2.12.

Таблица 2.12

Визначення поняття методу «кейс-study»

Автор	Визначення
І. Х. Багірова та Б.С. Бурихін	Метод «кейс-study» – це метод творчого вирішення проблеми, формування вмінь аналізу ситуації та прийняття рішення, розвитку аналітичних, практичних, творчих, комунікативних, соціальних і самоаналізу [14, с. 122].
О. М. Долгоруков	Метод «кейс-study» – це один із методів досягнення активної участі студентів у груповій роботі, який надає можливість роботи групи на єдиному проблемному полі; використання структурованої інформації и принципів проблемного навчання; ...можливість створення нових продуктивних стереотипів діяльності; розвитку навичок найпростіших узагальнень [91, с. 240].
З. Ю. Юлдашев і Ш. І. Бобохужаев	Метод «кейс-study» – це метод, який сприяє розвитку вмінь аналізувати ситуації, оцінювати альтернативи та навичок вирішення практичних задач [243, с. 20].

З. Ю. Юлдашев і Ш. І. Бобохужаев вказують, що використання цього методу в навчанні дозволяє скоротити розрив між теорією та практикою, розвивати пізнавальну та інтелектуальну активність студентів, аналітичні здібності, а також формувати вміння – оцінити ситуацію, вибрати ключову

інформацію, правильно сформулювати запити, прогнозувати шляхи розвитку ситуації, прийняти рішення в умовах невизначеності, критикувати, конструктивно реагувати на критику та задавати питання [243, с. 20].

Крім того, застосування методу «кейс-study», як вважають І. Х. Багірова та Б.С. Бурихін, вимагає від викладача глибокого професіоналізму, пов'язаного з володінням ігровим менеджментом, видами ігор, ситуацій та тренувань, технікою управління дискусії та методами виявлення освітньої ефективності [14, с. 128]. Саме ці характеристики забезпечують конкурентоспроможність викладача, дозволяють швидко оволодіти теоретичною інформацією та прогресивними технологіями, за допомогою яких можна довести інформацію до студентів з позицій паритетного спілкування.

Використання в підготовці майбутніх учителів фізичної культури методу «кейс-study» є ефективним, так як дозволяє якісно формувати готовність до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та розвивати такі якості студентів, як: комунікабельність, лідерство, здатність прийняти рішення в умовах недостатньої інформації.

За змістом кейс повинен відповідати наступним вимогам:

- представлять себе опис реальної або максимально близької до реальної ситуації, пов'язаної з оздоровчою діяльністю;
- в кейсі повинні бути представлені основні характеристики ситуації щодо застосування засобів оздоровчої фізичної культури;
- стисло охарактеризовано осіб (учні чи вчителі закладів загальної середньої освіти);
- описана в кейсі ситуація повинна бути пов'язаною з конкретною темою, яка вивчається;
- кейс може передбачати загальний аналіз та оцінку ситуації та (або) рішення певної проблеми;
- кейс повинен бути сформованим та адаптованим відповідно до цілей навчання.

До основних етапів створення кейсів слід віднести такі.

Перший етап. Визначення мети створення кейсу, наприклад на тему «Шляхи підвищення ефективності фізкультурно-оздоровчої роботи в школі». Для цього можна розробити кейс по конкретній школі, яку знає студент, чи яку відвідував на практиці. Розроблення питань щодо мети, завдань та структури фізкультурно-оздоровчої роботи в школі. комунікації в підприємстві.

Другий етап. Ідентифікувати відповідно меті конкретну ситуацію, пов'язану з формами організації фізичного виховання в школі.

Третій етап. Провести попередню роботу з пошуку джерел із законодавчого та нормативно-правового забезпечення фізкультурно-оздоровчої діяльності. Можна використовувати пошук за ключовими словами щодо шляхів підвищення ефективності фізкультурно-оздоровчої роботи в школі в мережі Інтернеті, друкованих виданнях, журнальних статтях, газетних публікаціях.

Четвертий етап. Зібрати інформацію та дані для кейса, використовуючи різні джерела. Можливо провести анкетування вчителів фізичної культури з метою з'ясування їх думок щодо структурних компонентів фізкультурно-оздоровчої діяльності школяра. Аналіз результатів анкетування вчителів фізичної культури сприятиме формулюванню висновків щодо Шляхи підвищення ефективності фізкультурно-оздоровчої роботи в школі.

П'ятий етап. Підготувати звіт щодо виконання мети створення кейсу. Можливо створення студентами власної мультимедійної презентації, в якій розкриваються питання, пов'язані з пошуком шляхів підвищення ефективності фізкультурно-оздоровчої роботи в школі.

Ефективність семінарського заняття з використанням методу «кейс-study» багато залежить від умінь викладача організувати групову роботу: спрямувати бесіду в потрібне русло, контролювати час у процесі інтерактивної взаємодії, залучаючи до дискусії всіх учасників навчального процесу, організувати правильний зворотній зв'язок із учасниками семінарського заняття, своєчасно вказувати на рекомендовану літературу, узагальнювати отримані результати та підводити конструктивні підсумки.

Нами спрямовувалися зусилля студентів на створення кейсів на теми: «Основні принципи оздоровчого напрямку фізичної культури» та «Контроль в процесі занять оздоровчою фізичною культурою» з дисципліни «Теорія і методика оздоровчої фізичної культури» (3 курс); на теми «Методи розвитку фізичних якостей і функціональних можливостей», «Соціально-культурні аспекти рекреаційно-оздоровчої діяльності», «Концепції вільного часу як важливої категорії рекреації» та «Основи проведення рекреаційно-оздоровчих занять з дисципліни «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності» (3 курс).

Технологія «електронного портфоліо студента» сприяє розвитку мотивації та творчого підходу до навчання та формує навички самооцінки й оцінювання досягнень інших студентів.

Аналіз наукової літератури (О. І. Башкір [16], О. В. Кравченко [127], В. Г. Кучерявець [132], Л. Ф. Панченко [166], Ю. А. Романенко [184], С. Футорний [222], С. О. Шехавцова [236] та ін.) свідчить про підвищений інтерес науковців до питань, пов'язаних зі створенням портфоліо студента. Так, О. І. Башкір вказує, що «портфоліо доповнює традиційні засоби оцінювання, націлені, як правило, на перевірку репродуктивного рівня засвоєння матеріалу, фактологічних, алгоритмічних знань; у процесі укладання портфоліо студент є активним учасником процесу оцінювання, яке спрямоване на відстеження прогресу в навчанні та результатів навчально-пізнавальної діяльності, докладених зусиль» [16, с. 58]. Портфоліо дозволяє враховувати найрізноманітніші результати активності студента: навчальні, наукові, організаторські, творчі, соціальні, комунікативні [16, с. 58].

Портфоліо, на думку С. О. Шехавцової, є «альтернативним засобом оцінювання відносно традиційних форм (тест, іспит), що дозволяє йому вирішувати основні завдання: відстежити індивідуальний прогрес людини, якого вона досягла в навчанні за відсутності безпосереднього порівняння із досягненнями інших однолітків; оцінити освітні досягнення особи та доповнити (замінити) результати тестування або інших традиційних форм контролю» [236, с. 136].

На підставі синтезу даних сучасних наукових досліджень С. Футорним встановлено, що «застосування технології е-портфоліо в умовах електронного освітнього простору або зовнішнього мережевого ресурсу забезпечує можливість спілкування студента й викладача в мережі, що є перспективною формою організації освітнього процесу у відкритому інформаційно-освітньому середовищі вищого навчального закладу і поза ним [222, с. 75].

Використання портфоліо в освітньому процесі сприяє розвитку у студентів навичок методичної роботи з різними видами навчальної та професійної інформації, систематизації професійних знань та рефлексії.

Метою складання портфоліо майбутніх учителів фізичної культури є спостереження за результатами освітнього процесу професійної підготовки, накопичення досягнень студентів та характеристика розвитку за визначений період часу.

Портфоліо дозволяє враховувати результати, досягнуті студентами в різноманітних видах діяльності: навчальної, творчої та самоосвітньої.

Науковці (К. Е. Безукладніков [18], О. В. Кравченко [127], М. М. Шалашова [232] та ін.) пропонують ввести у заклад педагогічної вищої освіти роботу студентів над особистим портфоліо з самого початку навчання. Це надає можливість отримати програму власного професійного становлення та налаштуватися на роботу для досягнення успіхів у навчальній діяльності. Ми повністю поділяємо ці думки вчених.

Системне застосування портфоліо, як аналітико-оцінювальної технології, вважає О. В. Кравченко, забезпечує якісне накопичення інформації, необхідної для своєчасної фіксації реальних змін і росту професійної майстерності майбутнього педагога [127].

Ведення портфоліо є творчою роботою, що дозволяє студенту реально представити власний освітній рівень, побачити резерви, визначити напрямки професійного самовдосконалення.

О. В. Кравченко вказує, що ця технологія, може використовуватися як інструмент стимулювання студента (можливість вибору базової установи для

проходження педагогічної практики, участь в студентських науково-практичних конференціях, публікація результатів наукових досліджень, працевлаштування) [127]. Формування портфоліо – це творча робота, що допускає на основі всебічного системного осмислення проаналізувати та узагальнити результати своєї професійної діяльності, що, безсумнівно, є засобом визначення напрямків і стимулів подальшого професійного розвитку [127].

Портфоліо майбутніх учителів фізичної культури має такі складові:

- портфоліо документів – це наявність документів, які характеризують та підтверджують досягнення студентів протягом відповідного терміну навчання;
- портфоліо діяльності – це опис напрямків творчої та навчальної діяльності студентів;
- портфоліо відгуків – це відгуки викладачів, керівників практики, а також власне оцінювання досягнень студентів.

Майбутні вчителі фізичної культури складають портфоліо у друкованому вигляді або надають перевагу електронному обігу власних документів.

Рис. 2.7. Портфоліо майбутнього вчителя фізичної культури

Портфоліо майбутніх учителів фізичної культури у подальшому стає основою для складання резюме випускників при пошуку роботи та продовженні вищої освіти. Портфоліо дозволяє студентам ґрунтовно оцінити власні досягнення, побудувати власну траєкторію успішності, що є важливою складовою рейтингу майбутнього вчителі фізичної культури на ринку праці.

Широке застосування інформаційно-комунікаційних технологія є важливою умовою модернізації вищої фізкультурної освіти на сучасному етапі розвитку суспільства.

Мультимедійні презентації є одним з відомих і ефективних з позицій сьогодення методів подання інформації для вивчення студентами.

Основною одиницею електронної презентації відповідно до програми Power Point є слайд, або кадр представлення навчальної інформації, що враховує ергономічні вимоги візуального засвоєння матеріалу.

Змістове наповнення слайдів основних структурних елементів презентації, на думку О. М. Вернигори, повинно бути виконано відповідно до таких принципів:

- обкладинка повинна бути кольоровою. Для цього потрібно оформлювати її за допомогою графічних вставок і фонів. Дизайн обкладинки повинен сприяти покращенню емоційного стану тих, хто навчається, і підвищувати їх інтерес до предмету;

- навчальний матеріал в електронній презентації подається у короткій формі. Таке представлення надає якісно інший ракурс для розгляду змісту, як на етапі вступних занять, так і на етапі узагальнення та систематизації навчального матеріалу. Викладання змісту матеріалу може здійснюватися у вигляді тексту, рисунків, таблиць, графіків тощо [51, с. 706]. Вказівки цього вченого нами використовувалися у викладацькій діяльності.

Фрагмент мультимедійних презентацій студентів, розроблених при вивченні дисципліни «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності», подано на рис. 2.8.

Рис. 2.8. Слайд із мультимедійної презентації, розробленої студентом при вивченні дисципліни «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності»

Мультимедійні презентації надають можливість, як вказує С. В. Петренко, «здійснювати віртуальну взаємодію користувача з об'єктами або процесами пізнання, які знаходять своє відображення на екрані. Іншими словами, використання мультимедіа презентацій дає змогу створювати інформаційний і візуальний образ об'єкту чи явища» [169, с. 124].

Систематичне використання при проведенні семінарських та практичних занять комп'ютерів, зокрема мультимедійних презентацій, дозволяє, вважають О. А. Бурбело, С. І. Меженська та М. М. Калашніков, «значно підвищити якісний рівень використання наочності на занятті; підняти рівень продуктивності семінарського або практичного заняття; реалізувати міжпредметні зв'язки; структурувати навчальний матеріал, що значно сприяє підвищенню якості знань студентів» [30, с. 308]. На думку вчених, «використання презентаційних матеріалів на заняттях допомагає раціоналізувати форми подачі інформації; підвищити ступінь наочності; отримати швидкий зворотний зв'язок; відповідати науковим і культурним

інтересам і запитам студентів та курсантів; створити емоційне ставлення до навчальної інформації; значно активізувати пізнавальну діяльність студентів та курсантів; реалізувати принципи індивідуалізації та диференціації навчального процесу; підвищити ефективність засвоєння навчального матеріалу; зробити цікавішим процес вивчення дисципліни» [30, с. 309]. Ми поділяємо ці думки вчених.

Застосування мультимедійних презентацій в освітньому процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури забезпечувало досягнення таких педагогічних цілей: 1) підготовка студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та забезпечення розвитку їх креативності; 2) сформувати навички прийняття самостійних рішень в оздоровчій діяльності; 3) навчити аналізувати джерела використаної літератури та обробляти відповідну інформацію; 4) підвищити ефективність та якість навчання; 5) зміцнити міждисциплінарні зв'язки при вирішенні завдань, пов'язаних з професійною самореалізацією в оздоровчій діяльності.

Отже, розглянуто таку педагогічну умову, як поєднання традиційних методів навчання з інноваційними, спрямованими на моделювання професійних ситуацій, пов'язаних з оздоровчою діяльністю вчителя фізичної культури. Вказано, що найбільшого ефекту можна досягти при системному підході до вибору традиційних та інноваційних методів навчання, при розумному їх об'єднанні та взаємодоповненні.

2.3.3. Поглиблення практичної складової підготовки студентів, активізація їх науково-дослідної роботи та підвищення значущості самоосвіти

Для акцентування уваги на необхідності поглиблення практичної складової підготовки майбутніх учителів фізичної культури нами було проведено анкетування 101 вчителя фізичної культури закладів загальної середньої освіти, зокрема 32 вчителя фізичної культури, які мають стаж роботи

від 1 до 5 років; 22 вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 47 вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років.

Результати анкетування вчителя фізичної культури закладів загальної середньої освіти подано у додатку М.

Про доцільність формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності майже всі респонденти були одностайними (відповідно 100%; 95,45% і 91,48%). Ці дані ще раз підкреслили актуальність теми нашого дослідження.

На питання анкети «Чи спрямовуєте Ви власні зусилля на професійну самореалізацію в оздоровчій діяльності?» респонденти відповіли таким чином: спрямовують власні зусилля 62,5% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років; 63,64% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 72,34% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років (рис. 2.9).

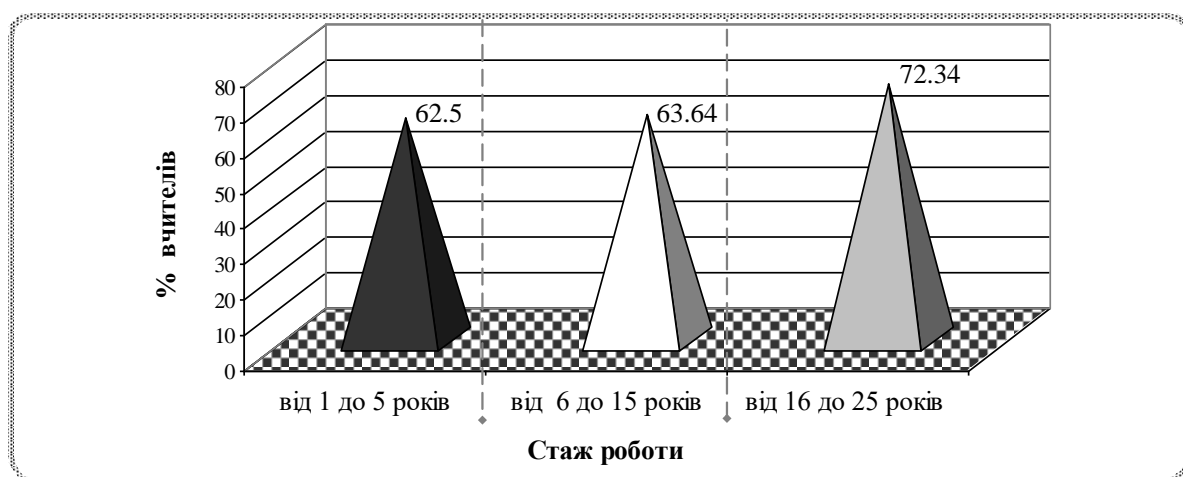

Рис. 2.9. Відповіді вчителів фізичної культури на питання анкети щодо спрямування власних зусиль на професійну самореалізацію в оздоровчій діяльності, відповідно їх стажу роботи (%)

Вважають, що підвищують власну професійну компетентність, аналізуючи передовий досвід інших учителів фізичної культури, 25% опитаних

вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років; 18,18% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 25,53% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років. Грунтовно вивчають сучасні навчально-методичні посібники, в яких розкриваються питання фізичного виховання школярів 28,12% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років; 18,18% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 23,40% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років.

Переглядають відео-матеріали, які присвячені проблемам фізичного виховання молоді, 31,25% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років; 31,82% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 21,28% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років.

Намагаються впроваджувати нові методики фізкультурно-оздоровчої діяльності у закладах загальної середньої освіти 6,25% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років; 22,72% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 12,77% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років (рис. 2.10).

Низький показник, а саме 6,25%, вказує на те, що вчителям фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років, слід більше уваги приділяти впровадженню нових методик фізкультурно-оздоровчої діяльності у закладах загальної середньої освіти.

Дані опитування (відповідно 6,25%; 4,55% і 6,38%) свідчить про необхідність більш ґрунтовного вивчення інноваційних педагогічних проектів з фізичного виховання.

Вважають, що підвищують власну професійну компетентність завдяки відвідуванню курсів підвищення кваліфікації 3,13% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років; 4,55% опитаних вчителів

фізичної культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 10,64% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років. Результати опитування свідчать про необхідність удосконалення діяльності курсів підвищення кваліфікації.

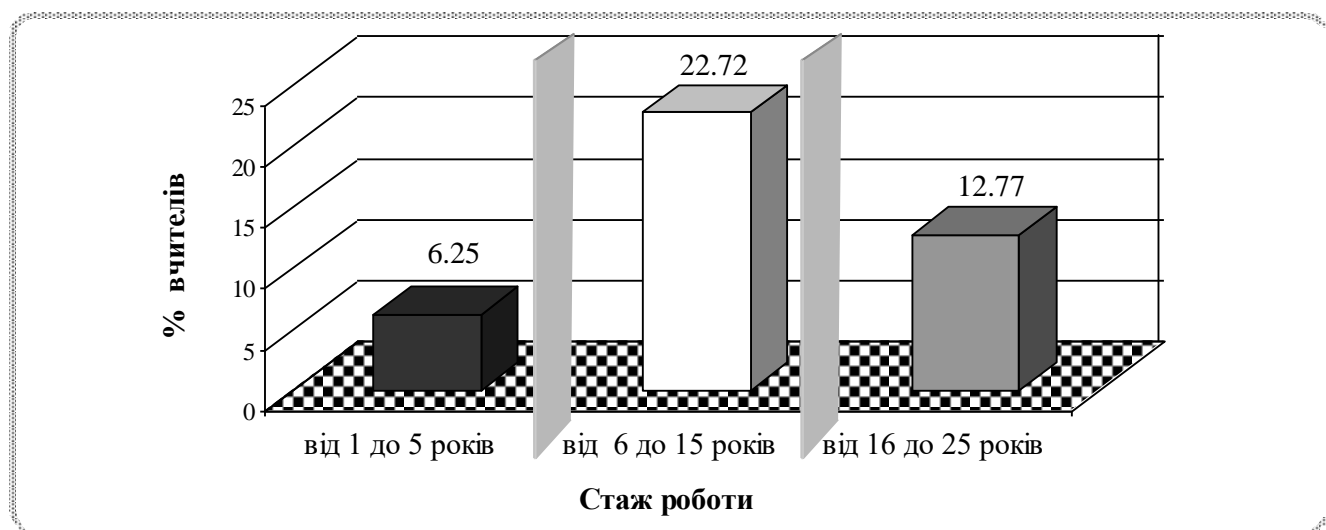

Рис. 2.10. Відповіді вчителів фізичної культури на питання анкети щодо спрямування власних зусиль на впровадження нових методик фізкультурно-оздоровчої діяльності у закладах загальної середньої освіти, відповідно їх стажу роботи (%)

На необхідність навчально-методичної літератури щодо організації та проведення заходів оздоровчої спрямованості вказали 71,87% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років; 90,91% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 80,85% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років.

На спрямування власних зусиль до залучення учнів закладу загальної середньої освіти до участі у фізкультурно-патріотичному фестивалі школярів «Козацький гарт» вказали 50,00% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років; 50,00% опитаних вчителів фізичної

культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 74,47% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років (рис. 2.11).

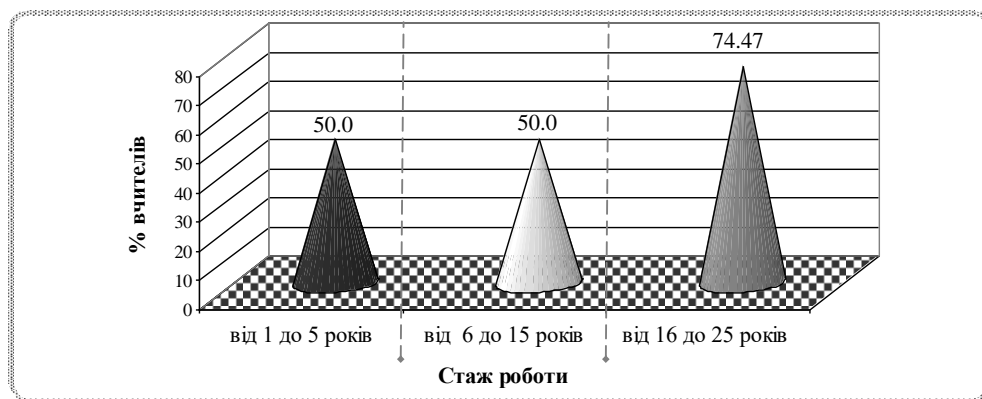

Рис. 2.11. Відповіді вчителів фізичної культури відповідно їх стажу роботи на питання анкети щодо залучення учнів до участі у фізкультурно-патріотичному фестивалі школярів «Козацький гарт» (%)

Залучають учнів закладу загальної середньої освіти до участі у такому фізкультурно-оздоровчому заході, як «Старти надій», 43,74% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років; 63,64% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 76,60% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років.

Відповіді серед опитаних учителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років, щодо залучення учнів закладу загальної середньої освіти до участі у такому фізкультурно-оздоровчому заході, як «Олімпійське лелечення», розподілилися таким чином: залучають до участі 59,37% респондентів, не залучають 34,38%, важко було відповісти 6,25%.

Спрямовують свої зусилля на залучення учнів закладу загальної середньої освіти до участі в такому фізкультурно-оздоровчому заході, як «Ігри Чемпіонів», 25,00% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років; 22,72% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 38,30% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років.

На спрямування власних зусиль до залучення учнів закладу загальної середньої освіти до участі в такому фізкультурно-оздоровчому заході, як «Шкіряний м'яч», вказали 65,63% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років; 63,65% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 76,60% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років (рис. 2.12).

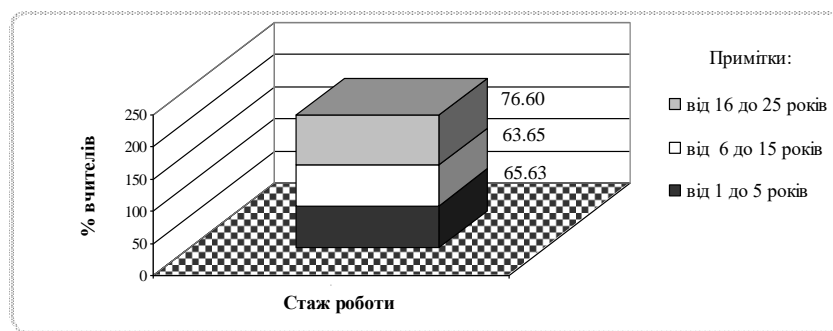

Рис. 2.12. Відповіді вчителів фізичної культури відповідно їх стажу роботи на питання анкети щодо залучення учнів до участі в такому фізкультурно-оздоровчому заході, як «Шкіряний м'яч» (%)

Залучають учнів закладу загальної середньої освіти до участі у такому фізкультурно-оздоровчому заході, як «Сокіл-Джура», 34,37% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років; 63,63% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 53,19% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років.

На спрямування власних зусиль до залучення учнів закладу загальної середньої освіти до участі в такому фізкультурно-оздоровчому заході, як «Шкільна волейбольна Ліга», вказали 37,50% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років; 45,45% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 65,96% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років.

Залучають учнів закладу загальної середньої освіти до участі у такому фізкультурно-оздоровчому заході, як «Шкільна баскетбольна Ліга», 34,37%

опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років; 40,91% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 55,31% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років (рис. 2.13).

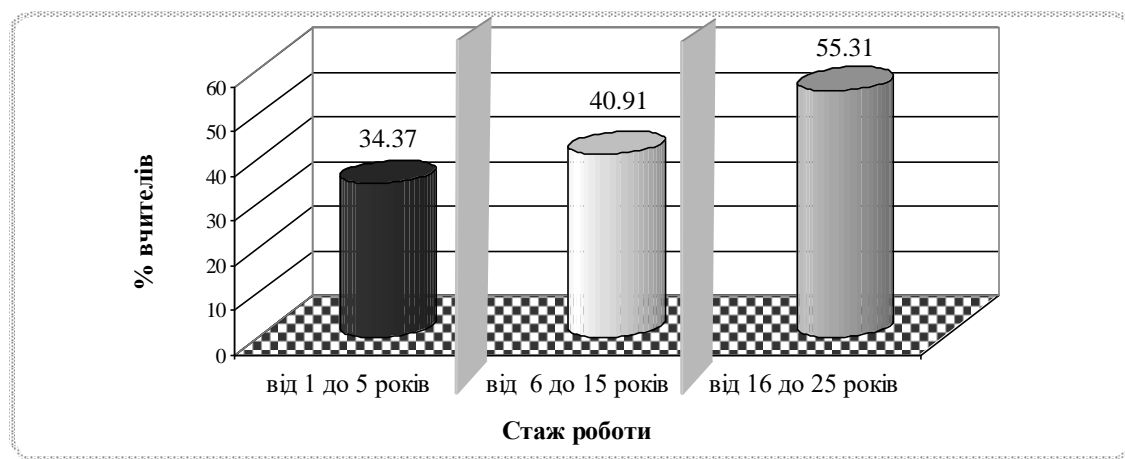

Рис. 2.13. Відповіді вчителів фізичної культури відповідно їх стажу роботи на питання анкети щодо залучення учнів до участі в такому фізкультурно-оздоровчому заході, як «Шкільна баскетбольна Ліга» (%)

Відповіді серед опитаних учителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років, щодо залучення учнів закладу загальної середньої освіти до участі у такому фізкультурно-оздоровчому заході, як «Зірниця», розподілилися таким чином: залучають до участь 59,38% респондентів, не залучають 37,50%, важко було відповісти 3,12%

Спрямовують свої зусилля на залучення учнів закладу загальної середньої освіти до участі в такому фізкультурно-оздоровчому заході, як «Спартакіада допризовників», 28,12% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років; 31,81% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 46,80% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років.

Намагаються залучити учнів до занять у дитячо-юнацьких спортивних школах, які є складовою системи позашкільної освіти, 65,62% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років; 68,18%

опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 80,85% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років (2.14).

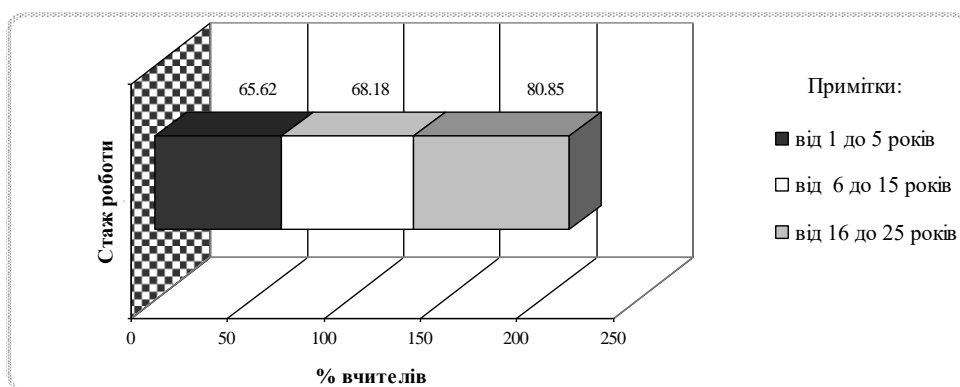

Рис. 2.14. Відповіді вчителів фізичної культури відповідно їх стажу роботи на питання анкети щодо залучення учнів у дитячо-юнацьких спортивних школах (%)

Відповіді серед опитаних учителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років, щодо залучення учнів закладу загальної середньої освіти до участі в інших фізкультурно-оздоровчих заходах розподілилися таким чином: залучають до участі 18,74% респондентів, не залучають 65,63%, важко було відповісти 15,63%.

Залучають батьківську громаду до фізкультурно-оздоровчої роботи шляхом проведення батьківської конференції «Здорова дитина – здорова країна» 34,37% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років; 27,28% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 53,19% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років.

Науково-дослідна робота майбутніх учителів фізичної культури передбачає: написання рефератів; складання власних тестових завдань на питання, пов'язані з вивченням «Валеології», «Теорії та методики оздоровчої фізичної культури», «Технології рекреаційно-оздоровчої діяльності» та «Сучасних оздоровчих систем»; складання кросвордів; створення

мультимедійної презентації на відповідні теми, пов'язані з оздоровчою діяльністю; підготовка доповідей для участі в семінарах-диспутах; написання курсових робіт.

Окремим видом науково-дослідної роботи майбутніх учителів фізичної культури є їх участь в студентських наукових гуртках, підготовка наукової публікації для друку та виступ на студентській науково-практичній конференції. Очевидним є те, що науково-дослідна робота у закладі вищої освіти, як вважає О. М. Микитюк, є «основою якості управління і результатів освіти, коли відбувається інтеграція навчальної, науково-пошукової, виробничо-професійної діяльності і студентів, і викладачів, запровадження нових технологій супроводжується моніторингом якості підготовки випускників та наукових досягнень професорсько-викладацького складу, розширення повноважень рад студентського і профспілкового врядування» [144, с. 78]. Нам імпонує ця теза.

Умовами ефективної науково-дослідної роботи О. М. Микитюк визначає такі: підвищення вимог до наукового, навчально-методичного та технологічного рівня інформаційного забезпечення інтелектуального саморозвитку студента і викладача; надання можливості самопроекування життя як процесу безперервного професійного й акмеологічного самозростання та творчої самореалізації під час роботи в авторських наукових і творчих колективах інноваційних формах науковопошукової діяльності; розширення структури професійно значущих знань, різнобічної соціалізації особистості [144, с. 81].

Науково-дослідна робота студентів є невід'ємною складовою освітньої діяльності і здійснюється, як вказує Л. Л. Лисенко, «з метою інтеграції наукової, навчальної і практичної роботи, є важливою технологією формування здатності до креативно-інноваційної діяльності майбутніх вчителів фізичної культури» [135]. Л. Л. Лисенко зазначає, що «активізація творчої діяльності студентів та розвиток їх креативно-інноваційних здібностей в процесі дослідницької роботи відбувається під час виконання різноманітних її

технологій (у навчальному процесі, у період проходження педагогічної практики та у поза аудиторній роботі) за допомогою використання активних методів навчання (метод проекту, партнерського навчання, евристичних, проблемних, особистісно-орієнтованих та інше)» [135].

Реалізована в комплексі науково-дослідницька діяльність майбутніх фахівців з фізичної культури може сприяти, як вважає Л. Л. Лисенко, «створенню у них активної особистісної позиції по відношенню до власної освіти, поліпшенню самооцінки, розвитку цілеспрямованості, вмінню аналізувати ситуацію, бачити нестандартні шляхи її реалізації, вміння працювати в колективі, брати відповідальність за результати своєї праці та взагалі успішно адаптуватися до майбутньої професії» [135].

Науково-дослідна робота студентів закладу вищої освіти, на думку С. А. Саяпіної, здійснюється в таких напрямках: «науково-дослідна робота як невід'ємний елемент навчального процесу, що відображено в навчальних планах, навчальних програмах і є обов'язковою для всіх студентів; науково-дослідна робота, яка здійснюється поза навчальним процесом у межах студентського науково-творчого товариства, у наукових гуртках, проблемних групах тощо; науково-дослідна робота, яка передбачає науково-організаційні заходи (конференції, конкурси, олімпіади, захист творчих робіт тощо)» [192, с. 333]. С. А. Саяпіна вказує, що «науково-дослідна робота студентів сприяє поглибленому засвоєнню навчальних дисциплін, формуванню інтелектуальних творчих здібностей, формуванню власної думки щодо конкретної дисципліни» [192, с. 333]. Нам імпонує ця думка вченої.

Науково-дослідна робота студентів, як вважає С. А. Саяпіна, спрямована на розв'язання таких завдань: «формування наукового світогляду студентів; оволодіння методологією та методикою проведення наукових досліджень; формування навичок і вмінь самостійної науково-дослідної діяльності; розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей у розв'язанні практичних завдань; розвиток здатності застосовувати теоретичні знання у своїй практичній діяльності; залучення найкращих студентів до розв'язання

наукових проблем, що мають суттєве значення для науки і практики; постійне оновлення і вдосконалення своїх знань тощо» [192, с. 333].

Слід вказати на значущість значимість самоосвіти студентів, яка є першою сходинкою у вдосконаленні професійної майстерності майбутніх учителів фізичної культури. До форм самоосвіти студентів віднесено: роботу в бібліотеках з періодичними виданнями, каталогами, вивчення інтернет-ресурсів з питань особливостей оздоровчої діяльності, участь у науково-практичних студентських конференціях, отримання консультацій викладачів випускових кафедр факультету фізичного виховання та спорту Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Розглядаючи самоосвіту, як один з головних факторів розвитку і формування готовності майбутніх учителів фізичної культури, можна виділити основні ознаки, які визначають здатність студентів до самоосвітньої діяльності. До них належать: рівень знань, вмінь та навичок у сфері фізичної культури; вміння користуватися основними джерелами інформації та здатність поширювати отримані дані; комунікабельність у взаємодії з іншими людьми; здатність раціонально організувати свою роботу; здатність до самоконтролю і самоаналізу.

Таким чином, нами було розглянуто важливість такої педагогічної умови, як активізація науково-дослідної роботи, самоосвіти студентів і практичної складової їх підготовки.

Висновки до другого розділу

У дисертації вказано, що дослідно-експериментальна робота щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності здійснювалася протягом 2015-2019 років відповідно до підготовчого, дослідно-експериментального та експериментально-узагальнюючого етапів. На підготовчому етапі (2015-2016 рр.) на основі вивчення психоло-педагогічної, філософської та науково-

методичної літератури та використання таких методів, як: аналіз, компаративний аналіз, узагальнення, класифікація та синтез, було обґрунтовано методологію дослідження, з'ясовано об'єкт і предмет дослідження, проаналізовано наукову літературу щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, уточнено понятійний апарат дослідження, теоретично обґрунтовано структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

На дослідно-експериментальному етапі (2016-2018 рр.), застосовуючи такі методи, як: анкетування, тестування, моделювання, нами було виявлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, розроблено та теоретично обґрунтовано модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, проаналізовано сучасний стан формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

На експериментально-узагальнюючому етапі (2018-2019 рр.) пріоритетним методом дослідження був якісний і кількісний аналіз результатів експериментальної перевірки ефективності виявлених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Для оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності застосовувалися мотиваційний, гносеологічний, праксеологічний та особистісний критерії.

Оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм здійснювалося відповідно до методики Ю. М. Орлова «Тест-опитувальник щодо потреби в досягненні мети». Для оцінювання рівнів

сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним і праксеологічним критеріями застосувалися тестові завдання та діагностична картка, розроблені автором. Для оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за особистісним критерієм застосовувалися такі методики: оцінювання спрямованості майбутніх учителів фізичної культури на введення здорового способу життя; оцінювання креативності майбутніх учителів фізичної культури; оцінювання комунікативних навичок майбутніх учителів фізичної культури; оцінювання організаторських здібностей майбутніх учителів фізичної культури.

Модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності складається з таких блоків, як цільовий, теоретико-методологічний, пізнавально-практичний та аналітико-результативний.

Методологічними підходами до формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності визначено компетентнісний, культурологічний, системний, особистісно-орієнтований та акмеологічний.

Компетентнісний підхід відповідає компетентісно орієнтованій парадигмі вищої освіти та дозволяє зорієнтувати зміст професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури на врахування їх освітніх потреб та одночасно спрямувати зусилля студентів на успішну професійну самореалізацію в оздоровчій діяльності.

Застосування культурологічного підходу дозволило: сформувати ціннісне уявлення майбутніх учителів фізичної культури щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, їх здатність вільно орієнтуватися в оздоровчій діяльності, усвідомлювати свою роль та призначення, напрацьовувати індивідуальну культурну траєкторію та програму життєдіяльності в цілому.

Реалізація системного підходу надала можливість: розглянути процес формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності як цілісну систему; виділити мотиваційно-ціннісний, інформаційно-пізнавальний, процесуальний та креативно-особистісний структурні компоненти готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; розкрити обумовлені компонентами внутрішні зв'язки, а також основні умови існування даної системи; виокремити блоки моделі формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Особистісно-орієнтований підхід дозволив спрямувати зусилля на підготовку студентів, як унікальних і неповторних особистостей в поєднанні своїх індивідуальних проявів; визначити індивідуальні освітні траєкторії, що сприяють виникненню пізнавальних інтересів майбутніх учителів фізичної культури; розглядати заклад вищої освіти, як цілісний культурно-освітній простір, в якому створені всі умови для розвитку здібностей студентів та оволодіння ними професійними знаннями, вміннями й навичками та професійно значущими якостями.

Застосування акмеологічного підходу у вищій освіті сприяло розвитку особистості майбутнього вчителя фізичної культури та його акмеологічної культури, формування його «акме» як майбутнього професіонала, прагнення до постійного оновлення знань, здатності самостійно ставити і вирішувати різноманітні завдання щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Педагогічна умова – розвиток і розуміння суб'єктами освітнього процесу можливостей професійної самореалізації в оздоровчій діяльності – здійснювалася при викладанні таких дисциплін, як «Валеологія» (1 курс), «Теорія і методика оздоровчої фізичної культури» (3 курс), «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності» (3 курс) та «Сучасні оздоровчі системи» (3 курс).

У 2016 році було проанкетовано 236 студентів 3 курсу закладів вищої освіти, зокрема 60 студентів Бердянського державного педагогічного університету, 35 студентів Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, 95 студентів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 46 студентів Черкаського національного педагогічного університету. Ці студенти отримували кваліфікацію відповідно до навчального плану підготовки бакалаврів з галузі знань 01012 Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини напряму підготовки 6.010201 Фізичне виховання.

Дані опитування студентів свідчать про те, що 47,38% респондентів вважали за доцільне формувати їх готовність до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; але, на жаль, тільки 15,52% респондентів володіли термінологією, необхідною для професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; 25,88% респондентів вважають, що повністю володіють знаннями щодо ефективного проведення фізкультурних хвилин під час навчального дня; 28,2% опитуваних студентів вказали на те, що вони теоретично обізнані достатньою мірою про здоров'я як умову гармонійного розвитку особистості школяра; 28,49% опитаних студентів достатньою мірою теоретично обізнані щодо формування здорового способу життя школярів; 23,29% респондентів достатньою мірою теоретично обізнані щодо розвитку рухових якостей учнів; 22,08% опитаних студентів спрямовують власні зусилля на саморозвиток і самоосвіту; 20,24% респондентів спрямовують власні зусилля на самовдосконалення у професії вчителя фізичної культури.

Педагогічна умова – поєднання традиційних методів навчання з інноваційними, спрямованими на моделювання професійних ситуацій, пов'язаних з оздоровчою діяльністю вчителя фізичної культури – здійснювалася у процесі проведення ділових ігор, круглих столів і семінарів-диспутів, застосування методу «кейс-study», складання портфолію та створення мультимедійних презентацій.

У розділі вказано тематику ділових ігор: «Валеологічний потенціал організму людини», «Екологічні аспекти здоров'я і хвороб людини», «Практичні методи формування, збереження і відновлення фізичного здоров'я, контроль основних його показників з метою здійснення моніторингу здоров'я» та «Врахування національного менталітету у формуванні культури здоров'я сучасного українця» з дисципліни «Валеологія» (1 курс); «Сучасні підходи до теорії та практики оздоровчої фізичної культури» та «Особливості проведення занять оздоровчої спрямованості з особами різного віку» з дисципліни «Теорія і методика оздоровчої фізичної культури» (3 курс); «Характеристика методів фізичної рекреації», «Функції рекреації», «Розподіл суспільних функцій рекреації на: медико-біологічну, соціально-культурну та економічну», «Головні завдання рекреаційного виховання» з дисципліни «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності» (3 курс); «Оздоровчі системи і програми, засновані на необхідності застосування фізичних навантажень та руху» з дисципліни «Сучасні оздоровчі системи» (3 курс).

Вказано, що однією з ефективних форм спілкування студентів і викладачів між собою є круглі столи, які проводилися на теми: «Здоров'я та хвороба, основні фактори, що впливають на здоров'я», «Психічне здоров'я як складова досконалого здоров'я людини» та «Оздоровчий відпочинок, його правила» з дисципліни «Валеологія» (1 курс); «Місце оздоровчої фізичної культури в загальній системі фізичного виховання», «Основні принципи оздоровчого напрямку фізичної культури» з дисципліни «Теорія і методика оздоровчої фізичної культури» (3 курс); «Мета, чинники розвитку, завдання і характеристика рекреаційно-оздоровчої діяльності в сучасному суспільстві» з дисципліни «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності» (3 курс); «Оздоровча система академіка М. М. Амосова» з дисципліни «Сучасні оздоровчі системи» (3 курс).

Наведено тематику семінарів-диспутів: «Проблеми здоров'я у сучасному суспільстві: індивідуальний, груповий і суспільний рівні», «Здоров'я як ключова категорія валеології», «Здоров'я як практична і філософська

проблема», «Природне довкілля, як середовище життєдіяльності людини» та «Суспільні складові довкілля, як чинники формування та збереження здоров'я людей» з дисципліни «Валеологія» (1 курс); «Види та методи педагогічного контролю» та «Реалізація ідей міжнародного руху «Спорт для всіх» в Україні» з дисципліни «Теорія і методика оздоровчої фізичної культури» (3 курс); «Рекреація як відновлення чи відтворення фізичних і духовних сил, витрачених людиною в процесі життєдіяльності», «Соціально-культурні аспекти рекреаційно-оздоровчої діяльності», «Особливості рекреаційно-оздоровчої діяльності з використанням різних засобів оздоровчих видів гімнастики» з дисципліни «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності» (3 курс); «Оздоровчі системи і програми, в яких акцент здійснюється на різні види харчування» дисципліни «Сучасні оздоровчі системи» (3 курс).

Акцентовано увагу на тому, що одним з методів розвитку інтелектуальної активності майбутніх учителів фізичної культури є метод «кейс-study», сутність якого полягає в тому, що студенти самостійно і в групі повинні проаналізувати ситуацію, пов'язану з особливостями роботи вчителя фізичної культури зі школярами. Нами спрямовувалися зусилля студентів на створення кейсів на теми: «Основні принципи оздоровчого напрямку фізичної культури» та «Контроль в процесі занять оздоровчою фізичною культурою» з дисципліни «Теорія і методика оздоровчої фізичної культури» (3 курс); на теми «Методи розвитку фізичних якостей і функціональних можливостей», «Соціально-культурні аспекти рекреаційно-оздоровчої діяльності», «Концепції вільного часу як важливої категорії рекреації» та «Основи проведення рекреаційно-оздоровчих занять з дисципліни «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності» (3 курс).

Використання портфоліо в освітньому процесі сприяло розвитку у студентів навичок методичної роботи з різними видами навчальної та професійної інформації, систематизації професійних знань та рефлексії.

Застосування мультимедійних презентацій в освітньому процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури забезпечувало досягнення

таких педагогічних цілей: 1) підготовка студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та забезпечення розвитку їх креативності; 2) сформувані навички прийняття самостійних рішень в оздоровчій діяльності; 3) навчити аналізувати джерела використаної літератури та обробляти відповідну інформацію; 4) підвищити ефективність та якість навчання; 5) зміцнити міждисциплінарні зв'язки при вирішенні завдань, пов'язаних з професійною самореалізацією в оздоровчій діяльності.

Педагогічна умова – поглиблення практичної складової підготовки студентів, активізація їх науково-дослідної роботи та підвищення значущості самоосвіти – здійснювалася у процесі проведення практик, написання рефератів; складання власних тестових завдань на питання, пов'язані з вивченням «Валеології», «Теорії та методики оздоровчої фізичної культури», «Технології рекреаційно-оздоровчої діяльності» та «Сучасних оздоровчих систем»; складання кросвордів; підготовка доповідей для участі в семінарах-диспутах; написання курсових робіт. Вказано, що окремим видом науково-дослідної роботи майбутніх учителів фізичної культури є їх участь в студентських наукових гуртках, підготовці наукової публікації для друку та виступ на студентській науково-практичній конференції.

Для акцентування уваги на необхідності активізації практичної складової підготовки майбутніх учителів фізичної культури нами було проведено анкетування 101 вчителя фізичної культури закладів загальної середньої освіти, зокрема 32 вчителя фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років; 22 вчителя фізичної культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 47 вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років. Результати анкетування вчителів фізичної культури закладів загальної середньої освіти показали, що майже всі респонденти були одностайними (відповідно 100%; 95,45% і 91,48%) у питанні про доцільність формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; Вважають, що підвищують власну професійну компетентність, аналізуючи передовий досвід інших учителів фізичної

культури, 25% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років; 18,18% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 25,53% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років; ґрунтовно вивчають сучасні навчально-методичні посібники, в яких розкриваються питання фізичного виховання школярів, 28,12% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років; 18,18% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 23,40% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років; залучають батьківську громаду до фізкультурно-оздоровчої роботи шляхом проведення батьківської конференції «Здорова дитина – здорова країна» 34,37% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 1 до 5 років; 27,28% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 6 до 15 років; 53,19% опитаних вчителів фізичної культури, які мають стаж роботи від 16 до 25 років.

У розділі підкреслено, що виявлені та теоретично обґрунтовані педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності стали підґрунтям для проведення дослідно-експериментальної роботи.

Основні наукові положення розділу викладено в опублікованих працях [32; 33; 35; 43; 44].

РОЗДІЛ 3

ДОСЛІДНО- ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ В ОЗДОРОВЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Педагогічна діагностика оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності

Педагогічна діагностика оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності здійснювалася відповідно до обраних нами критеріїв (мотиваційного, гносеологічного, праксеологічного та особистісного), показників і рівнів (високого, середнього, низького).

Мотиваційний критерій визначає ступінь сформованості позитивної мотивації, інтересу та активного ставлення майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Показниками мотиваційного критерію є наявність позитивної мотивації, інтересу та активного ставлення майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Високий рівень характеризується яскраво вираженими позитивною мотивацією, інтересом та активним ставленням майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації.

Середній рівень характеризується вираженими позитивною мотивацією, інтересом та активним ставленням майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації.

Низький рівень характеризується відсутністю позитивної мотивації, інтересу та активного ставлення майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації.

Гносеологічний критерій визначає ступінь оволодіння майбутніми вчителями фізичної культури знаннями щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та здібностями використовувати їх у процесі виконання практичних завдань.

Показниками гносеологічного критерію є ґрунтовність, міцність та стійкість знань щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та наявність здібностей використовувати їх у процесі виконання практичних завдань.

Високий рівень характеризується ґрунтовними, міцними та стійкими знаннями щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та ярко вираженими здібностями використовувати їх у процесі виконання практичних завдань.

Середній рівень характеризується певними знаннями щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та вираженими здібностями використовувати їх у процесі виконання практичних завдань.

Низький рівень характеризується відсутністю знань щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та здібностей використовувати їх у процесі виконання практичних завдань.

Праксеологічний критерій визначає ступінь оволодіння майбутніми вчителями фізичної культури вміннями та навичками щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та здатністю до їх реалізації у власній життєдіяльності та роботі вчителя фізичної культури.

Показниками праксеологічного критерію є наявність вмінь та навичок майбутніх учителів фізичної культури щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та здатності до їх реалізації у власній життєдіяльності та роботі вчителя фізичної культури.

Високий рівень характеризується досконалими вміннями та навичками щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та розвинутою здатністю до їх реалізації у власній життєдіяльності та роботі вчителя фізичної культури.

Середній рівень характеризується достатніми вміннями та навичками щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та недостатньо розвинутою здатністю до їх реалізації у власній життєдіяльності та роботі вчителя фізичної культури.

Низький рівень характеризується відсутністю вмінь та навичок щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та здатності до їх реалізації у власній життєдіяльності та роботі вчителя фізичної культури.

Особистісний критерій визначає ступінь сформованості спрямованості майбутніх учителів фізичної культури на введення здорового способу життя та креативності, комунікативних та організаторських здібностей.

Показниками особистісного критерію є наявність спрямованості майбутніх учителів фізичної культури на введення здорового способу життя та креативності, комунікативних та організаторських здібностей.

Високий рівень характеризується ярко вираженими спрямованістю майбутніх учителів фізичної культури на введення здорового способу життя та креативністю, досконалыми комунікативними та організаторськими здібностями.

Середній рівень характеризується вираженими спрямованістю майбутніх учителів фізичної культури на введення здорового способу життя та креативністю, недосконалыми комунікативними та організаторськими здібностями.

Низький рівень характеризується відсутністю спрямованості майбутніх учителів фізичної культури на введення здорового способу життя та креативності, комунікативних та організаторських здібностей.

Розкриємо сутність рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації.

Високий рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації характеризується яскраво вираженими позитивною мотивацією, інтересом та активним ставленням майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації; ґрунтовними, міцними та

стійкими знаннями щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та ядро вираженими здібностями використовувати їх у процесі виконання практичних завдань; досконаліми вміннями та навичками щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та розвинутою здатністю до їх реалізації у власній життєдіяльності та роботі вчителя фізичної культури; ядро вираженими спрямованістю майбутніх учителів фізичної культури на введення здорового способу життя та креативністю, досконаліми комунікативними та організаторськими здібностями.

Середній рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації характеризується вираженими позитивною мотивацією, інтересом та активним ставленням майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації; певними знаннями щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та вираженими здібностями використовувати їх у процесі виконання практичних завдань; достатніми вміннями та навичками щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та недостатньо розвинутою здатністю до їх реалізації у власній життєдіяльності та роботі вчителя фізичної культури; вираженими спрямованістю майбутніх учителів фізичної культури на введення здорового способу життя та креативністю, недосконаліми комунікативними та організаторськими здібностями.

Низький рівень сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації характеризується відсутністю позитивної мотивації, інтересу та активного ставлення майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації; відсутністю знань щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та здібностей використовувати їх у процесі виконання практичних завдань; відсутністю вмінь та навичок щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та здатності до їх реалізації у власній життєдіяльності та роботі вчителя фізичної культури; відсутністю спрямованості майбутніх учителів фізичної культури на

введення здорового способу життя та креативності, комунікативних та організаторських здібностей.

Було розроблено комп'ютерну програму «ВПБСК: Алгоритм оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності», у співавторстві з С. Ю. Путровим, С. І. Бобровником, Л. П. Сущенко та І.О. Колощуком.

Комп'ютер з операційною системою Windows є необхідним для якісної роботи розробленої комп'ютерної програми. Файл «methods.exe» потрібен для того, щоб запустити програму на комп'ютері з флеш-носія чи жорсткого диска.

Ця комп'ютерна програма з тестування розрахована на групу студентів до 130 осіб.

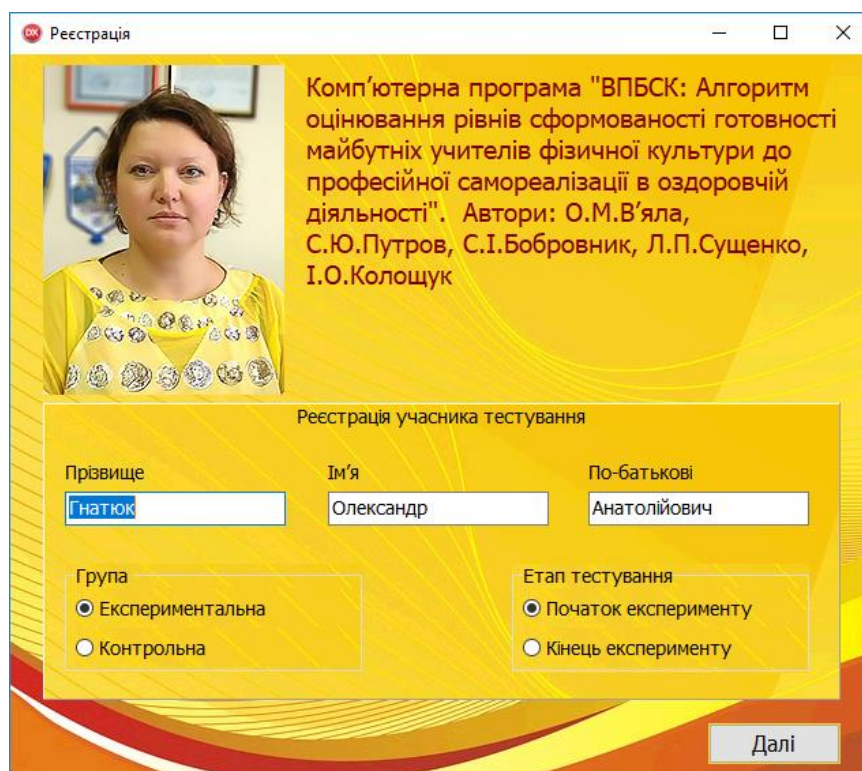

Рис. 3.1. Фрагмент головного вікна комп'ютерної програми

Після запуску програми необхідно зареєструвати учасника тестування. Для цього слід ввести в назначене на моніторі місце особистих даних про студента (прізвище, ім'я, по-батькові), обрати групу («Експериментальна» чи «Контрольна») та етап тестування («Початок експерименту» чи «Кінець

експерименту»). Кнопку «Далі» слід натиснути після вводу всіх даних (рис. 3.1).

Якщо студент вказав неправильно особисті дані учасника або групи експерименту, то на головному екрані комп'ютерної програми побачимо вікно з надписом «Учасник тестування відсутній у списку групи. Перевірте введені дані» (рис. 3.2).

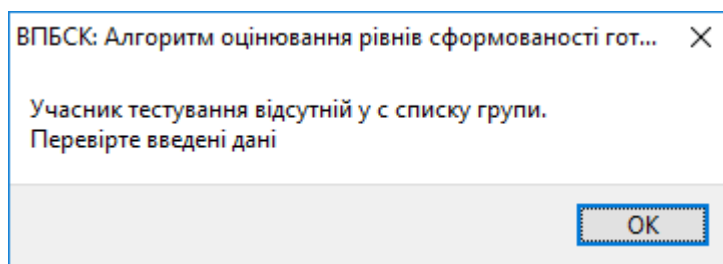

Рис. 3.2. Контроль за введенням даних у комп'ютерній програмі

У разі правильності введення даних комп'ютерна програма переходить до наступного кроку, який є «Вибір тесту». Студент має змогу із запропонованих тестів обрати один, щоб надати ґрунтовні відповіді на запитання тесту (рис. 3.3).

Рис. 3.3. Вибір тесту відповідно студентом

Якщо натиснути клавішу «Далі» після вибору тесту, то комп'ютерна програма перейде до наступного відділу – безпосереднього тестування (рис. 3.4).

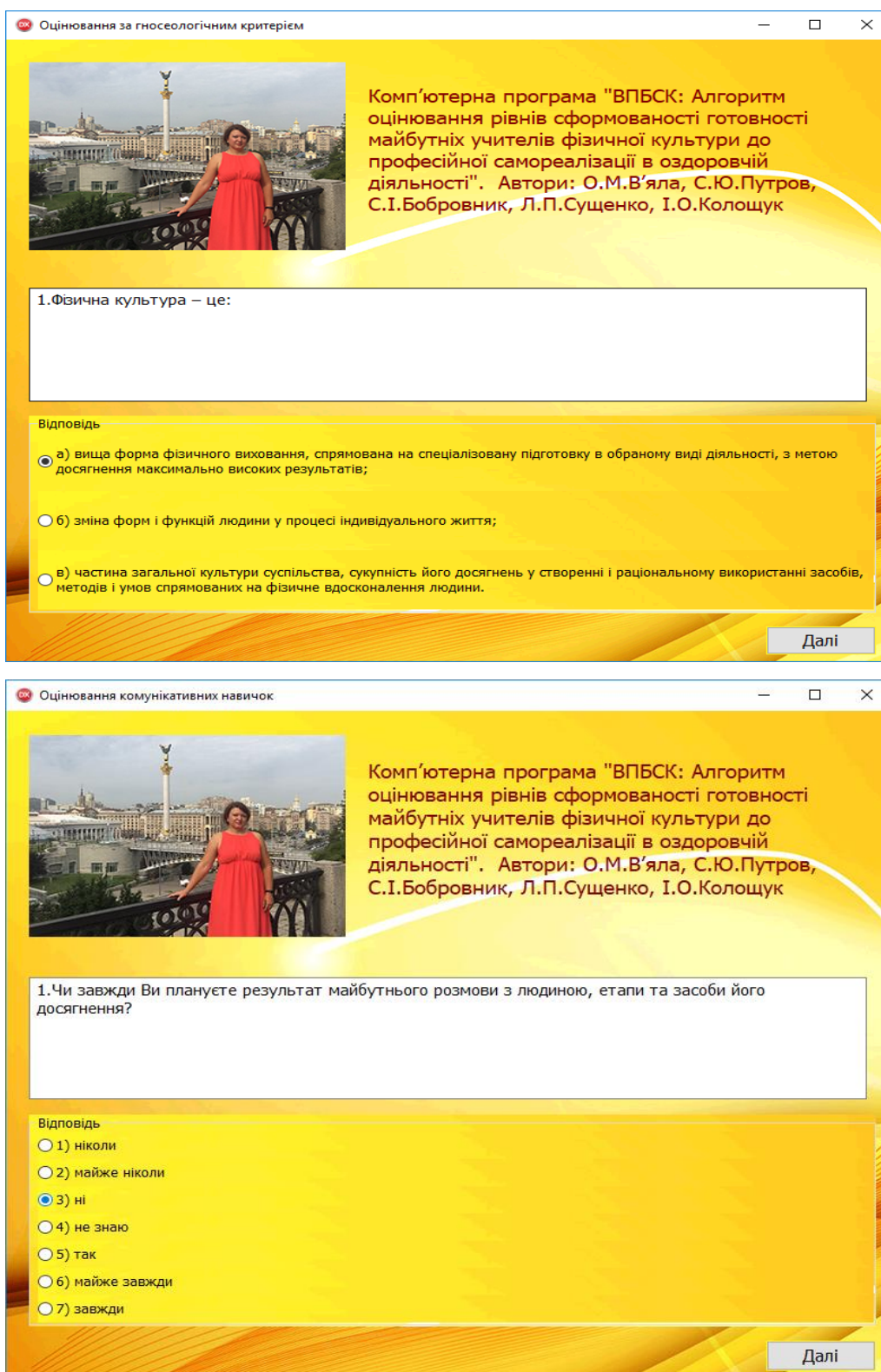

Рис. 3.4. Фрагмент вікна тестування

Студентам акцентувала увага на тому, що запитання показано у верхньому полі вікна. Варіанти відповідей відображаються у полі «Відповідь». Учаснику необхідно було обрати варіант відповіді, яку він вважає вірною, та натиснути кнопку «Далі». Якщо учасник дав відповіді на всі запитання, то комп'ютерна програма автоматично підраховує набрані бали та вносить всі результати тестування у відповідний файл (рис. 3.5).

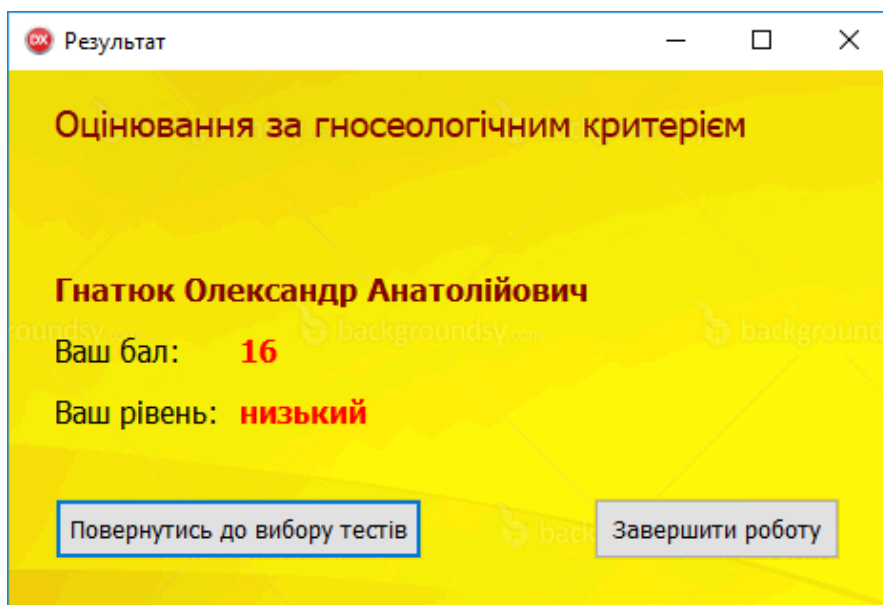

Рис. 3.5. Вікно результатів проходження тесту

У разі бажання студента пройти інший тест, йому потрібно було обрати пункт «Повернутись до вибору тестів», після якого на моніторі з'явиться вікно «Вибір тесту» (рис 3.3). У даному випадку студент мав змогу пройти тест за його власним бажанням у різній послідовності.

Студент користується кнопкою «Завершити роботу» тоді, коли планує завершити роботу з комп'ютерною програмою. Студент мав змогу закінчити тестування через деякий час.

Ця комп'ютерна програма мала змогу перервати тестування на будь-якому етапі. У такому разі студенту потрібно було натиснути на кнопку закриття вікна (червоний хрестик у правому верхньому куті вікна). Далі було виведено вікно попередження (рис. 3.6).

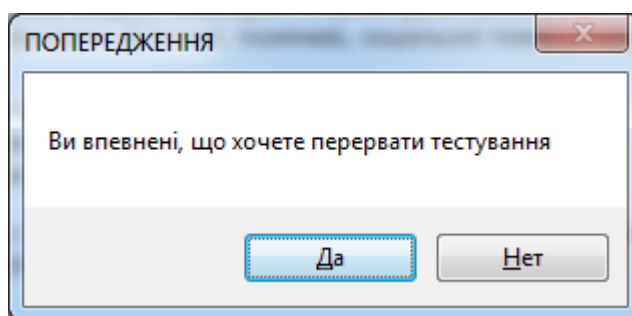

Рис. 3.6. Попередження переривання тестування

№	ПІБ	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	Сукупність	Рівень
1	Бакало Юлія Володимирівна	б	б	а	б	б	а	б	б	б	в	б	а	б	б	в	б	в	б	в	б	в	14	низький
2	Басалкевич Дмитро Ігорович	в	б	а	а	а	а	б	б	б	в	б	а	б	б	в	б	а	а	б	б	б	16	низький
3	Бибик Владислав Анатолійович	в	б	а	а	а	а	б	б	б	в	б	а	б	б	в	б	а	а	б	б	б	16	низький
4	Білоконь Антон Володимирович	в	б	а	а	а	а	б	б	б	в	б	а	б	б	в	б	а	а	б	б	б	16	низький
5	Біляченко Олександр Олександрович	а	б	б	а	в	б	в	а	б	в	б	а	в	б	а	а	в	б	б	в	16	високий	
6	Бондаренко Олег Олександрович	в	в	а	а	б	а	б	б	а	б	б	б	а	а	б	б	в	б	в	а	а	12	низький
7	Босий Роман Васильович	в	б	а	а	а	а	б	б	б	в	б	а	б	б	в	б	а	а	б	б	б	16	низький
8	Бояркін Ігор Олексійович	а	б	б	а	в	б	в	в	в	б	б	а	в	б	а	б	б	б	в	а	а	35	високий
9	Бугай Макар Андрійович	в	б	а	а	а	а	б	б	б	в	б	а	б	б	в	б	а	а	б	б	б	16	низький
10	Бучакчийський Василь Олексійович	в	б	а	б	б	а	б	б	а	в	б	б	б	а	в	б	в	б	в	б	б	10	низький
11	Васильєва Ганна Олександрівна	в	б	б	б	б	а	в	в	в	б	б	в	а	б	б	б	в	б	в	а	б	15	низький
12	Вергелес Вячеслав Миколайович	в	в	б	а	б	а	в	б	а	б	б	в	а	б	в	б	а	б	в	а	а	13	низький
13	Веремченко Дмитро Віталійович	в	б	а	б	а	б	в	а	б	в	б	б	б	в	а	а	в	а	б	а	б	12	низький
14	Випряжкіна Анастасія Анатоліївна	в	б	б	а	а	а	б	в	а	б	б	в	а	б	б	б	в	б	в	б	в	14	низький
15	Гаврилова Владислава Олегівна	а	в	б	б	б	а	в	б	б	а	а	б	а	б	в	б	в	б	в	а	а	14	низький
16	Гайдай Іван Михайлович	в	в	б	б	а	а	б	б	в	б	б	в	а	а	в	б	а	б	в	а	б	10	низький
17	Галушка Юлія Сергіївна	б	б	а	а	б	а	в	б	б	в	а	в	б	б	в	б	в	б	в	б	в	12	низький
18	Гирявенко Владислав Олександр	в	б	б	а	б	а	в	а	а	а	а	б	а	б	в	б	в	б	в	б	а	10	низький
19	Гнатюк Олександр Анатолійович	а	в	б	а	в	а	б	б	в	в	в	в	а	а	б	в	б	в	б	в	16	низький	
20	Гозалова Владислава Євгенівна	а	в	а	в	а	а	в	а	в	в	б	а	в	б	а	б	б	в	б	а	а	21	низький
21	Гоменюк Ігор Сергійович	в	в	б	а	б	а	б	б	в	б	а	в	в	б	а	б	б	в	б	а	а	18	низький
22	Гриценко Олександр Сергійович	а	б	б	а	в	б	в	а	б	в	б	а	б	б	в	б	в	б	в	б	в	24	середній

№	ФІО	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	Сума	Рівні
1	Бакало Юлія Володимирівна	3	4	3	5	2	3	2	3	3	3	3	4	3	2	43	середній
2	Басалкевич Дмитро Ігорович	5	3	2	5	5	2	3	4	4	2	5	3	4	4	51	середній
3	Бибик Владислав Анатолійович	3	3	2	5	2	2	3	2	2	3	3	2	3	3	38	низький
4	Білоконь Антон Володимирович	2	3	5	2	5	3	3	2	3	2	4	4	2	3	43	середній
5	Біляченко Олександр Олександрович	4	6	6	6	3	6	7	6	4	5	5	5	5	3	71	високий
6	Бондаренко Олег Олександрович	2	3	2	2	2	4	3	2	3	2	2	3	3	2	35	низький
7	Босий Роман Васильович	3	4	4	3	7	7	6	5	6	7	7	4	4	4	71	високий
8	Бояркін Ігор Олексійович	4	3	3	3	5	3	3	2	3	2	4	4	2	3	44	середній
9	Бугай Макар Андрійович	2	3	3	3	5	3	2	3	3	4	5	3	4	3	46	середній
10	Бучакчийський Василь Олексійович	7	7	7	6	6	6	3	6	3	6	5	3	5	5	75	високий
11	Васильєва Ганна Олександрівна	3	5	3	5	4	2	3	5	3	5	2	2	3	2	47	середній
12	Вергелес Вячеслав Миколайович	3	2	3	2	2	3	3	3	2	2	4	4	4	4	41	середній
13	Веремченко Дмитро Віталійович	3	3	2	2	3	3	3	5	4	2	4	3	4	3	44	середній
14	Випряжкіна Анастасія Анатоліївна	5	2	2	2	4	3	2	2	2	4	5	2	3	5	43	середній
15	Гаврилова Владислава Олегівна	2	4	3	2	2	3	3	2	3	2	4	4	4	4	42	середній
16	Гайдай Іван Михайлович	3	2	4	3	5	3	2	2	2	2	4	3	2	5	42	середній
17	Галушка Юлія Сергіївна	7	7	6	6	6	5	6	6	2	6	5	5	3	2	72	високий
18	Гирявенко Владислав Олександр	3	3	2	3	2	3	3	4	3	2	2	3	3	5	41	середній
19	Гнатюк Олександр Анатолійович	2	3	2	2	4	3	2	3	2	2	4	3	2	2	36	низький

Рис. 3.7. Звітність за результатами тестування

Якщо студент вказав на всі запитання тестування, то його відповіді зберігалися у відповідному xlsh файлі. Після чого викладач мав можливість здійснити моніторинг даних обраної групи студентів.

Таким чином, з'ясовано та охарактеризовано педагогічну діагностику оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

3.2. Аналіз результатів формувального етапу педагогічного експерименту

Проаналізуємо результати формувального етапу педагогічного експерименту, який здійснювався впродовж 2015-2018 навчальних років.

У формувальному етапі експерименту брали участь студенти Бердянського державного педагогічного університету, Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка та Черкаського національного педагогічного університету, які входили до контрольних ($n = 68$) та експериментальних ($n = 66$) груп.

Студенти контрольних груп навчалися за традиційно існуючою системою підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищій школі. В освітній процес підготовки студентів експериментальних груп впроваджувалися виявлені та теоретично обґрунтовані педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Проаналізуємо результати педагогічного експерименту щодо визначення сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним, гносеологічним, праксеологічним та особистісним критеріями.

З'ясовуючи t -критерій Стьюдента, визначимо однорідність контрольних та експериментальних груп на початку педагогічного експерименту.

Оцінювання результатів сформованості готовності студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм.

Таблиця 3.1

**Оцінювання результатів сформованості готовності студентів
контрольних і експериментальних груп до професійної самореалізації в
оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм (бали)**

Група	Початок			кінець		
	$M \pm m$	σ	троз.	$M \pm m$	σ	троз.
КГ	$12,73 \pm 0,46$	3,78	1,50	$14,07 \pm 0,55$	4,51	2,78
ЕГ	$13,80 \pm 0,54$	4,39		$16,34 \pm 0,61$	4,94	

Примітка: * - $p < 0,05$ порівняно з початком

Як свідчать результати таблиці 3.1, на початку педагогічного експерименту не спостерігається істотної відмінності (при $t=1,50$) між середніми значеннями сформованості готовності студентів контрольної групи до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм ($12,73 \pm 0,46$ балів) і середніми значеннями сформованості готовності студентів експериментальних груп до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм ($13,80 \pm 0,54$ балів). Групи є однорідними для проведення педагогічного експерименту.

На кінець педагогічного експерименту спостерігається істотна відмінність (при $t=2,78$) між середніми значеннями сформованості готовності студентів контрольних груп до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм ($14,07 \pm 0,55$ балів) і середніми значеннями сформованості готовності студентів експериментальних груп до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм ($16,34 \pm 0,61$ балів), що свідчить про більш стійку мотивацію студентів експериментальної групи до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Отримані під час педагогічного експерименту дані дозволили визначити рівень сформованості готовності студентів контрольних та експериментальних

груп до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм.

Таблиця 3.2

Педагогічна діагностика рівнів сформованості готовності студентів контрольних та експериментальних груп до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм

Рівні	КГ (n = 68)				ЕГ (n = 66)			
	Початок		кінець		початок		кінець	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
Високий	3	4,41	7	10,29	5	7,58	13	19,70
Середній	29	42,65	36	52,94	33	50,00	44	66,66
Низький	36	52,94	25	36,76	28	42,42	9	13,64

На початку педагогічного експерименту у 3 студентів КГ був відмічений високий рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм, що складає 4,41% від загальної кількості, у 29 студентів був відмічений середній рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм, що складає 42,65% від загальної кількості та у 36 студентів був відмічений низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм, що складає 52,94% від загальної кількості. У 5 студентів ЕГ був відмічений високий рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм, що складає 7,58% від загальної кількості, у 33 студентів був відмічений середній рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм, що складає 50,00% від загальної кількості та у 28 студентів був відмічений низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій

діяльності за мотиваційним критерієм, що складає 42,42% від загальної кількості.

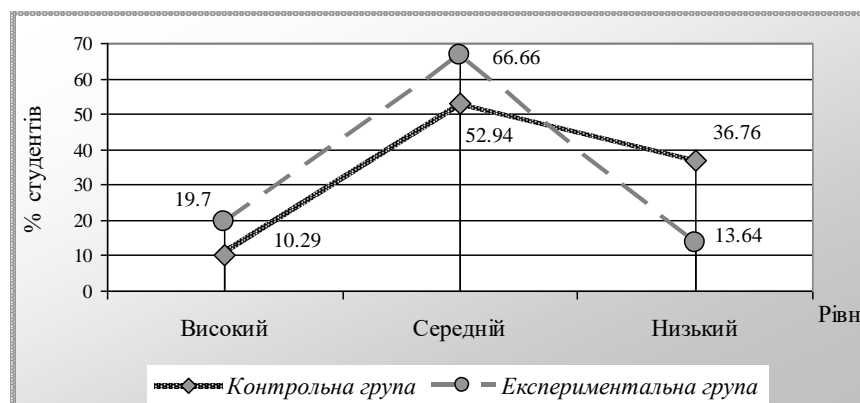

Рис. 3.8. Динаміка рівнів сформованості готовності студентів контрольних та експериментальних груп до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм

Після проведення педагогічного експерименту у 7 студентів КГ був відмічений високий рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм, що складає 10,29% від загальної кількості, у 36 студентів був відмічений середній рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм, що складає 52,94% від загальної кількості та у 25 студентів був відмічений низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм, що складає 36,76% від загальної кількості. У 13 студентів ЕГ був відмічений високий рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм, що складає 19,70% від загальної кількості, у 44 студентів був відмічений середній рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм, що складає 66,66% від загальної кількості та у 9 студентів був відмічений низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій

діяльності за мотиваційним критерієм, що складає 13,64% від загальної кількості (рис. 3.8).

Дослідження показали, що сформованість готовності студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм спостерігається ефективніше в ЕГ. Так, у ЕГ відбулося збільшення кількості студентів з високим та середнім рівнями сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм (приріст складає відповідно 12,12% та 16,67%). У КГ теж відбулося збільшення кількості студентів з високим та середнім рівнями сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за мотиваційним критерієм (приріст складає відповідно 5,88% та 10,29%). Також в ЕГ збільшення кількості студентів з середнім та високим рівнями порівняно з КГ була значно більшою (приріст з високим рівнем складає 12,12% і 5,88%) та (приріст з середнім рівнем 16,67% і 10,29%).

Також у ЕГ спостерігається значне зменшення кількості студентів з низьким та середнім рівнями порівняно з КГ (приріст складає 28,79% і 16,18%).

Оцінювання результатів сформованості готовності студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм.

Як свідчать результати таблиці 3.3., на початку педагогічного експерименту не спостерігається істотної відмінності (при $t=1,49$) між середніми значеннями сформованості готовності студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності контрольних груп за гносеологічним критерієм ($20,24 \pm 0,75$ балів) і середніми значеннями сформованості готовності студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності експериментальних груп за гносеологічним критерієм ($21,92 \pm 0,85$ балів). Групи є однорідними для проведення педагогічного експерименту.

На кінець педагогічного експерименту спостерігається істотна відмінність (при $t=4,18$) між середніми значеннями сформованості готовності студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за

гносеологічним критерієм студентів контрольних груп ($22,40 \pm 0,82$ балів) і середніми значеннями сформованості готовності студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм студентів експериментальних груп ($26,94 \pm 0,72$ балів), що свідчить про ґрунтовніші і міцні знання студентів експериментальних груп про професійну самореалізацію в оздоровчій діяльності.

Таблиця 3.3

Оцінювання результатів сформованості готовності студентів контрольних та експериментальних груп до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм (бали)

Група	початок			кінець		
	$M \pm m$	σ	троз.	$M \pm m$	σ	троз.
КГ	$20,24 \pm 0,75$	6,16	1,49	$22,40 \pm 0,82$	6,73	4,18
ЕГ	$21,92 \pm 0,85$	6,90		$26,94 \pm 0,72$	5,83	

Примітка: * - $p < 0,05$ порівняно з початком

Отримані під час експерименту дані дозволили визначити рівень сформованості готовності студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм у студентів контрольних і експериментальних груп. Так, на початку педагогічного експерименту у 4 студентів КГ був відмічений високий рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм, що складає 5,88% від загальної кількості, у 30 студентів був відмічений середній рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм, що складає 44,12% від загальної кількості та у 34 студентів був відмічений низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм, що складає 50,00% від загальної кількості. У 4 студентів ЕГ був відмічений високий рівень сформованості

готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм, що складає 6,06% від загальної кількості, у 33 студентів був відмічений середній рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм, що складає 50,00% від загальної кількості та у 29 студентів був відмічений низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм, що складає 43,94% від загальної кількості.

Таблиця 3.4

Педагогічна діагностика рівнів сформованості готовності студентів контрольних та експериментальних груп до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм

Рівні	КГ (n = 68)				ЕГ (n = 66)			
	початок		кінець		початок		кінець	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
Високий	4	5,88	7	10,29	4	6,06	10	15,15
Середній	30	44,12	36	52,94	33	50,00	44	66,67
Низький	34	50,00	25	36,76	29	43,94	12	18,18

Після проведення педагогічного експерименту у 7 студентів КГ був відмічений високий рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм, що складає 10,29% від загальної кількості, у 36 студентів був відмічений середній рівень сформованості готовності культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм, що складає 52,94% від загальної кількості та у 25 студентів був відмічений низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм, що складає 36,76% від загальної кількості. У 10 студентів ЕГ був відмічений високий рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним

критерієм, що складає 15,15% від загальної кількості, у 44 студентів був відмічений середній рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм, що складає 66,67% від загальної кількості та у 12 студентів був відмічений низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм, що складає 18,18% від загальної кількості (рис. 3.9).

Дослідження показали, що сформованість готовності студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм відбувається ефективніше в ЕГ.

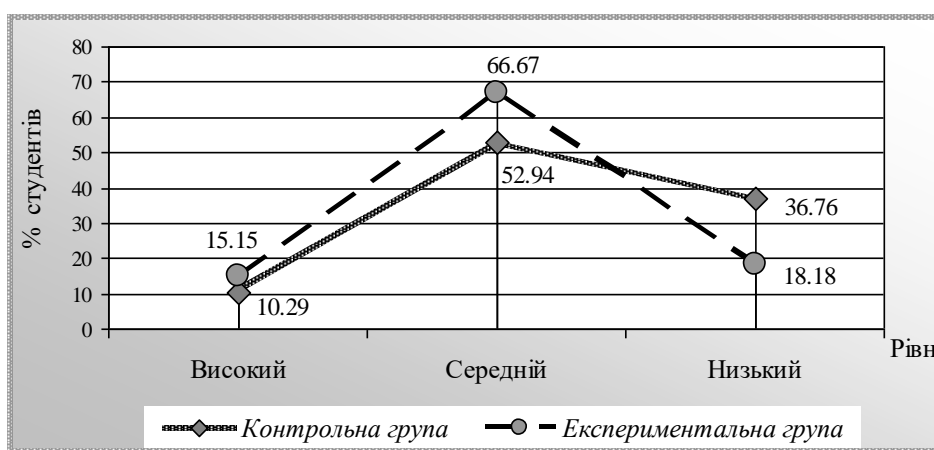

Рис. 3.9. Динаміка рівнів сформованості готовності студентів контрольних та експериментальних груп до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм

Так, у ЕГ відбулося збільшення кількості студентів високого та середнього рівня сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм (приріст відповідно 9,09% та 16,67%). У КГ також відбулося місце збільшення кількості студентів високого та середнього рівня сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за гносеологічним критерієм (приріст відповідно 4,41% та 8,82%). Також спостерігається зменшення кількості студентів, які мають низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій

діяльності за гносеологічним критерієм, як в ЕГ, так і в КГ (приріст відповідно 25,76% та 13,24%).

Оцінювання результатів сформованості готовності студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм.

Таблиця 3.5

Оцінювання результатів сформованості готовності студентів контрольних та експериментальних груп до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм (бали)

Група	початок			кінець		
	$M \pm m$	σ	троз.	$M \pm m$	σ	троз.
КГ	$24,35 \pm 0,53$	4,41	1,91	$25,84 \pm 0,57$	4,74	5,00
ЕГ	$25,98 \pm 0,67$	5,42		$29,94 \pm 0,59$	4,76	

Примітка: * - $p < 0,05$ порівняно з початком

Як свідчать результати таблиці 3.5., на початку педагогічного експерименту не спостерігається істотної відмінності (при $t=1,91$) між середніми значеннями сформованості студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності контрольних груп за праксеологічним критерієм ($24,35 \pm 0,53$ балів) і середніми значеннями сформованості готовності студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності експериментальних груп за праксеологічним критерієм ($25,98 \pm 0,67$ балів). Групи є однорідними для проведення педагогічного експерименту.

На кінець педагогічного експерименту спостерігається істотна відмінність (при $t=5,00$) між середніми значеннями сформованості готовності студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм студентів контрольних груп ($25,84 \pm 0,57$ балів) і середніми значеннями сформованості готовності студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм студентів

експериментальних груп ($29,94 \pm 0,59$ балів), що свідчить про наявність студентів експериментальних груп ґрунтовних вмінь та навичок щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Отримані під час експерименту дані дозволили визначити рівень сформованості готовності студентів контрольних та експериментальних груп до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм

Таблиця 3.6

Педагогічна діагностика рівнів сформованості готовності студентів контрольних та експериментальних груп до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм

Рівні	КГ (n = 68)				ЕГ (n = 66)			
	початок		кінець		початок		кінець	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
Високий	3	4,41	6	8,82	7	10,61	13	19,70
Середній	35	51,47	40	58,82	34	51,51	43	65,15
Низький	30	44,12	22	32,35	25	37,88	10	15,15

На початку педагогічного експерименту у 3 студентів КГ був відмічений високий рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм, що складає 4,41% від загальної кількості, у 35 студентів був відмічений середній рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм, що складає 51,47% від загальної кількості та у 30 студентів був відмічений низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм, що складає 44,12% від загальної кількості. У 7 студентів ЕГ був відмічений високий рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним

критерієм, що складає 10,61% від загальної кількості, у 34 студентів був відмічений середній рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм, що складає 51,51% від загальної кількості та у 25 студентів був відмічений низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм, що складає 37,88% від загальної кількості.

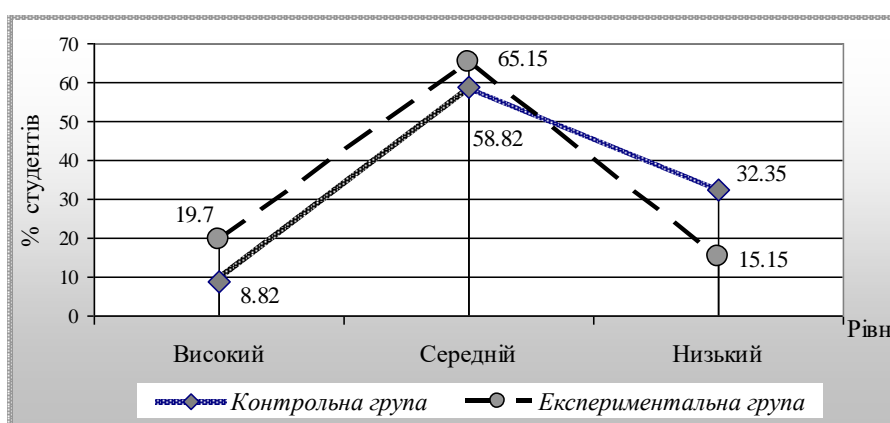

Рис. 3.10. Динаміка рівнів сформованості готовності студентів контрольних та експериментальних груп до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм

Після проведення педагогічного експерименту у 6 студентів КГ був відмічений високий рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм, що складає 8,82% від загальної кількості, у 40 студентів був відмічений середній рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм, що складає 58,82% від загальної кількості та у 22 студентів був відмічений низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм, що складає 32,35% від загальної кількості. У 13 студентів ЕГ був відмічений високий рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм, що складає 19,70% від загальної кількості, у 43 студентів був

відмічений середній рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм, що складає 65,15% від загальної кількості та у 10 студентів був відмічений низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм, що складає 15,15% від загальної кількості (рис. 3.10).

Дослідження показали, що сформованість готовності студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм відбувається ефективніше в ЕГ.

Так, у ЕГ відбулося збільшення кількості студентів високого та середнього рівня сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм (приріст відповідно 9,09% та 13,64%). У КГ також відбулося збільшення кількості студентів високого та середнього рівня сформованості готовності майбутніх до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм (приріст відповідно 4,41% та 7,35%). Також спостерігається зменшення кількості студентів, які мають низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм, як в ЕГ, так і в КГ (приріст відповідно 22,73% та 11,76%).

Оцінювання результатів сформованості креативності у студентів контрольних і експериментальних груп.

Таблиця 3.7

**Оцінювання результатів сформованості креативності у студентів
контрольних і експериментальних груп (бали)**

Група	Початок			кінець		
	$M \pm m$	σ	троз.	$M \pm m$	σ	троз.
КГ	33,87±0,93	7,65	1,33	36,13±1,03	8,47	2,12
ЕГ	35,82±1,14	9,23		39,58±1,25	10,19	

Примітка: * - $p < 0,05$ порівняно з початком

Як свідчать результати таблиці 3.7, на початку педагогічного експерименту не спостерігається істотної відмінності (при $t=1,33$) між середніми значеннями сформованості креативності контрольних груп ($33,87 \pm 0,93$ балів) і середніми значеннями сформованості креативності експериментальних груп ($35,82 \pm 1,14$ балів). Групи є однорідними для проведення педагогічного експерименту.

На кінець педагогічного експерименту спостерігається істотна відмінність (при $t=2,12$) між середніми значеннями сформованості креативності студентів контрольних груп ($36,13 \pm 1,03$ балів) і середніми значеннями сформованості креативності студентів експериментальних груп ($39,58 \pm 1,25$ балів).

Отримані під час експерименту дані дозволили визначити рівень сформованості креативності у студентів контрольних і експериментальних груп. Так, на початку педагогічного експерименту у 4 студентів КГ був відмічений високий рівень сформованості креативності, що складає 5,88% від загальної кількості, у 25 студентів був відмічений середній рівень сформованості креативності, що складає 36,76% від загальної кількості та у 39 студента був відмічений низький рівень сформованості креативності, що складає 57,35% від загальної кількості.

Таблиця 3.8

Педагогічна діагностика рівнів сформованості креативності у студентів контрольних і експериментальних груп

Рівні	КГ (n = 68)				ЕГ (n = 66)			
	початок		кінець		початок		кінець	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
Високий	4	5,88	10	14,71	6	9,09	13	19,70
Середній	25	36,76	33	48,53	28	42,42	41	62,12
Низький	39	57,35	25	36,76	32	48,48	12	18,18

У 6 студентів ЕГ був відмічений високий рівень сформованості креативності, що складає 9,09% від загальної кількості, у 28 студентів був відмічений середній рівень сформованості креативності, що складає 42,42% від загальної кількості та у 32 студентів був відмічений низький рівень сформованості креативності, що складає 48,48% від загальної кількості.

Після проведення педагогічного експерименту у 10 студентів КГ був відмічений високий рівень сформованості креативності, що складає 14,71% від загальної кількості, у 33 студентів був відмічений середній рівень сформованості креативності, що складає 48,53% від загальної кількості та у 25 студентів був відмічений низький рівень сформованості креативності, що складає 36,76% від загальної кількості. У 13 студентів ЕГ був відмічений високий рівень сформованості креативності, що складає 19,70% від загальної кількості, у 41 студента був відмічений середній рівень сформованості креативності, що складає 62,12% від загальної кількості та у 12 студентів був відмічений низький рівень сформованості креативності, що складає 18,18% від загальної кількості (рис. 3.11).

Дослідження показали, що сформованість креативності відбувається ефективніше в ЕГ. Так, у ЕГ відбулося збільшення кількості студентів високого та середнього рівня сформованості креативності (приріст відповідно 10,61% та 19,70%).

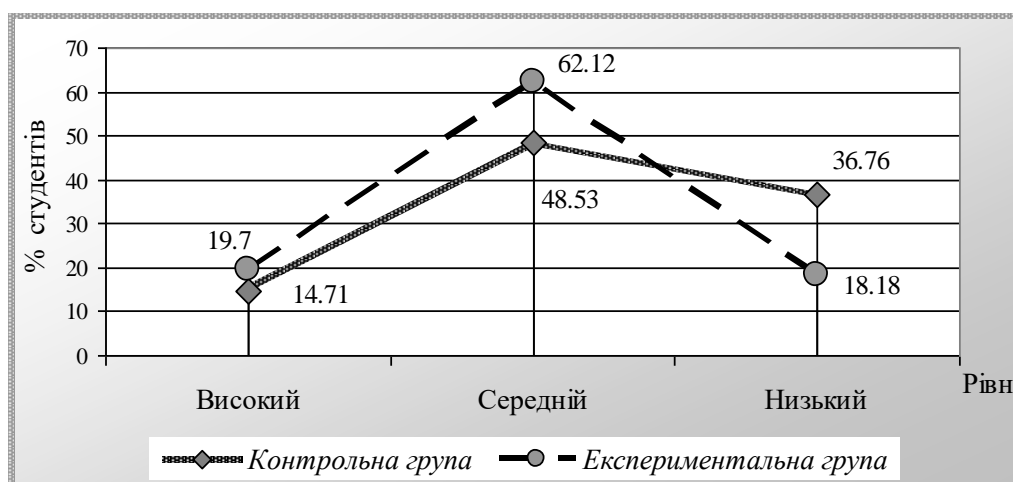

Рис. 3.11. Динаміка рівнів сформованості креативності у студентів контрольних і експериментальних груп

У КГ також відбулося збільшення кількості студентів високого та середнього рівня сформованості креативності (приріст відповідно 8,82% та 11,76%). Також спостерігається зменшення кількості студентів, які мають низький рівень сформованості креативності, як в ЕГ, так і в КГ (приріст відповідно 30,30% та 20,59%).

Оцінювання результатів сформованості комунікативних навичок у студентів контрольних і експериментальних груп.

Таблиця 3.9

Оцінювання результатів сформованості комунікативних навичок у студентів контрольних і експериментальних груп (бали)

Група	початок			кінець		
	$M \pm m$	σ	троз.	$M \pm m$	σ	троз.
КГ	42,53±1,00	8,21	1,38	45,38±1,24	10,23	4,20
ЕГ	44,62±1,15	9,33		53,20±1,39	11,25	

Примітка: * - $p < 0,05$ порівняно з початком

Як свідчать результати таблиці 3.9., на початку педагогічного експерименту не спостерігається істотної відмінності (при $t=1,38$) між середніми значеннями сформованості комунікативних навичок контрольних груп (42,53±1,00 балів) і середніми значеннями сформованості комунікативних навичок експериментальних груп (44,62±1,15 балів). Групи є однорідними для проведення педагогічного експерименту.

На кінець педагогічного експерименту спостерігається істотна відмінність (при $t=4,20$) між середніми значеннями сформованості комунікативних навичок студентів контрольних груп (45,38±1,24 балів) і середніми значеннями сформованості комунікативних навичок студентів експериментальних груп (53,20±1,39 балів).

Отримані під час експерименту дані дозволили визначити рівень сформованості комунікативних навичок у студентів контрольних і

експериментальних груп.

Таблиця 3.10

Педагогічна діагностика рівнів сформованості комунікативних навичок у студентів контрольних і експериментальних груп

Рівні	КГ (n = 68)				ЕГ (n = 66)			
	початок		кінець		початок		кінець	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
Високий	4	5,88	8	11,76	5	7,58	14	21,21
Середній	30	44,12	35	51,47	35	53,03	42	63,64
Низький	34	50,00	25	36,76	26	39,39	10	15,15

Так, на початку педагогічного експерименту у 4 студентів КГ був відмічений високий рівень сформованості комунікативних навичок, що складає 5,88% від загальної кількості, у 30 студентів був відмічений середній рівень сформованості комунікативних навичок, що складає 44,12% від загальної кількості та у 34 студентів був відмічений низький рівень сформованості комунікативних навичок, що складає 50,00% від загальної кількості. У 5 студентів ЕГ був відмічений високий рівень сформованості комунікативних навичок, що складає 7,58% від загальної кількості, у 35 студентів був відмічений середній рівень сформованості комунікативних навичок, що складає 53,03% від загальної кількості та у 26 студентів був відмічений низький рівень сформованості комунікативних навичок, що складає 39,39% від загальної кількості.

Після проведення педагогічного експерименту у 8 студентів КГ був відмічений високий рівень сформованості комунікативних навичок, що складає 11,76% від загальної кількості, у 35 студентів був відмічений середній рівень сформованості комунікативних навичок, що складає 51,47% від загальної кількості та у 25 студентів був відмічений низький рівень сформованості комунікативних навичок, що складає 36,76% від загальної кількості. У 14

студентів ЕГ був відмічений високий рівень сформованості комунікативних навичок, що складає 21,21% від загальної кількості, у 42 студентів був відмічений середній рівень сформованості комунікативних навичок, що складає 63,64% від загальної кількості та у 10 студентів був відмічений низький рівень сформованості комунікативних навичок, що складає 15,15% від загальної кількості (рис. 3.12)

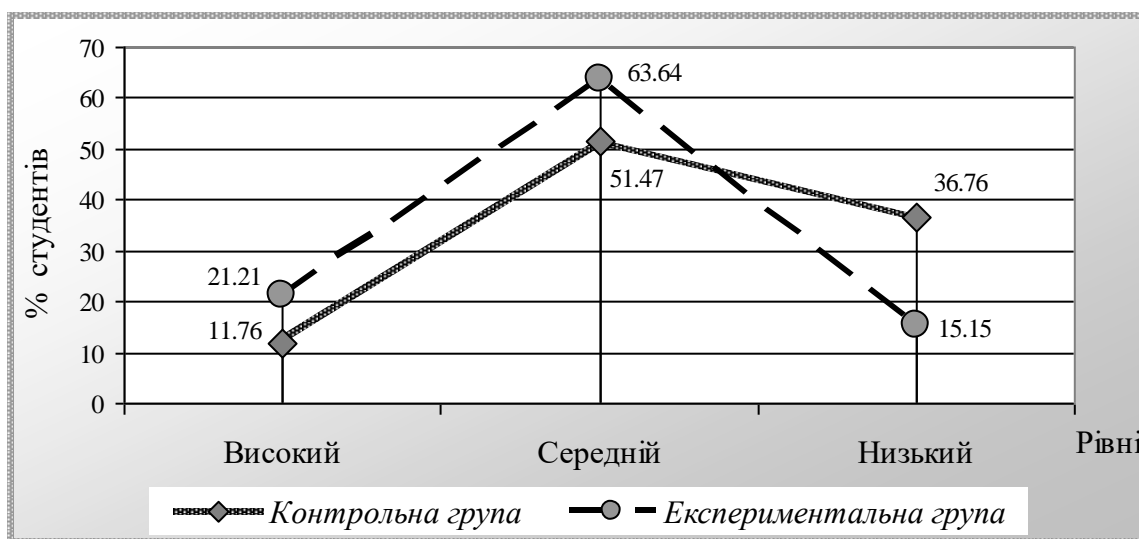

Рис. 3.12. Динаміка рівнів сформованості комунікативних навичок у студентів контрольних і експериментальних груп

Дослідження показали, що сформованість комунікативних навичок відбувається ефективніше в ЕГ. Так, у ЕГ відбулося збільшення кількості студентів високого та середнього рівня сформованості комунікативних навичок (приріст відповідно 13,64% та 10,61%). У КГ також відбулося збільшення кількості студентів високого та середнього рівня сформованості комунікативних навичок (приріст відповідно 5,88% та 7,35%). Також спостерігається зменшення кількості студентів, які мають низький рівень сформованості комунікативних навичок, як в ЕГ, так і в КГ (приріст відповідно 24,24% та 13,24%).

Оцінювання результатів сформованості організаторських здібностей у студентів контрольних і експериментальних груп.

Як свідчать результати таблиці 3.11, на початку педагогічного

експерименту не спостерігається істотної відмінності (при $t=1,74$) між середніми значеннями сформованості організаторських здібностей контрольних груп ($8,78 \pm 0,29$ балів) і середніми значеннями сформованості організаторських здібностей експериментальних груп ($9,59 \pm 0,37$ балів). Групи є однорідними для проведення педагогічного експерименту.

Таблиця 3.11

Оцінювання результатів сформованості організаторських здібностей у студентів контрольних і експериментальних груп (бали)

Група	початок			Кінець		
	$M \pm m$	σ	троз.	$M \pm m$	Σ	троз.
КГ	$8,78 \pm 0,29$	2,37	1,74	$9,57 \pm 0,30$	2,50	3,76
ЕГ	$9,59 \pm 0,37$	2,98		$11,36 \pm 0,37$	2,98	

Примітка: * - $p < 0,05$ порівняно з початком

На кінець педагогічного експерименту спостерігається істотна відмінність (при $t=3,81$) між середніми значеннями сформованості організаторських здібностей студентів контрольних груп ($9,57 \pm 0,30$ балів) і середніми значеннями сформованості організаторських здібностей студентів експериментальних груп ($11,36 \pm 0,37$ балів).

Отримані під час експерименту дані дозволили визначити рівень сформованості організаторських здібностей у студентів контрольних і експериментальних груп.

Таблиця 3.12

Педагогічна діагностика рівнів сформованості організаторських здібностей у студентів контрольних і експериментальних груп

Рівні	КГ (n = 68)				ЕГ (n = 66)			
	початок		кінець		початок		кінець	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
Високий	3	4,41	6	8,82	5	7,58	13	19,70

Середній	32	47,06	42	61,76	33	50,00	43	65,15
Низький	33	48,53	20	29,41	28	42,42	10	15,15

На початку педагогічного експерименту у 3 студентів КГ був відмічений високий рівень сформованості організаторських здібностей, що складає 4,41% від загальної кількості, у 32 студентів був відмічений середній рівень сформованості організаторських здібностей, що складає 47,06% від загальної кількості та у 33 студентів був відмічений низький рівень сформованості організаторських здібностей, що складає 48,53% від загальної кількості. У 5 студентів ЕГ був відмічений високий рівень сформованості організаторських здібностей, що складає 7,58% від загальної кількості, у 33 студентів був відмічений середній рівень сформованості організаторських здібностей, що складає 50,00% від загальної кількості та у 28 студентів був відмічений низький рівень сформованості організаторських здібностей, що складає 42,42% від загальної кількості.

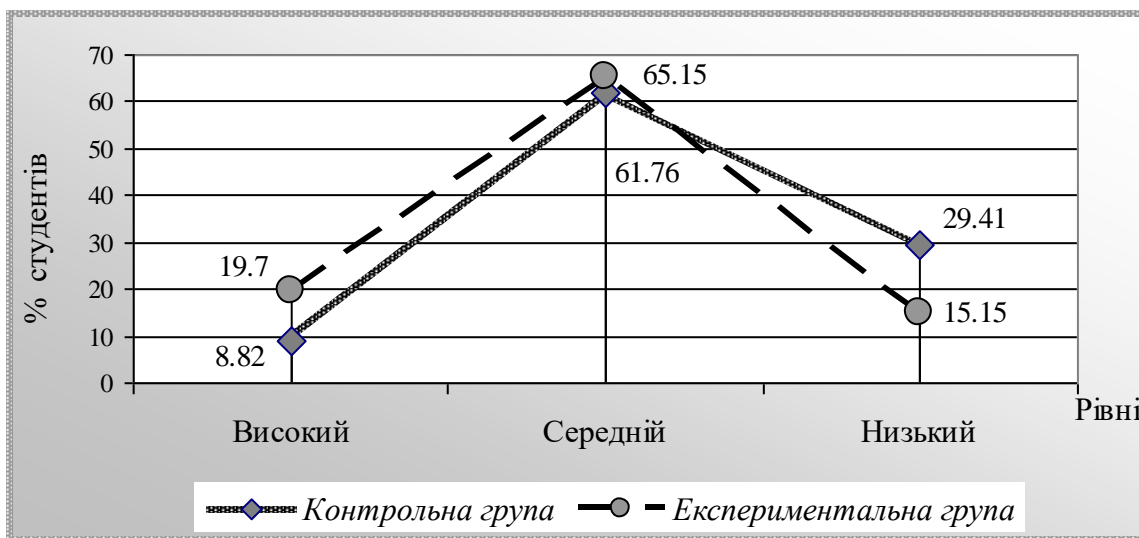

Рис. 3.13. Динаміка рівнів сформованості організаторських здібностей у студентів контрольних і експериментальних груп

Після проведення педагогічного експерименту у 6 студентів КГ був відмічений високий рівень сформованості організаторських здібностей, що

складає 8,82% від загальної кількості, у 42 студентів був відмічений середній рівень сформованості організаторських здібностей, що складає 61,76% від загальної кількості та у 20 студентів був відмічений низький рівень сформованості організаторських здібностей, що складає 29,41% від загальної кількості. У 13 студентів ЕГ був відмічений високий рівень сформованості організаторських здібностей, що складає 19,70% від загальної кількості, у 43 студентів був відмічений середній рівень сформованості організаторських здібностей, що складає 65,15% від загальної кількості та у 10 студентів був відмічений низький рівень сформованості організаторських здібностей, що складає 15,15% від загальної кількості (рис. 3.13)

Дослідження показали, що сформованість організаторських здібностей відбувається ефективніше в ЕГ. Так, у ЕГ відбулося збільшення кількості студентів високого та середнього рівня сформованості організаторських здібностей (приріст відповідно 12,12% та 15,15%). У КГ також відбулося збільшення кількості студентів високого та середнього рівня сформованості організаторських здібностей (приріст відповідно 4,41% та 14,71%). Також спостерігається зменшення кількості студентів, які мають низький рівень сформованості організаторських здібностей, як в ЕГ, так і в КГ (приріст відповідно 27,27% та 19,12%).

Оцінювання результатів сформованості спрямованості до здорового способу життя у студентів контрольних і експериментальних груп.

Таблиця 3.13

Оцінювання результатів сформованості спрямованості до здорового способу життя у студентів контрольних і експериментальних груп (бали)

Група	Початок			кінець		
	$M \pm m$	Σ	троз.	$M \pm m$	σ	троз.
КГ	289,85±6,40	52,79	1,45	308,82±7,47	61,63	4,37
ЕГ	304,24±7,59	61,70		353,64±7,02	57,02	

Примітка: * - $p < 0,05$ порівняно з початком

Як свідчать результати таблиці 3.13, на початку педагогічного експерименту не спостерігається істотної відмінності (при $t=1,45$) між середніми значеннями сформованості спрямованості до здорового способу життя контрольних груп ($289,85 \pm 6,40$ балів) і середніми значеннями сформованості спрямованості до здорового способу життя експериментальних груп ($304,24 \pm 7,59$ балів). Групи є однорідними для проведення педагогічного експерименту.

На кінець педагогічного експерименту спостерігається істотна відмінність (при $t=4,37$) між середніми значеннями сформованості спрямованості до здорового способу життя студентів контрольних груп ($308,82 \pm 7,47$ балів) і середніми значеннями сформованості спрямованості до здорового способу життя студентів експериментальних груп ($353,64 \pm 7,02$ балів).

Отримані під час експерименту дані дозволили визначити рівень сформованості спрямованості до здорового способу життя у студентів контрольних і експериментальних груп.

На початку педагогічного експерименту у 4 студентів КГ був відмічений високий рівень сформованості спрямованості до здорового способу життя, що складає 5,88% від загальної кількості, у 31 студента був відмічений середній рівень сформованості спрямованості до здорового способу життя, що складає 45,59% від загальної кількості та у 33 студентів був відмічений низький рівень сформованості спрямованості до здорового способу життя, що складає 48,53% від загальної кількості.

Таблиця 3.14

Педагогічна діагностика рівнів сформованості спрямованості до здорового способу життя у студентів контрольних і експериментальних груп

Рівні	КГ (n = 68)		ЕГ (n = 66)	
	початок	кінець	початок	кінець

	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
Високий	4	5,88	9	13,24	5	7,58	13	19,70
Середній	31	45,59	37	54,41	35	53,03	44	66,66
Низький	33	48,53	22	32,35	26	39,39	9	13,64

У 5 студентів ЕГ був відмічений високий рівень сформованості спрямованості до здорового способу життя, що складає 7,58% від загальної кількості, у 35 студентів був відмічений середній рівень сформованості спрямованості до здорового способу життя, що складає 53,03% від загальної кількості та у 26 студентів був відмічений низький рівень сформованості спрямованості до здорового способу життя, що складає 39,39% від загальної кількості.

Після проведення педагогічного експерименту у 9 студентів КГ був відмічений високий рівень сформованості спрямованості до здорового способу життя, що складає 13,24% від загальної кількості, у 37 студентів був відмічений середній рівень сформованості спрямованості до здорового способу життя, що складає 54,41% від загальної кількості та у 22 студентів був відмічений низький рівень сформованості спрямованості до здорового способу життя, що складає 32,35% від загальної кількості. У 13 студентів ЕГ був відмічений високий рівень сформованості спрямованості до здорового способу життя, що складає 19,70% від загальної кількості, у 44 студентів був відмічений середній рівень сформованості спрямованості до здорового способу життя, що складає 66,66% від загальної кількості та у 9 студентів був відмічений низький рівень сформованості спрямованості до здорового способу життя, що складає 13,64% від загальної кількості (рис. 3.14)

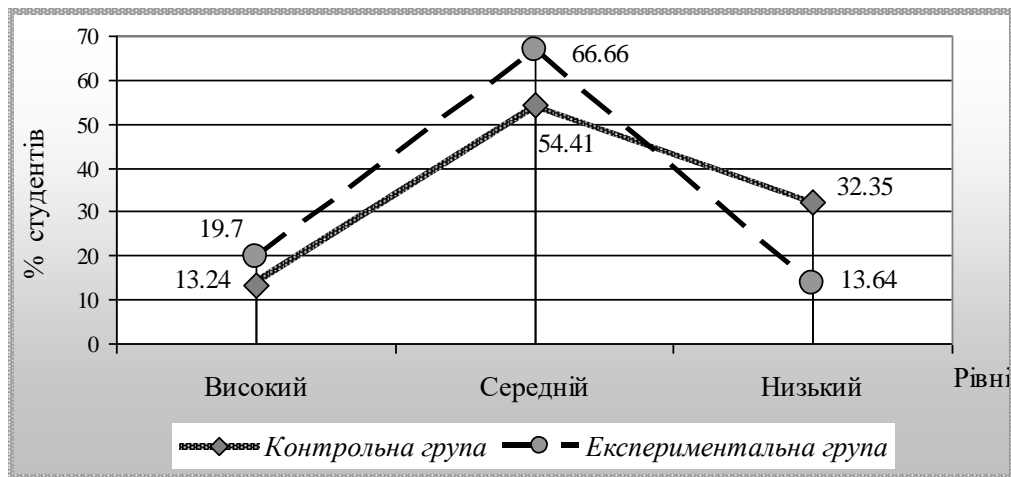

Рис. 3.14. Динаміка рівнів сформованості спрямованості до здорового способу життя у студентів контрольних і експериментальних груп

Дослідження показали, що сформованість спрямованості до здорового способу життя відбувається ефективніше в ЕГ. Так, у ЕГ відбулося збільшення кількості студентів високого та середнього рівня сформованості спрямованості до здорового способу життя (приріст відповідно 12,12% та 13,64%). У КГ також відбулося збільшення кількості студентів високого та середнього рівня сформованості спрямованості до здорового способу життя (приріст відповідно 7,35% та 8,82%). Також спостерігається зменшення кількості студентів, які мають низький рівень сформованості спрямованості до здорового способу життя, як в ЕГ, так і в КГ (приріст відповідно 25,76% та 16,18%).

Оцінювання результатів сформованості особистісного критерію у студентів контрольних і експериментальних груп.

Таблиця 3.15

Оцінювання результатів сформованості спрямованості особистісного критерію у студентів контрольних і експериментальних груп (бали)

Група	початок			кінець		
	$M \pm m$	σ	тпроз.	$M \pm m$	σ	тпроз.
КГ	$375,03 \pm 8,61$	71,02	1,47	$399,91 \pm 10,04$	82,83	3,61
ЕГ	$394,27 \pm 10,25$	83,24		$457,77 \pm 10,03$	81,45	

Примітка: * - $p < 0,05$ порівняно з початком

Як свідчать результати таблиці 3.15., на початку педагогічного експерименту не спостерігається істотної відмінності (при $t=1,47$) між середніми значеннями сформованості особистісного критерію контрольних груп ($375,03 \pm 8,61$ балів) і середніми значеннями сформованості особистісного критерію експериментальних груп ($394,27 \pm 10,25$ балів). Групи є однорідними для проведення педагогічного експерименту.

На кінець педагогічного експерименту спостерігається істотна відмінність (при $t=3,61$) між середніми значеннями сформованості особистісного критерію студентів контрольних груп ($399,91 \pm 10,04$ балів) і середніми значеннями сформованості особистісного критерію студентів експериментальних груп ($457,77 \pm 10,03$ балів).

Отримані під час експерименту дані дозволили визначити рівень сформованості особистісного критерію у студентів контрольних і експериментальних груп.

Таблиця 3.16

Педагогічна діагностика рівнів сформованості особистісного критерію у студентів контрольних і експериментальних груп

Рівні	КГ (n = 68)				ЕГ (n = 66)			
	початок		кінець		початок		кінець	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
Високий	4	5,51	8	12,13	5	7,95	13	20,08
Середній	30	43,38	37	54,04	33	49,62	43	64,39
Низький	34	51,10	23	33,82	28	42,42	10	15,53

На початку педагогічного експерименту у 4 студентів КГ був відмічений високий рівень сформованості особистісного критерію, що складає 5,51% від загальної кількості, у 30 студентів був відмічений середній рівень сформованості особистісного критерію, що складає 43,38% від загальної кількості та у 34 студентів був відмічений низький рівень сформованості

особистісного критерію, що складає 51,10% від загальної кількості. У 5 студентів ЕГ був відмічений високий рівень сформованості особистісного критерію, що складає 7,95% від загальної кількості, у 33 студентів був відмічений середній рівень сформованості особистісного критерію, що складає 43,62% від загальної кількості та у 28 студентів був відмічений низький рівень сформованості особистісного критерію, що складає 42,42% від загальної кількості.

Після проведення педагогічного експерименту у 8 студентів КГ був відмічений високий рівень сформованості особистісного критерію, що складає 12,13% від загальної кількості, у 37 студентів був відмічений середній рівень сформованості особистісного критерію, що складає 54,04% від загальної кількості та у 23 студентів був відмічений низький рівень сформованості особистісного критерію, що складає 33,82% від загальної кількості. У 13 студентів ЕГ був відмічений високий рівень сформованості особистісного критерію, що складає 20,08% від загальної кількості, у 43 студентів був відмічений середній рівень сформованості особистісного критерію, що складає 64,39% від загальної кількості та у 10 студентів був відмічений низький рівень сформованості особистісного критерію, що складає 15,53% від загальної кількості (рис. 3.15).

Дослідження показали, що сформованість особистісного критерію відбувається ефективніше в ЕГ. Так, у ЕГ відбулося збільшення кількості студентів високого та середнього рівня сформованості особистісного критерію (приріст відповідно 12,12% та 14,77%).

У КГ також відбулося збільшення кількості студентів високого та середнього рівня сформованості особистісного критерію (приріст відповідно 6,62% та 10,66%). Також спостерігається зменшення кількості студентів, які мають низький рівень особистісного критерію, як в ЕГ, так і в КГ (приріст відповідно 26,89% та 17,28%).

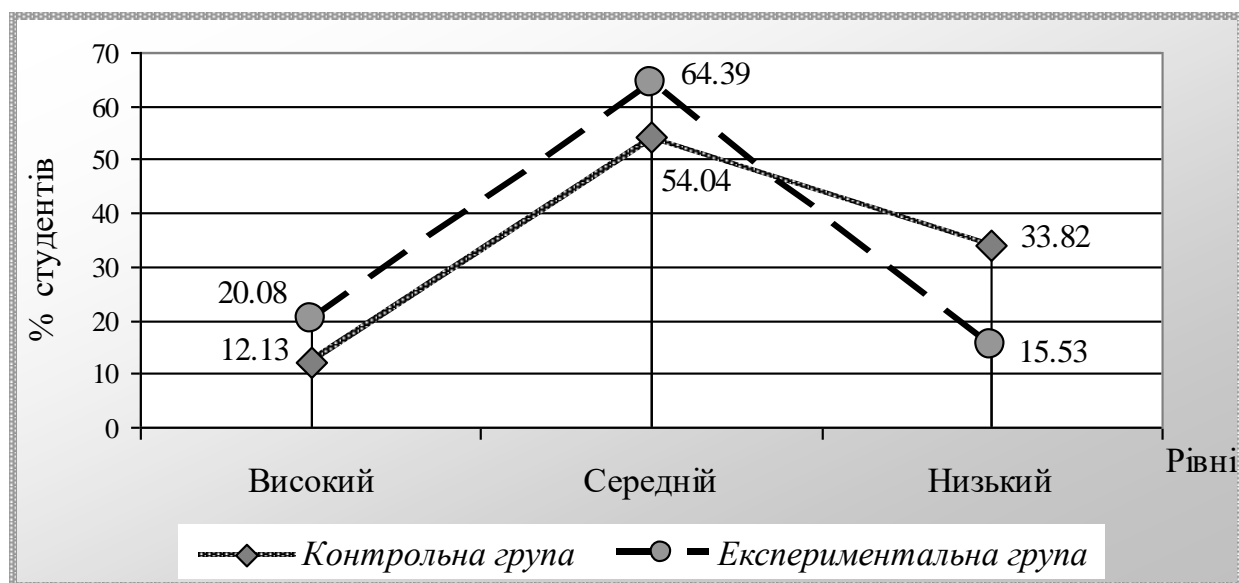

Рис. 3.15. Динаміка рівнів сформованості особистісного критерію у студентів контрольних і експериментальних груп

Оцінювання результатів сформованості готовності студентів контрольних та експериментальних груп до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Таблиця 3.17

Оцінювання результатів сформованості готовності студентів контрольних та експериментальних груп до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності (бали)

Група	Початок			кінець		
	$M \pm m$	σ	троз.	$M \pm m$	σ	троз.
КГ	$432,35 \pm 10,35$	85,37	1,54	$462,22 \pm 11,98$	98,80	3,77
ЕГ	$455,98 \pm 12,30$	99,97		$530,99 \pm 11,94$	96,97	

Примітка: * - $p < 0,05$ порівняно з початком

Як свідчать результати таблиці 3.17, на початку педагогічного експерименту не спостерігається істотної відмінності (при $t=1,54$) між середніми значеннями сформованості готовності студентів до професійної

самореалізації в оздоровчій діяльності контрольних груп ($432,35 \pm 10,35$ балів) і середніми значеннями сформованості готовності студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності експериментальних груп ($455,98 \pm 12,30$ балів). Групи є однорідними для проведення педагогічного експерименту.

На кінець педагогічного експерименту між середніми значеннями сформованості готовності студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності контрольних груп ($462,22 \pm 11,98$ балів) і середніми значеннями сформованості готовності студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності експериментальних груп ($530,99 \pm 11,94$ балів) спостерігається істотна відмінність (при $t=3,77$), що свідчить про ефективність виявлених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов.

Отримані під час експерименту дані дозволили визначити рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності у студентів контрольних і експериментальних груп.

Таблиця 3.18

Педагогічна діагностика рівнів сформованості студентів контрольних та експериментальних груп до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності

Рівні	КГ (n = 68)				ЕГ (n = 66)			
	початок		кінець		початок		кінець	
	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%	К-ть	%
Високий	4	5,25	8	11,13	5	8,01	13	19,26
Середній	30	44,54	37	54,41	33	50,00	43	65,15
Низький	34	50,21	23	34,45	28	41,99	10	15,58

На початку педагогічного експерименту у 4 студентів КГ був відмічений високий рівень сформованості до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 5,25% від загальної кількості, у 30 студентів був

відмічений середній рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 44,54% від загальної кількості та у 34 студентів був відмічений низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 50,21% від загальної кількості. У 5 студентів ЕГ був відмічений високий рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 8,01% від загальної кількості, у 33 студентів був відмічений середній рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 50,00% від загальної кількості та у 28 студентів був відмічений низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 41,99% від загальної кількості.

Після проведення педагогічного експерименту у 8 студентів КГ був відмічений високий рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 11,13% від загальної кількості, у 37 студентів був відмічений середній рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 54,41% від загальної кількості та у 23 студентів був відмічений низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 34,45% від загальної кількості. У 13 студентів ЕГ був відмічений високий рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 19,26% від загальної кількості, у 43 студентів був відмічений середній рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 65,15% від загальної кількості та у 10 студентів був відмічений низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 15,58% від загальної кількості (рис. 3.16).

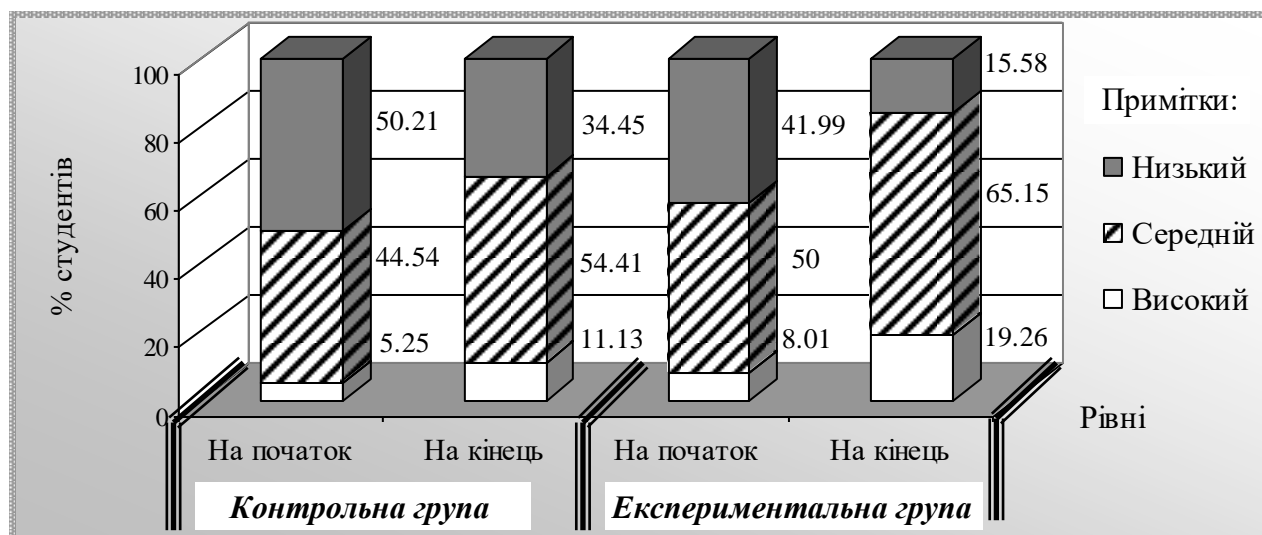

Рис. 3.16. Динаміка рівнів сформованості готовності студентів контрольних та експериментальних груп до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності

Дослідження показали, що сформованість готовності студентів до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності відбувається ефективніше в ЕГ. Так, у ЕГ відбулося збільшення кількості студентів високого та середнього рівня сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності (приріст відповідно 11,26% та 15,15%). У КГ також відбулося збільшення кількості студентів високого та середнього рівня сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності (приріст відповідно 5,88% та 9,87%). Також спостерігається зменшення кількості студентів, які мають низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, як в ЕГ, так і в КГ (приріст відповідно 26,41% та 15,76%).

Таким чином, нами проаналізовано результати педагогічного експерименту щодо визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Висновки до третього розділу

У розділі охарактеризовано критерії (мотиваційний, гносеологічний, праксеологічний та особистісний), показники та рівні (високий, середній, низький), які ввійшли складовою частиною комп'ютерної програми «ВПБСК: Алгоритм оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності», розробленої у співавторстві з С. Ю. Путровим, С. І. Бобровником, Л. П. Сущенко та І.О. Колощуком.

Вказано, що у формувальному етапі експерименту брали участь студенти Бердянського державного педагогічного університету, Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка та Черкаського національного педагогічного університету, які входили до контрольних ($n = 71$ особа) та експериментальних ($n = 73$ особи) груп.

Студенти контрольних груп навчалися за традиційно існуючою системою підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищій школі. В освітній процес підготовки студентів експериментальних впроваджувалися групи виявлені та теоретично обґрунтовані педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

На початку педагогічного експерименту у 4 студентів КГ був відмічений високий рівень сформованості до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 5,25% від загальної кількості, у 30 студентів був відмічений середній рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 44,54% від загальної кількості та у 34 студентів був відмічений низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 50,21% від загальної кількості. У 5 студентів ЕГ був відмічений високий рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій

діяльності, що складає 8,01% від загальної кількості, у 33 студентів був відмічений середній рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 50,00% від загальної кількості та у 28 студентів був відмічений низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 41,99% від загальної кількості.

Після проведення педагогічного експерименту у 8 студентів КГ був відмічений високий рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 11,13% від загальної кількості, у 37 студентів був відмічений середній рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 54,41% від загальної кількості та у 23 студентів був відмічений низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 34,45% від загальної кількості. У 13 студентів ЕГ був відмічений високий рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 19,26% від загальної кількості, у 43 студентів був відмічений середній рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 65,15% від загальної кількості та у 10 студентів був відмічений низький рівень сформованості готовності до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, що складає 15,58% від загальної кількості.

Результати формувального етапу педагогічного експерименту підтвердили ефективність виявлених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Основні наукові положення розділу викладено в опублікованих працях [36; 87; 172].

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів дослідження проблеми формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності засвідчило ефективне виконання поставлених завдань та надало можливість сформулювати такі висновки.

1. На основі аналізу наукової літератури охарактеризовано понятійно-категоріальний апарат дослідження проблеми формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. Акцентовано увагу на тому, що інтеграція вітчизняних закладів вищої освіти у загальноєвропейський освітній простір і підвищення мобільності учасників освітнього процесу висувають нові вимоги до підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищій школі. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності розглядається як процес набуття студентами кваліфікації зі спеціальності 014 Середня освіта (Фізична культура), яка забезпечить їм ефективну реалізацію власних здібностей, розкриття свого творчого потенціалу, оволодіння певним соціальним досвідом, підвищення професійної майстерності та вдосконалення в професії, спрямованої на залучення учнів до занять фізичними вправами на уроках фізичної культури, при проведенні фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі навчального дня, позакласної та позашкільної фізкультурно-оздоровчої роботи. Майбутні вчителі фізичної культури розглядаються як студенти закладів вищої освіти, які протягом певного терміну навчання спрямовують свої зусилля на оволодіння професійною компетентністю і педагогічною майстерністю щодо розвитку фізичних здібностей і рухових якостей учнів, формування їх здорового способу життя та впровадження здоров'яформувальних і здоров'язберезувальних технологій у освітнє середовище школи.

2. Уточнено зміст поняття «готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності», яке

розглядається як інтегративне динамічне особистісне утворення, яке визначає налаштованість на вирішення педагогічних завдань, пов'язаних зі зміцненням і збереженням здоров'я учнів, підвищення їх рухової активності та рівня фізичного розвитку. Теоретично обґрунтовано структуру готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, до складу якої ввійшли мотиваційно-ціннісний, інформаційно-пізнавальний, процесуальний та креативно-особистісний компоненти. Мотиваційно-ціннісний компонент готовності охоплює ціннісні орієнтації, мотиви та потреби майбутніх учителів фізичної культури, які зумовлюють успішну професійну самореалізацію в оздоровчій діяльності, спрямовану на збереження та зміцнення власного здоров'я та здоров'я учнів. Інформаційно-пізнавальний компонент готовності охоплює теоретичну обізнаність майбутніх учителів фізичної культури та їх знання з: валеології як науки про здоров'я людини; природні умови здоров'я; особливості сучасного стану здоров'я населення України та шляхи його поліпшення; проблем здоров'я на індивідуальному, груповому та суспільному рівнях; детермінантів стану здоров'я дітей і дорослих; зумовленості здоров'я громадян України географічним, кліматичним і біологічним середовищем; врахування національного менталітету у формуванні культури здоров'я сучасного українця; складових здорового способу життя; теоретико-методичних основ занять оздоровчою фізичною культурою; реалізація принципу оздоровчої спрямованості; особливостей проведення занять оздоровчої спрямованості з особами різного віку; теорії рекреаційно-оздоровчої діяльності; соціально-культурних аспектів рекреаційно-оздоровчої діяльності; педагогіки вільного часу; головних завдань рекреаційного виховання; технології проведення та змісту рекреаційно-оздоровчих занять; основ проведення рекреаційно-оздоровчих занять; оздоровчих систем і програм, заснованих на необхідності застосування фізичних навантажень та руху; оздоровчих систем і програм, в яких акцент здійснюється на різні види харчування. Процесуальний компонент готовності передбачає наявність таких умінь та навичок у майбутніх учителів

фізичної культури, як: планувати фізкультурно-оздоровчу роботу у закладі загальної середньої освіти; проводити фізкультурно-оздоровчу роботу, використовуючи різні форми, методи та засоби залежно від поставлених завдань; здійснювати педагогічний контроль в заняттях оздоровчого напрямку; оцінювати стан здоров'я тих, хто займається оздоровчою фізичною культурою; оцінювати фізичну підготовленість тих, хто займається оздоровчою фізичною культурою; складати оздоровчі комплекси; розраховувати ідеальну та нормальну масу тіла школярів; кількісно оцінювати фізичне здоров'я школярів; проводити зі школярами бесіди з проблем оздоровчої діяльності; консультувати батьків щодо оздоровчої діяльності з дітьми; складати перспективну програму здорового способу життя з урахуванням особливостей фізичного розвитку особистості учня; застосовувати методіку проведення рекреаційно-оздоровчих занять з використанням засобів оздоровчих видів гімнастики. Креативно-особистісний компонент готовності характеризує спрямованість майбутніх учителів фізичної культури на введення здорового способу життя та наявність у них креативності, комунікативних та організаторських здібностей.

3. Для оцінювання ефективності виявлених і теоретично обґрунтованих педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності було розроблено комп'ютерну програму «ВПБСК: Алгоритм оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності». В основу цієї програми було покладено обрані критерії (мотиваційний, гносеологічний, праксеологічний та особистісний), показники та рівні (високий, середній, низький). Показниками мотиваційного критерію є наявність позитивної мотивації, інтересу та активного ставлення майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. Показниками гносеологічного критерію є ґрунтовність, міцність та стійкість знань щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та наявність здібностей

використовувати їх у процесі виконання практичних завдань. Показниками праксеологічного критерію є наявність вмінь та навичок майбутніх учителів фізичної культури щодо професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та здатності до їх реалізації у власній життєдіяльності та роботі вчителя фізичної культури. Показниками особистісного критерію є наявність спрямованості майбутніх учителів фізичної культури на введення здорового способу життя та креативності, комунікативних та організаторських здібностей.

4. Розроблено модель формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, яка складається з цільового, теоретико-методологічного, пізнавально-практичного та аналітико-результативного блоків. Цільовий блок моделі утворюють мета та завдання формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. Мета: формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. Завдання: формування цілісного уявлення майбутніх учителів фізичної культури про професійну самореалізацію в оздоровчій діяльності; оволодіння професійно орієнтованими знаннями, вміннями та навичками майбутніми вчителями фізичної культури щодо оздоровчої діяльності; спрямування зусиль майбутніх учителів фізичної культури на особистісний розвиток, культивування активної життєвої позиції, проектування освітньої траєкторії та подальшої професійної кар'єри. Теоретико-методологічний блок моделі складають методологічні підходи (компетентнісний, культурологічний, системний, особистісно-орієнтований та акмеологічний), принципи (професійної спрямованості змісту вищої освіти, доцільності, науковості, інформативності, гуманізації) та функції (мотиваційна, формувальна, діагностична, оцінювальна) формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. Пізнавально-практичний блок моделі забезпечують теоретична, діяльнісно-операційна та наукова складові. Теоретична складова пов'язана з вивченням дисциплін «Валеологія», «Теорія та методика фізичної культура»,

«Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності» та «Сучасні оздоровчі системи». До діяльнісно-операційної складової віднесено: форми, методи, засоби, етапи формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. До форм віднесено: аудиторну та позааудиторну роботу студентів (лекції, практичні, семінарські та лабораторні заняття, заліки, іспити, курсові роботи, практика, участь у студентській науково-дослідній роботі, Державна атестація). До методів віднесено: ділові ігри; круглі столи; метод «кейс-study»; складання портфоліо; семінари-диспути; створення мультимедійних презентацій. До засобів віднесено: друковані навчальні посібники, електронні освітні ресурси та засоби оздоровчої фізичної культури (біг, оздоровча ходьба, плавання, фітнес). До етапів віднесено: пропедевтичний, діяльнісно-рефлексивний та інтеграційно-професійний. Наукова складова характеризує залучення студентів до участі у студентському науковому товаристві та друку публікацій у наукових виданнях. Аналітико-результативний блок моделі характеризує моніторинг рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та включає: критерії (мотиваційний, гносеологічний, праксеологічний та особистісний), показники та рівні (низький, середній, високий) сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності та засоби оцінювання (анкети, тести, діагностичні методики). Результатом є сформованість готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

5. Виявлено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності, до яких віднесено: розвиток і розуміння суб'єктами освітнього процесу можливостей професійної самореалізації в оздоровчій діяльності; поєднання традиційних методів навчання з інноваційними, спрямованими на моделювання професійних ситуацій, пов'язаних з оздоровчою діяльністю

вчителя фізичної культури; поглиблення практичної складової підготовки студентів, активізація їх науково-дослідної роботи та підвищення значущості самоосвіти. Дослідження показали, що сформованість готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності відбувається ефективніше в ЕГ. Так, у ЕГ спостерігається значне збільшення кількості студентів з високим і середнім рівнем сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності (приріст складає відповідно 11,26% та 15,15%) порівняно з КГ (приріст відповідно 5,88% та 9,87%). Також у ЕГ спостерігається значне зменшення кількості студентів з низьким рівнем сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності порівняно з КГ (приріст складає відповідно 26,41% та 15,76%).

Перспективи подальшого наукового пошуку пов'язані з оновленням навчально-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти, створенням мультимедійних дидактичних засобів для формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ажиппо О. Ю. Деякі проблеми організації самостійної роботи майбутніх учителів фізичної культури до їх професійної діяльності. *Педагогіка та психологія*. 2011. Вип. 40(3). С. 3–9.
2. Ажиппо О. Ю. Роль і місце фізичного виховання школярів у формуванні навичок здорового способу життя. *Педагогіка та психологія*. 2015. Вип. 47. С. 290–300.
3. Ажиппо О. Ю., Бондар А. С. Особливості рекреаційної та фізкультурно-спортивної діяльності дітей та молоді в Україні. *Спортивна медицина*. 2014. № 1. С. 41–46.
4. Акмеология: учебник; под ред. А. А. Деркача. Москва: Изд-во ИПК, 2002. 444 с.
5. Акофф Р. Акофф о менеджменте; пер. с англ.; под ред. Л. А. Волковой. СПб.: Питер, 2002. 448 с.
6. Анастасова О. Ю. Здоров'яформуючі технології в сучасному освітньому просторі. *Актуальні проблеми збереження психологічного здоров'я підростаючого покоління: матеріали Всеукраїнських психолого-педагогічних Демиденківських читань (23–24 квітня 2013, м. Бердянськ)*. Бердянськ : БДПУ, 2013. С. 84–86.
7. Андрєєва О. В. Теоретико-методологічні засади рекреаційної діяльності різних груп населення : автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. виховання і спорту. Київ, 2014. 48 с.
8. Арефьев В. Г. Основы теории та методики физического воспитания: [підручник] / В. Г. Арефьев. – К. : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. – 268 с.
9. Арефьева Л. П. Подготовка будущих учителей физической культуры до позакласної виховної роботи у старшій школі: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2010. 22 с.

10. Артемова О. І. Професійна самореалізація особистості в сучасних умовах. *Український науковий журнал «Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації»*. 2014, № 1–2. URL: <http://social-science.com.ua/article/186> (дата звернення 07.05.2016).
11. Асмолов А. Г. Психология личности : учебник. Москва: Изд-во МГУ, 1990. 367 с.
12. Атамась О. А. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до впровадження технологій оздоровчого фітнесу: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2015. 20 с.
13. Бабанова И. А. Деловые игры в учебном процессе. *Научные исследования в образовании*. 2012. №7. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/delovye-igry-v-uchebnom-protsesse> (дата обращения: 20.08.2018).
14. Багирова И. Х., Бурыхин Б. С. Кейс-стади как интерактивный метод в образовании студентов-экономистов в процессе изучения дисциплины «Управление персоналом». *Вестник Томского государственного университета. Экономика*. № 3 (19), 2012, С. 118–129.
15. Бауэр В. В. Педагогические условия самореализации будущего учителя в процессе педагогической практики. *Проблемы и перспективы развития образования: материалы международной научной конференции* (апрель 2011, г. Пермь). Пермь : Меркурий, 2011. Т. 2. С. 40–42.
16. Башкір О. І. Місце портфоліо в системі контролю знань студентів. *Педагогіка та психологія*. 2015. Вип. 47. С. 54-61.
17. Безкопильний О. О., Сущенко Л. П. Про формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності як пріоритетний напрям вищої фізкультурної освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. "Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт/" збірник наукових праць / За ред. Г. М. Арзютова*. Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Випуск 3К2 (71) 16. С. 27–29.

18. Безукладников К. Э. Профессиональный портфолио как средство формирования профессиональной компетентности будущего учителя иностранного языка. *Иностранные языки в школе*. 2008. № 8. С.66–70.

19. Беллман Р., Гликсберг И., Гросс О. Математическое моделирование. Процессы в сложных экономических и экологических системах. Москва: ИИЛ, 1962. 336 с.

20. Бермудес Д. В. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до реалізації варіативних модулів у процесі професійної діяльності. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2016. Вип. 137. С. 200–203.

21. Бех І. Д. Виховання особистості: Сходження до духовності: наук. видання. Київ: Либідь, 2006. 273 с.

22. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2-х кн. Кн. 2. Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. Київ: Либідь, 2003. 344 с.

23. Белікова Н. О. Пріоритетні напрями модернізації вищої освіти України на сучасному етапі. *Наукові записки Ніжинського держ. ун-ту ім. Миколи Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки*. Ніжин, 2013. № 3. С. 161–165.

24. Белікова Н., Индика С. Особливості підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності у Польщі. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки / уклад.: А. В. Цьось, С. Я. Индика*. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2018. №1(41). С. 5–10. URL: <http://sport.eenu.edu.ua/index.php/sport/issue/view/54/2220-7481-2018-05> (дата звернення 15.05.2016).

25. Бир С. Кибернетика и менеджмент. Москва. Издательство «УРСС», 2006. 280 с.

26. Благій О. Л., Захаріна Є. А. Організаційно-педагогічні умови формування мотивації студентів до рухової активності в процесі фізичного

виховання. *Науково – теоретичний журнал «Теорія і методика фізичного виховання і спорту»*. Київ: Олімпійська література, 2009. № 4. С.92–95.

27. Богданов Г. П. Школьникам – здоровый образ жизни (Внеурочные занятия с учащимися по физической культуре). Москва: Физкультура и спорт, 1989. 192 с.

28. Бондаревская Е. В. Концепции личностно-ориентированного образования и целостная педагогическая теория. *Шк.Духовности*.1999, №5, С. 41–66.

29. Бріжата І. А. Педагогічні технології профілактики шкільного травматизму у фаховій підготовці майбутніх учителів фізичної культури: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Чернігів, 2011. 20 с.

30. Бурбело О. А., Меженська С. І., Калашніков М. М. Мультимедійні презентації як один із засобів візуалізації інформації в навчальному процесі. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2014. Вип. 2. С. 306–311.

31. В'яла О. М. До питання про формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт» зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка*. Київ.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. Випуск ЗК (97)18. С. 100–103.

32. В'яла О. М. Інноваційна складова у формуванні готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (7 грудня 2017, м. Суми); за заг. ред. О. В. Зосименко*. Суми: ФОП Цьома С. П., 2017. Ч. 1. С. 126–130.

33. В'яла О. М. Моделювання процесу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в

оздоровчій діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. Випуск 3 К (110)19. С. 110–112.*

34. В'яла О. М. Особливості формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)» збірник наукових праць / За ред. О. В. Тимошенко. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. Випуск 3К (84). С. 105–108.*

35. В'яла О. М. Про застосування компетентнісного підходу у формуванні готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Актуальні проблеми вищої професійної освіти України: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (23 березня 2017, м. Київ); за заг. ред. Е. В. Лузік, О. М. Акмалдінової. Київ: НАУ, 2017. С. 47.*

36. В'яла О. М. Сучасний погляд на формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)» збірник наукових праць / За ред. Г. М. Арзютова. Київ: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Випуск 3К1 (70) 16. С. 331–335.*

37. В'яла О. М. Теоретичне підґрунтя формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр. Бердянськ: БДПУ, 2017. Вип. 2. С. 195–200.*

38. В'яла О. М., Бобровник С. І. Теоретичний аспект формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Валеологія: сучасний стан, напрямки та перспективи розвитку*: матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (5-7 квітня 2017, м. Харків). Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. С. 124–128.

39. В'яла О. М., Бобровник С. І. Шляхи професійної самореалізації майбутніх учителів фізичної культури в оздоровчій діяльності. *Фізичне виховання в контексті сучасної освіти*: матеріали XII науково-методичної конференції (15-16 червня 2018, м. Київ). Київ, 2018. С. 29–31.

40. В'яла О. М., Путров С. Ю. Понятійний апарат формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки: зб. наук. пр.* Бердянськ: БДПУ, 2017. Вип. 2. С. 132-137.

41. В'яла О. М., Путров С. Ю. Сутність формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогічка.* 2017. № 3. С. 44–51.

42. Vyala O. M., Bobrovnyk S. I. On formation of readiness of future teachers of physical culture to professional self-realization in health-improvement activity. *Сучасні проблеми фізичного виховання, спорту та здоров'я людини*: матеріали I Міжнародної заочної науково-практичної конференції (12 жовтня 2017, м. Одеса). Одеса, 2017. С. 113–116.

43. Bobrovnyk S. I., Vyala O. M. The innovations in the formation of the readiness of the future teachers of physical culture for professional self-realization in health-improving activities. *Іноваційні технології в науці та освіті. Європейський досвід*: матеріали міжнародної конференції (21–24 листопада 2017, м. Відень, Австрія). Дніпро-Відень, 2017. Т 1. С 33–37.

44. Vyala O., Putrov S., Slobozhaninov P. Methodological approaches to the formation of readiness future teachers of physical culture to professional self-realization in health-improving activity. *The scientific heritage*. 2018. № 25. P. 2. С. 39–43.
45. Валеева Г. В. Развитие психологической готовности будущих учителей к оздоровительной деятельности в общеобразовательных организациях: автореф. дис. ... канд. психолог. наук. Екатеринбург 2014. 21 с.
46. Василькевич Я. З. Креативність як інтегральна творча здібність: теоретичні основи. *Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Психологія і педагогіка*. 2013. Вип. 24. С. 25–29.
47. Ватковська М. Г. Самореалізація особистості в постіндустріальному суспільстві. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2014. № 3. С. 3–8.
48. Великий тлумачний словник сучасної української мови: близько 170000 слів та словосполучень; уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ.: Перун, 2001. 1440 с.
49. Великий тлумачний словник сучасної української мови; уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ, Ірпінь: Перун, 2003. 1440 с.
50. Вербицкий А. Деловая игра как метод активного обучения. *Современная высшая школа*. 2002. № 3. С. 12–15.
51. Вернигора А. Н. Мультимедийные презентации как средство обучения. *Известия Пензенского государственного педагогического университета им. В.Г. Белинского*. №. 25. 2011. С. 706–709.
52. Верховська М. В. Понятійна конструкція «фізкультурно-оздоровча технологія» в галузі педагогіки. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 51. С. 98-102.
53. Віговська О. О. Самореалізація як ознака конструктивного самозбереження особистості. *Проблеми сучасної психології*. 2014. Вип. 23. С. 90–99. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pspl_2014_23_10 (дата звернення 15.05.2016).

54. Віндюк А. В., Захаріна Є. А. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до формування в учнів уміння самостійно виконувати фізичні вправи. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки.* - 2013. - № 2. - С. 20-26.
55. Вовк Л. П., Фрицюк В. А. Акмеологічний підхід до вивчення проблеми професійного саморозвитку майбутнього вчителя. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія.* 2016. Вип. 47. С. 68-72.
56. Войнар Ю., Наварецький Д., Глазирін І. Розвиток та сучасні тенденції системи підготовки фахівців з фізичної культури в умовах Євроінтеграції: монографія. Черкаси: Відлуння-Плюс, 2005. 184 с.
57. Войтовська О. М. Педагогічна діагностика професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури в процесі вивчення біологічних дисциплін: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2014. 20 с.
58. Волков Л. В. Физическое воспитание учащихся: учеб.-метод. пособ. Київ: Радянська школа, 1988. 184 с.
59. Волынкина М. В. Инновации и предпринимательство: соотношение понятий. *Закон.* 2006. № 4. С. 33.
60. Воронін Д. Є. Формування здоров'язберігаючої компетентності студентів вищих навчальних закладів засобами фізичного виховання : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Мелітополь, 2006. 20 с.
61. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте. Психологический очерк : книга для учителя. Москва: Просвещение, 1991. 93 с.
62. Гаваші С. Й., Лалакулич М. М. Креативність як умова самореалізації фахівця. *Проблеми сучасної психології.* 2013. Вип. 21. С. 57–68.
63. Галажинский Э. В. Системная детерминация самореализации личности : дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.01. Томск: [б. и.], 2002. 320 с.
64. Гальченко Л. В. Особливості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання рухливих і національних ігор у професійній діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені*

М. П. Драгоманова; за ред. Г. М. Арзютова. К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. Вип. 7. С. 70–73.

65. Гапоненко Л.А. Психологические аспекты развития творческой личности будущего учителя. *Формирование активной, творческой личности в учебном процессе школы и вуза*. Кривой Рог: КрГПИ, 1996. С. 90–99.

66. Гаркуша С. В. Компоненти професійної майстерності майбутніх учителів фізичної культури. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки*. 2013. Вип. 108.2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2013_2_108_8 (дата звернення 15.05.2016).

67. Генсерук Г. Р. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Тернопіль, 2005. 20 с.

68. Герасимов Г. И., Илюхина Л. В. Инновации в образовании: сущность и социальные механизмы. Ростов-на-Дону: НМД «Логос», 1999. 136 с.

69. Герчак Я. М. Формирование готовности к здоровьесбережению студентов высшего профессионального образования : автореф. дис. канд. пед. наук. Новокузнецк, 2007. 20 с.

70. Гецик М. В., Вацеба О. М. Вступ до спеціальностей галузі знань «Фізичне виховання та спорт»: навчальний посібник. Львів: Українські технології, 2002. 232 с.

71. Гончар Г.І. Особливості та структура професійної діяльності викладача фізичного виховання. *Слобазанський науково-спортивний вісник*. 2015. №2 (46). С. 53–55.

72. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1977. 376 с.

73. Горбатюк О. В. Особистісно орієнтований підхід до навчання в ВНЗ у сучасних умовах. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Серія : Педагогічна*. 2014. Вип. 20. С. 252–253.

74. Гревцева Г. Я., Циулина М. В. Теоретические аспекты педагогического сопровождения подготовки студентов к воспитательной работе. *Вестник Челябинского государственного педагогического университета*. 2015. №. 4. С. 9–14.

75. Гришко Ю. А. Формування цінності самореалізації майбутніх педагогів у процесі фахової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Запоріжжя, 2009. 24 с

76. Гродненський державний університет імені Янки Купали. URL: <https://ffc.grsu.by> (дата звернення 20.06.2016).

77. Грубіч Д. Ю. Педагогічні інновації в освіті: поняття та сутність. *Педагогіка та психологія*. 2011. Вип. 40(1). С. 34–39.

78. Гурець Н.Т. Педагогічні умови розвитку творчої активності молодших школярів у гуртковій роботі: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Харків, 1994. 25 с.

79. Данилевич М. В. Модель професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності. *Наукові записки Бердянського держ. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки*. зб. наук. пр. Бердянськ, 2017. №2. С. 207–212.

80. Данилевич М. В. Особистісно орієнтований підхід у професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційнооздоровчої діяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. зб. наук. пр. Запоріжжя, 2014. №39(92). С. 133–137.

81. Данилевич М. В. Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної рекреації у вищих навчальних закладах України. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. зб. наук. пр. Київ, 2016. ЗК1(70)16. С. 356–359.

82. Данилевич М. В. Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності: теоретико-методичний аспект: монографія. Львів: Піраміда, 2018. 460 с.

83. Данилевич М. В. Шляхи модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до рекреаційно-оздоровчої діяльності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15, Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. зб. наук. пр. Київ, 2015. 4(59)15. С. 22–25.

84. Данилко М. Т. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури: автореф. дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту. Луцьк, 2000. 19 с.

85. Демінська Л. О. Міжпредметні зв'язки у процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Луганськ, 2004. 20 с.

86. Денисенко Н. Г. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до оздоровчої роботи з молодшими школярами: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2011. 22 с.

87. Дервянко В. В., Погонцева О. В., Захарчук І. Р., В'яла О. М. Спорт заради розвитку : Навчальна програма спецкурсу. Київ: Видавництво «Фенікс», 2017. 60 с.

88. Деркач А. А. Методолого-прикладные основы акмеологических исследований: монографія. Москва: Изд-во РАГС, 1999. 391 с.

89. Деркач А. А., Селезнёва Е. В. Акмеологическая культура личности: содержание, закономерности механизма развития. Москва, 2006. 496 с.

90. Джури́нський П. Б. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності : монографія. Одеса: Лерадрук, 2012. 421 с.

91. Долгоруков А. М. Практикум по общей социологии : учебное пособие для вузов. Москва: Высш. шк., 2006. 296 с.

92. Дубогай О. Д., Джуринський П. Б. Компетентнісний потенціал педагогіки здоров'язбереження молоді при формуванні її особистості засобами фізичної культури. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (Фізична культура і спорт)»*. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. № 10. С. 275–278.

93. Дутчак М. Перспективи формування та реалізації національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні. *Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення: матеріали ІХ Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю*. Львів, 2014. С. 142–149.

94. Егорова Н. В. Профессионально-творческая самореализация будущих учителей музыки в воспитательной среде педагогического вуза : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Курск, 2008. 21 с.

95. Егорычева И. Д. Генезис самореализации как особого типа деятельности и роль подросткового возраста в ее развитии: дис. ... доктора психологических наук: 19.00.07. Москва, 2012. 418 с.

96. Егорычева И. Д. Самореализация как деятельность (к постановке проблемы). *Мир психологии*. 2005. № 3. С. 11–32.

97. Економова О. С. Професійна самореалізація особистості в межах фахової музично-педагогічної підготовки. *Наукові записки [Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова]. Сер. : Педагогічні та історичні науки*. 2014. Вип. 120. С. 40–50.

98. Елькина О. Ю. Теоретическая модель подготовки будущего учителя к формированию продуктивного опыта младших школьников. *Вестн. Том. гос. пед. ун-та*. 2007. Вып. 7. С. 23–27.

99. Емельянов С. В., Бурков В. Н., Ивановский А. Г. Метод деловых игр. Москва, 1976. 58 с.

100. Євсюков О., Телегіна С. Визначення значущості інновації в освіті (теоретичний аспект). *Молодь і ринок*. 2013. № 12. С. 111–114.

101. Жданова О. М., Данилевич М. В., Грибовська І. Б. Підготовка кадрів для рекреаційно-туристичної сфери. *Кінезіологія в системі культури* : матеріали конф. Івано-Франківськ, 2001. С. 8–9.

102. Жуковский Е. И. Понятия «Физическая культура» и «Физкультурно-оздоровительная деятельность» в педагогической науке: содержательный аспект. *Вектор науки Тольяттинского государственного университета. Серия: Педагогика, психология*. 2013. №2 (13). С.113–115.

103. Загвязинский В. И. Инновационные процессы в образовании и педагогическая наука. *Инновационные процессы в образовании*. Тюмень: Изд-во Тюм. гос. ун-та, 1990. 254 с.

104. Задорин К. С. Проектировочная деятельность как средство подготовки будущих учителей к воспитательной работе : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.08. Челябинск, 2006. 189 с.

105. Заїкін А. В. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до виховання здорового способу життя молодших школярів на засадах гендерного підходу: автореф. дис... канд. пед. наук. Харків. 2010. 22 с.

106. Захаріна Є. А. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до застосування технологій оздоровчого фітнесу. *Науковий часопис [Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2015. Вип. 6. С. 35–38.

107. Захаріна Є. А. Формування вмінь і навичок майбутніх учителів фізичної культури для позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи у виховному просторі загальноосвітніх навчальних закладів. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер : Педагогічні науки*. 2014. Вип. 2. С. 63–69.

108. Зинчук Н. А. Организационно-педагогические условия формирования готовности будущих педагогов по физической культуре к работе с подростками девиантного поведения: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. Великий Новгород, 2006. 190 с.

109. Иващенко Е. В., Стручаева Т. М.. Модель подготовки будущего учителя начальных классов к оценке учебных достижений школьников. *Вестник Томского государственного педагогического университета*. 2011. № 1. С. 97–102.
110. Исаев А. К. Самореализация личности как проблема социальной философии: автореф. дис. ... канд. филос.наук. Москва. 1993. 20 с.
111. Истомин Е. П., Соколов А. Г. Теория организаций: системный подход : учебник. СПб. : ООО «Андреевский издательский дом», 2009. 314 с.
112. Иванова Л. І. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ. 2006. 24 с.
113. Ігнатенко С. О. Підготовка майбутніх учителів фізичного виховання до формування моральних якостей молодших школярів: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Одеса. 2007. 21 с.
114. Казахський національний університет імені Аль-Фарабі URL: http://welcome.kaznu.kz/ru/education_programs/bachelor/speciality/1116 (дата звернення 15.05.2016).
115. Кайдалова Л. Г. Професійна самореалізація та саморозвиток викладача. *Педагогіка та психологія*. 2011. Вип. 39. С. 16-21.
116. Карпушин Б. А. Педагогика и профессиональная подготовка студентов вузов физической культуры. *Теория и практика физ. культуры*. 2001. № 10. С. 11–14.
117. Карченкова М. В. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності: автореф. дис... канд. пед. наук. Київ, 2006. 19 с.
118. Кинль В. М. Физкультурно-оздоровительные мероприятия в группах продленного дня младших школьников: пособ. для учителя. Київ: Радянська школа, 1988. 160 с.
119. Козлова О., Разу М. Деловые игры и их роль в повышении квалификации кадров. *Педагогика*, 2008. С. 255–260.

120. Кондрацька Г. Д. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до викладання основ безпеки життєдіяльності в загальноосвітній школі: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Тернопіль. 2005. 20 с.

121. Коновальська Л. О. Компетентнісний підхід у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи в старшій школі. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр.* Бердянськ : БДПУ, 2017. Вип.2. С. 233–239.

122. Коробейнік В. А. Визначення мотиваційного комплексу професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури. *Педагогіка та психологія*. 2011. Вип. 40(1). С. 86–91.

123. Корольова І. І. Системний підхід у підготовці майбутніх менеджерів освітньої галузі. *Педагогічний альманах*. 2016. Вип. 31. С. 232–237.

124. Коропецька О. Самореалізація як екзистенційна потреба особистості. *Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія*. 2011. Вип. 16(2). С. 156-163. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpfsp_2011_16\(2\)__21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpfsp_2011_16(2)__21) (дата звернення 15.05.2016).

125. Коростылева Л. А. Психология самореализации личности : затруднения в профессиональной сфере. СПб. : Изд-во «Речь», 2005. 222 с.

126. Котлярова И. О. Систематизация управления инновациями в образовательном учреждении. Челябинск: ЮУр-ГУ, 1998. 129 с.

127. Кравченко Е. В. Портфолио в системе профессиональных достижений студентов. *Сибирский педагогический журнал*. 2012. №7. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/portfolio-v-sisteme-professionalnyh-dostizheniy-studentov> (дата обращения: 23.08.2018).

128. Кругляк О. Я. Підготовка майбутніх учителів до реалізації міжпредметних зав'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Тернопіль. 2005. 21 с.

129. Круцевич Т. Ю. Теорія і методика фізичного виховання / Т. Ю. Круцевич. – К. : Олімпійська література. – Ч. 2. – 2008. – 368 с.

130. Кузьменко В. Ю. Виховання в учнів 8–9 класів здорового способу життя: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ. 2003. 20 с.
131. Кузьмина Н. В., Пожарский С. Д., Паутов Л. Е. Акмеология качества профессиональной деятельности специалиста. СПб., 2008. 366 с.
132. Кучерявец В. Г. Технологія портфоліо у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Психолого-педагогічні науки.* 2012. № 2. С. 128–130.
133. Лазарєв М.О. Творчість як родова властивість людини і основа педагогічної діяльності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* 2011. № 3 (13). С. 93–104.
134. Леонтьев Д. А. Самореализация и сущностные силы человека. *Психология с человеческим лицом : гуманистическая перспектива в постсоветской психологии; [под ред. Д. А. Леонтьева, В. Г. Щур].* Москва: Смысл. 1997. С. 156–176.
135. Лисенко Л. Л. Актуалізація науково-дослідної роботи майбутніх учителів фізичної культури у формуванні здатності їх до креативно-інноваційної діяльності. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки.* 2013. Вип. 108.2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2013_2_108_42 (дата звернення 15.05.2016).
136. Литвинова С. Г. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності (ІКК) вчителів-предметників. Київ, 2008. 142 с.
137. Лісовий В. А. До питання про визначення змісту феномена «професійна самореалізація викладача вищої школи». *Професійна освіта: методологія, теорія та технології.* 2015. Вип. 1. С. 83-96. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/profe_2015_1_10 (дата звернення 10.06.2016).
138. Лобода О. В. Креативність як основа психічного здоров'я особистості. *Наука і освіта.* 2010. №3. С. 61–64.

139. Логвиненко В. І. Соціально-філософський аналіз поняття «самореалізація» *Філософія і політологія в контексті сучасної культури*. 2013. Вип. 6(3). С. 114-119. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/filipol_2013_6\(3\)__27](http://nbuv.gov.ua/UJRN/filipol_2013_6(3)__27) (дата звернення 12.07.2016).

140. Лосєва Н. М. Самореалізація особистості викладача вищого навчального закладу як загальнопедагогічна проблема: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Харків. 2007. 43 с.

141. Лях В. И., Мейксон Г. Б., Кофман Л. Б. Концепция физического воспитания детей и подростков. *Теория и практика физической культуры*. 1996. № 1. С. 5–10.

142. Максименко С. Д., Осьодло В. І. Структура та особистісні детермінанти професійної самореалізації суб'єкта. *Проблеми сучасної психології: Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України/ За ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої*. Вип. 8. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2010. С. 3-19.

143. Методика Орлова Ю. М. Тест-опросник «Потребность в достижении цели. Шкала оценки потребности в достижении успеха». URL: <https://psycabi.net/testy/475-metodika-orlova-yu-m-test-oprosnik-potrebnost-v-dostizhenii-tseli-shkala-otsenki-potrebnosti-v-dostizhenii-uspekha> (дата звернення 06.07.2016).

144. Микитюк О. М. Науково-дослідна робота у вищих навчальних закладах – основа якості управління освітою. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. «Засоби навчальної та науково-дослідної роботи»*. 2011. Вип. 35. С. 71–82.

145. Морозов Ю. П. Инновационный менеджмент: учебное пособие. Москва: 2000. 128 с.

146. Муляр В. І. Проблема становлення особистості в системі «індивід – суспільство» (філософсько-культурологічний аналіз): монографія. Житомир, 2005. 320 с.

147. Муляр В. І. Самореалізація особистості як соціальна проблема: філософсько-культурологічний аналіз. Житомир: ЖІТУ, 1997. 214 с.
148. Найн А. Я., Уметбаев З. М. Современный словарь-справочник молодого исследователя. Челябинск: [б.и.], 2007. 115 с.
149. Наумчук В. І. Професійна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури в процесі самостійної роботи зі спортивних ігор: автореф. дис... канд. пед. наук. Тернопіль, 2002. 19 с.
150. Немов Р. С. Психология. Словарь-справочник. Москва.: ВЛАДОС ПРЕСС, 2003. 420 с.
151. Ненько Ю. Сутність поняття «творчість», «творча самореалізація». Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. 2009. Ч. 2. С. 245–251.
152. Нестеренко Г. О. Синергетичний вимір самореалізації особистості в умовах трансформації суспільства : автореф. дис. ... канд. філософ. наук. 2003. 22 с.
153. Ніжевська Т. В. Окремі аспекти підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів артпедагогіки в майбутній професійній діяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2013. Вип. 30. С. 249–253.
154. Нікуліна О. Д. Компетентнісний підхід до навчання молодших школярів математики як складова професійної підготовки вчителя. *Вісник ЛНУ ім. Тараса Шевченка*. 2011. №4(215). С. 142-147.
155. Носаченко И. М. Игровые методы обучения в экономике : учебн.-метод. пособ. Київ : Изд-во МАУП, 1995. 80 с.
156. Омельчук О. В. Формування професійної компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі вивчення природничо-наукових дисциплін: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2014. 20 с.
157. Омеляненко В. Г. Готовність студентів факультету фізичного виховання до проведення занять з використанням інноваційних засобів. *Матеріали регіонального науково-практичного семінару / За заг.ред.*

Огнистого А.В., Огнистої К.М. Тернопіль: Вид-во СМТ «ТАЙП», 2016. С. 12–19.

158. Омеляненко В. Г. Організація і проведення педагогічної практики майбутнього вчителя фізичної культури: методичні рекомендації. Тернопіль: Вид-во ТНПУ, 2017. 48 с.

159. Омеляненко В. Г. Підготовка кадрів для центрів фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх». *Актуальні проблеми розвитку спорту для всіх: досвід, досягнення, тенденції*. Матеріали V міжнародної науково-практичної конференції (21-22 жовтня 2016 року, м. Тернопіль). С. 43–47.

160. Омеляненко В.Г. Проблеми інтеграції підготовки вчителя фізичної культури в європейський освітній простір. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*. Тернопіль, 2017. № 3. С. 202–209.

161. Онопрієнко О. М. Патріотичне виховання майбутніх учителів фізичної культури у позааудиторній діяльності педагогічних університетів: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Луганськ, 2011. 20 с.

162. Оржеховська В. М., Федорченко Т. Є. Сутність превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2013. Вип. 17(2). С. 71–79.

163. Павлютенков Є. М. Мистецтво управління школою. Х. : Вид. група «Основа», 2011. 320 с.

164. Паніотова Д. Ю. Компетентнісний підхід як основа модернізації вищої технічної освіти. *Наукові праці Вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет»*. Сер. : Педагогіка, психологія і соціологія. 2013. № 2. С. 64–67.

165. Панфилова О. И. Формы и методы развития профессиональной компетентности педагогов в области воспитания. *Вестник ТГПУ*. 2018. №1 (190). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/formy-i-metody-razvitiya->

professionalnoy-kompetentnosti-pedagogov-v-oblasti-vospitaniya (дата обращения: 12.05.2018).

166. Панченко Л. Ф. Електронне портфоліо студента. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*. 2013. № 7. С. 281–284.

167. Пеньковець Д. В. Етапи формування професійної майстерності у майбутніх учителів фізичної культури. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки*. 2013. Вип. 110. С. 261–263.

168. Перекрестова Т. С. Акмеологические аспекты профессионально-педагогической подготовки будущего учителя начальных классов. *Известия Саратовского университета. Новая серия. Серия Акмеология образования. Психология развития*. vol. 2, no. 3, 2013, pp. 295–231.

169. Петренко С. В. Мультимедійні презентації як інноватика у виховній діяльності. *Інноватика у вихованні*. 2016. Вип. 3. С. 122–128.

170. Пільова С. Г. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до організаційної діяльності. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2013. № 2. С. 31–36.

171. Побірченко Н. С. Компетентнісний підхід у вищій школі: теоретичний аспект. *Освіта та педагогічна наука*. 2012. № 3. С. 24–31.

172. Погонцева О. В., Дервянко В. В., Захарчук І. Р., В'яла О. М., Трофимов О. С. Спорт заради розвитку («Щаслива та захищена дитина – активна та здорова родина і нація»): навчально-методичний посібник. Київ: Видавництво «Фенікс», 2017. 268 с.

173. Пометун О. І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Світовий підхід та українські перспективи / під заг. ред. О. В. Овчарук*. К., 2004. С. 111.

174. Поселецька К. А. Професійна самореалізація студентської молоді як педагогічна проблема. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні*

методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2013. Вип. 35. С. 392–396.

175. Поташнюк І. В. Соціально-гігієнічне і психолого-педагогічне забезпечення ефективності формування здоров'я учнів у гімназіях-школах сприяння здоров'ю: монографія. Луцьк: Надстир'я, 2009. 225 с.

176. Приступа Є. Глобалізаційні тенденції в системі підготовки фахівців в галузі фізичного виховання і спорту в Європі. *Наукові записки Тернопільського нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка.* Тернопіль, 2004. Вип. 4. С. 125–129.

177. Прокоф'єва М. Системний підхід у підготовці майбутнього педагога до реалізації диференційованого навчання. *Проблеми підготовки сучасного вчителя.* 2011. № 4(2). С. 315–322.

178. Проніков О. К. Організація педагогічної практики майбутніх учителів фізичної культури на початку ХХІ століття. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки.* 2013. Вип. 108.2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2013_2_108_55 (дата звернення 03.09.2016).

179. Прус А. Категорійний аналіз понять «самореалізація» та «професійна самореалізація». *Педагогічний дискурс.* 2016. Вип. 20. С. 149–153. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/0peddysk_2016_20_26 (дата звернення 03.07.2016).

180. Психологический словарь. Под. ред. В. П. Зинченко. Москва: [б. и.], 1999. 344 с.

181. Путров С.Ю. Біосоціальні технології у контексті здоров'я людини : монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 558 с.

182. Рибалко Л. С. Акмеологічні засади професійно-педагогічної самореалізації майбутнього вчителя: автореф. дис. ... доктора педагогічних наук. Харків, 2008. 45 с.

183. Ришова І. С. Самореалізація людини в дизайнерській предметній діяльності та творчості. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної*

академії. 2007. Вип. 29. С. 198–214.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpgvzdia_2007_29_22 (дата звернення 03.07.2016).

184. Романенко Ю. А. Портфоліо студента: дидактичний аспект. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Психолого-педагогічні науки.* 2012. № 2. С. 38–40.

185. Роменець В. А. Психологія творчості. Київ: Вища школа, 1971. 247 с.

186. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. Москва: ОГИЗ, 1946. 704 с

187. Савченко А. П. Фізичне виховання учнів 8-9 класів: посібник. Київ: Педагогічна думка, 2008. 144 с.

188. Савчук О. П. Особистісна самореалізація майбутніх учителів природничих дисциплін як шлях до професійного розвитку. *Витоки педагогічної майстерності. Сер. : Педагогічні науки.* 2011. Вип. 8(2). С. 235–238. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2011_8\(2\)__49](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2011_8(2)__49) (дата звернення 07.05.2016).

189. Савчук О.П. Педагогічна підтримка особистісної самореалізації майбутніх учителів. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова.* 2010. Вип.12(22). С.154–158.

190. Самсутіна Н. М. Педагогічні умови формування професійних функціональних компетентностей майбутніх учителів фізичної культури. *Спортивний вісник Придніпров'я.* 2013. № 2. С. 232–235.

191. Санто Б. Сила інноваційного саморозвиття. *Інновації.* 2004. № 2. С. 6.

192. Саяпіна С. А. Науково-дослідна робота як засіб розвитку творчого потенціалу особистості студента. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* 2014. № 3. С. 329–337.

193. Свірщук Н. С., Вознюк Т. В., Драчук А. І. Спеціальна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-рекреаційної діяльності

як пріоритетний напрям сучасної вищої освіти. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2012. № 2. С. 80–85.

194. Сегеда Н. А. Підготовка майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації: автореф. дис. ... кандидата педагогічних наук. Київ, 2001. 23 с.

195. Семенушин П. Ю. Психологические детерминанты профессиональной самореализации личности лидера: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01. Новосибирск, 2008. 156 с.

196. Сергеев И. С. Основы педагогической деятельности: учебное пособие. СПб.: Питер, 2004. 280 с.

197. Сериков В. В. Образование и личность. Теория и практика проектирования пед. систем. Москва: Издательская корпорация «Логос», 1999. 272с.

198. Синіговець Л. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до краєзнавчо-туристської діяльності засобами інформаційної технології. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. : Фізичне виховання і спорт. 2013. Вип. 12. С. 23–27.

199. Словарь практического психолога. Сост. С. Ю. Головин. Харвест, 1998. 300 с.

200. Словарь психолога-практика. Сост. С.Ю. Головин. Минск: Харвест, 2003. 224 с.

201. Служинська Л. Б. Акмеологічний підхід у процесі формування готовності у майбутніх менеджерів-економістів до професійної самореалізації. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2012. № 5. С. 183-187.

202. Смансер А. П. Педагогічні умови самореалізації майбутнього спеціаліста у процесі навчання. *Педагогіка вищої і середньої школи* : зб. наук.пр. Кривий Ріг. 2004. № 8. С. 53–59.

203. Старинська Н. В. Адапційний потенціал як чинник професійної самореалізації особистості. *Вісник Харківського національного університету ім.*

Г.С. Сковороди [електронний ресурс]: зб. наук. праць. 2011. Випуск 38. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/SocGum/vkhnpu-psyknol/2011-38/index/html> (дата звернення 07.05.2016).

204. Стасенко О. А. організація фізкультурно-оздоровчої роботи у загальноосвітніх навчальних закладах: шляхи та перспективи. *Молодой ученый «Young Scientist»*. 2016. № 9.1 (36.1). С. 151–156.

205. Стасенко О. А. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями основної школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Кіровоград, 2010. 20 с.

206. Степанченко Н. І. Формування у майбутніх учителів фізичної культури готовності до інноваційної діяльності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2015. Вип. 5(1). С. 234–236.

207. Степанченко Н. І. Структурні аспекти проблеми професійної компетентності особистості вчителя фізичного виховання. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт*. 2015. Вип. 129(2). С. 255–259.

208. Сущенко Л. П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... доктора пед. наук. Київ, 2003. 45 с.

209. Сущенко Л.П. Здоровий спосіб життя як об'єкт соціального пізнання автореф. дис. ... канд. філософ. наук. Запоріжжя, 1997. 25 с.

210. Тимошенко Н. Професійна самореалізація як один із компонентів професійного самовдосконалення особистості. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Педагогічні науки*. 2013. Вип. 121(2). С. 158-161. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2013_121\(2\)__40](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2013_121(2)__40) (дата звернення 07.05.2016).

211. Тимошенко О. В. Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Київ, 2009. 38 с.

212. Толкова Т. М. Професійна самореалізація викладачів іноземної мови у ВНЗ. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16 : Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики.* 2015. Вип. 25. С. 30–34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_016_2015_25_10 (дата звернення 11.07.2016).

213. Трифилова А. А., Коршунов И. А. Современный инновационный менеджмент. *Инновации.* 2003. № 2–3. С. 28–35.

214. Тушева В. В. Культурологічний підхід як теоретико-методологічна основа стратегії формування науково-дослідницької культури майбутніх вчителів музики. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка . Педагогічні науки.* 2016. Вип. 4. С. 155-161.

215. Фазлеев Н. Ш. Компетентно ориентированный подход к профессиональной подготовке педагога по физической культуре и спорту. *Теория и практика физической культуры.* 2005. № 12. С. 9–12.

216. Факультет фізичної культури Гомельського державного університету імені Ф. Скорини URL: <http://old.gsu.by/depts/fks.asp> (дата звернення 07.05.2016).

217. Фединець Н. І. Ділові ігри – активний метод навчання у підготовці фахівців з менеджменту. *Науковий вісник НЛТУ України.* 2013. Вип. 23.1. С. 365–370.

218. Ференчук Б. М. Професійна спрямованість підготовки майбутніх учителів фізичної культури з дисциплін біологічного циклу: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Хмельницький, 2011. 20 с.

219. Фишер Н. В. Инновационные технологии в профессиональном образовании. *Вестник Адыгейского государственного университета. Серия 3: Педагогика и психология.* 2010. №1. С. 113–118.

220. Філіпішина Л. М., Діордіященко О. В. Ділові ігри під час вивчення іноземної мови у професійній підготовці економістів. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг.* 2010. Вип. 1. С. 706–713.

221. Флярковська О. Самореалізація у підлітковому віці. *Нова педагогічна думка*. 2014. № 3. С. 197–200. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2014_3_52 (дата звернення 07.05.2016).
222. Футорний С. Про використання мережевих електронних портфоліо для мотивації студентської молоді до ведення здорового способу життя. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт*. 2014. Вип. 16. С. 74–78.
223. Холодная М. А. Психология интеллекта. Парадоксы исследования. СПб.: Питер, 2002. 272 с.
224. Хоронжевський Л. Є. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до позакласної роботи з учнями загальноосвітньої школи засобами позашкільної практики. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2012. № 6. С. 173–178.
225. Цырева Л. А. Самореализация личности как предмет философского исследования: автореф. дис. ... канд. философ. наук. Москва, 1992. 26 с.
226. Чадаєва К. Ю. Інновації в освіті: теоретично-методологічні засади мотивації навчальної діяльності у вищій школі. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв . Мистецтвознавство. Архитектура*. 2013. № 2. С. 51–52.
227. Чевтаева И. Г. Самореализация личности в развитии знания: автореф. дис. ... канд. филос. наук. Свердловск, 1989. 20 с.
228. Чеглякова Н. Л. Творческая самореализация будущего педагога-художника в процессе профессиональной подготовки в вузе: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Уфа, 2004. 22 с.
229. Чернявський М. В. Рекреаційно-оздоровчі технології у процесі фізичного виховання молодших школярів : дис. ... канд. наук з фіз. вих та спорту : 24.00.02. Київ, 2011. 196 с.
230. Чхеайло І. І. Самореалізація особистості в просторі суспільства сталого розвитку. *Вісник Національної юридичної академії України імені*

Ярослава Мудрого. Сер. : Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2013. № 2. С. 40–47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_2013_2_7 (дата звернення 07.05.2016).

231. Шабанова Ю. О. Системний підхід у вищій школі: підруч. для студ. магістратури. Д. : НГУ, 2014. 120 с.

232. Шалашова М. М. Комплексная оценка компетентности будущих педагогов. *Педагогика.* 2008. №7. С.54–59.

233. Шамова Т. И., Давиденко Т. М. Управление образовательным процессом в адаптивной школе. Москва: Центр «Педагогический поиск», 2001. 384 с.

234. Шаповалова І. В. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до професійного самовдосконалення: проєкція на самореалізацію в педагогічній діяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* 2015. Вип. 45. С. 405-411.

235. Шаповалова І. В. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до самовдосконалення та формування основ здорового способу життя: теоретичний аспект. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* 2014. Вип. 36. С. 427-437.

236. Шехавцова С. О. Технологія портфоліо як показник самоосвітньої діяльності суб'єктів педагогічного процесу. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки.* 2013. № 18(3). С. 135-144.

237. Шиліна Н. Є., Копитін Ю. В. Ділові ігри як метод підготовки фахівців з інформаційної безпеки. *Захист інформації.* 2013. Т. 15. № 1. С. 48–56.

238. Шиян Б. М. Передумови й перспективи формування національної системи фізичного виховання школярів. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві.* 2012. № 4. С. 344–351.

239. Щедровицкий П. Г. Система педагогических исследований (методологический анализ). *Педагогика и логика.* Москва, 1993 235 с.

240. Энциклопедия профессионального образования; под ред. С. Я. Батышева. Москва: Профессиональное образование, 1999. Т. 2. 441 с.
241. Юдин Э. Г. Методологическая природа системного подхода. *Системные исследования*. М. : Наука, 1973. С. 38–52.
242. Южакова Н. В. Ценностные основания самореализации личности: социально-философский анализ: автореф. дис. ...канд. философ. наук. Архангельск, 2006. 22 с.
243. Юлдашев З. Ю., Бобохужаев Ш. И. Инновационные методы обучения : особенности кейс-стади метода обучения и пути его практического использования : учебное пособие. Ташкент : IQTISOD-MOLIYA, 2006. 88 с.
244. Ягупов В. В. Педагогіка : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2002. 208 с.
245. Якиманская И. С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе. Москва: Сентябрь, 2000. 112с.
246. Яковец Ю. В. Эпохальные инновации XXI века. Москва: Экономика, 2004. 444 с.
247. Яковець Н. І. Вступ до спеціальності: навчально-методичний посібник для студентів педагогічних спеціальностей. Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2006. 167 с.
248. Beighle A. et. all. Children's physical activity during recess and outside of school. *Journal of School Health*. 2006. № 76. P. 516–520.
249. Boak A., Hamilton H., Adlaf E., Beitchman J., Wolfe D., Mann R. The mental health and well-being of Ontario students. *CAMH Research Document*. 2014. № 38. P. 213–244.
250. Bothmer M., Fridlund B. Gender differences in health habits and in motivation for a healthy lifestyle among Swedish university students. *Nursing and Health Sciences*. 2005. Vol. № 7. P. 107–110.
251. Bouchard C., Blair S. N., Haskell W. L. Physical activity and health /ed. C. Bouchard, S. N. Blair, W. L. Haskell. Champaign: Human Kietics, 2007. 410 p.

252. Case A., Deaton A. Health and wealth among the poor: India and South Africa compared. *Am Econ Rev.* 2005. P. 229–33.
253. Cavill N., Kahlmeier S., Racioppi F. Physical activity and health in Europe: evidence for action. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, 2006. 40 p.
254. Clarke S. E., Jukes M. C. , Njagi J. K., Khasakhala L., Cundill B., Otido J., Crudder C., Estambale B. B., Brooker S. Effect of intermittent preventive treatment of malaria on health and education in schoolchildren: a cluster-randomised, double-blind, placebo-controlled trial. *Lancet.* 2008 Jul 12;372(9633). P. 127–38.
255. Danylevych M, Romanchuk O, Hribovska I, Ivanochko V. Pedagogical conditions of innovative educational technologies introduction into the professional training of future specialists in the field of physical education and sport. *Journal of Physical Education and Sport.* 2017. Vol. 17(3). pp.1113–1119.
256. De Paula J. S., Leite I. C., de Almeida A. B., Ambrosano G. M., Mialhe F. L. The impact of socioenvironmental characteristics on domains of oral health-related quality of life in Brazilian schoolchildren. *BMC Oral Health.* 2013, vol.13(1), pp. 10.
257. Health Informatics Professional Core Competences. Toronto: Canada's Health Informatics Association, 2012. 22 p.
258. Kinney E. D., Clark B. A. (2004). Provisions for health and health care in the constitutions of the countries of the world. *Cornell International Law Journal,* 37, 285-355.
259. Leslie R., Kelly B., DiMatteo M. Health behavior change and treatment adherence: evidence-based guidelines for improving healthcare. Oxford; New York: Oxford univ. press, 2010. 212 p.
260. O'Donovan G., (2010). The ABC of Physical Activity for Health: A consensus statement from the British Association of Sport and Exercise Sciences. *Journal of Sports Sciences;* 28 (6), 573–591.

261. Parish L. E., Treasure D. C. Physical activity and situational motivation in physical education: influence of the motivational climate and perceived ability. *Research Quarterly for Exercise and Sport*. 2003. P. 40–52.
262. Plowman S. A., Smith D. L. Exercise Physiology for Health, Fitness and Performance. Lippincott Williams & Wilkins. Retrieved 13 October 2011. p. 61.
263. Relation K., Page S. E. Embodiment of chaos and composition: quantum changes for public health. *Am J Public Health* (2008) 98: 1382–89.
264. School of Health Policy and Management : 2016–2017 Undergraduate Supplemental Calendar. York University : Faculty of Health. 70 p.
265. Seedhouse D. Health : the foundations for achievement. Chichester John Wiley & Sons Ltd Publ. : 2001, 160 p.
266. Twaddle A. C. Health care reform around the world. Westport, Conn.: Auburn House, 2002. 419 p.
267. Weiner E. N. Formation of health-saving environment in the system of general education // *Valeologiya*, 2004, 1, P. 21–26.
268. Zanetta R. L. Nobre M. C., Lancarotte I. Bringing Up Students in the Healthy Lifestyle Multiplier Students Program, São Paulo, Brazil. *Preventing chronic daises*. São Paulo, Brazil, 2008. V. 5. № 3 P. 1-8.

ДОДАТКИ

Додаток А

Методика Ю.М. Орлова

**(«Тест-опитувальник щодо потреби в досягненні мети. Шкала оцінки
потреби в досягненні успіху»)**

Інструкція. Вам пропонується ряд тверджень. Якщо Ви згодні з висловлюванням, то поруч з його номером напишіть «так» або поставте знак «+», якщо не згодні – «ні» («-»).

№ з/п	Твердження	Відповіді	
		так	Ні
1	Думаю, що успіх в житті, скоріше, залежить від випадку, ніж від розрахунку.		
2	Якщо я втрачу улюблене заняття, життя для мене втратить будь-який сенс.		
3	Для мене в будь-якій справі важливіше не його виконання, а кінцевий результат.		
4	Вважаю, що люди більше страждають від невдач на роботі, ніж від поганих взаємин з близькими.		
5	На мою думку, більшість людей живуть далекими цілями, а не близькими.		
6	У житті у мене було більше успіхів, ніж невдач.		
7	Емоційні люди мені подобаються більше, ніж діяльні.		
8	Навіть у звичайній роботі я намагаюся удосконалити деякі її елементи.		
9	Цілком зайнятий думками про успіх, я можу забути про запобіжні заходи.		
10	Мої близькі вважають мене ледачим.		

11	Думаю, що в моїх невдачах винні скоріше обставини, ніж я сам.		
12	Терпіння в мені більше, ніж здібностей.		
13	Мої батьки занадто суворо контролювали мене.		
14	Лінь, а не сумнів в успіху змушує мене часто відмовлятися від своїх намірів.		
15	Думаю, що я впевнена в собі людина.		
16	Заради успіху я можу ризикнути, навіть якщо шанси невеликі.		
17	Я старанна людина.		
18	Коли все йде гладко, моя енергія збільшується.		
19	Якби я був журналістом, я писав би, скоріше, про оригінальні винаходи людей, ніж про події.		
20	Мої близькі зазвичай не поділяють моїх планів.		
21	Рівень моїх вимог до життя нижчий, ніж у моїх товаришів.		
22	Мені здається, що наполегливості в мені більше, ніж здібностей.		
23	Я міг би досягти більшого, звільнившись від поточних справ.		

Методика включає в себе 23 питання.

Відповіді «так» («+») на питання: 2, 6, 7, 8, 14, 16, 18, 19, 21, 22, 23;
 відповіді «ні» («-») на питання: 1, 3, 4, 5, 9, 11, 12, 13, 15, 17, 20.

Обробка результатів. За кожну відповідь збігаються з ключем ставиться 1 бал, відповіді підсумовуються.

Дякуємо за відповіді!

**Тестові завдання для оцінювання за гносеологічним критерієм
рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до
професійної самореалізації в оздоровчій діяльності**

1. Фізична культура – це:
 - а) вища форма фізичного виховання, спрямована на спеціалізовану підготовку в обраному виді діяльності, з метою досягнення максимально високих результатів;
 - б) зміна форм і функцій людини у процесі індивідуального життя;
 - в) частина загальної культури суспільства, сукупність його досягнень у створенні і раціональному використанні засобів, методів і умов спрямованих на фізичне вдосконалення людини.
2. Фізичне виховання – це:
 - а) педагогічний процес, спрямований на формування спеціальних знань з фізичної культури, рухових умінь і навичок, на розвиток рухових здібностей і виховання позитивних моральних і вольових якостей;
 - б) сукупність спеціальних матеріальних і духовних цінностей, способів їх виробництва з метою гармонійного розвитку людини;
 - в) педагогічний процес, спрямований на професійну орієнтацію людини.
3. Що належить до засобів фізичного виховання?
 - а) фізичні вправи;
 - б) режими рухової активності;
 - в) вихідні положення.
4. Група оздоровчих завдань фізичного виховання спрямована на:
 - а) розвиток інтелекту й утвердження життєвого оптимізму;
 - б) забезпечення оптимального розвитку властивих людині фізичних якостей і на їх основі вдосконалення фізичного розвитку;
 - в) патріотичне та моральне загартування молоді, виховання волі;
5. Наукова дисципліна «теорія фізичного виховання» є:

а) системою наукових знань про сутність фізичної культури, загальні закономірності її функціонування і направленого використання з метою всебічного гармонійного розвитку людей;

б) системою теоретичних знань про сутність різних дисциплін, загальні закономірності її функціонування і направленого використання з метою всебічного комплексного розвитку людей;

в) системою наукових та теоретичних знань про сутність різних медичних дисциплін, загальні закономірності її функціонування і спрямованого використання з метою всебічного комплексного розвитку людей;

6. Які методи організації учнів на уроках фізичної культури?

а) гімнастичний, змагальний;

б) фронтальний груповий, індивідуальний;

в) серійний, коловий.

7. Яка послідовність дій вчителя фізичної культури, спрямованих на розвиток фізичних якостей в учнів?

а) визначення вихідного стану фізичної підготовленості учнів; диференційована фізична підготовка учнів з урахуванням їх рівня фізичної підготовленості; періодична перевірка впливу на рівень розвитку рухових якостей;

б) розповідь про значення рухових якостей для людини; показ фізичних вправ для розвитку рухових якостей; розповідь про техніку їх виконання фізичних вправ; виконання учнями фізичних вправ;

в) визначення різновиду певної рухової якості, які планується розвивати; підбір відповідних фізичних вправ; визначення способу виконання фізичних вправ; визначення способу повторення фізичних вправ; виявлення способу тренування на термін тижневого циклу і на чверть.

8. Основні фізичні якості людини – це:

а) сила, швидкість, гнучкість, витривалість, спритність;

б) швидкість, уявлення, сила, витривалість, гнучкість;

в) сила, швидкість, гнучкість, витривалість, влучність.

9. Оберіть правильне твердження щодо назви груп учнів для занять на уроках фізичної культури:

- а) основна, підготовча, спортивна;
- б) основна, підготовча, спеціальна;
- в) основна, медична, спортивна.

10. Фізичне навантаження – це:

- а) міра впливу фізичних вправ на організм учня;
- б) саморегуляція;
- в) інтенсивність.

11. Застосування якого з принципів сприяє забезпеченню оптимальної відповідності завдань, засобів і методів фізичного виховання можливостям учнів?

- а) принцип доступності й індивідуалізації;
- б) принцип наочності;
- в) принцип систематичності.

12. Що є природним регулятором і стимулятором життєдіяльності людини?

- а) трудові дії; б) розумова діяльність;
- в) фізичні вправи;

13. Фізичний стан – це:

а) основна форм людського мислення, яка дає однозначне тлумачення того чи іншого терміну, виражаючи при цьому найістотніші сторони, властивості або ознаки об'єкта, що вивчається;

б) характеристика особистості людини, стану здоров'я, статури і конституції, функціональних можливостей організму, фізичної працездатності і підготовленості людини;

в) вид неспеціальної фізкультурної освіти: процес формування рухливих навиків і розвитку фізичних здібностей (якостей), необхідних у конкретній професійній або спортивній діяльності;

14. Фізичний розвиток – це:

а) історично обумовлений ідеал фізичної підготовленості людини, який оптимально відповідає вимогам життя;

б) процес становлення, формування і подальшої зміни протягом життя індивідуума морфофункціональних властивостей його організму і заснованих на них фізичних якостей і здібностей;

в) процес формування у людини рухових умінь і навиків, а також передачі спеціальних фізкультурних знань.

15. Якими змінами показників характеризується фізичний розвиток?

а) показниками статури, показниками розвитку фізичних якостей, показниками здоров'я;

б) природними життєвими силами організму;

в) функціональними і адаптаційними можливостями організму.

16. Які показники статури, що характеризують перш за все біологічні форми або морфологію людини?

а) силу, швидкісні здібності, довжину тіла, масу тіла;

б) витривалість, довжину тіла, форму окремих органів частин тіла;

в) довжина тіла, маса тіла, постава, об'єм і форма окремих органів частин тіла, величина жировідкладення.

17. Фізичні вправи – це:

а) рухові дії, з допомогою яких розвивають фізичні якості і зміцнюють здоров'я; б) рухові дії, які дозують фізичне навантаження;

в) рухи, які виконуються на уроках фізичної культури і під час ранкової гімнастики;

18. Який основний прийом самоконтролю під час виконання фізичних вправ?

а) визначення обсягу талії; б) визначення гостроти зору;

в) визначення показників ЧСС.

19. Поняття «фізична вправа» пов'язане з:

а) виробничою діяльністю; б) фізичним удосконалюванням людини;

в) довільними рухами, які створені і застосовуються відповідно до закономірностей фізичного виховання.

20. Самореалізація – це:

а) процес реалізації себе, здійснення самого себе в житті і повсякденній діяльності, пошук і утвердження свого особливого шляху в цьому світі, своїх цінностей і сенсу існування кожної миті;

б) наявність у суб'єкта структури конкретної дії та постійної спрямованості свідомості на його виконання;

в) цілеспрямований навчально-виховний процес у закладі вищої освіти, який забезпечує професійну спрямованість.

21. Самореалізація особистості – це:

а) процес, у якому передбачається усвідомлення особистістю того, чим вона володіє і чого прагне досягти, а також вибір практичних дій для втілення досвіду в реальну дійсність, закріплених у визнанні цих досягнень іншими;

б) самоствердження, як прагнення людини до самоздійснення, реалізації себе в об'єктивному світі, привласнення індивідом своєї діяльнісної суті;

в) система, яка динамічно розвивається та прагне до професійно-особистісної самореалізації, самоактуалізації, самопрояву всіх своїх потенцій і можливостей, в якій представлені різні рівні організацій.

22. Які підходи застосовують під час розгляду самореалізації особистості?

а) філософський, соціальний, політичний, педагогічний;

б) філософський, психологічний, соціальний, педагогічний;

в) психологічний, духовний, політичний, філософський.

23. Професійна самореалізація – це:

а) сукупність прояву індивідуальних професійно-особистісних якостей і властивостей фахівця, завдяки яким він відтворює себе у своїй сутності в багатовимірній практичній та професійній діяльності;

б) відокремлений («окреслений») у рамках суспільного поділу праці комплекс дій та відповідних знань, що вимагає відповідної освіти;

в) комплекс набутих людиною знань і практичних навичок, що дає їй можливість займатися певним родом занять у якійсь галузі діяльності.

24. Професійна реалізація особистості на її життєвому шляху передбачає такі основні етапи:

а) професійна майстерність;

б) професійне самовизначення, професійне становлення в обраній сфері діяльності, фахове зростання і розвиток компетенції;

в) рухливі інтегративні психологічні новоутворення, само проектування своєї діяльності і кар'єри.

25. Професійне самовизначення – це:

а) успішне професійне життя, яке є репрезентацією професійної самореалізації особистості та містить у собі: по-перше, удосконалення в професії, підвищення професійної майстерності та по-друге, просування по службі;

б) вибір особистістю виду майбутньої професійної діяльності, що відбувається на основі наявних у неї професійних нахилів, інтересів і сформованих здібностей;

в) задоволення екзистенційних потреб людини в різних варіантах і модифікаціях з неповторними суб'єктивними й об'єктивними умовами її унікального життя приводять до самореалізації, яка в кожній людині індивідуальна, що відповідає лише їй і її способу буття.

26. Саморозвиток – це:

а) свідомо практична діяльність, спрямована на можливо повнішу реалізацію людини себе як особистості;

б) соціалізований шлях гармонійного розвитку особистості, поєднаний із здобуттям професійно-практичного та духовного досвіду в процесі отримання кваліфікації спеціаліста в період первинного професійного становлення;

в) процес розгортання та зростання (розкриття й використання) потенційних та спонукально-мотиваційних сутнісних сил людини, її задумів, творчих здібностей, умінь, потреб, життєвих цінностей.

27. Професійний саморозвиток – це:

а) процес, який можна оцінити в минулому часі та планувати у майбутньому, але він відбувається «тут і зараз», відповідно до ситуації, актуальної з погляду суб'єкта;

б) активна діяльність особистості, спрямована на реалізацію своїх потенційних можливостей на благо інших;

в) джерело ділового самовдосконалення, пов'язано-го з розвитком у людини цілого комплексу професійно необхідних якостей, а також здібності, уміння й навички, важливі для успішної роботи за обраною спеціальністю.

28. Які основні функції готовності до професійного самовдосконалення?

а) конструктивна, науково-змістова, пізнавальна, інтегруюча;

б) діагностична, компенсаторна, адаптаційна, пізнавальна;

в) діагностична, прогностична, перетворювальна, пізнавальна.

29. Яка функція, спрямована на задоволення інформаційних, професійних та інтелектуальних потреб особистості?

а) діагностична функція; б) компенсаторна функція; в) пізнавальна функція.

30. Яке трактуванням поняття «здоров'я» є загальноприйнятим та визначене у Преамбулі Статуту ВООЗ (1948 р.)?

а) Здоров'я – це стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб або фізичних вад;

б) Здоров'я – це стан і процес обумовлений розвитком суспільства, його духовно-моральним станом;

в) Здоров'я – це фундамент повноцінного існування і життєдіяльності людини, умовою його гармонійного розвитку як особистості.

31. Як визначається поняття «діяльність»?

а) процес, що відображає ставлення людини до світу, відповідає відповідним потребам і мотивом;

б) праця, дії людей у будь-якій галузі, застосування своєї праці до чого-небудь; в) спосіб буття людини в світі, здатність її вносити в дійсність зміни.

32. Як трактується поняття «оздоровча діяльність»?

а) процес взаємодії людини з довкіллям, завдяки чому вона досягає свідомо поставленої мети, яка виникла внаслідок появи потреби;

б) специфічно людська форма активного ставлення до світу, спосіб буття людини; в) процес, спрямований на розширення адаптаційних можливостей суб'єктів освіти на основі вибудовування суб'єкт-суб'єктних стосунків і оздоровчих технологій, що дозволяють створити сприятливі умови для розвитку учнів.

33. Як трактується поняття «педагогічна діяльність»?

а) свідомо діяльність людини, спрямована на створення матеріальних та духовних благ; б) вид професійної діяльності, змістом якої є навчання, виховання, освіта, розвиток тих, хто навчається;

в) педагогічну взаємодію, що забезпечує формування ціннісних відносин людини, групи і середовища, учасники якого виступають у позиції людей, які виховуються і співпрацюють.

34. Яке з визначення поняття «технологія» є правильним?

а) сукупність різних елементів, зокрема прийомів, операцій, дій, процесів та їх послідовність, що є своєрідною майстерністю людини;

б) один з основних напрямів упровадження фізичної культури в освітнє середовище, що спрямований на підтримання та зміцнення здоров'я дітей і молоді;

в) створення безпечних умов для перебудування, навчання та праці людини, а також вирішення завдань раціональної організації виховного процесу.

35. Як Ви розумієте поняття «саморозвиток учителя фізичної культури»?

а) підтримання своєї фізичної форми; б) проходження курсів підвищення кваліфікації; в) розвиток особистості внаслідок самостійного оновлення знань.

36. Фізкультурно-оздоровча діяльність – це:

а) заходи, що проводить суб'єкт сфери фізичної культури для розвитку фізичної культури;

б) процес спортивного оздоровлення окремої особистості чи певної групи людей; в) система спортивних заходів, спрямована на оздоровлення.

37. Як тлумачиться поняття «фізкультурно-оздоровча робота»?

а) як один з основних напрямів впровадження фізичної культури в освітнє середовище, який спрямований на підтримання та зміцнення здоров'я дітей і підлітків та здійснюється з урахуванням стану їх здоров'я, рівня фізичного та психічного розвитку;

б) як раціональний спосіб цілеспрямованої взаємодії учасників педагогічного процесу, в основу якого покладено різновиди рухової діяльності, що спрямовані на отримання максимально можливого оздоровчого ефекту;

в) як сукупність різних елементів, зокрема прийомів, операцій, дій, процесів та їх послідовність, що є своєрідною майстерністю людини.

38. Що є важливим фактором успішної організації фізкультурно-оздоровчої роботи?

а) спільна праця; б) агітація й пропаганда;

в) залучення до роботи та дотримання правил виконання.

39. Здоровий спосіб життя – це:

а) раціональний спосіб цілеспрямованої взаємодії учасників педагогічного процесу, в основу якого покладено різновиди рухової діяльності, що спрямовані на отримання максимально можливого оздоровчого ефекту, реалізацію потреби людини в русі, здоров'ї та дбайливому ставленні до нього через свідоме регулювання фізичної активності

б) самодіяльність людини у формуванні її атрибутивної здатності людського організму до виконання певного виду високоефективної творчої діяльності щодо перетворення навколишнього середовища;

в) створення безпечних умов для перебудування, навчання та праці людини, а також вирішення завдань раціональної організації виховного процесу.

40. Складовими здорового способу життя є:

а) самоусвідомлення, самоконтроль, навички спілкування, самомотивація;

- б) надійність, обов'язковість, саморозвиток, спілкування;
- в) збалансоване корисне харчування, особиста гігієна, достатня фізична і адекватна соціальна активність.

41. Комунікативність – це:

- а) створення якісно нового, що вирізняється неповторністю, оригінальністю та суспільно-історичною унікальністю;
- б) професійна здатність педагога, що характеризується потребою у спілкуванні, готовність легко вступати в контакт;
- в) професійна проникливість, педагогічна інтуїція, здатність сприймати і розуміти іншу людину.

42. Творчість – це:

- а) діяльність людини, спрямована не тільки на творення нових за змістом та формою матеріальних та духовних цінностей;
- б) розвиток особистості, її самореалізація у процес створення матеріальних і духовних цінностей;
- в) самодіяльність людини у формуванні її атрибутивної здатності людського організму до виконання певного виду високоефективної творчої діяльності щодо перетворення навколишнього середовища.

43. Які аспекти мають наукові дослідження творчості?

- а) діяльнісний, процесуальний;
- б) соціальний, медичний;
- в) фізичний, психологічний.

Дякуємо за відповіді!

Діагностична картка для оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності за праксеологічним критерієм

Охарактеризуйте, будь ласка, рівень володіння Вами уміннями та навичками:

1) планувати фізкультурно-оздоровчу роботу у закладі загальної середньої освіти;

Низький	середній	високий
---------	----------	---------

2) проводити фізкультурно-оздоровчу роботу, використовуючи різні форми залежно від поставлених завдань;

Низький	середній	високий
---------	----------	---------

3) проводити фізкультурно-оздоровчу роботу, використовуючи різні методи залежно від поставлених завдань;

Низький	середній	високий
---------	----------	---------

4) проводити фізкультурно-оздоровчу роботу, використовуючи різні засоби залежно від поставлених завдань;

Низький	середній	високий
---------	----------	---------

5) здійснювати педагогічний контроль в заняттях оздоровчого напрямку;

Низький	середній	високий
---------	----------	---------

6) оцінювати стан здоров'я тих, хто займається оздоровчою фізичною культурою;

Низький	середній	високий
---------	----------	---------

7) оцінювати фізичну підготовленість тих, хто займається оздоровчою фізичною культурою;

Низький	середній	високий
---------	----------	---------

8) складати оздоровчі комплекси;

Низький	середній	високий
---------	----------	---------

9) здійснювати оперативний контроль на уроках фізичної культури в закладі загальної середньої освіти;

Низький	середній	високий
---------	----------	---------

10) розраховувати ідеальну та нормальну масу тіла школярів;

Низький	середній	високий
---------	----------	---------

11) кількісно оцінювати фізичне здоров'я школярів;

Низький	середній	високий
---------	----------	---------

12) проводити зі школярами бесіди з проблем оздоровчої діяльності;

Низький	середній	високий
---------	----------	---------

13) консультувати батьків щодо оздоровчої діяльності з дітьми;

Низький	середній	високий
---------	----------	---------

14) скласти перспективну програму здорового способу життя з урахуванням особливостей фізичного розвитку особистості учня;

Низький	середній	високий
---------	----------	---------

15) застосовувати методику проведення рекреаційно-оздоровчих занять з використанням засобів оздоровчих видів гімнастики.

Низький	середній	високий
---------	----------	---------

Дякуємо за відповіді!

Тест «Чи вмієте ви вести здоровий спосіб життя?»

1. Якщо вранці вам треба встати раніше, ви:

- а) заводите будильник;
- б) довіряєте внутрішньому голосу;
- в) сподіваєтеся на випадок.

2. Прокинувшись вранці, ви:

- а) одразу зіскакуєте з ліжка та беретеся до справ;
- б) встаєте повільно, робите легеньку гімнастику і тільки потім починаєте збиратися до школи;

в) побачивши, що у вас в запасі є ще декілька хвилин, і далі ніжитесь під ковдрою

3. Ваш сніданок – це:

- а) чай чи кава з бутербродом;
- б) м'ясні страви, чай чи кава;
- в) ви взагалі не снідаєте вдома, вам подобається повний сніданок десь о 10 годині.

4. Який варіант розпорядку дня ви б обрали:

- а) необхідність вчасно приходити до школи в певний час;
- б) приходити в діапазоні 30 хв.;
- в) гнучкий графік.

5. Ви хотіли б, щоб тривалість великої перерви давала змогу:

- а) поїсти в їдальні;
- б) поїсти повільно, ще й випити склянку чаю;
- в) поїсти повільно й ще трішки відпочити.

6. Як часто впродовж дня у вас трапляється нагода посміятися й пожартувати з однолітками:

- а) щодня;
- б) деколи;
- в) рідко.

7. Якщо у Вас виникають конфліктні ситуації, ви вирішуєте їх:

- а) довгим дискусуванням, в якому рішуче відстоюєте свою позицію;
- б) флегматично відволікаєтеся від суперечок;
- в) чітким викладом своєї позиції та відмовою від подальших суперечок.

8. Чи надовго ви затримуєтеся після закінчення уроків у школі:

- а) не більше, ніж на 20хв.;
- б) до 1 год.;
- в) більше 1 год.

9. Чому ви зазвичай присвячуєте свій вільний час:

- а) зустрічам із друзями;
- б) відвідуванням БДЮТ;
- в) домашнім справам.

10. Що означає для вас зустріч із друзями, прийом гостей:

- а) нагода відпочити, розвіятися, відволіктися від навчання;
- б) втрата часу та грошей;
- в) зло, якого не уникнути.

11. Ви лягаєте спати:

- а) завжди приблизно в один і той самий час;
- б) залежно від настрою;
- в) після закінчення всіх справ.

12. Як часто ви відпочиваєте:

- а) 2 – 5 год. на тиждень;
- б) до 5 год. впродовж тижня;
- в) по кілька хвилин, коли сильно втомлююся.

13. Яке місце займає спорт у вашому житті:

- а) я – палкий уболівальник;
- б) роблю зарядку на свіжому повітрі;
- в) вважаю своє денне фізичне навантаження достатнім.

14. За останні 14 днів ви хоча б раз:

- а) танцювали;
- б) займалися фізичним навантаженням, спортом (не враховуючи уроки фізичної культури);
- в) пройшли пішки не менше 4 км.

15. Як ви проводите літні канікули:

- а) пасивно відпочиваєте;
- б) фізично працюєте;
- в) займаєтеся спортом, гуляєте.

16. Ваша честолюбність виявляється в тому, що ви:

- а) досягаєте свого будь-якою ціною;
- б) сподіваєтеся, що ваша наполегливість принесе результати;
- в) натякаєте оточенню про вашу унікальність, нехай роблять належні

ВИСНОВКИ.

Дякуємо за відповіді!

Тест на креативність

Виберіть один із варіантів відповідей.

1. Чи вважаєте ви, що світ, який вас оточує, можна зробити кращим?
 - а) так;
 - б) ні, він і так досить хороший;
 - в) так, але тільки трохи.
2. Чи здатні ви своїми зусиллями змінити цей світ на краще?
 - а) так, у більшості випадків;
 - б) ні;
 - в) так, але в окремих випадках.
3. Чи вважаєте ви, що ваші ідеї могли б забезпечити значний прогрес у поліпшенні справи освіти?
 - а) так;
 - б) так, але за сприятливих обставин;
 - в) лише певною мірою.
4. Ваші творчі можливості та прагнення допоможуть у майбутньому змінити дещо кардинально:
 - а) так, напевно;
 - б) це малоймовірно;
 - в) можливо.
5. Коли ви плануєте розпочати якусь справу, ви завжди переконані в позитивному варіанті її вирішення?
 - а) так;
 - б) частіше маю сумніви;
 - в) так, завжди.
6. Чи мрієте ви зайнятися справою, про яку мало що знаєте?
 - а) так, невідоме завжди приваблює;
 - б) невідоме мене не цікавить;
 - в) усе залежить від характеру цієї справи.
7. Вам необхідно виконати незнайому справу. Чи відчуваєте ви бажання зробити це досконало?
 - а) так;
 - б) задовольняєтесь тим, чого встигли досягти;
 - в) так, але тільки тоді, коли мені це подобається.
8. Якщо справа, якої ви не знаєте, вам подобається, чи прагнете дізнатися про неї якомога більше?
 - а) так;
 - б) ні хочу навчитися тільки основного;
 - в) ні, хочу задовольнитися тільки своєю цікавістю.
9. Коли вас спіткає невдача, то:
 - а) розчаровуєтесь, втрачаєте інтерес;
 - б) припиняєте дію, бо її здійснення стає не реальним;

в) продовжуєте робити свою справу, навіть тоді, коли перешкоди подолати важко.

10. Виходячи з ваших міркувань, професію слід обирати відповідно до:

а) своїх можливостей, подальших перспектив для себе;

б) соціальної цінності та її престижу;

в) переваг які вона забезпечить.

11. Чи легко ви можете зорієнтуватися на маршруті, який уже пройшли?

а) так;

б) ні, боюся заблукати;

в) так, але тільки там, де місцевість сподобалась та запам'яталась.

12. Чи зможете ви, прослухавши лекцію, зразу переказати увесь її зміст:

а) так, без проблем;

б) усього згадати не зможу;

в) запам'ятовується лише те що цікавить.

13. Коли ви чуєте слово незнайомою вам мовою, чи можете його відтворити по складах, без помилок, не знаючи його значення:

а) так, без великих труднощів;

б) так, якщо це слово легко запам'ятати;

в) відтворю але незовсім правильно.

14. У вільний час я люблю:

а) залишатись на самоті, міркувати;

б) бути в компанії;

в) мені байдуже, бути на самоті чи в компанії.

15. Ви займаєтесь справою і припиняєте її тільки тоді, коли:

а) справу закінчено і виконано бездоганно;

б) більш-менш задоволені результатом;

в) не все ще вдалося зробити.

16. Коли ви на самоті, то:

а) мрієте про якісь абстрактні речі;

б) шукаєте собі конкретну справу;

в) іноді міркуєте про речі, пов'язані з роботою.

17. Якщо якась ідея захоплює вас, ви міркуєте над нею:

а) незалежно від того, де і з ким ви перебуваєте;

б) роблю це тільки на одинці;

в) там, де буде більш-менш спокійно.

18. Коли ви відстоюєте якусь ідею, то:

а) можете відмовитися від неї, якщо вислухаєте переконливі аргументи опонентів;

б) триматиметесь своєї думки, якими б не були аргументи;

в) поміняєте свою думку, якщо спротив буде міцним.

Дякуємо за відповіді!

**Тест на оцінювання комунікативних навичок
майбутніх учителів фізичної культури**

№ з/п	Судження	Так/Ні
1	Чи завжди Ви плануєте результат майбутнього розмови з людиною, етапи та засоби його досягнення?	7 6 5 4 3 2 1
2	Часто Ви вибираєте для розмови з людиною факти та аргументи, що відповідають особливостям її особистості та професії?	7 6 5 4 3 2 1
3	Чи здатні Ви розговорити людину й конструктивно та позитивно налаштувати її на майбутню розмову?	7 6 5 4 3 2 1
4	Чи здатні Ви за мімікою, інтонацією та позою людини визначити її бажання продовжити початок розмови?	7 6 5 4 3 2 1
5	Якщо Ваш співрозмовник знаходиться у збудженому або пригніченому стані, чи зможе Ви допомогти йому справитися з тим, щоб це не завадило розмові?	7 6 5 4 3 2 1
6	Якщо Ви самі перебуваєте в стані зайвого емоційного напруження, чи вмієте Ви знизити його, не перериваючи розмови зі співрозмовником?	7 6 5 4 3 2 1
7	Чи здатні Ви з'ясувати, чи людина щиро ставиться до теми або проблеми, які цікавлять Вас?	7 6 5 4 3 2 1
8	Чи здатні Ви знайти саме ті аргументи й факти, які можуть переконати конкретну людини прийняти потрібне Вам рішення?	7 6 5 4 3 2 1

9	Чи вмієте Ви так говорити, щоб людина сприймала Ваші слова і думки без внутрішнього опору та змін?	7 6 5 4 3 2 1
10	Чи можете Ви отримати принципову згоду людини з питання, яке цікавить Вас?	7 6 5 4 3 2 1
11	Після закінчення діалогу чи говорите Ви співрозмовнику про Ваше враження від розмови та її результати?	7 6 5 4 3 2 1
12	Якщо Вам подобається, як веде діалог Ваш співрозмовник, говорите Ви йому про це?	7 6 5 4 3 2 1
13	Якщо якісь аспекти поведінки співрозмовника вас сильно відволікають від мети розмови або заважають вам зосередитися, чи можете ви скорегувати його поведінку, не викликаючи при цьому у нього агресії?	7 6 5 4 3 2 1
14	Чи вмієте Ви керувати процесом діалогу і закінчити його в потрібний момент?	7 6 5 4 3 2 1

Дякуємо за відповіді!

Опитувальник щодо експрес-діагностики організаторських здібностей

Призначення. Запропонована методика дає можливість більш глибоко розібратися в структурі організаторських здібностей і одночасно виявити рівень володіння ними.

Інструкція. Перед вами 20 питань, що вимагають однозначної відповіді «так» чи «ні». У бланку відповідей необхідно поруч з номером питання проставити прийнятну для вас відповідь.

Опитувальник

1. Вам часто вдається схилити своїх друзів або колег до своєї точки зору?
2. Ви часто потрапляєте у такі ситуації, коли важко визначити, як слід вчинити?
3. Чи приносить вам задоволення громадська робота?
4. Ви звичайно легко відступаєте від своїх планів і намірів?
5. Ви любите придумувати чи організовувати з оточуючими ігри, змагання, розваги?
6. Ви часто відкладаєте на завтра те, що можна зробити сьогодні?
7. Ви зазвичай прагнете того, щоб оточуючі діяли відповідно до ваших думок або порад?
8. Дійсно у вас рідко бувають конфлікти з друзями, якщо вони порушують свої зобов'язання?
9. Ви часто в своєму оточенні берете на себе ініціативу при прийнятті рішення?
10. Це правда, що нові обставини можуть вибити вас на перших порах зі звичної колеї?
11. У вас, як правило, виникає почуття досади, коли що-небудь із задуманого не виходить?
12. Вас дратує, коли доводиться виступати в ролі посередника або порадника?

13. Ви зазвичай активні на зборах?
14. Це вірно, що ви намагаєтеся уникати ситуацій, коли потрібно доводити свою правоту?
15. Вас дратують доручення і прохання?
16. Це вірно, що ви стараєтеся, як правило, поступатися друзям?
17. Ви зазвичай охоче берете на себе обов'язки щодо організації свят, урочистостей?
18. Вас виводить із себе, коли спізнюються?
19. До вас часто звертаються за порадою чи допомогою?
20. У вас в основному виходить жити за принципом «дав слово – тримай»?

Аналіз результатів починався із зіставленням отриманих відповідей з наведеним нижче ключем.

Відповіді «Так»: 1, 3, 5, 7, 9, 11,13, 17,18, 19, 20.

Відповіді «Ні»: 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14,15, 16.

Дякуємо за відповіді!

Змістова складова дисципліни «Валеологія»

На вивчення дисципліни «Валеологія» відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин, з них лекцій – 18 годин, семінарських занять – 16 годин, самостійної роботи – 56 годин. Вивчення дисципліни «Валеологія» завершується складанням екзамену у 1 семестрі.

Модуль 1. Людина та її здоров'я.

Тема 1.1. Вступ. Валеологія як наука про здоров'я людини. Проблема здоров'я сучасної людини та шляхи її вирішення. Основні поняття: валеологія, санологія, здоров'я, хвороба, «третій стан», духовний, психологічний, фізичний, соціальний аспект здоров'я, здоровий спосіб життя, культура здоров'я, гіпокінезія, гіподинамія, фактори здоров'я. Валеологія як комплексна наукова дисципліна про здоров'я людини. Предмет, методи та завдання валеології. Місце валеології серед природничих наук і наук про здоров'я людини. Здоров'я як ключова категорія валеології. Поняття здоров'я, його інтегративний зміст. Здоров'я як практична і філософська проблема. Критерії здоров'я. Поняття «хвороба», її інтегративний зміст. «Третій стан» організму людини. Здоров'я та хвороба, основні фактори, що впливають на здоров'я.

Тема 1.2. Алопатія. Народні та нетрадиційні методи діагностики лікування людини. Основні поняття: алопатія, етновалеологія, інтегративна медицина, акупунктурні точки, біоенергія, асани, валеологічний моніторинг, саморегуляція та синергетика Сучасний стан традиційної медицини. Інтегративна медицина. Народна медицина, її валеологічні основи. Нетрадиційна медицина.

Тема 1.3. Валеологічний потенціал організму людини. Основні поняття: тренуваність, де тренуваність, кількість здоров'я, регулюючі системи, системи резистенції, рівень душевного комфорту. Механізми хвороби та здоров'я. Модель норми та патологія. Шлях людини від здоров'я до хвороби. «Кількість здоров'я». Резервні властивості основних функціональних систем організму

людини. Робота і властивості підсистем (терморегуляції, система навантаження).

Тема 1.4. Вірусологія. Види вірусів та їх структура. СНІД. ВІЛ та його дія на організм. Венеричні захворювання та їх наслідки. Методи контрацепції. Планування сім'ї. Основні поняття і терміни: Вірусологія, імунологія, епідемія, пандемія, імунітет, бактеріофаг, ретровіруси, мунітет, імунодефіцит, специфічний, неспецифічний, ретровіруси, інкубаційний період, тимус, Т-лімфоцити (кілери), Т-хелпери, супресори, ВІЛ, СНІД. Вірусологія як наука. Етапи виникнення та становлення цієї науки. Внесок видатних вчених вірусологів, імунологів в її розвиток. Епідемії та пандемії. Зв'язок між періодизацією біологічних ритмів та виникненням інфекційних захворювань. Основна класифікація вірусів за їх структурою. ДНК та РНК-вміщуючі віруси. Бактеріофаги, їх загальна структура та фізіологічне значення. Основні інфекційні захворювання, їх профілактика та збудники. Вплив екологічного стану та спалахи інфекційних захворювань. Виникнення цього захворювання. Факти історії. Ретровіруси. їх дія на клітини. Механізм поширення вірусу в організм. Імунітет. Дія на Т-лімфоцити. Шляхи передачі. Прояви ВІЛ-інфекції. Інкубаційний період. Перші симптоми та профілактика інфікування. Стадії протікання цієї хвороби.

Модуль 2. Природні умови здоров'я.

Тема 2.1. Екологія і здоров'я людини. Основні поняття: екологія людини, антропоєкосистема, антропоєкологічний моніторинг, гранично допустимі техногенні навантаження, гомеостаз, резистентність, адаптація, гігієнічні нормативи. Природне довкілля, як середовище життєдіяльності людини. Екологічні аспекти здоров'я і хвороб людини. Чинники техногенного забруднення довкілля (зменшення товщини озонового шару, іонізуюча радіація, важкі метали, токсичні хімічні речовини та ксенобіотики тощо). Вплив антропічних порушень біосфери Землі на здоров'я людини. Небезпека екологічних катастроф для існування людства. Адаптивна, реактивна і резистентна здатність організму людини як фізіологічний механізм і як умова

виживання в процесі зростання дії факторів екологічного забруднення. Поняття про гомеостаз. Заходи самопомоги і самозахисту при екологічних аваріях і катастрофах. Методи очищення власного організму від токсичних речовин.

Тема 2.2. Алергія. Алергени. Класифікація алергенів та їх дія на організм людини. Основні поняття: алергія, алергени, цитотропність, цитотоксичний ефект, інтоксикація, інтерлейкіни, детоксикація, токсини, побутова алергія, консерванти, анафілактичний шок. Алергія, її вплив на стан організму людини. Алергени, їх загальна класифікація (побутові, хімічні та інш.). Вплив різних алергенів на організм людини. Алергічні захворювання.

Модуль 3. Соціально-психічне здоров'я.

Тема 3.1. Особливості сучасного стану здоров'я населення України та шляхи його поліпшення. Соціальні умови впливу на здоров'я людини. Основні поняття: детермінанти культура здоров'я, моніторинг, здоровий спосіб життя, здоровий спосіб життя. Особливості життя, його цінність, неповторність, спосіб людського життя. Проблеми здоров'я у сучасному суспільстві: індивідуальний, груповий і суспільний рівнях. Детермінанти стану здоров'я дітей і дорослих. Зумовленість здоров'я громадян України географічним, кліматичним і біологічним середовищем. Врахування національного менталітету у формуванні культури здоров'я сучасного українця. Поняття здорового способу життя, його складові.

Тема 3.2. Основи психічного здоров'я. Стрес. Синдром Сельє. Психічне здоров'я як складова досконалого здоров'я людини. Основні поняття і терміни: соціоекологія, біосоціальна істота, девіантна поведінка, метод соевус, самоаналіз, самопізнання, духовний та психологічний аспект, фізіологічний спокій, діяльний стан, адаптація, стресорні фактори, стрес, загальний адаптаційний синдром, стадії стресу, функціональний резерв, перехресна адаптація, адаптогени. Суспільні складові довкілля, як чинники формування та збереження здоров'я людей. Людина, як біосоціальна істота. Особливості здоров'я людини на різних етапах історичного розвитку суспільства. Апопластичний характер адаптації людини як фактор виживання і збереження

здоров'я в процесі біосоціальної еволюції. Компоненти української державної системи охорони здоров'я. Фізіологічні основи психічної діяльності. Взаємовплив біологічного і соціального у психічному розвитку індивіду. Найважливіші риси і критерії оцінки психічного здоров'я особистості. Поняття про стрес. Фізіологічна основа стресу як адаптивної реакції. Види стресів. Адаптаційний синдром Г. Сельє. Механізми впливу емоцій людини на її органічні процеси. Емоційні фактори хвороби. Дистреси: загальна характеристика. Організуюча роль психіки у подоланні дистресів та емоційних криз. Саморегуляція, її види та аспекти. Структура саморегуляційної діяльності. Роль зміцнювальних заходів у формування психічного здоров'я.

Тема 3.3. Хронобіологія. Біоритми, їх класифікація та функціональне значення. Десинхроніоз. Основні поняття: фотоперіодизм, хронобіологія, біоритми, циклічні, ациклічні, адаптивні, неадаптивні біоритми, добові, сезонні, місячні, річні. Загальне поняття хронобіології та біоритмів. Біоритми як фізіологічні процеси які повторюються через певний проміжок часу. Види біоритмів. Циклічні та ациклічні, адаптивні та не адаптивні біоритми. Відмінні риси та характерні ознаки. Сезонні, добові та тижневі біоритми. Поняття «біологічний годинник» та його значення. Зв'язок між біоритмами та періодичним проявом інфекційних захворювань. Оздоровчий відпочинок, його правила. Практичні методи формування, збереження і відновлення фізичного здоров'я, контроль основних його показників з метою здійснення моніторингу здоров'я.

Змістова складова дисципліни
«Теорія та методика оздоровчої фізичної культури»

На вивчення дисципліни «Теорія та методика оздоровчої фізичної культури» відводиться 3 кредити ЄКТС 90 годин, з них лекцій – 16 годин, семінарських занять – 16 годин, самостійної роботи – 58 годин. Вивчення дисципліни «Теорія та методика оздоровчої фізичної культури» завершується складанням екзамену у 6 семестрі.

Модуль 1. Теоретико-методичні основи занять оздоровчою фізичною культурою.

Тема 1.1. Основні поняття та загальна характеристика оздоровчої фізичної культури. Мета, завдання, структура, основні риси та особливості оздоровчої фізичної культури. Місце оздоровчої фізичної культури в загальній системі фізичного виховання. Сучасні підходи до теорії та практики оздоровчої фізичної культури. Законодавчо-правова база оздоровчої фізичної культури. Зміст понять «здоров'я» та «здоровий спосіб життя», визначення оздоровчої фізичної культури та її компонентів.

Тема 1.2. Механізм оздоровчого впливу фізичних вправ. Основні поняття: рухова активність, гіпокінезія, гіподинамія, фізичні навантаження. Удосконалення адаптаційно-регуляторних механізмів, як основи тренувального ефекту.

Модуль 2. Реалізація принципу оздоровчої спрямованості.

Тема 2.1. Основні принципи оздоровчого напрямку фізичної культури. Основні (специфічні) принципи фізичного виховання. Принцип оздоровчої спрямованості та основні його положення.

Тема 2.2. Тренувальне навантаження, як основна характеристика занять оздоровчою фізичною культурою. «Зовнішня» та «внутрішня» сторона

навантаження. Вимоги до оздоровчого навантаження. Способи регламентації навантаження.

Тема 2.3. Характеристика засобів спеціальної оздоровчої спрямованості. Засоби оздоровчої фізичної культури. Основні та додаткові види оздоровлення. Методика проведення занять оздоровчою фізичною культурою. Методика занять оздоровчим бігом та ходьбою. Методика занять лижами. Методика занять оздоровчим плаванням. Методика занять на тренажерах та під час колового тренування.

Тема 2.4. Контроль в процесі занять оздоровчою фізичною культурою. Педагогічний контроль. Види та методи педагогічного контролю. Вимоги до педагогічного контролю. Лікарський контроль та його форми. Лікарські обстеження. Функціональні проби та їх оцінювання. Самоконтроль. Щоденник самоконтролю.

Модуль 3. Особливості проведення занять оздоровчої спрямованості з особами різного віку.

Тема 3.1. Фізкультурно-оздоровча робота в школі. Мета, завдання та структура фізкультурно-оздоровчої роботи в школі. Законодавче та нормативно-правове забезпечення фізкультурно-оздоровчої діяльності. Структурні компоненти фізкультурно-оздоровчої діяльності школяра. Форми організації фізичного виховання в школі.

Тема 3.2. Оздоровча фізична культура в соціально-побутовій сфері. Завдання фізичного виховання на кожному віковому етапі. Завдання фізичного виховання осіб молодого віку. Завдання фізичного виховання осіб середнього віку. Завдання фізичного виховання осіб похилого та старчого віку.

Тема 3.3. Рух «Спорт для всіх». Історія виникнення міжнародного руху «Спорт для всіх». Мета міжнародного руху «Спорт для всіх». Реалізація ідей міжнародного руху «Спорт для всіх» в Україні. Загальна характеристика виробничої фізичної культури.

Змістова складова дисципліни
«Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності»

На вивчення вибіркової дисципліни «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності» відводиться 6 кредитів ЄКТС 180 годин, з них лекцій – 12 годин, семінарських занять – 10 годин, самостійної роботи – 158 годин. Вивчення дисципліни «Технологія рекреаційно-оздоровчої діяльності» завершується складанням екзамену у сьомому семестрі.

Модуль 1. Теорія рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Тема 1.1. Характеристика рекреації. Визначення поняття «рекреація». Рекреація як відновлення чи відтворення фізичних і духовних сил, витрачених людиною в процесі життєдіяльності. Рекреація як різноманітні заняття, які добровільно реалізуються у вільний час для отримання задоволення, формування власної особистості, відновлення і збільшення психофізичних сил. Визначення поняття «дозвілля». Дозвілля як форма вільного часу для особистості, простором для розвитку її здібностей, умінь і оволодіння навичками (часовий підхід). Дозвілля як протилежне роботі заняття, тобто це будь-який неробочий або той, що лишається після роботи, час (об'єктивний підхід). Дозвілля як будь-який час, який визначається характеристиками індивідуума та особливостями його світосприйняття (суб'єктивний підхід).

Тема 1.2. Мета, чинники розвитку, завдання і характеристика рекреаційно-оздоровчої діяльності в сучасному суспільстві. Класифікація рекреаційно-оздоровчої діяльності: за характером використовуваних транспортних засобів; за ступенем рухливості; за кількістю учасників за віковою ознакою; за характером організації за сезонністю; за територіальною ознакою; за тривалістю; за правовим статусом; за характером використання рекреаційних ресурсів; за головним мотивом рекреації. Головні класифікаційні ознаки фізичної рекреації: ґрунтується на руховій (фізичній) активності;

головними її засобами є фізичні вправи; реалізується у вільний час; містить культурно-ціннісні аспекти; складається з інтелектуальних, емоційних і фізичних компонентів; виконується на добровільних засадах; оптимально впливає на організм людини; має виховні й освітні аспекти; має переважно розважальний характер; реалізується здебільшого в натуральних (природних) умовах.

Тема 1.3. Характеристика засобів фізичної рекреації. Фізичні вправи – основний засіб фізичної рекреації. Фізичні вправи як рухові дії, які спрямовані на реалізацію завдань фізичного виховання, що сформовані та організовані відповідно до його закономірностей. Оздоровче значення фізичних вправ. Зміст і форма фізичних вправ. Класифікація фізичних вправ.

Тема 1.4. Характеристика методів фізичної рекреації. Загальнопедагогічні засоби і методи у фізичній рекреації. Спрямування наочності під час занять фізичними вправами на формування чітких зорових образів про рухову дію в цілому чи про окремі її частини. Методи безпосереднього (фізичну вправу демонструє фахівець) та опосередкованого (демонстрація відеоматеріалів, кінограм, муляжів, схем тощо) візуального впливу. Методи навчання техніки фізичних вправ. Застосування при навчанні техніки фізичних вправ таких методів: як методу цілісної вправи, сутність якого полягає у засвоєнні вправи без поділу її на частини та методу роздільної вправи, сутність якого полягає у вивченні окремих її частин і логічному поєднанні в єдине ціле. Допоміжні методи навчання техніки фізичних вправ: метод вибірково-розчленованої вправи; вправляння з безпосередньою допомогою (викладача, партнера); вправляння в «обидва боки»; вправляння в імітації рухів (ідеомоторний метод); вправляння в імітації рухів.

Тема 1.5. Методи розвитку фізичних якостей і функціональних можливостей. Методи безперервної вправи. Метод безперервної стандартизованої вправи. Метод безперервної варіативної вправи. Метод безперервної прогресуючої вправи. Метод безперервної регресуючої вправи. Методи інтервальної вправи. Метод інтервальної стандартизованої вправи.

Метод інтервальної варіативної вправи. Метод інтервальної прогресуючої вправи. Метод інтервальної регресуючої вправи. Методи комбінованої вправи. Метод безперервно-інтервальної стандартизованої вправи. Метод ігрової вправи.

Модуль 2. Соціально-культурні аспекти рекреаційно-оздоровчої діяльності.

Тема 2.1. Форми рекреації. Категорії рекреації: пасивна (слухання музики, перегляд телепередач, засмагання) й активна (види діяльності, які вимагають розумово-психічних або фізичних навантажень). Характеристики рекреації: добровільність рекреаційної активності, яка забезпечується свободою вибору та можливостями задоволення рекреаційних потреб залежно від особистих цінностей, потреб, мотивів та інтересів; відмінність змісту та форм рекреаційної діяльності від професійної, побутової та громадської, їх зумовленість ієрархією потреб, специфічністю засобів і методів; відсутність економічних мотивів під час участі в рекреаційних заняттях; доступність рекреаційних занять для різних вікових та соціальних верств населення; приємність, яку приносить рекреаційна активність, відчуття задоволення від участі в рекреаційній діяльності та її результатах. Різновиди рекреації: рухова (фізична); творча (креативна); культурно-розважальна; суспільно-громадська. Форми рекреації: організаційні; дидактично-виховні; форми поширення (реалізації) рекреаційної активності у суспільстві. Класифікація форм рекреації. Функції як дії, що відтворюють напрям рекреаційної діяльності.

Тема 2.2. Функції рекреації. Розподіл суспільних функцій рекреації на: медико-біологічну, соціально-культурну та економічну. Спрямованість медико-біологічної функції на забезпечення: впливу на адекватний фізичний розвиток; сприяння підтримці фізичних кондицій; поліпшення та підтримку стану здоров'я (фізичного, психічного); відпочинку, відновлення організму; ліквідацію нервово-фізичного та психічного напруження. Спрямованість соціально-культурної функції на потреби суспільства у формуванні гармонійно, всебічно розвиненої людини. Спрямованість соціально-культурної функції на

забезпечення: поліпшення та підтримку стану здоров'я (соціального); доцільне, корисне дозвілля людини; задоволення соціальних потреб у спілкуванні; задоволення потреб самовияву, саморозкриття; задоволення потреб поваги; пізнавальну діяльність; розвиток навичок раціональної соціальної поведінки. Спрямованість економічної функції на забезпечення: прискорення господарського розвитку певних регіонів, територій, зон; підвищення зайнятості населення в рекреаційному обслуговуванні; відтворення робочої сили; підвищення якості трудового потенціалу; збільшення періоду повноцінної працездатності; зменшення кількості робочих днів, пропущених через хворобу; збільшення фонду робочого часу.

Тема 2.3. Концепції вільного часу як важливої категорії рекреації. Педагогіка вільного часу як важливий елемент педагогіки як гуманістичної науки про основи навчання та виховання людини. Педагогіка вільного часу як наука, що встановлює і формулює закономірності та принципи ефективного формування системи умінь і навичок, знань, переконань, мотивів і загалом активну життєву позицію у сфері рекреаційної діяльності. Чинники, що визначають рекреаційну активність людини. Чинники біологічного походження: стан здоров'я, рівень фізичної підготовленості, тип соматичної будови (конституція тіла). Чинники соціально-демографічної природи (стать, вік, рівень освіченості, професія тощо). Господарчо-економічні чинники (матеріальний стан, кількість вільного часу, доступність рекреаційних об'єктів). Чинники психічної природи, що визначають напрямки, зміст і форми рекреаційної активності людини. Елементи рекреаційного стилю життєдіяльності: активність і самодіяльність, що виявляються у виборі такої форми рекреаційної активності, яка відповідає власним переконанням, потребам, інтересам і є наслідком власних рішень; спонтанність діяльності, а також обмеження самоконтролю на користь власних відчуттів, емоцій, фантазії; формування соціальних контактів, що ґрунтуються на товариських потребах людини та підтриманні тривалих неформальних людських стосунків;

забезпечення релаксу, доброго самопочуття, звільнення від стресів і напружень; отримання задоволення, приємності, участь у розвагах.

Тема 2.4. Педагогіка вільного часу. Головні завдання рекреаційного виховання: формування зацікавлень до систематичних рекреаційних занять; формування потреб і переконань у рекреаційній активності; інформування про сучасні форми та методи рекреаційної активності та створення умов для їх використання різними групами населення; формування та зміцнення умінь і навичок рекреаційної активності, посилення мотивації у сфері активного дозвілля; формування умінь самооцінки та прийняття рішення у виборі рекреаційних форм, ефективних для людини та суспільства.

Модуль 3. Технологія проведення та зміст рекреаційно-оздоровчих занять.

Тема 3.1. Закономірності розвитку моторики (рухової функції) людини в онтогенезі. Моторика людини. Руховий потенціал людини. Фізичний розвиток як закономірний процес становлення, формування та наступних змін упродовж індивідуального життя природних морфофункціональних властивостей людського організму, а також базованих на них фізичних якостей і здібностей. Біологічний, психологічний та соціальний аспекти процесу розвитку людини. Групи чинників впливу на фізичний розвиток людини: чинники генетичні, які пов'язані з передачею спадкових ознак від батьків до дітей, що, головне, впливає на конституцію (будову тіла), стать тощо; чинники парагенетичні, які впливають на дитину через материнський організм у пренатальний період розвитку; чинники екзогенні (модифікатори), серед яких виокремлюються елементи біогеографічні (натуральні модифікатори – флора та фауна, вода, клімат, природне середовище тощо), а також елементи соціально-економічні (культурні модифікатори – заможність сім'ї, освіта та рівень культури батьків і вихователів, особливості традицій, звичаїв тощо). Групи показників для оцінювання фізичного розвитку людини: соматометричні параметри – довжина та маса тіла, лінійні розміри окремих ланок тіла, окружність грудної клітки; соматоскопічні параметри – форма грудної клітки, спини, ніг, стопи, постава,

рельєф і пружність м'язів, жирові відкладення (товщина жирової тканини), еластичність шкіри, ознаки статевого дозрівання; фізіометричні – життєва ємність легень, динамометричні показники. Анафаза – період від народження до моменту морфологічного та функціонального дозрівання (в літературі цей період часто називається періодом еволюційного розвитку); мезофаза – період від моменту дозрівання до початку суттєвого зниження адаптаційних ресурсів організму (період стабільного фізичного розвитку людини або стаціонарний стан); катафаза – період від початку суттєвого зниження адаптаційних ресурсів організму до кінця життя (період інволюційного розвитку). Поняття «паспортний вік» і «біологічний вік».

Тема 3.2. Структура фізичної підготовленості людини. Фізична підготовленість як здатність людини ефективно виконувати м'язову роботу. Фізична підготовленість як закономірний підсумок або результат процесу фізичної підготовки. Концепції щодо визначення та діагностування рівнів фізичної підготовленості людини: механістично-біологічна; біогеографічно-культурна; моторна (рухова); фізіологічно-медична (валеологічна). Концептуальна основа фітнесу як філософії життєвого успіху, яка передбачає необхідність певного рівня фізичної підготовленості для подолання життєвих труднощів (фізичних, психічних, соціальних). Компоненти фізичної підготовленості у валеологічній концепції «Health-related fitness», до яких належать: здатність до невимушеної щоденної рухової активності; оптимальний рівень розвитку фізичних якостей і функціональних можливостей організму, який передбачає незначний ризик передчасного виникнення захворювань та зниження резистентності організму внаслідок недостатньої фізичної активності.

Модуль 4. Основи проведення рекреаційно-оздоровчих занять.

Тема 4.1. Вікові особливості проведення оздоровчих занять. Програмування та проведення фізкультурно-оздоровчих занять у рекреаційній діяльності відповідно до анатомо-фізіологічних вікових характеристик осіб, які тренуються. Особливості проведення занять із дітьми. Особливості проведення оздоровчого тренування з особами зрілого віку. Головний принцип оздоровчого

тренування в перший період зрілого віку: різноманітність засобів, які використовуються, та невисока інтенсивність фізичних навантажень. Спрямування програм фізичної активності людей другого періоду зрілого віку на застосування вправ аеробного характеру (крім циклічних вправ, застосовуються оздоровчі спортивні ігри (волейбол, бадмінтон, теніс), гімнастичні вправи). Особливості проведення фізкультурно-оздоровчих занять із людьми похилого та старшого віку. Основні завдання оздоровчої фізичної культури в похилому і старшому віці: сприяти збереженню або відновленню здоров'я; затримувати і зменшувати інволюційні зміни, розширювати функціональні можливості організму, підвищувати працездатність; сприяти творчому довголіттю. Особливості проведення оздоровчого тренування з жінками.

Тема 4.2. Контроль за оздоровчим ефектом рекреаційних занять. Мета контролю: забезпечити раціональне використання засобів оздоровчого тренування для збереження і зміцнення здоров'я осіб, які тренуються. Завдання контролю: визначити та оцінити рівень фізичного стану та функціональні можливості осіб, які тренуються, або тих, які розпочали заняття фізичними вправами для оздоровлення; обґрунтувати раціональний режим оздоровчого тренування для осіб різного віку, статі, рівня фізичного стану; перевірити правильність та ефективність процесу оздоровчого тренування; оцінити тренувальний ефект фізкультурно-оздоровчих занять. Оцінювання термінового, відставленого та кумулятивного тренувальних ефектів. Методи визначення фізичного стану: анкетні; комплексні експрес-системи діагностики; за показниками, які вимірюються в умовах спокою; природні рухові тести на витривалість.

Тема 4.3. Методика проведення рекреаційно-оздоровчих занять з використанням засобів оздоровчих видів гімнастики. Значення оздоровчих видів гімнастики у системі фізичної рекреації. Системи оздоровчого фізичного тренування на основі використання гімнастичних вправ: М. Амосова «Режим обмежень і навантажень», «Тисяча рухів», у яких використовуються нескладні

гімнастичні вправи з великою кількістю повторень; духовна система «Детка» П. Іванова – система вправ для загартування; каланетика Каллан Пінкней – вправи на основі статичного напруження або виконані з невеликою амплітудою та поєднані з розтягуванням; пілатес, розроблений Йозефом Пілатесом – вправи для корекції та виправлення постави, позбавлення болів у хребті, збільшення гнучкості, покращення фігури; аеробіка Джейн Фонда – поєднання засобів гімнастики, танцювальних і бігових вправ з музикою тощо.

Тема 4.4. Методика проведення рекреаційно-оздоровчих занять з використанням засобів фітнесу. Визначення поняття «фітнес». Види фітнесу. Принципи побудови фітнес-програм.

Тема 4.5. Особливості рекреаційно-оздоровчої діяльності з використанням різних засобів оздоровчих видів гімнастики. Аеробні види гімнастики. Ритмічна гімнастика. Базова (класична) аеробіка. Танцювальна аеробіка. Циклічна аеробіка. Степ-аеробіка. Фітбол-аеробіка. Східноєвропейська аеробіка. Бокс-аеробіка та карате-аеробіка. Тай-бо- та кі-бо-аеробіка. Аквааеробіка (гідроаеробіка).

Тема 4.6. Методика проведення рекреаційно-оздоровчих занять з використанням засобів атлетичних і косметичних видів гімнастики. Атлетичні види гімнастики: памп-аеробіка; боді-памп; уппер-боді; верса-тренінг; боді-кондишн; боді балет; стретчинг. Косметичні види оздоровчої гімнастики: шейпінг; каланетіка; пілатес.

Тема 4.7. Методика проведення рекреаційно-оздоровчих занять з використанням елементів різних систем гімнастики. Східні системи гімнастики: гімнастика йогів; різновиди йоги, які використовуються в системі оздоровчих видів гімнастики; гімнастика ушу. Лікувально-профілактичні види гімнастики. Коригувальна гімнастика. Дихальні системи гімнастики: дихальні вправи гімнастики йогів. Парадоксальна дихальна гімнастика А. Н. Стрельнікової. Дихальна гімнастика К. Бутейка. Дихальна гімнастика О. Г. Лобанової – Е. Я. Попової.

Змістова складова дисципліни «Сучасні оздоровчі системи»

На вивчення вибіркової дисципліни «Сучасні оздоровчі системи» відводиться 3 кредитів ЄКТС 90 годин, з них лекцій – 16 годин, семінарських занять – 14 годин, самостійної роботи – 60 годин. Вивчення дисципліни «Сучасні оздоровчі системи» завершувалося складанням заліку у сьомому семестрі.

Модуль 1. Оздоровчі системи і програми, засновані на необхідності застосування фізичних навантажень та руху.

Тема 1.1. Оздоровча система академіка М. М. Амосова.

Тема 1.2. Оздоровча система Б. В. Болотова.

Тема 1.3. Складові оздоровчої програми Ю. П. Власова.

Тема 1.4. Основні аспекти системи Дж. Гласс.

Тема 1.5. Основні положення систем В. І. Дикуля та Г. І. Косицького.

Модуль 2. Оздоровчі системи і програми, в яких акцент здійснюється на різні види харчування (програми й елементи оздоровчих систем Б. Біхнер-Беннера, П. Брегга, М. Горена, Х. Моля, Л. Полінга, Н. О. Семенової, Г. Шелтона).

Тема 2.1. Програма оздоровчої системи Б. Біхнер-Беннера.

Тема 2.2. Програма оздоровчої системи П. Брегга.

Тема 2.3. Програма оздоровчої системи М. Горена.

Тема 2.4. Програма оздоровчої системи Х. Моля.

Тема 2.5. Програма оздоровчої системи Н. О. Семенової.

Тема 2.6. Програма оздоровчої системи Г. Шелтона.

Анкета
для студентів закладів вищої освіти

Шановні студенти!

Факультет фізичного виховання та спорту Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова проводить анкетування щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. Просимо надати відповіді на запитання анкети та поставити відповідну позначку біля варіанту відповіді, з яким Ви погоджуєтесь.

Заклад вищої освіти

1. Чи є доцільним формувати у вищих навчальних закладах Вашу готовність до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності?

а) так, доцільно;	б) ні, не є доцільним;	в) важко відповісти.
-------------------	------------------------	----------------------

2. Чи володієте Ви термінологією, необхідною для професійної самореалізації в оздоровчій діяльності?

а) так, володію;	б) частково володію;	в) ні, не володію;	г) важко відповісти.
------------------	----------------------	--------------------	----------------------

3. Чи володієте Ви знаннями щодо ефективного проведення фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі навчального дня?

№ з/п	Знання про	Повністю володію	Частково Володію	Ні, не володію	Важко відповісти
3.1.	Гімнастику до занять				
3.2.	Фізкультурні паузи під час навчального дня				
3.3.	Фізкультурні хвилинки				
3.4.	Години фізичної культури у групах продовженого дня				

4. Оцініть ступінь Вашої теоретичної обізнаності щодо відповідних знань:

№ з/п	Знання про	Обізнаний (а) достатньою мірою	Частково обізнаний (а)	Ні, не обізнаний (а)	Важко відповісти
4.1.	Здоров'я як умову гармонійного розвитку особистості школяра				
4.2.	Зміст оздоровчої діяльності вчителя фізичної культури				
4.3.	Виховання в учнів особистісних якостей, які сприяють збереженню та зміцненню здоров'я				
4.4.	Формування здорового способу життя школярів				
4.5.	Розвиток рухових якостей учнів				

5. Оцініть ступінь володіння Вами вміннями та навичками щодо виділених аспектів:

№ з/п	Уміння та навички	Володію достатньою мірою	Частково володію	Ні, не володію	Важко відповісти
5.1.	Планувати й виконувати системну роботу з фізичного виховання школярів				
5.2.	Культивувати здоровий спосіб життя учнів				
5.3.	Надавати допомогу учням щодо самостійних занять фізичними вправами				
5.4.	Проводити спортивні змагання, в яких беруть участь школярі				
5.5.	Впроваджувати у практику передові методики фізичного виховання учнів				
5.6.	Організовувати роботу груп здоров'я з учнями				
5.7.	Популяризувати фізичне виховання й спорт через систему зустрічей з батьками школярів				

6. Чи підготовлені Ви до проведення такого фізкультурно-оздоровчого заходу, як «День здоров'я» у загальноосвітньому навчальному закладі?

а) так, підготовлений (а);	б) частково підготовлений (а);	в) ні, не підготовлений (а);	г) важко відповісти.
----------------------------	--------------------------------	------------------------------	----------------------

7. Чи спрямовуєте Ви власні зусилля на саморозвиток і самоосвіту?

а) так, спрямовую;	б) частково спрямовую;	в) ні, не спрямовую;	г) важко відповісти.
--------------------	------------------------	----------------------	----------------------

8. Чи спрямовуєте Ви власні зусилля на самовдосконалення у професії вчителя фізичної культури?

а) так, спрямовую;	б) частково спрямовую;	в) ні, не спрямовую;	г) важко відповісти.
--------------------	------------------------	----------------------	----------------------

Дякуємо за відповіді!

Додаток II

Результати анкетування студентів закладів вищої освіти

1. Чи є доцільним формувати у вищих навчальних закладах Вашу готовність до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності?				
Заклад вищої освіти	К-ть студентів	Відповіді студентів		
		так, доцільно	ні, не є доцільним	важко відповісти
Бердянський національний педагогічний університет	60 чол.	48,33	21,67	30,00
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка	35 чол.	25,71	40,00	34,29
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	95 чол.	58,95	7,37	33,68
Черкаський національний педагогічний університет	46 чол.	56,52	6,52	36,96
Загальний показник	236 чол.	47,38	18,89	33,73

2. Чи володієте Ви термінологією, необхідною для професійної самореалізації в оздоровчій діяльності?					
Заклад вищої освіти	К-ть студентів	Відповіді студентів			
		так, володію	частково володію	ні, не володію	важко відповісти
Бердянський національний педагогічний університет	60 чол.	20,00	36,67	23,33	20,00
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка	35 чол.	14,29	11,43	25,71	48,57
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	95 чол.	14,74	44,21	31,58	9,47
Черкаський національний педагогічний університет	46 чол.	13,04	43,48	21,74	21,74
Загальний показник	236 чол.	15,52	33,94	25,59	24,95

3. Чи володієте Ви знаннями щодо ефективного проведення гімнастики до занять у режимі навчального дня?					
Заклад вищої освіти	К-ть студентів	Відповіді студентів			
		повністю володію	частково володію	ні, не володію	важко відповісти
Бердянський національний педагогічний університет	60 чол.	23,33	50,00	25,00	1,67
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка	35 чол.	37,14	42,86	14,29	5,71
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	95 чол.	20,00	47,37	29,47	3,16
Черкаський національний педагогічний університет	46 чол.	19,57	43,48	30,43	6,52
Загальний показник	236 чол.	25,01	45,93	24,80	4,26

4. Чи володієте Ви знаннями щодо ефективного проведення фізкультурних пауз під час навчального дня?					
Заклад вищої освіти	К-ть студентів	Відповіді студентів			
		повністю володію	частково володію	ні, не володію	важко відповісти
Бердянський національний педагогічний університет	60 чол.	30,00	28,33	38,33	3,34
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка	35 чол.	11,43	54,29	28,57	5,71
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	95 чол.	23,16	32,63	36,84	7,37
Черкаський національний педагогічний університет	46 чол.	30,43	26,09	34,78	8,70
Загальний показник	236 чол.	23,75	35,34	34,63	6,28

5. Чи володієте Ви знаннями щодо ефективного проведення фізкультурних хвилин під час навчального дня?					
Заклад вищої освіти	К-ть студентів	Відповіді студентів			
		повністю володію	частково володію	ні, не володію	важко відповісти
Бердянський національний педагогічний університет	60 чол.	30,00	30,00	25,00	15,00
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка	35 чол.	20,00	25,71	42,86	11,43
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова	95 чол.	25,26	31,58	27,37	15,79
Черкаський національний педагогічний університет	46 чол.	28,26	30,43	17,39	23,92
Загальний показник	236 чол.	25,88	29,43	28,16	16,53

6. Чи володієте Ви знаннями щодо ефективного проведення годин фізичної культури у групах продовженого дня?					
Заклад вищої освіти	К-ть студентів	Відповіді студентів			
		повністю володію	частково володію	ні, не володію	важко відповісти
Бердянський національний педагогічний університет	60 чол.	13,33	28,33	33,33	25,01
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка	35 чол.	14,29	17,14	37,14	31,43
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова	95 чол.	23,16	21,05	20,00	35,79
Черкаський національний педагогічний університет	46 чол.	26,09	19,57	26,08	28,26
Загальний показник	236 чол.	19,22	21,52	29,14	30,12

7. Оцініть ступінь Вашої теоретичної обізнаності щодо здоров'я як умову гармонійного розвитку особистості школяра?					
Заклад вищої освіти	К-ть студентів	Відповіді студентів			
		обізнаний (а) достатньою мірою	частково обізнаний (а)	ні, не обізнаний (а)	важко відповісти
Бердянський національний педагогічний університет	60 чол.	33,33	26,67	31,67	8,33
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка	35 чол.	22,86	31,43	37,14	8,57
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	95 чол.	30,53	25,26	33,68	10,53
Черкаський національний педагогічний університет	46 чол.	26,09	32,61	34,78	6,52
Загальний показник	236 чол.	28,20	28,99	34,32	8,49

8. Оцініть ступінь Вашої теоретичної обізнаності щодо змісту оздоровчої діяльності вчителя фізичної культури?					
Заклад вищої освіти	К-ть студентів	Відповіді студентів			
		обізнаний (а) достатньою мірою	частково обізнаний (а)	ні, не обізнаний (а)	важко відповісти
Бердянський національний педагогічний університет	60 чол.	16,67	46,67	28,33	8,33
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка	35 чол.	8,57	40,00	42,86	8,57
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	95 чол.	25,26	27,37	35,79	11,58
Черкаський національний педагогічний університет	46 чол.	26,09	23,91	39,13	10,87
Загальний показник	236 чол.	19,15	34,49	36,52	9,84

9. Оцініть ступінь Вашої теоретичної обізнаності щодо виховання в учнів особистісних якостей, які сприяють збереженню та зміцненню здоров'я?					
Заклад вищої освіти	К-ть студентів	Відповіді студентів			
		обізнаний (а) достатньою мірою	частково обізнаний (а)	ні, не обізнаний (а)	важко відповісти
Бердянський національний педагогічний університет	60 чол.	20,00	36,67	26,66	16,67
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка	35 чол.	11,43	11,43	48,57	28,57
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	95 чол.	30,53	27,37	21,05	21,05
Черкаський національний педагогічний університет	46 чол.	30,43	28,26	23,92	17,39
Загальний показник	236 чол.	23,10	25,93	30,05	20,92

10. Оцініть ступінь Вашої теоретичної обізнаності щодо формування здорового способу життя школярів?					
Заклад вищої освіти	К-ть студентів	Відповіді студентів			
		обізнаний (а) достатньою мірою	частково обізнаний (а)	ні, не обізнаний (а)	важко відповісти
Бердянський національний педагогічний університет	60 чол.	33,33	23,34	30,00	13,33
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка	35 чол.	5,71	20,00	31,43	42,86
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	95 чол.	35,79	18,94	26,32	18,95
Черкаський національний педагогічний університет	46 чол.	39,13	23,91	13,04	23,92
Загальний показник	236 чол.	28,49	21,55	25,2	24,76

11. Оцініть ступінь Вашої теоретичної обізнаності щодо розвитку рухових якостей учнів?					
Заклад вищої освіти	К-ть студентів	Відповіді студентів			
		обізнаний (а) достатньою мірою	частково обізнаний (а)	ні, не обізнаний (а)	важко відповісти
Бердянський національний педагогічний університет	60 чол.	30,00	28,33	23,34	18,33
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка	35 чол.	8,58	17,14	45,71	28,57
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	95 чол.	26,32	30,53	30,52	12,63
Черкаський національний педагогічний університет	46 чол.	28,26	28,26	8,70	34,78
Загальний показник	236 чол.	23,29	26,06	27,07	23,58

12. Оцініть ступінь володіння Вами вміннями та навичками щодо планування й виконання системних робіт з фізичного виховання школярів?					
Заклад вищої освіти	К-ть студентів	Відповіді студентів			
		володію достатньою мірою	частково володію	ні, не володію	важко відповісти
Бердянський національний педагогічний університет	60 чол.	3,33	58,33	23,33	15,01
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка	35 чол.	11,43	22,86	48,57	17,14
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	95 чол.	15,79	34,74	29,47	20,00
Черкаський національний педагогічний університет	46 чол.	23,91	21,74	32,61	21,74
Загальний показник	236 чол.	13,62	34,42	33,49	18,47

13. Оцініть ступінь володіння Вами вміннями та навичками щодо культивування здорового способу життя учнів?					
Заклад вищої освіти	К-ть студентів	Відповіді студентів			
		володію достатньою мірою	частково володію	ні, не володію	важко відповісти
Бердянський національний педагогічний університет	60 чол.	31,67	31,66	25,00	11,67
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка	35 чол.	11,43	37,14	22,86	28,57
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова	95 чол.	31,58	22,11	23,15	23,16
Черкаський національний педагогічний університет	46 чол.	34,78	13,04	32,61	19,57
Загальний показник	236 чол.	27,36	25,99	25,91	20,74

14. Оцініть ступінь володіння Вами вміннями та навичками щодо надання допомоги учням для самостійних занять фізичними вправами?					
Заклад вищої освіти	К-ть студентів	Відповіді студентів			
		володію достатньою мірою	частково володію	ні, не володію	важко відповісти
Бердянський національний педагогічний університет	60 чол.	20,00	33,33	36,67	10,00
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка	35 чол.	14,29	25,71	28,57	31,43
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова	95 чол.	33,68	21,05	24,21	21,06
Черкаський національний педагогічний університет	46 чол.	30,43	23,91	23,92	21,74
Загальний показник	236 чол.	24,60	26,00	28,34	21,06

15. Оцініть ступінь володіння Вами вміннями та навичками щодо проведення спортивних змагань, в яких беруть участь школярі?					
Заклад вищої освіти	К-ть студентів	Відповіді студентів			
		володію достатньою мірою	частково володію	ні, не володію	важко відповісти
Бердянський національний педагогічний університет	60 чол.	13,33	40,00	26,67	20,00
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка	35 чол.	11,43	14,29	45,71	28,57
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова	95 чол.	34,74	17,89	26,32	21,05
Черкаський національний педагогічний університет	46 чол.	34,78	17,39	28,26	19,57
Загальний показник	236 чол.	23,57	22,39	31,74	22,30

16. Оцініть ступінь володіння Вами вміннями та навичками щодо впровадження у практику передових методик фізичного виховання учнів?					
Заклад вищої освіти	К-ть студентів	Відповіді студентів			
		володію достатньою мірою	частково володію	ні, не володію	важко відповісти
Бердянський національний педагогічний університет	60 чол.	1,67	38,33	30,00	30,00
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка	35 чол.	11,43	14,29	37,14	37,14
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова	95 чол.	11,58	28,42	36,84	23,16
Черкаський національний педагогічний університет	46 чол.	17,39	26,09	28,26	28,26
Загальний показник	236 чол.	10,52	26,78	33,06	29,64

17. Оцініть ступінь володіння Вами вміннями та навичками щодо організування робіт груп здоров'я з учнями?					
Заклад вищої освіти	К-ть студентів	Відповіді студентів			
		володію достатньою мірою	частково володію	ні, не володію	важко відповісти
Бердянський національний педагогічний університет	60 чол.	15,00	33,33	20,00	31,67
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка	35 чол.	14,29	20,00	25,71	40,00
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	95 чол.	14,74	32,63	33,68	18,95
Черкаський національний педагогічний університет	46 чол.	26,09	21,74	17,39	34,78
Загальний показник	236 чол.	17,53	26,93	24,19	31,35

18. Оцініть ступінь володіння Вами вміннями та навичками щодо популяризування фізичного виховання й спорту через систему зустрічей з батьками школярів?					
Заклад вищої освіти	К-ть студентів	Відповіді студентів			
		володію достатньою мірою	частково володію	ні, не володію	важко відповісти
Бердянський національний педагогічний університет	60 чол.	23,33	25,00	25,00	26,67
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка	35 чол.	17,14	5,72	40,00	37,14
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	95 чол.	16,84	27,37	29,47	26,32
Черкаський національний педагогічний університет	46 чол.	36,96	19,57	17,38	26,09
Загальний показник	236 чол.	23,57	19,42	27,96	29,05

19. Чи підготовлені Ви до проведення такого фізкультурно-оздоровчого заходу, як «День здоров'я» у загальноосвітньому навчальному закладі?					
Заклад вищої освіти	К-ть студентів	Відповіді студентів			
		так, підготовлений (а)	частково підготовлений(а)	ні, не підготовлений(а)	важко відповісти
Бердянський національний педагогічний університет	60 чол.	10,00	28,33	36,67	25,00
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка	35 чол.	5,71	14,29	40,00	40,00
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	95 чол.	22,11	22,10	23,16	32,63
Черкаський національний педагогічний університет	46 чол.	19,57	19,57	30,43	30,43
Загальний показник	236 чол.	14,35	21,07	32,56	32,02

20. Чи спрямовуєте Ви власні зусилля на саморозвиток і самоосвіту?					
Заклад вищої освіти	К-ть студентів	Відповіді студентів			
		так, спрямовую	частково спрямовую	ні, не спрямовую	важко відповісти
Бердянський національний педагогічний університет	60 чол.	11,67	38,33	31,67	18,33
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка	35 чол.	2,86	20,00	57,14	20,00
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	95 чол.	36,84	23,16	27,37	12,63
Черкаський національний педагогічний університет	46 чол.	36,96	19,57	21,74	21,73
Загальний показник	236 чол.	22,08	25,27	34,48	18,17

21. Чи спрямовуєте Ви власні зусилля на самовдосконалення у професії вчителя фізичної культури?					
Заклад вищої освіти	К-ть студентів	Відповіді студентів			
		так, спрямовую	частково спрямовую	ні, не спрямовую	важко відповісти
Бердянський національний педагогічний університет	60 чол.	10,00	38,34	23,33	28,33
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка	35 чол.	14,28	14,29	40,00	31,43
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова	95 чол.	28,42	18,95	31,58	21,05
Черкаський національний педагогічний університет	46 чол.	28,27	23,91	23,91	23,91
Загальний показник	236 чол.	20,24	23,87	29,71	26,18

Анкета
для вчителів фізичної культури
закладів загальної середньої освіти

Шановні вчителі фізичної культури
закладів загальної середньої освіти!

Факультет фізичного виховання, спорту і здоров'я Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова проводить анкетування щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. Просимо надати відповіді на запитання анкети та поставити відповідну позначку біля варіанту відповіді, з яким Ви погоджуєтесь.

загальноосвітній навчальний заклад

Стаж роботи вчителем фізичної культури:

- а) від 1 до 5 років;
- б) від 6 до 15 років;
- в) від 16 років до 25 років.

1. Чи доцільно, на Вашу думку, формувати готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності?

- а) так, доцільно; б) ні, не доцільно; в) важко відповісти.

2. Чи спрямовуєте Ви власні зусилля на професійну самореалізацію в оздоровчій діяльності?

- а) так, спрямовую; б) частково спрямовую; в) ні, не спрямовую;
- г) важко відповісти.

3. Завдяки чому Ви підвищуєте власну професійну компетентність?

- а) аналізую передовий досвід інших учителів фізичної культури;

б) ґрунтовно вивчаю сучасні навчально-методичні посібники, в яких розкриваються питання фізичного виховання школярів;

в) переглядаю відео-матеріали, які присвячені проблемам фізичного виховання молоді;

г) намагають впроваджувати нові методики фізкультурно-оздоровчої діяльності у загальноосвітніх навчальних закладах;

д) вивчаю інноваційні педагогічні проекти з фізичного виховання;

е) відвідуванню курсів підвищення кваліфікації.

4. Чи потрібна Вам навчально-методична література щодо організації та проведення заходів оздоровчої спрямованості?

а) так, потрібна; б) частково потрібна; в) ні, не потрібна;

г) важко відповісти.

5. Чи залучаєте Ви учнів Вашого закладу загальної середньої освіти до участі в такому фізкультурно-оздоровчому заході, як:

№ з/п	Фізкультурно-оздоровчий захід	Залучаю до участі	Ні, не залучаю до участі	Важко відповісти
3.1.	Фізкультурно-патріотичний фестиваль школярів «Козацький гарт»			
3.2.	«Старти надій»			
3.3.	«Олімпійське лелеченя»			
3.4.	«Ігри Чемпіонів»			
3.5.	«Шкіряний м'яч»			
3.6.	«Сокіл-Джура»			
3.7.	«Зірниця»			
3.8.	«Спартакіада допризовників»			
3.9.	«Шкільна волейбольна Ліга»			

3.10	«Шкільна баскетбольна Ліга»			
3.11.	Інші фізкультурно-оздоровчі заходи			

6. Чи залучаєте Ви учнів Вашого закладу загальної середньої освіти до занять у дитячо-юнацьких спортивних школах, які є складовою системи позашкільної освіти?

- а) так, залучаю;
- б) ні, не залучаю;
- в) важко відповісти.

7. Чи залучаєте Ви батьківську громаду до фізкультурно-оздоровчої роботи шляхом проведення батьківської конференції «Здорова дитина - здорова країна»?

- а) так, залучаю;
- б) ні, не залучаю;
- в) важко відповісти.

Дякуємо за відповіді!

Додаток С

**Результати анкетування вчителів фізичної культури
загальноосвітніх навчальних закладів**

Стаж роботи учителів фізичної культури	Кількість вчителів	1. Чи, доцільно, на Вашу думку, формувати готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності?		
		Відповіді вчителів		
		Так, доцільно	Ні, не доцільно	Важко відповісти
від 1 до 5 р.	32	100	0,00	0,00
від 6 до 15р.	22	95,45	4,55	0,00
від 16 до 25р.	47	91,48	4,26	4,26

Стаж роботи учителів фізичної культури	Кількість вчителів	2. Чи спрямовуєте Ви власні зусилля на професійну самореалізацію в оздоровчій діяльності?			
		Відповіді вчителів			
		Так, спрямовую	Частково спрямовую	Ні, не спрямовую	Важко відповісти
від 1 до 5 р.	32	62,50	28,13	3,12	6,25
від 6 до 15р.	22	63,64	27,26	4,55	4,55
від 16 до 25р.	47	72,34	21,28	6,38	0,00

Стаж роботи учителів фізичної культури	К-ть вчителів	3. Завдяки чому Ви підвищуєте власну професійну компетентність?					
		Відповіді вчителів					
		Аналіз.передовий досвід ін. уч. ф.к.	Грунт. вивч. суч. навч.-метод. посібники, в яких роки в. пит. ф.в. школярів	Перегляд. відео-матеріали, які присвяч. Проблемам ф. в. молоді	Намаг. впровадж. нові методи-ки фізк.-оздор. діяльн. у ЗОШ	Вивч. інновац. пед. проекти з ф. в.	Відвід. курси підвищ. кваліфікації
від 1 до 5 р.	32	25,00	28,12	31,25	6,25	6,25	3,13
від 6 до 15р.	22	18,18	18,18	31,82	22,72	4,55	4,55
від 16 до 25р.	47	25,53	23,40	21,28	12,77	6,38	10,64

Стаж роботи учителів фізичної культури	Кількість вчителів	4. Чи потрібна Вам навчально-методична література щодо організації та проведення заходів оздоровчої спрямованості?			
		Відповіді вчителів			
		Так, потрібна	Частково потрібна	Ні, не потрібна	Важко відповісти
від 1 до 5 р.	32	71,87	12,50	0,00	15,63
від 6 до 15р.	22	90,91	0,00	0,00	9,09
від 16 до 25р.	47	80,85	8,51	8,51	2,13

Стаж роботи учителів фізичної культури	Кількість вчителів	5. Чи залучаєте Ви учнів Вашого загальноосвітнього навчального закладу до участі в фізкультурно-патріотичному фестивалі школярів «Козацький гарт»?		
		Відповіді вчителів		
		Залучаю до участі	Ні, не залучаю	Важко відповісти
від 1 до 5 р.	32	50,00	31,25	18,75
від 6 до 15р.	22	50,00	50,00	0,00
від 16 до 25р.	47	74,47	25,53	0,00

Стаж роботи учителів фізичної культури	Кількість вчителів	6. Чи залучаєте Ви учнів Вашого загальноосвітнього навчального закладу до участі в такому фізкультурно-оздоровчому заході, як «Старти надій»?		
		Відповіді вчителів		
		Залучаю до участі	Ні, не залучаю	Важко відповісти
від 1 до 5 р.	32	43,74	46,88	9,38
від 6 до 15р.	22	63,64	36,36	0,00
від 16 до 25р.	47	76,60	21,27	2,13

Стаж роботи учителів фізичної культури	Кількість вчителів	7. Чи залучаєте Ви учнів Вашого загальноосвітнього навчального закладу до участі в такому фізкультурно-оздоровчому заході, як «Олімпійське лелечення»?		
		Відповіді вчителів		
		Залучаю до участі	Ні, не залучаю	Важко відповісти
від 1 до 5 р.	32	59,37	34,38	6,25
від 6 до 15р.	22	72,73	27,27	0,00
від 16 до 25р.	47	76,60	23,40	0,00

Стаж роботи учителів фізичної культури	Кількість вчителів	8. Чи залучаєте Ви учнів Вашого загальноосвітнього навчального закладу до участі в такому фізкультурно-оздоровчому заході, як «Ігри Чемпіонів»?		
		Відповіді вчителів		
		Залучаю до участі	Ні, не залучаю	Важко відповісти
від 1 до 5 р.	32	25,00	68,75	6,25
від 6 до 15р.	22	22,72	72,73	4,55
від 16 до 25р.	47	38,30	59,57	2,13

Стаж роботи учителів фізичної культури	Кількість вчителів	9. Чи залучаєте Ви учнів Вашого загальноосвітнього навчального закладу до участі в такому фізкультурно-оздоровчому заході, як «Шкіряний м`яч»?		
		Відповіді вчителів		
		Залучаю до участі	Ні, не залучаю	Важко відповісти
від 1 до 5 р.	32	65,63	28,13	6,24
від 6 до 15р.	22	63,65	31,80	4,55
від 16 до 25р.	47	76,60	23,40	0,00

Стаж роботи учителів фізичної культури	Кількість вчителів	10. Чи залучаєте Ви учнів Вашого загальноосвітнього навчального закладу до участі в такому фізкультурно-оздоровчому заході, як «Сокіл-Джура»?		
		Відповіді вчителів		
		Залучаю до участі	Ні, не залучаю	Важко відповісти
від 1 до 5 р.	32	34,37	59,38	6,25
від 6 до 15р.	22	63,63	31,82	4,55
від 16 до 25р.	47	53,19	44,68	2,13

Стаж роботи учителів фізичної культури	Кількість вчителів	11. Чи залучаєте Ви учнів Вашого загальноосвітнього навчального закладу до участі в такому фізкультурно-оздоровчому заході, як «Зірниця»?		
		Відповіді вчителів		
		Залучаю до участі	Ні, не залучаю	Важко відповісти
від 1 до 5 р.	32	59,38	37,50	3,12
від 6 до 15р.	22	68,18	31,82	0,00
від 16 до 25р.	47	76,60	19,15	4,25

Стаж роботи учителів фізичної культури	Кількість вчителів	12. Чи залучаєте Ви учнів Вашого загальноосвітнього навчального закладу до участі в такому фізкультурно-оздоровчому заході, як «Спартакіада допризовників»?		
		Відповіді вчителів		
		Залучаю до участі	Ні, не залучаю	Важко відповісти
від 1 до 5 р.	32	28,12	62,5	9,38
від 6 до 15р.	22	31,81	63,64	4,55
від 16 до 25р.	47	46,80	48,94	4,26

Стаж роботи учителів фізичної культури	Кількість вчителів	13. Чи залучаєте Ви учнів Вашого загальноосвітнього навчального закладу до участі в такому фізкультурно-оздоровчому заході, як «Шкільна волейбольна Ліга»?		
		Відповіді вчителів		
		Залучаю до участі	Ні, не залучаю	Важко відповісти
від 1 до 5 р.	32	37,50	50,00	12,50
від 6 до 15р.	22	45,45	54,55	0,00
від 16 до 25р.	47	65,96	31,91	2,13

Стаж роботи учителів фізичної культури	Кількість вчителів	14. Чи залучаєте Ви учнів Вашого загальноосвітнього навчального закладу до участі в такому фізкультурно-оздоровчому заході, як «Шкільна баскетбольна Ліга»?		
		Відповіді вчителів		
		Залучаю до участі	Ні, не залучаю	Важко відповісти
від 1 до 5 р.	32	34,37	53,13	12,50
від 6 до 15р.	22	40,91	59,09	0,00
від 16 до 25р.	47	55,31	40,43	4,26

Стаж роботи учителів фізичної культури	Кількість вчителів	15. Інші назви фізкультурно-оздоровчих заходів?		
		Відповіді вчителів		
		Залучаю до участі	Ні, не залучаю	Важко відповісти
від 1 до 5 р.	32	18,74	65,63	15,63
від 6 до 15р.	22	9,09	81,82	9,09
від 16 до 25р.	47	10,64	87,23	2,13

Стаж роботи учителів фізичної культури	Кількість вчителів	16. Чи залучаєте Ви учнів Вашого закладу загальної середньої освіти до занять у дитячо-юнацьких спортивних школах, які є складовою системи позашкільної освіти?		
		Відповіді вчителів		
		Так, залучаю	Ні, не залучаю	Важко відповісти
від 1 до 5 р.	32	65,62	9,38	25,00
від 6 до 15р.	22	68,18	13,64	18,18
від 16 до 25р.	47	80,85	10,64	8,51

Стаж роботи учителів фізичної культури	Кількість вчителів	17. Чи залучаєте Ви батьківську громаду до фізкультурно-оздоровчої роботи шляхом проведення батьківської конференції «Здорова дитина – здорова країна»?		
		Відповіді вчителів		
		Так, залучаю	Ні, не залучаю	Важко відповісти
від 1 до 5 р.	32	34,37	28,13	37,5
від 6 до 15р.	22	27,28	27,27	45,45
від 16 до 25р.	47	53,19	27,66	19,15

Список публікацій здобувача за темою дисертації**Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації****Статті у наукових фахових виданнях України**

1. В'яла О. М. Сучасний погляд на формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)» збірник наукових праць / За ред. Г. М. Арзютова.* Київ: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Випуск ЗК1 (70) 16. С. 331–335.

2. В'яла О. М. Особливості формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)» збірник наукових праць / За ред. О. В. Тимошенко.* Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. Випуск ЗК (84). С. 105–108.

3. В'яла О. М. Теоретичне підґрунтя формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр.* Бердянськ: БДПУ, 2017. Вип. 2. С. 195–200.

4. В'яла О. М., Путров С. Ю. Понятійний апарат формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр.* Бердянськ: БДПУ, 2017. Вип. 2. С. 132-137.

5. В'яла О. М. До питання про формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт» зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка.* Київ.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. Випуск 3К (97)18. С. 100–103.

**Статті у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях,
віднесених до міжнародних наукометричних баз даних**

6. Vyala O., Putrov S., Slobozhaninov P. Methodological approaches to the formation of readiness future teachers of physical culture to professional self-realization in health-improving activity. *The scientific heritage.* 2018. № 25. P. 2. С. 39–43. (Фахова)

7. В'яла О. М., Путров С. Ю. Сутність формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка.* 2017. № 3. С. 44–51. (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

8. В'яла О. М. Моделювання процесу формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка.* Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. Випуск 3 К (110)19. С. 110–112 (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази *Index Copernicus*).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

9. В'яла О. М. Про застосування компетентнісного підходу у формуванні готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Актуальні проблеми вищої професійної освіти України: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції* (23 березня 2017, м. Київ); за заг. ред. Е. В. Лузік, О. М. Акмалдінової. Київ: НАУ, 2017. С. 47.

10. В'яла О. М., Бобровник С. І. Теоретичний аспект формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Валеологія: сучасний стан, напрямки та перспективи розвитку: матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції* (5-7 квітня 2017, м. Харків). Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2017. С. 124–128.

11. Vyala O. M., Bobrovnyk S. I. On formation of readiness of future teachers of physical culture to professional self-realization in health-improvement activity. *Сучасні проблеми фізичного виховання, спорту та здоров'я людини: матеріали I Міжнародної заочної науково-практичної конференції* (12 жовтня 2017, м. Одеса). Одеса, 2017. С. 113–116.

12. Bobrovnyk S. I., Vyala O. M. The innovations in the formation of the readiness of the future teachers of physical culture for professional self-realization in health-improving activities. *Іноваційні технології в науці та освіті. Європейський досвід: матеріали міжнародної конференції* (21–24 листопада 2017, м. Відень, Австрія). Дніпро-Відень, 2017. Т 1. С 33–37.

13. В'яла О. М. Інноваційна складова у формуванні готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності. *Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції* (7 грудня 2017, м. Суми); за заг. ред. О. В. Зосименко. Суми: ФОП Цьома С. П., 2017. Ч. 1. С. 126–130.

14. В'яла О. М., Бобровник С. І. Шляхи професійної самореалізації

майбутніх учителів фізичної культури в оздоровчій діяльності. *Фізичне виховання в контексті сучасної освіти: матеріали XII науково-методичної конференції (15-16 червня 2018, м. Київ). Київ, 2018. С. 29–31.*

**Наукові праці, які додатково відображають
наукові результати дисертації**

15. Погонцева О. В., Дерев'янюк В. В., Захарчук І. Р., В'яла О. М., Трофимов О. С. Спорт заради розвитку («Щаслива та захищена дитина – активна та здорова родина і нація»): навчально-методичний посібник. Київ: Видавництво «Фенікс», 2017. 268 с.

16. Дерев'янюк В. В., Погонцева О. В., Захарчук І. Р., В'яла О. М. Спорт заради розвитку : Навчальна програма спецкурсу. Київ: Видавництво «Фенікс», 2017. 60 с.

17. Комп'ютерна програма «ВПБСК: Алгоритм оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності» / О. М. В'яла, С. Ю. Путров, С. І. Бобровник, Л. П. Сущенко, І.О. Колощук. № від серпня 2019, видане Міністерством економічного розвитку і торгівлі України).

Відомості про апробацію результатів дисертації

1. «Modern problems and prospects of development of physical education, health and training of future specialists in physical education and sport» (Kyiv 2016, 2017, 2018, 2019, очна).
2. «Актуальні проблеми фізичного виховання, реабілітації, спорту і туризму» (Запоріжжя, 2016, заочна).
3. «Актуальні проблеми вищої професійної освіти» (Київ, 2017, очна).
4. «Валеологія: сучасний стан, напрямки та перспективи розвитку» (Харків, 2017, заочна).
5. «Сучасні проблеми фізичного виховання, спорту та здоров'я людини» (Одеса, 2017, заочна).
6. «Інноваційні технології в науці та освіті. Європейський досвід» (Дніпро, Відень Австрія, 2017, заочна).
7. «Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка» (Суми, 2017, заочна).
8. «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі» (Одеса, 2017, заочна).
9. IV Морозівських педагогічних читаннях «Академічні свободи і автономія університету» (Київ, 2018, очна).
10. V Морозівських читаннях «Тьюторство як засіб інтернаціоналізації освітньо-наукового простору вищої школи» (Київ, 2018, очна).
11. «Фізичне виховання в контексті сучасної освіти» (Київ, 2018, очна).

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

вул. Шмідта, 4, м. Бердянськ, Запорізька обл. 71100
E-mail: rector@bdpu.org.ua; http://bdpu.org

Тел. +38(06153) 3-62-44, факс +38(06153) 4-74-68
Код ЄДРПОУ 02125220

19.04.19 № 57-16/608

На № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційної роботи
**«Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної
самореалізації в оздоровчій діяльності»**
В'ялої Оксани Миколаївни, поданої
на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04- теорія та методика професійної освіти

У 2015-2019 навчальних роках на факультеті фізичного виховання Бердянського державного педагогічного університету впроваджувалися результати дослідження В'ялої Оксани Миколаївни, викладача кафедри фізичної реабілітації Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Для педагогічної діагностики сучасного стану готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності було проведено анкетування студентів і викладачів факультету фізичного виховання. Результати цього анкетування засвідчили суспільну потребу у ефективній професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти.

Застосування навчально-методичного посібника «Спорт заради розвитку («Щаслива та захищена дитина – активна та здорова родина і нація»)), розробленого О. М. В'ялою у співавторстві, сприяло підвищенню ефективності проведення практичних занять зі студентами.

О. М. В'яла акцентує увагу на тому, що формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності є процесом набуття студентами кваліфікації, яка забезпечить їм ефективну реалізацію власних здібностей, розкриття свого творчого потенціалу, оволодіння певним соціальним досвідом, підвищення професійної майстерності та вдосконалення в професії, спрямованої на залучення учнів до занять фізичними вправами на уроках фізичної культури, при проведенні фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі навчального дня, позакласної та позашкільної фізкультурно-оздоровчої роботи.

Впровадження результатів дослідження В'ялої Оксани Миколаївни підтверджують їх теоретичну та практичну спрямованість, доводить доцільність їх подальшого застосування у освітньому процесі підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти.

Результати дослідження було обговорено та затверджено на засіданні кафедри теорії та методики фізичного виховання Бердянського державного педагогічного університету (протокол № 9 від 25 квітня 2019 р.)

**Перший проректор,
доктор педагогічних наук,
професор**

О. І. Гуренко

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА
01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Телефон 234-11-08

22.04.2019 № 16
На № _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

В'ялої Оксани Миколаївни

щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності

Протягом 2015-2019 років у освітній процес підготовки майбутніх учителів фізичної культури в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова здійснювалося впровадження результатів кандидатської дисертації В'ялої Оксани Миколаївни, аспірантки кафедри фізичної реабілітації заочної форми навчання.

Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності розглядається автором як процес набуття студентами кваліфікації, яка забезпечить їм ефективну реалізацію власних здібностей, розкриття свого творчого потенціалу, оволодіння певним соціальним досвідом, підвищення професійної майстерності та вдосконалення в професії, спрямованої на залучення учнів до занять фізичними вправами на уроках фізичної культури, при проведенні фізкультурно-оздоровчих заходів у режимі навчального дня, позакласної та позашкільної фізкультурно-оздоровчої роботи.

З метою визначення сучасного стану готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності

О. М. В'яла провела анкетування студентів і викладачів факультету фізичного виховання, спорту і здоров'я.

У дисертації готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності розглядається як інтегративне динамічне особистісне утворення, яке визначає налаштованість на вирішення педагогічних завдань, пов'язаних зі зміцненням і збереженням здоров'я учнів, підвищення їх рухової активності та рівня фізичного розвитку.

В'ялою Оксаною Миколаївною вперше виявлено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

З метою підвищення якості навчання в освітньому процесі факультету фізичного виховання, спорту і здоров'я використовувався навчально-методичний посібник «Спорт заради розвитку («Щаслива та захищена дитина – активна та здорова родина і нація»)), розроблений О. М. В'ялою у співавторстві.

Результати дослідження В'ялої Оксани Миколаївни щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності свідчать про їх високий науково-методичний рівень та можливість застосування у практичній діяльності закладів вищої освіти, які спеціалізуються на професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури.

Проректор з наукової роботи

Г. М. Торбін

Завідувач кафедри фізичної реабілітації

Л. П. Сушенко

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А.С. МАКАРЕНКА

вул. Роменська, 87, м. Суми, 40002, факс (0542) 22-15-17, тел. (0542) 22-14-95
E-mail: rector@sspu.sumy.ua Код ЄДРПОУ 02125510

2.04.2019 № 1822

На № _____

від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

В'ялої Оксани Миколаївни

на тему «Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності»,
поданого на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Результати дисертаційного дослідження О. М. В'ялої щодо формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності впроваджувалися протягом 2015-2019 навчальних років в освітній процес, який здійснюється у Навчально-науковому інституті фізичної культури, спорту і здоров'я Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

З метою з'ясування сучасного стану підготовки майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності О. М. В'ялою було проведено анкетування студентів і викладачів Навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту і здоров'я.

Науковцем було уточнено зміст понять «формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності» та «готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності».

У дисертаційному дослідженні здобувачем вперше виявлено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності.

Матеріали дисертаційної роботи В'ялої Оксани Миколаївни мають вагомим практичне значення.

Зважаючи на актуальність та наукову новизну обраної проблематики, вважаємо за доцільне для підвищення якості вищої освіти використовувати результати, отримані О. М. В'ялою, в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у вищій школі.

Ректор

Ю. О. Лянной

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Бульвар Т.Шевченка, 81, м. Черкаси, 18031, тел./факс: (0472) 35-44-63, 37-21-42,
e-mail: cic@edu.edu.ua Код ЄДРПОУ 02125622

27.05.2019 № 216/03-а
на № _____

Довідка

про впровадження результатів дослідження

В'ялої Оксани Миколаївни

«Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності», поданого на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти

Упродовж 2015-2019 навчальних років в освітній процес Навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту і здоров'я Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького здійснювалося впровадження матеріалів дисертації О. М. В'ялої.

Готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності О. М. В'ялою розглянуто як інтегративне динамічне особистісне утворення, яке визначає налаштованість на вирішення педагогічних завдань, пов'язаних зі зміцненням і збереженням здоров'я учнів, підвищення їх рухової активності та рівня фізичного розвитку. Задля визначення рівня сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності О.М. В'яла провела анкетування студентів і викладачів Навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту і здоров'я.

З метою якісного проведення практичних занять зі студентами використовувалася інформація з навчального-методичного посібника «Спорт заради розвитку («Щаслива та захищена дитина – активна та здорова родина і нація»)), розробленого В'ялою Оксаною Миколаївною у співавторстві.

Вищезазначене дає змогу акцентувати увагу на високому науковому рівні дослідження О. М. В'ялої та стверджувати про його вагоме практичне значення для ефективної професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури у закладах вищої освіти.

Результати дослідження О. М. В'ялої були обговорені і схвалені на засіданні кафедри теорії методики фізичного виховання Навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту і здоров'я Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 10 від 23.05.2019р.).

Проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності

С. В. Корновенко

УКРАЇНА

СВІДОЦТВО

про реєстрацію авторського права на твір

№ 90743

Комп'ютерна програма "ВПБСК: Алгоритм оцінювання рівнів сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної самореалізації в оздоровчій діяльності"

(вид, назва твору)

Автор(и) В'яла Оксана Миколаївна, Путров Сергій Юрійович, Бобровник Сергій Ілліч, Сушенко Людмила Петрівна, Колошук Ігор Олександрович

(повне ім'я, псевдонім (за наявності))

Дата реєстрації

15.07.2019

Державний секретар Міністерства економічного розвитку і торгівлі України О. Ю. Перевезенцев